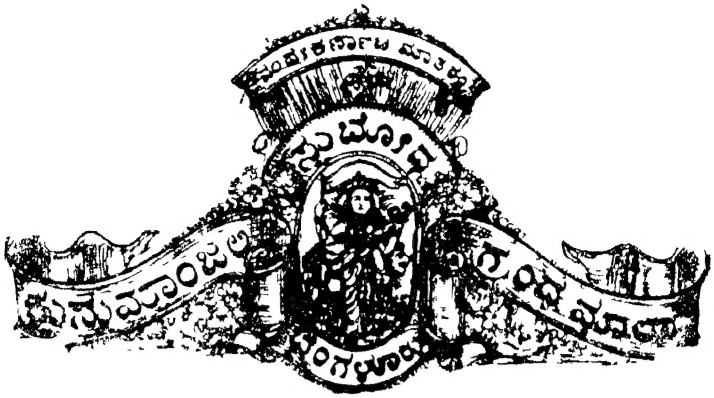

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198408

UNIVERSAL
LIBRARY

(ಸಚಿತ್ರ ವಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

೭

ಸುಬೋಧ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ,
ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಹೆಸರು

- ೧ ಸುಧನ್ವ
 - ೨ ಪುರಂದರದಾಸರು
 - ೩ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು
 - ೪ ರಾಣೀ ವೀರಮತಿ
 - ೫ ಸರ್ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್
 - ೬ ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು
-

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ (ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ :-

ವೀರಾಗ್ರೇಸರನಾದ “ಸುಧನ್ವ”ನ ಚರಿತ್ರವು ಜೈಮಿನಿಭಾರತೋಕ್ತವಾದುದು. ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತವು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜೈಮಿನಿ ಮಹಾಮುನೀಶ್ವರರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅದರ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಥೆಯೊಂದು ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಪಾಂಡವ ವಂಶಜನಾದ ಜನಮೇಜಯ ಮಹಾರಾಜನು ಸರ್ಪಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರ ದೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಶ್ವೇತಕುಷ್ಟ (ಬಿಳಿ ತೊನ್ನು) ರೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲೋಸುಗ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞರಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಪೂತಚರಿತ್ರರಾದ ಪಾಂಡವರ ದಿವ್ಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ಅದ್ವೈತ ಭಾರತ ಕಥೆಯನ್ನು ಹದಿನೆಂಟು ಪರ್ವಗಳಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಆ ರಾಜವರೇಣ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವೈಶಂಪಾಯನ ಋಷಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಜನಮೇಜಯನೂ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುತನಾಗಿ ಆ ಭಾರತ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಆತನ ರೋಗವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ತುಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ತೊನ್ನು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಆಗ ರಾಜನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದೂ ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೇನೆಂದೂ ಆ ಮುನಿವರ್ಯರನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಅವರು “ಅಯ್ಯಾ ರಾಜಮರ್ಯಾ ನೀನು ಭಾರತ ಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡುವಾಗ ಎಲ್ಲೋ ಸಂದೇಹಪಟ್ಟೆಯಾದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟುಭಾಗ ತೊನ್ನು ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ. ನೀನು ಮತ್ತೊಂದುಸಾರಿ ಜೈಮಿನಿ ಮುನೀಶ್ವರರಿಂದ ಅದೇ ಪುಣ್ಯಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದು ತೊಲಗಿ ಹೋಗುವುದೆ”ಂದರು. ರಾಯನು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ಜೈಮಿನಿ ಮುನಿವರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜೈಮಿನಿ ಮುನೀಶ್ವರರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ತಾವೂ ವ್ಯಾಸ ಭಾರತದಂತೆಯೇ ಹದಿನೆಂಟುಪರ್ವ ಭಾರತಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಆತನ ತೊನ್ನು ರೋಗವು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿವಾರಣೆಯಾಯಿತು. ತಮವಾಯ ತಮ್ಮ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುಗ

ಳಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಲು ಅವರು ಅದನ್ನು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ನೋಡಿ ಅದು ತಮ್ಮಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮಹಾಭಾರತ ಗ್ರಂಥಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಹು ಕರಿನವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಸರಳವೂ ಸುಮನೋಹರವೂ ಆದ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥವೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಥಾವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂತಹ ಗ್ರಂಥವು ಅನುಪಯೋಗವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿನ ಪಾಂಡವಾಶ್ವಮೇಧ ಕಥಾಸರ್ವವು ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಿಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕ ಗ್ರಂಥಭಾಗವನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರೆಂದು ಜೈಮಿನಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಗುರು ಭಕ್ತರಾದ ಜೈಮಿನಿ ಮುನಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಳಂಕಗೊಳ್ಳದೆ ತಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧಸರ್ವವನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹರಿಸಿದರು.

ಆ ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ಬಾಣಾನಾರದ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ದೇವನೂರಿಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಅಣ್ಣನುಯ್ಯನ ಮಗನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶವೆಂಬ ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಧಿಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತಗ್ರಂಥವು ಸರಸಾಲಂಕಾರಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ ಮಧುರ ತರಸದಪುಂಜರಂಜಿತವಾಗಿಯೂ ಶೃಂಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಅರ್ಧಪುಷ್ಪ, ಮನೋಜ್ಞ ಸಂದರ್ಭ, ಕವಿತಾ ಚಮತ್ಕಾರದಗಳಿಂದ ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿಯೂ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ವಾಕಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ ಅಪೂರ್ವ ಸದ್ಭೂತಿ ಸಿಂಹಿತವಾಗಿಯೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಪಂಡಿತ ವಾಮರ ಜನಗಳಿಗೆ ಏಕರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಓದದ ಕನ್ನಡಿಗನಿಲ್ಲವೆಂದರೆ-ಅಥವಾ ಇದನ್ನು ಓದಿ ಆನಂದಿಸದವನು ಕನ್ನಡಿಗನಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ಆ ಮಹಾ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಅದ್ವಿತೀಯ ಶ್ಲೋಕತ್ರಯೇಜಸ್ಸಂಪನ್ನವಾದ “ಸುಧನ್ವಾರ್ಜುನ” ರಯುದ್ಧ ಕಥಾ ಪೃತ್ವಾಂತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಚನರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಹಾಜನರೂ ಬಾಲಕ ಬಾಲಿಕೆಯರೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಇತರ ಭಾಷಾವುತ್ರರಂತೆಯೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಕೃತಸಂಕಲ್ಪರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪ್ರಕೃತ ಗ್ರಂಥವು ಎಸು ಅಲ್ಪರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯಕನಾದರೂ ಅದೇ ನಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವೆಂದೆಣಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಜಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ)
೨೧-೧೨-೧೯೨೫

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್.

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ

ಪ್ರತಿ ಯ ವಿ ರ ಮ ಣಿ

ಸು ಧ ನ್ವ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಹಂಸಧ್ವಜ”

ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ
ಯಾದ ಈ ಭಾರತವರ್ಷವು ಕೂಡವಲ್ಲಿ ಸಕಲವಿಧಸಾಧಾರಣ್ಯಗಳಿಗೂ ತೌರು
ಮನೆಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ಆಗ ಗೊರೂಪಿರಾದ ಧರ್ಮದೇವತೆ
ಯು ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳನ್ನೂ ಭೂಮಿಯಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತದಿಂ
ದ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ
ನ್ನೂ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದಂತೆ ತ
ಮ್ಮ ಆಚರಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪರರಿಗೆ ಸತ್ಯವಾದ-ಪ್ರಿಯವಾ
ದ-ಹಿತವಾದ ವಚನಗಳಿಂದ ಬೋಧಿಸಿ, ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೊರೆತಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಜನಾಂಗಕ್ಕೇ ಶಿಕ್ಷೋಭೂಷಣವ್ರಾಯರಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಧೈರ್ಯಶೌರ್ಯದಾರ್ಯಾದಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತ
ರಾಗಿ, ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಿಷ್ಯರಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ, ನಿಷ್ಪ್ರಹರಾಗಿ,
ಧರ್ಮಮಾರ್ಗೀಕತತ್ಪರರಾಗಿ ಲೋಕಸೇವೆ ರಾಜಪಾಲನಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ನಾನು-ನನ್ನ ದೆಂಬ ಮಮತೆ-ಮೋಹ-ದಂಭಗಳಿಗೊಳಗಾಗದೆ ಭಗವತ್ಸೇವಾ ಕಾ
ರ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿ
ದ್ದರು. ವೈಶ್ಯರು ಮೋಸ ಕಾಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗತತ್ಪರ
ರಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗ ಸಶುಪಾಲನಾದಿಗಳಿಂದ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಯೋಗ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತವಾತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ದಾನವಾಡಿ-ಅಲ್ಲದೆ ಭತ್ತ, ಆರಾಮ, ಬಾವಿ, ಕೆರೆ, ಸಾಲುಮರ ತೋಪುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಜಾ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಧನಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಶೂದ್ರರು ಆಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿಗೆ ವಶರಾಗದೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಪಶುಪಾಲನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾಗಿ ವೈಶ್ಯರಿಂದ ಪೋಷಿತರಾಗಿ ತಾವು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಲೋಕಜೀವಿತವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸಮಾಜವೆಂಬ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮಸ್ತಿಷ್ಕ (ಮೆದುಳು) ಪ, ಧಾನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಗವು ಸಿರಸ್ಸಾಗಿಯೂ ಭೌತಿಕ ಬಲಪ್ರಧಾನವಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲವು ಭುಜದಂಡಗಳಾಗಿಯೂ ಧನಧಾನ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರಧಾನವಾದ ವೈಶ್ಯಕುಲವು ಊರು (ತೊಡೆ) ಗಳಾಗಿಯೂ ವೃತ್ತಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಶೂದ್ರಕುಲವು ಪಾದಗಳಾಗಿಯೂ ಕಳೆಗೊಂಡಿರಲು ದೇಶವು ಸುಭಿಕ್ಷವಾಗಿದ್ದಿತು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು ಕ್ಷಾಮವಿಡುಪುಗಳ ಕಳ್ಳಕಾಕರುಗಳ ಭಯವು ತಪ್ಪಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಶಾಂತಿಗಳು ನೆಲೆಸಿ ಸಕಲರೂ ಭೂತಲಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಈಗ ಕಾಲವು ಬದಲಾಯಿತು ಒಂದು ದೇಹದ ತಲೆಯೂ ಕೈಗಳೂ ತೊಡೆ ಪಾದಗಳೂ ದೇಹಧರ್ಮಕ್ಕೆನುಸಾರವಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಹಾಯಕವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಮರ್ಮವನ್ನು ಮರೆತು, ಒಂದೊಂದೂ ತನತನಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು. ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯು ಮರೆಯಾಗಿ ದೇಹದ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವೂ ತಾನು ತಾನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಸಮಾಜ ಪುರುಷನ ದೇಹವು ಈಗ ಅತ್ಯಂತ ವಿಕಾರರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣತೊಡಗಿದೆ ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಲೆಯು ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭುಜಗಳಿಲ್ಲ ಭುಜಗಳ ಅರ್ಧಾತ್ ದೇಹದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ತೊಡೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪಾದಗಳಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜಪುರುಷನ ಸ್ವರೂಪವು ಅತ್ಯಂತ ವಿಕಾರವಾಗಿದೆ. ಪುರುಷನೊಕ್ಕಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಟ್ಟ ಪುರುಷನ ಸಮಾಜಪುರುಷನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ ಅಂತಹ ಪುರುಷನಿಗೆ ತಲೆಯು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಂಗವೆಂದು

ಭುಜಗಳು ನಿರುಪಯೋಗವೆನ್ನಬಹುದೋ? ತೊಡಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದೋ? ಪಾದಗಳು ಅನುಪಯೋಗವೆನ್ನಬಹುದೋ? ಅಥವಾ ಒಂದೊಡನೊಂದು ಸಹಕರಿಸದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಬಹುದೋ? ಎಂತೂ ಈಗ ಕಾಲಕರ್ಮಸಂಯೋಗದಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಕೆಟ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ರುಷನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಲೋಕಗುರುವಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಗಂಧರಾಜವಾದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರೆಂಬ ಚತುರ್ವರ್ಣಗಳನ್ನೂ ಅವರವರ ಗುಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾನೆ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡೋಣ! ಒಂದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಭುಜಬಲವೂ ಬೇರೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಧನಧಾನ್ಯಸಂಗ್ರಹಣವೂ ನಾಲ್ಕನೆಯವನಲ್ಲಿ ಕಾಯಕಷ್ಟ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಭುಜಬಲ, ಧನಧಾನ್ಯಶಕ್ತಿ, ಕಾಯಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರಲ್ಲವೆ, ನಾಲ್ವರ ಮೇಲ್ಮೈಯು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕುಟುಂಬಯಾತ್ರೆಯೂ ಸುಗಮವಾಗುವುದು ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಧನವಂತನು ಬಲವಂತನ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಕಾಯಕಷ್ಟ ಮಾಡುವವನ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಯಕಷ್ಟ ಮಾಡುವವನು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವವನೂ ಆದರೆ ಆ ಸಂಸಾರಯಾತ್ರೆಯು ಹೇಗೆ ಸಾಗುವುದು? ಹೀಗಾಯಿತು ನಮ್ಮ ಜಾಳು. ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಬಲವಂತನೂ ಧನವಂತನೂ ಪರಿಶ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಒಂದ ಶತ್ರುವು, ಅವನ ತಲೆಗೂ ಭುಜಗಳಿಗೂ ತೊಡೆವಾದಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಂದೊಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಂಗಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದುಗೈಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಅಧೀನನಾಗಿರುವರೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ, ಅರ್ಥಾತ್ ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಭೇದಿಸಿ ತನ್ನೊಲಕ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು ಇಂತು ಭರತವರ್ಷದ ಸಮಾಜವು ಈಗಿನಂತಿರುವುದಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪರಾಧೀನನಾಗಿ ನರಳು

ತ್ತಿರುವನು.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ದೇಶಭಕ್ತಿಯುತನಾದ ಯಾವನಿಗಾದರೂ ಸರಿತಾಪವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡದಿರದು ! ಅವರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಾವು ಸದ್ಯಾಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೇನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಕೇವಲ ಪೂರ್ವಿಕರ-ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಉನ್ನತಿಯನ್ನೇ ಕುರಿತು ಹೂಗಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆನ್ನುವರು ! ಅದೂ ಸುಯುಕ್ತವಾದ ಮಾತೇ ! ಆದರೆ ನಮ್ಮ 'ಸ್ಥಿತಿಯು ಈಗ ಕತ್ತಲುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿದ್ದಿರುವವನಂತಾಗಿದೆ. ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗ ತಿಳಿಯದು. ಎದ್ದು ನಡೆದುಹೋಗಲು ಕಾಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ದೀಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಂದರೆ ಮಾರ್ಗವಿಂಥದೆಂದೂ ಇಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಿದೆಯೆಂದೂ ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ತರುವಾಯ ಅವನು ತೆವಳಿಕೊಂಡಾದರೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಜರುಗಬಹುದು ಪೂರ್ವಿಕರ ಮಹಿಮಾವರ್ಣನೆ, ದೇಶದ ಪೂರ್ವ ವೈಭವದ-ಮಹತ್ವದ ಕಥನ ಮುಂತಾದುವು ಅಂತಹ ದೀಪವನ್ನು ತಂದಂತೆ ಇರುವುದೆಂದು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ ! ಅದು ಸುಳ್ಳೆನ್ನಬಹುದೇ ?

ಈ ಬೆಳಕು ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಾರ್ಗವಿಂಥದೆಂಬ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಆ ಯೋಚನೆಯು ಅವನು ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅದರಿಂದ ಭುಜಗಳು ಬಲವಂತಗಳಾಗುವುವು ಮತ್ತು ಅವು ಕಾಲುಗಳಿಗಿರುವ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವುವು ಆಗ ತೊಡೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೇಹವು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಮುಂದೆ ಕೇಳಬೇಕಾದುದೇನು ! ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಆ ಕಾರಾಗೃಹದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು ಶುದ್ಧ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೇವಿಸಬಹುದು ಬಾಲಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂದಿಸಬಹುದು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಧುರ ಗಾನವನ್ನು ಆಲಿಸಬಹುದು ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸಬಹುದು ಮಧುರವಾದ ರುಚಿಕರವಾದ ಅಮೃತ ಫಲಗಳನ್ನು ಭುಜಿಸಬಹುದು. ಬೇಕಾದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಮಾತೆಯ ವಿಶಾಲ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಆಡಿ ನಲಿಯಬಹುದು. ಅಹಾ ! ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಮಾನವಾದುದೆಂದರೆ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ! ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅನುಭವ

ಸಬೀಕಲ್ಲದೆ ಶುಷ್ಕ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುವುದೆಂತು! ಹೀಗೆ ಅಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮೊದಲು ಮಹಾವಿರುಷರ ಜೀವಿತಾದರ್ಶಗಳೆಂಬ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯ ಅವಶ್ಯಕವುಂಟು ಅದನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಭಾಷಾ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಹೆಣಗುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾಹಾಜನರು ಸ್ವಹಸ್ತ ಪರಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಸಹಕರಿಸಿ ಅದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಕರ್ಣಾಟಕ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜಕನಾಗುವಂತೆ ಅನುಕೂಲಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತೇವೆ

— — —

ದ್ವೈಪರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ 'ಭವ್ಯನ' ಎಂದರೆ ಐವತ್ತಾರು ವಸಿದ್ಧ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳಿಂದ ಆಳಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಮಹೋನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುವು ಒಂದೊಂದು ರಾಜ್ಯವೂ ಜನಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ-ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು, ಕೈಕೆಲಸದವರಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿ-ಭವ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಸೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿರುವುವು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಬಲವಾದ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲುಗಳೂ ದುರ್ಗಗಳೂ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ರಾಜ್ಯವು ಶತ್ರುರಾಜರಿಗೆ ಭೀಕರವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು ಅಂತಹ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಚಂಪಕಾಪುರವೆಂಬ ನಗರರಾಜವು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿ ತೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ಅದನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಂಸಧ್ವಜನೆಂಬ ನರಾಗ್ರಾಹಿಯು ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು

ಅತನು ಧೀರನು, ಧರ್ಮಾತ್ಮನು, ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಸ್ಥನು, ಚಿತೇಂದ್ರಿಯನು. ಅತನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಸ್ಥರಾಗಿರದೆ ವಿಷಯಲಂಚಟರಾಗಿದ್ದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ದಾನವಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜಾನಿರತರಾಗಿದ್ದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ದಾನಧರ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ಕುಲಧರ್ಮ ಜಾತಿಧರ್ಮ ನೀತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾರಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಂಧವರನ್ನು ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವರ್ಜಿತವಾಗಿ ಬಹು ಕಠಿಣವಾಗಿ ವಂಚಿಸುವನು ಧರ್ಮ

ಮಾಗೈಕತ್ತರನಾದ ರಾಜನ ಈ ಆಚರಣೆಗಳು ಸಕಲರಿಗೂ ಮೇಲ್ವಜ್ಞಿಯಾಗಿರಲು ಆ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಶೂರರೂ ವೀರರೂ ಧರ್ಮಾತ್ಮರೂ ಕಾಮಕ್ರೋಧವರ್ಜಿತರೂ, ಸದ್ಗುಣವಿಭೂಷಿತರೂ ಅಲ್ಲಿದೆ ನಿರೋಗಿಗಳೂ ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಕರೂ ವಿವೇಕಿಗಳೂ ದೈವಭಕ್ತರೂ ಪರೋಪಕಾರನಿರತರೂ ಪಾಪಭೀತರೂ ಆಗಿ ತಾವೂ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಮೇಲ್ವಜ್ಞಿಗಳಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತನ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಾಜ್ಯಭಾರದಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಳೆಗಳು ಸುರಿಯುವುವು. ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಗಳಾಗುವುವು ದನ ಕರುಗಳಿಗೆ ಮೇವು ನೀರುಗಳು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲು ಆರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಧೈಷ್ಠ್ಯವುಷ್ಣುಗಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಾಂತರ ಗೋವುಗಳು ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಉಂಡು ಉಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ದಣಿವಂತೆ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳು ಬಂದುಬೀಳುತ್ತಿರಲು, ಸಕಲ ಬಗೆಗಳಿಂದಲೂ ಅವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ನರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಹಂಸಧ್ವಜರಾಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಓಲೈಸಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ಧರ್ಮಜನ ಯಜ್ಞಾಶ್ವ”

ಪಾಂಡವಾಗ್ರಣಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಜ್ಞಾತಿಗಳಾದ ಕೌರವರನ್ನೂ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣಾದಿ ಪೂಜ್ಯರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದನಷ್ಟೆ! ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ದೋಷಾವಹನಾದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲವಾದರೂ, ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಈ ಜ್ಞಾತಿವಧಾ ಕಾರ್ಯವು ಅತ್ಯಂತ ನೋಯಿಸಿತು. ಬಹುಪಲಯಿಂದ ಹಲುವಿಸಿತು ಆತನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ಸಂಕಟ ಪಡಿಸಿತು. ಆಗ ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ. ಪೂರ್ವಿಕ ರಾಜವರೇಣ್ಯರು ಮಾಡಿದಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಮಹಾಯಾಗವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಜ್ಞಾತಿವಧಾ ಬ್ರಹ್ಮವಧಾ ಕುಲವಧಾ ದೋಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬಹುದೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನವಜೀವನ ಸಂಚಾರವಾದಂತಾಯಿತು. ಭೀಮಸೇನ

ವೃಷಕೇತು ಮೇಘನಾದರು ಯೌವನಾಶ್ವ ರಾಜನಂ ಗೆಲ್ಲು ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತರು. ಅರ್ಜುನ ನಕುಲ ಸಹದೇವರು ಸಕಲ ದೇಶದ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಧನವನ್ನು ತಂದರು ಅಲ್ಲದೆ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಆ ದೇಶದಂತೆ ಹಿಮಾಲಯ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪಾರದ್ರವ್ಯವೂ ತರಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವರಮಿತ ಯಜ್ಞ ಸಾಂಭಾರಗಳು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಲೀಲಾಮಾ ನುಷವಿಗ್ರಹನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಸೂತ್ರಧಾರಕನಾಗಿರಲು ಯು ಧಿಸ್ಥಿರನು, ಅಪೂರ್ವ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿ ದ ವೂಜಿಸಿ ವಸಂತ ಋತುಸಿನ ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಪಾರ್ಣವಿಯ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೈದು ಬಿಟ್ಟನು ಯಜ್ಞಾಶ್ವದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯ ವೀರಪರವಾರವಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯು, ಜಗದೇಕ ವೀರನಾದ ಧ ನಂಜಯನ ಕಾಪಿದಿಂದ ನೆನೆಯಿತು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತವು ಈಗಿನಂತೆ ಪರಾಧೀನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇಶದ ಸ ಕಲ ಭಾಗಗಳೂ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜರಿಂದ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡು ತಿದ್ದವು. ಒಂದೊಂದು ರಾಜ್ಯದ ಯುವಕರೂ ಶೌರ್ಯ ಧೈರ್ಯದಾರ್ಯ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮ ತೊಬ್ಬನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬೇರೊಬ್ಬನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇ ಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ನಿಶ್ಶೇಷ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಂತಹ ಹೇಡಿತ ನವು ಆಗ ಯಾವನೂ ತೋರಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅಂಗ ಸಾಧನೆಯಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯರಕ್ಷಣೆಯಿಂದಲೂ ದೃಢಾಂಗನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಗೋಧನ ವನ್ನೂ ಪುಷ್ಪಿಕರವಾದ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ದೇಶೀಯರ ಉಪಯೋ ಗಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಬಲಕಾರಿಗಳಾದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿ ದೇಶೀಯರು ಪುಷ್ಟರಾಗಿ ಬಲ ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ತೇಜಸ್ಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾ ಗಿದ್ದರು ಪರರಿಗೂ ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಭಯವೂ ಭಕ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗು ತ್ತಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಕೃತ ಪರಕೀಯರಿಂದ ನಮಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೂ ಗೌರವ ವನ್ನು ನಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವೆದಾದರೆ, ಮೊದಲು, ಆ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡಿಕೊ

ದ್ವಿಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ಯಾಚಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ದೇಹದ ನರಗಳನ್ನೂ ಸ್ನಾಯುಗಳನ್ನೂ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳನ್ನೂ ಬಲಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಧೃಷ್ಟವ್ಯಷ್ಟರಾಗಬೇಕು. ಅಷ್ಟೆ ! ಅಷ್ಟಾದರೆ ಸಾಕು ಆಗ ಪಾಪಕೀಯರೂ ಮಾಡುವ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಎದುರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗುವೆವು. ಆಗ ಅವರೂ ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉಂಟಾಗಿ ನಡೆಯುವರು. ತನ್ಮೂಲಕ ನಮಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೂ ಗೌರವವು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು. “ಶಕ್ತನಾದರೆ ನೆಂಟರೆಲ್ಲ ಹಿತರು, ಆ | ಶಕ್ತನಾದರೆ ನೋಡಲವರೆ ಮೈರಿಗಳು|| ಎಂದು ದಾಸರಾಯರು ನುಡಿದಿರುವರಲ್ಲವೆ ?

ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಿಂದ ಶೋರಟ ಪಾಂಡವರ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವು ದಕ್ಷಿಣಾಂಶ ಮುಖವಾಗಿ ನಡೆದು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸ ತೊಡಗಿತು ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ಅದನ್ನು ಮಾಹೀಷ್ಮತೀ ನಗರದ ನೀಲಧ್ವಜ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿ, ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಅರ್ಜುನನಿಗೂ ನೀಲಧ್ವಜನ ಅಜೀಯವಾದ ನೇನೆಗೂ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ಕೊನೆಗೂ ಅರ್ಜುನನೇ ಜಯಶಾಲಿಯಾದನು ಯಜ್ಞಾಶ್ವವು ಮುಂದೆ ಹೊರಟು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಹಂಸಧ್ವಜನಿಂದ ಪಾಲಿತವಾದ ಸೀಮೆಯ ಮೇರೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡವ ಮಧ್ಯನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ಯಜ್ಞಾಶ್ವದ ವಿಚಾರವನ್ನು ದೂತ ಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿದು ಹಂಸಧ್ವಜ ರಾಜೇಂದ್ರನು, ಪ್ರಭುಭಕ್ತರೂ ಪ್ರಾಜ್ಞರೂ ಆದ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ, ಸುಮತಿ ಪ್ರಮತಿಗಳೆಂಬ ತನ್ನ ಆಪ್ತಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, “ಎಲೈ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ಈಗ ಪಾಂಡವ ಎರನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾದ ಧರ್ಮಜನ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವು ನಮ್ಮ ನಾಡನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಪಾಂಡವರನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠಪರಮಾತ್ಮನು ರೆವೈಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂಬ ವಿಷಯವು ಲೋಕಪದಿತವಷ್ಟೆ ! ನಾವು ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಈ ಭೂಮಿಮಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದರೂ, ನರಲೀಲೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವ ಆ ಫಣ್ಯಪುರುಷನನ್ನು, ಆ ಪಾವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು, ದೇವಕೀನಂದನನಾದ ಆ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದಕ್ಕೈಸಕಾಲ ವೊದ್ದಿದಂತಿದೆ. ಧರ್ಮಜನ ಈ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅರ್ಜು

ನನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರೆ, ಅವನ ರಕ್ತಚೋರಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಂದೇ ಬರುವನು. ತನ್ನೊಲಕ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಾನುಷದೇಹವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾಗಬಹುದು ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಅಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳಿ ಗೊಳಪಟ್ಟು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿವಸಗಳು ವಾಸಿಸಿದ್ದು ಏನು ಸಾರ್ಥಕ ?” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಈ ಮಾತು ಆ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಸಮ್ಮತ ವೆನಿಸಿತು. ಒಡನೆ, ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ದೂತರು ಧರ್ಮಜನ ಆ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಹಿಡಿ ತಂದು ರಾಜನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು

ಆ ಕುದುರೆಯ ಶುಭ್ರವಾದ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಧವಳ ವರ್ಣ ವೂ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ಹೊಸದೆಂದು ತೋರುವ ಅದರ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಬಾಲವೂ ಒಂದು ಭಾಗದ ಕವಿಯು ಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧ ನೀಲ ವರ್ಣದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ರಾಜನನ್ನೂ ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ಅಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಅದರ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಸುವರ್ಣದಕಲಗೆಯಲ್ಲಿ “ಚಂದ್ರವಂಶಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಪಾಂಡುಭೂಪತಿಯ ನಂವನ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಧರ್ಮನಾಥ ನ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವಿದು! ಇದನ್ನು ಧಿಟಿರಾದವರು ಕಟ್ಟಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು” ಎಂಬ ಅಖಿತವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಂಸಧ್ವಜನು, ಕುದುರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಯ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಕಾವಲಿಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಅರ್ಜುನನ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗತೊಡಗಿದನು.

ಆತನ ಸೇನಾಬಲವನ್ನು ಏನೆಂದು ಗಣಿಸಬಹುದು! ಆತನ ಚತುರಂಗ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತು ವಂದಿ ವೀರರುಗಳಿಗಿಳಿಸಿದ ಸೇನಾಧಿಪರಿರುವರು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನೂ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ರಥಗಳನ್ನೂ ಇಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರ ಗಜಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಲಕ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಹಸ್ರ ಪದಾತಿಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆಂದರೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಶತ್ರುನಾಶಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ರಾಜನನ್ನು ಓಲೈಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದನು ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜನಿಗೆ ಧನಬಲ, ಚಂದ್ರಸೇನ, ಚಂದ್ರಕೇತು, ಚಂದ್ರದೇವ, ವಿಡೂರಧ, ಧರ್ಮವಾಹ, ನ್ಯಾಯವರ್ತಿಗಳೆಂಬ ಎಳುಮೆಂದಿ ಮಹಾವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳಾದ ತಮ್ಮಂದಿರೂ ಸುದರ್ಶನ, ಸುಧನ್ವ, ಸುಮನಸ, ಸುರಧರೆಂಬ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಶತ್ರುಭಯಂಕರರಾದ ಮಕ್ಕಳೂ ಬೆಂಬಲರಾಗಿದ್ದರು

ಹಂಸಧ್ವಜ ರಾಜೇಂದ್ರನು, ಎಪ್ಪತ್ತುಮಂದಿ ಸೇನಾಧಿಪರು, ಏಳು ಮಂದಿ ತಮ್ಮಂದಿರು, ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಪುತ್ರರು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕುರಿತು, “ಪಾಂಡವರ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದುದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರ ದರ್ಶನವಾಗುವವರೆಗೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟದಂತೆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸರ್ವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, “ಯಾವನು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಬಾರಿಸಲ್ಪಡುವ ದುಂದುಭಿಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೂ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಡದೆ ಅಲಸನಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವನೋ ಅವನನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಉಕ್ಕುವ ಎಣ್ಣೆಯ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಲಾಗುವುದು” ಎಂದು ಡಂಗೂರವನ್ನು ಹೊಡೆಯಿಸಿದನು. ಆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ-ಭಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಸಿದ್ದನಾಗತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನೂ ಆದ ಆ ನರಪಾಲನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನದಿಂದ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿ ಯುದ್ಧಾರಂಭವನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ತಪ್ತಕೈಲ ಕಟಾಹ”

ಚಿಂತಕಾವುರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸಂಭ್ರಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯವೀರರಿಗೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರದಾಯಿನಿಯಾದ ಧರ್ಮಯುದ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತಾವುದೂ ಪ್ರೀತರವಾಗದಷ್ಟೆ! ಅವರು ಅದನ್ನು ಪರಿಣಯದ ಪ್ರಥಮ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯೆಯ ಕಂಠಾಲಿಂಗನದಂತೆ ಬಯಸುವರು ಖಡ್ಗಪ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ನವನ ಧುವು ಅರ್ಪಿಸುವ ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳಿಗೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಠಗಳನ್ನೊಡ್ಡುವರು.

ಅವರಿಗೆ ಮರಣವೆಂಬ ಭಯವೇ ಇಲ್ಲ ನಿರ್ಭೀತರವರು ! ನಿರ್ಭೀತಿಯೇ ಸಕಲ ಸುಖಗಳ ತಳಹದಿಯು ಭಯಭರಿತನು-ಭೀರುಸ್ವಭಾವದ ರಣ ಹೇಡಿಯು ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಮರಣವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂದೆಯೇ ಅನೇಕಸಾರಿ ಮರಣವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಮಾತು !

ಚಂಪಕಾಪುರಿಯ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗ ತೊಡಗಿದನು. ತನ್ನ ಅಂಬು ಬಿಲ್ಲು ಬತ್ತಳಿಕೆ ಕತ್ತಿಗುರಾಣಿ ಮುಸಲ ಕುಂತಮುದ್ದರ ಪರಶು ತೋಮರಾದಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸಮಯಕ್ಕೆ ದಗುವಂತೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಂದೆಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುವನು ಆ ವೀರಮಾತೆಯರು, 'ಅಪ್ಪಾ ಬಯಶೀಲನಾಗು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗದೆ ಶತ್ರುವನ್ನು ಎದುರಿಸು. ನಿನ್ನ ದೇಶದ-ಕುಲದ ಮಾನಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯವು ನಿನಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ಹೋಗು, ಸಮಯಬಂದರೆ ದೇಶದ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಾನಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣಕೊಡಲು ಹಿಂತೆಗೆಯಬೇಡ.' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವರು. ಆ ಕೃತ್ಯಗುಣವಿಭೂಷಿತರಾದ ತಂದೆಗಳು "ಮಗನೇ ವಿಜಯಿಯಾಗು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಸ್ವಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮ ಕುಂದಿಯು ದೊರೆಕದು ಶತ್ರುವಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತವರನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸದಿರು" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವನು. ವೀರ ಪತ್ನಿಯರು "ರಮಣಾ ನೀನು ಶತ್ರುವಿಗೆ ಹೆದರಿ ಜೀವಗಳನ್ನಾದರೆ ನನ್ನ ಸರಿ' ಹಂಗಸರು ಹೇಡಿಯ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹಂಗಿಸುವರು. ಪ್ರಿಯಾ ನನ್ನನ್ನು ಅಂತಹ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸು" ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವಳು. ಇಂತು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ, ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಅವೀರರು ತಂಡ ತಂಡವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹಿನಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಎಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಮಳೆಗಾಲದ ಮುಂಗಾರು ಹನಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವ ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಯುದ್ಧಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಪ್ರಿಯ ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯ, ಪ್ರಿಯ ಭಗನೀವೃಂದ ಈ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲೊಂದು ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ 'ಯುದ್ಧ'ನೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಶತ್ರು ಎನೆಂದಿಗೆ ಆ

ಯುಧ ಹಸ್ತನಾಗಿ ಹೋರಾಡುವಿಕೆಯೆಂದು ಮಾತ್ರ ಸಂಕುಚಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಅನೇಕಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಲೌಕಿಕ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೆಣಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಯುದ್ಧವೀರನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಜಯ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಹೆಣಗುವಂತೆ ಉತ್ಸಾಹ ಸಾಹಸ ಧೈರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದಿದ್ದರೆ ತತ್ಪ್ರತ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಲೆಳೆಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದೂ ಒಂದು ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಈ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮವರು ಮೊದಲು ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿರಬೇಕು ಆಶಾ ಮೋಹಗಳನ್ನು ಒದಿಗೊತ್ತಲು ಕಲಿಯಬೇಕು! ಅಂಚೆ ಅಲಸಿಕೆ ಸುಲಭ ಜೀವನಾದಿಗಳಿಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯಿತ್ತು ಯುದ್ಧವೀರರಂತೆ ಹೆಣಗತೊಡಗಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಾದರೂ ಜಯ ಹೊಂದಬಹುದಲ್ಲದೆ, ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಪರಾಧೀನನಾಗಿ ದೇಶೀಯರು ಪರದಾಸರಾಗಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಕಡಮೆಮಾಡಿ ದೇಶದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಧರ್ಮಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಉತ್ಸಾಹ ತರುಣರನ್ನು ಅವರ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳೂ ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಬೇಕು. ಪತ್ತಿಯರೂ ಅವರ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಆಶಾಮೋಹಗಳೆಂಬ ಸಂಕಲೆಗಳನ್ನು ತಗುಲಿಸಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸದಂತೆ ವೀರ್ಯೋತ್ಸಾಹಕ ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿದು ಅವರವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೋತ್ಸಾಹ ಪೂರ್ಣ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅನುಕೂಲಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಶುಷ್ಕವಾದ ಆಸೆ ಮೋಹ ನಿಷ್ಕಾರಣಭೀತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು ಹುಟ್ಟಿದೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟರೆ ಎಲ್ಲಿ ಸಾಯುವೆನೋ ಏನುಸಾಯ ಬರುವುದೋ ಎಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಧೀರನಾಗಿ 'ಮನುಷ್ಯ'ನಾಗಿ ಬದುಕುವಂತಾಗಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವಂತಹ ಸ್ಪೈರ್ಯವು ನಮ್ಮ ಮಾತೆಯರಲ್ಲುಂಟಾಗಲಿ! ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು, ಹೆಚ್ಚೇನು ಬೇಡ ಮನುಷ್ಯನಂತಾದರೂ ಬದುಕಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬದುಕಿತಾನೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಭೂಮಿಭಾರಕರಾದ ಅಂತಹ ಹೇಡಿಗಳನ್ನು ಹೆರು

ವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾತೆಯರು ಬಂಜೆಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಮೇಲಲ್ಲವೇ ?

ಅತ್ತ ಚಂಪಕಾವುರಿಯ ಯುದ್ಧವೀರರು ಅಂತು ಯುದ್ಧಾವೇಶಕ್ಕೆ ಗಳಾಗಿ ತೆರಳಿರಲು ಇತ್ತ ಹಂಸಭೃಜನ ದ್ವಿತೀಯ ಪುತ್ರನೂ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಸು ಧ ನ್ನನು ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆತುರದಿಂದ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗಾಗಿ ಹೊರಟು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕಬರಲು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು ಅಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿದ ಆ ತನ್ನ ಪುತ್ರನ ಮಂಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದತ್ತಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗೆಂದು ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ “ಮಗುವೇ ಇದೇನು, ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕವಚಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಆಲಂಕೃತನಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವೆಯಲ್ಲಾ ! ಈಗಾವ ಶತ್ರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವೊದಗಿರುವುದು” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು ಆಗಲಾ ಸುಧನ್ವನು “ತಾಯೇ ಪಾಂಡವಾಗ್ರಣಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗಾಗಿ ಬಟ್ಟ ಯಜ್ಞಾಶ್ವವು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಭಾರತಯುದ್ಧದಕಲಿಯೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಸಾಹಸ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸು” ಎಂದು ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು ಮಗನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ವೀರಮಾತೆಯು “ಪುತ್ರಾ ಅರ್ಜುನನು ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಒಂದು ಹರಿ (ಕುದುರೆ) ಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವನು. ನೀನಿಗೆ ಅದರ ಚಿಂತೆಯೇಕೆ ? ಆ ಅರ್ಜುನನನ್ನೇ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಹರಿ (ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ) ಯೊಬ್ಬನುಂಟು ನೀನು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂಧಿಸುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡು ಹಿಂದೆ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಂಸಾಗ್ಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ ಮುರಮರ್ದನನಾದ ಆ ಗೋವಿಂದನ ಅನಂತ ಲೀಲಾವಿಶೋದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದುಂಟು. ಈಗ ಆ ಪರಾತ್ಪರನ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸಿದರೆ ಜನ್ಮವೇ ಧನ್ಯವಾದೀತು !” ಎಂದಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಧನ್ವನು “ತಾಯೇ ಹಾಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೇ ಬರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂಸುವಾಯವಿದೆ. ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದರೆ ಮೈಯು ತಾನೇ ಮುಂದೆಬರು

ವೆಂತೆ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಯಿಸಿದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅಂಬುಜಾಕ್ಷನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎನ್ನುತ್ತಿರಲು, “ಮಗುವೇ ಎಳೆಗಂದಿಯ ಕರುವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ತಾಯಿ ಹಸುವು ನಡೆತರುವಂತೆ, ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಪಾಂಡವಪ್ರಾಣನೆನಿಸುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ಬಾರದಿರನು. ಆತನಿಗೆ ನೀನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಬಂದೆಯಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಸರಿಯವರು ಜರಿದು ಪರಿಹಾಸ್ಯಮಾಡುವರು. ಇನ್ನು ಆ ದಾನವಸ್ವಂಸಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಜಯಿಸುವವರುಂಟೆ ! ಕಂದಾ, ನಾನಿನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮರುಕ ಕಳವಳ ಪುತ್ರವ್ಯಾಮೋಹಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಇನ್ನು ಹೊರಡು ಶೌರಿಗೆ ವಿಮುಖನಾಗಬೇಡ. ಕುಲಗೌರವಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತರಬೇಡ ಹೊರಡು, ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದಳು.

ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಅಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಆ ಸುಧನ್ವನು ಸಿಂಹನಾದಮಾಡಿ “ಮಾತೆಯೇ ಏನು ನುಡಿದೆ ! ನಾನು ಚಕ್ರಿಗೆ ವಿಮುಖನಾಗುವೆನೆಂಬೆಯಾ! ಛಿ ಛಿ ಇದೆಂತಹ ಹೀನವಾಕ್ಯ! ನಾನು ಹಾಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಜೀವಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಂದೆನಾದರೆ, ವೀರಪತ್ನಿಯೊ ವೀರಮಾತೆಯೊ ಆದ ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವೆನು ? ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಹಂಸಧ್ವಜನ ಪುತ್ರನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂತು ? ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಡ! ತಾಯೆ, ನಾನು ಈ ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಓಡುವವನಾದರೆ ಏಂತು ಹರಿಕಿಂಕರನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹನಾಗುವೆನು ? ಇಲ್ಲ, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟೆನು. ಪಾಂಡವವಾಹಿನಿಯನ್ನು ಕೊಂದು, ವೀರಾದಿ ವೀರರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅರ್ಜುನನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ, ಚಕ್ರಿಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿ ಆತನೆದುರಿಗೆ ನನ್ನ ಶೌರ್ಯವಿಜೃಂಭಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು. ಇನ್ನು ಜಯಾಪಜಯಗಳು ಪುಣ್ಯಾಧೀನವು !” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಕೊನೆಯ ಸಾರಿ ಆಪ್ತನೇ ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಹೋದರಿಯಾದ ಕುವಲಿ ಎಂಬ ಬಾಲಿಕಾಮಣಿಯು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಜಯದ ಆರತಿಯನ್ನು ತಂದು, ಬೆಳಗಿ , ಹಣಗೆ ರಕ್ತೆಯನ್ನಿಟ್ಟು “ಅಣ್ಣಯ್ಯಾ ನೀನು ದುರ್ಜಯನಾದ ಕಂಸಾಂತಕನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆ

ಯುತ್ತಿರುವೆ! ಆದರೆ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದಿರು ಮಾತ್ರ ! ಹಾಗೆ ನೀನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವುದಾದರೆ, ನಾನು ನನ್ನ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯ ತ್ತಿಕೊಂಡು ತಿರುಗದಂತಾಗುವುದು ! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ !” ಎಂದು ಹಾ ರೈಸಿದಳು. ಸುಧನ್ವನು, ಆಕೆಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ತಲೆಯಾಡಿ ಸುತ್ತಾ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿತ್ತು, ತಾಯಿ ತಂಗಿಯರಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಕೊನೆಯಸಾರಿ ನೋಡಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ತನ್ನ ಅಂತಃಕು ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ಕೈಗನ್ನಡಿಯೋ ಮದನನ ಮದವಾ ನೆಯೋ ಮಾರನೇರಿ ಮೆರೆವ ಮೋಹದತೇರೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಾ ನಿಂತ ನಡೆದ ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಜಲಿಸುವ ಮಿಂಚುಬಳ್ಳಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಜಳಗುತ್ತಾ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕುಸುಮ ಗುಚ್ಛವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ, ಕುಡಿಸೋಟದಿಂದ, ಮಂದಗಮನದಿಂದ ನಡತಂಡು, ಪ್ರಭಾ ವತಿಯುಂಟು ಆ ಸುಧನ್ವನ ರಾಣಿಯು ಪ್ರಿಯಮಯಸ್ಯನಾದ ತನ್ನಾರಮಣ ನಿಗೆ ವಾದಾಭಿವಾಚನಮಾಡಿ ಹಸ್ತಲಾಘವ ಹಸನ್ಮುಖಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತವನ್ನಿ ತ್ತು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಯಳು ಕಾಂತಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಸುಧನ್ವನು ಕುಳ್ಳಿರಲು ಸಮಯವಿಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಸುಮಗುಚ್ಛವನ್ನು ಕೈ ಯಿಂದತ್ತಿಕೊಂಡು ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ತನ್ನ ಮಡದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ,— ‘ಕಾಂತಿ ಪ್ರಭಾವತಿ ನಮಗೀಗ ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಸಮರ ಕಾರ್ಯವು ಸಂಭವಿಸಿದೆ ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರ ಟಿದ್ದೇನೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭುಜಬಲವಿಕ್ರಮಾದಿಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋ ಯಿಸಿ ಮುರಾಂತಕನಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎದುರಾದರೆ ಆತನಿಗಿಂತ ನನ್ನ ಶೌ ರ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಾಪಜಯಗಳು ಸ್ಥಿರವಾದುದಾಗುವುದುಂಟೆ’ ಎಂದವೇಳಿ ಲ್ಲೀಕೃಷ್ಣನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಭವಾಂ ತರವನ್ನು ಪಡೆದವನಾದೀವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿದರೆ ನೀನು ತಳಮಳಿಸದಿರು. ನಾನಿನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ” ಎಂದು ಹೊಡೆದು ಬಾಗಿಲ ಕದಿಗೆ ಎರಗುವಳೆ ನಿಟ್ಟನು

ಆಗಲಾರಮಣಿಯು ಯುದ್ಧೋನ್ಮುಖನಾಗಿ ತೆರಳಿಬಂದ ತನ್ನಾ ವುರುಷನನ್ನು ಕುರಿತು ‘ಪ್ರಾಣಮನೋಹರ ನೀನಾದರೆ ಮುರಾಂತಕನಾದ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಯದ್ಧವಾದುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ರೂರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಯದ್ಧವೆಂದರ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲದ ಜಯವುಂಟಾಗುವೆಂದು ಯೋಚಿಸಬಹುದೆ! ರಮಣ ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಂತತಿಯುಂಟು ಸುವ ಮಾರ್ಗವಾವುದು! ಇದುವರೆಗೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನವಿಲ್ಲದ ನಮಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾದರೂ ಹೀಗೆ ಲಭ್ಯವಾದೀತು? ಸಮರ ಸನ್ನಿಧಿ ಸಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಿರುವ ವೀರನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ನು ಎಂದು ಶೋಚಿಸಿತು! ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಅದುದರಿಂದ ಈಗ ಮೃತುಧರ್ಮದಿಂದ ಸಂಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ನಿನ್ನೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಜವನು ಬಿತ್ತಿದವನಾದರೆ ಅದು ಮುಂದೆ ಉತ್ಪನ್ನವುಂಟಾಗುವೆನು ಎಂಬುದು ವುಷೇ? ಇದನ್ನು ನೀನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು!" ಎಂದು ನುಡಿದು ಕಾಂತೆಯ ನಡಿದ ಆ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸದ್ವತ್ಸನ, "ಎಮ್ಮಣೀ ನೀನಾದುವೆಂತೂ ಯುಕ್ತವಾದುದು ಆದರೂ ಇದು ಆಧರ್ಮವನ್ನು ಮೂಲವು ಯುಕ್ತವನೆಯವಲ್ಲ ಯದ್ಧಭೇದಿಯು ಮೂಳುತ್ತಿದೆ, ಕೀಳು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಯಾದರಂಗಕ್ಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿ ದಾನೆ ಈಗ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವೆನು ರಜಜ್ಞಿಗೂ, ತಂದೆಯ ಕೋಪಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಕನ್ಯಸಾದ ನಿನಗೆ ಈ ಯುದ್ಧ ನಿಮಮಗಳು ತಿಳಿಯುವೆ! ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವನುಂಟುನೋ ಅದು ಅನುಕೂಲವು!" ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಕಾಂತಾಮಣಿಯು ಸುಬೋಧನೊಂದಿಗೆ ಸಮುದಾನಗೊಳಿಸಿ ಕುರುಗಳನ್ನು ತಿರು ಮುದ್ದಿಸಿ ಲಿಲ್ಲಂ ದೂರಿಸಿ ಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಆದರೆ ಸದ್ವತ್ಸನ ಈ ಮಾತುಗಳು ಆಕೆಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಆ ಸಂತಾನವೆಂಬ ಪ್ರಿಯ ನನ್ನು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಕುಳಿತು ದಳು. ಧರ್ಮನಾಗೆಗೈಕ ತತ್ಪರನಾದ ಆ ತರಣ ವೀರನು ತಂದೆಯ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲಾರನೆಂದು ತೋರಿತು ಆಗ ಲಾಕಯು ಮಾರ್ಗಾಂತರವು ತೋರಿದಿರಲು ಎಂತಾದರೂ ಆತನನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ ಬೇಕೆಂದು ಕೃತಸಂಕಲ್ಪಳಾಗಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಪುರುಷವತ್ಯಕ್ಕೆ ಆತ್ಮುತ್ತಮ ಸಾಧನಗಳಾದ ಒರೆನೋಟ, ಹುಸಿಕೋಪ, ಬೆಡಗುಬಿಂಕಗಳು, ಬಲ್ಲಿವಾಸುಗಳು ಮುಂತಾದ ಶೃಂಗಾರ ಜೇಷ್ಠಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಜಯಿಸ

ಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಸವಿವಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು, ಮೈಗೊತ್ತಿನಿಂದಳು, ಕುಡಿಸೋ
ಟದಿಂದ ನೋಡಿದಳು, ಮತ್ತು ಮೋಹರಸವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳಿಸುವಂತಹ
ಲಲಿವಾತುಗಳಿಂದ “ರಮಣಾ ಇದೇನು ವಿಜಯನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ
ಜಯಿಸುವೆನೆಂದು ಹೊರಡಲನುವಾದ ವೀರನಾದ ನೀನು ಅನಂಗನ ಯುದ್ಧ
ರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾದಾಡಲು ಅಂಜುವುದು ಉಚಿತವೇ” ಎಂದು ಹಂಗಿಸಿ
ನುಡಿದಳು ಅತ್ಯಧಿಕ ಸ್ನೇಹ ಪ್ರೇಮಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅಲಂಗಿಸಿದಳು
ಕಿರುನಗೆಯು ಕೃಂಗಾರ ರಸವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ
ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಸುಧನ್ವನು ವಿಜಿತನಾದನು. ತನ್ನಾ ರಮಣಿಯ ಬಾಹು ಪಾಶದಲ್ಲಿ
ಸಿಕ್ಕಿ ಆ ತರುಣವೀರನು ಆಕೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ಹೊರ ಹೊರಡಲಸಮರ್ಥ
ನಾದನು. ನವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಅನುಕೂಲಿಯೂ ಆದ ಆಕೆಯ ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂ
ಗಗಳು ದೃಷ್ಟಿಗೋಜರವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಅಧೀರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ
ದುವು ಆಗಲವನು ಮಾರ್ಗಾಂತರಸ್ಥರಿಯಾದ ವಿಚಾರಯುಕ್ತನಾದನು.
“ಧರ್ಮಪತ್ನಿಗೆ ಖತುಕಾಲವೂ, ಅಲಂಘ್ಯವಾದ ಏಕಾದಶಿಯ ಮಹಾವ್ರತ
ವೂ, ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧವೂ ಈ ಮೂರೂ ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ವ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಆಗಿನ
ಕರ್ತವ್ಯವು ಹೇಗೆ - ” ಎಂಬ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ವಿಶಾಲಿಸತೊಡಗಿದ
ನು ಇಂತು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿ, ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಕ್ಕೇ ತತ್ಪರನಾದ ಆ ಸುಧ
ನ್ವನು, “ಮೈತ್ರಕವ ಶೇಷಾನ್ನವನು ಆಘ್ರಾಣಿಸುವುದರಿಂದ ಏಕಾದಶಿಯ
ವ್ರತವನು ಪಿತೃಶೇಷವನ್ನು ಭೂಜಿಸಿದುಗರಫಲವೂ, ಏಕಾದಶಿಯಾದ ಆ ದಿನ
ದ ನಡುರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದಮೇಲೆ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ಒಡಗೂಡುವುದರಿಂದ ಋ
ತುಸಮಯವನ್ನು ಮಾರದ ಫಲವೂ ವ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆಂದು” ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು
ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನಿಂತು, ಸಂತಾನಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಾದ ಆಕೆ
ಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದು ದೋಷಾವಹನಾದುವಲ್ಲವೆಂದು ಆಕೆ
ಯ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಖತುಸ್ನಾತೆಯಾದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ
ಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಬೆರೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇ
ಳಿದ ಸ್ವೈತಿಕಾರರಾದ ಮನ್ವಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಚನದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವಿ
ಟ್ಟು ಆ ಸುಧನ್ವನು ತನ್ನಾ ರಮಣಿಯ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ತರುವಾಯ ತುಚಿ

ಭರ್ತನಾಗಿ, ತಂದೆಯು ಎಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕಿಸುತ್ತಾ ಅಗಲಲಾರದೆ ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ನೆ ಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಸಮರಭೂಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಾಂಡವ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೊಡಿ ಸೈನ್ಯ ಸಮೂಹದೊಂದಿಗೆ ಸಮರಭೂಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮರಾಳ ಧ್ವಜರಾಜೇಂದ್ರನು, ಸೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ಪರಾಕ್ರಮ ಸಂಪನ್ನನಾದ ತನ್ನ ಮಗ ಸುಧನ್ವನನ್ನು ಕಾಣದ ತನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ತನ್ನ ಮಗನೇ ಭಂಗವನ್ನು ತಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆರಳಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಹಾ ರೋಷ ಬಿಂದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ “ ಸುಧನ್ವ ಸೆಲ್ಲಿ ? ಭೇಟಿಭವನಿಯನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೂ ಬಾರದೆ ಇನ್ನೂ ತಡದಿರಲು ಕಾ ರಣವೇನು ! ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಬಡನೆ ಅವನನ್ನು ವಾಶಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಹಿಡಿತುಸಿರಿ ” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಕೋಪಾಕ್ರಾಂತನಾದ ರಾಜನ ಆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಮತಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಸುಧನ್ವನ ಆರಮನೆಯ ಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರಿ, ಆಗತಾನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಕಂಡರು.

ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ರಾಜಾಜ್ಞಾ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಆ ದೂತರು ರಾಜಪುತ್ರನೆಂದು ಗಮನಿಸದೆ, ತಡೆಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜನರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಭಯಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈತನನ್ನು ಕರೆತರುವಂತೆ ರಾಜನಿಡಿಗೆ ಕರೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಸುಧನ್ವನು ರಾಜಸಾಧಕನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸೇವಕನು ಕೂಡ ಡೆವಂ ಕರನಿಗೆ ಹಸು ಮಗುವಿನಂತೆ ವಶನಾವನಲ್ಲವು ! ಇವೆ ಕಾರ್ಯವು !—ದೂತರು ಸುಧನ್ವನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಮಹಾರಾಜನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಕಳೆನಾಕೆ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರತಿದ್ದ ತನ್ನಾತನ ಗುಣವನ್ನು ಹಂಸಧ್ವಜನುಕಂಡು, ಕಬಕಲಹಂಸ ಎಲ್ಲೆಡೆಯತ್ತ “ ಎರೋ ಮೂಢ ಭೇಟಿನಿನಾದು ನನ್ನ ಕೇಳಿ 'ಹಿಡನಯ' ತಡಯಜೆಯು

ದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ನೀನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಸಾವಕಾಶ ಮಾಡಿದೆ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಧನ್ವನು ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತಾ, ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೆಲ್ಲುಡಿಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು “ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಸಂತತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಋತುಸಮಯವು, ಮುಂದೆ ಅನೇಕಾಶ ವಾದಗಲಾರವೆಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದೆನು ” ಎಂದು ಬಿನ್ನೈವಿಸಿದನು. ಆ ಮಾತು ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಜವೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗನು ಕಾಮಪೀಡಿತನಾಗಿಯೇ, ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಂತನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, “ ತಪ್ಪು ಅದು. ಇತ್ತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತೀರ್ಥಯ ದರ್ಶನದ ಸಮಯವು ಒದಗಿದು ತ್ತಿರಲಾಗಿ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸತಕ್ಕ ವೇಳೆಯಲ್ಲವದು. ಇವನನ್ನು ಆಚೆಗೆ ನೂಕು ಪುರೋಹಿತ ಶಂಖಲಿಖಿತರನ್ನು ಕರೆ, ಇವನ ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸೋಣ ” ಎಂದನು. ಒಡನೆ, ಶಂಖಲಿಖಿತರಂಬ ಪುರೋಹಿತರು ಬಂದು, ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು, “ ರಾಜೇಂದ್ರ, ನೀನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಅಪ್ಪಣೆಯೇನು ? ಈಗ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವುದೇನು ? ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆ ತಪ್ಪುವುದಾದರೆ ನಾವು ಅನ್ಯಾಯಮಯವಾದ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರೆವು. ಸತ್ಯಾಜರಣೆಗಾಗಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿ ಧರ್ಮಾಣರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೀಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ” ಎಂದು ನಿಷ್ಕುರತೆಯಿಂದ ನುಡಿದರು.

ಪುರೋಹಿತರಾದಿದ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಹಂಸಧ್ವಜನು ಸುಮತಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆದು, “ ಈ ಖೂಳನನ್ನು ಕಾದ ಎಣ್ಣೆಯ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸು. ” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಸುಮತಿಯು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾರಲರಿಯದೆ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಸುಧನ್ವನ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಘಳಘಳನೆಂದು ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯ ಸಂವಾಸಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು, ಕೆಳಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಲೆಗೆ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಕೊರಡುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಹುತಗೊಳಿಸಿ, ಆಗ

అది యెన్నఁబడినదలె నింతిద్ద సుధస్వనము కురితు “ మగఁడు, సుకు
‘మారనాద నిన్న విషయమునందు నిన్ను తండ్రియొక్క ఇష్టము కల్పరసాగబడు
దే? అట్లదే నిజమేనని నామానముననే? మహాత్ములను, స్వాధీమానశీలము,
హుభక్తును, మాతాపితృవక్తియందు నిస్సీమమును, నిత్యవిదను, ఆచార
శీలము, సత్సంకల్పము, అత్యుత్సాహము మండితము, ఇంతకు నీవన్న
నిష్కరుణిని - గి యెగి తప్పక తృప్తికల్పించుదలె, శిష్యుల, అకటా
వంతకు దుష్టులగు ” ” అందు మరుగుత్తిదను

ఆగ సుధస్వనము కురితు “ మంత్రీశేఖరా, ఇద
కాగి నీనాక ఇష్టము వ్యవహరించునని ఈ స్థితిగాని నాను ధ్యే
యము గడువనట్లు! నా ఈవరేగి దుర్మహాగణమును తపి నడచుచు
అదేగి దుర్మహాగణము యుద్ధరంగమునందు తోరయదలె
కాద ఈ కృత్రిమ తపనము ఇంతకు నిత్యము తోరయదలె కాగి అం
దుదకాగి మరుగునొందిన దలెయిల్లు ఆగరింద బేదరదలె నాను
దరియ వాచకముగలదలె శరణుయొగుత్తినే. యేగాదయొ జనకసా
క్షియు నిరంజనకృష్ణుడు నిరంజన రాజాజ్ఞయన్న నేరవేరినతక్కుమ
కర్తవ్యము! బంధించు, అరికిమాడు ” అందునుడిచు నిష్ఠితనాగి
దను.

ఆ మాతము కలె శ్రీమదాంజలి సావకాశముడదే, సుధస్వనము
ఎత్తిసి ధళవళనందు కుచి రుత్తిద్ద ఎణ్ణెయొ కలెపురిగియల్లి యాకెసిద
ను అహా! అదేనానొ ట్లె! ఎణ్ణెయొకాయుద్ధ సళవళనందు
కుచియొది దే సుత్తలొ “ యాయో, అయ్యో, అకటా నమ్మినగర
దల్లి ఇంతకు అనాయకమే! రాజును యేత్తమగనవలెలొ ఇష్ట నిష్ట
రుణియాగబడుదే? అకటా రాజునిగి యేజ్ఞానమును యెగిద య
యేజ్ఞాన రాద ఈ శంఖలిలితరు భూకరకలెయిల్లి ఎకె జనిసిదలె?
ఇదేనిజానాయు? , అందు పురజను పరిజను పరిపరియింద మగు
గుత్తా, కణ్ణెయొగుత్తా నింతిద్దారే. సుధస్వనము కాయుద్ధ మరళుతి
రువ ఎణ్ణెయొ కలెపురిగియల్లి బిదొ డనెయే, ఎల్లరొ ‘ యే’ అందు

ಒಂದೇ ಆರ್ಭಟದಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಂಡು, 'ಅಕುಟಾ ಸತ್ತನು, ತಂದೇ, ಸುಕು ಮಾರಾ ರಾಜಪುತ್ರಾ, ನಿನಗೆ ಇಂತಹ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸಬಹುದೇ !' ಎಂದು ಹುಲುಬಿಕೊಂಡರು.

ಆದರೆ ಸುಧನ್ವನು ಮಹಾಭಕನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಾಗೇ ಸಗನು ಆತನ ಅಪತ್ಯಾಲದಲ್ಲಿ ಮತಾರೂ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾರೆಯೆನೂ, ಮುರವೈರಿಯಾದ ದ್ರಿಶಾಂತಕನಾದ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲದೆ ತನ್ನನ್ನು ಬೇರೆಯಾರೂ ರಕಿ ಸಲಾರೆಯೆನೂ ತಿಳಿದನು. ದುರುಕ್ತ ಕಾದ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಧೆಯನ್ನು ವನೋದಾರ್ಥದಿಂದ ಮರೆದನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಒವೈಪ್ಪರೂಪವನ್ನು ನೆನೆಗೊಳಿಸಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆ ಆಸದ್ಬಾಂಧವನ ವಿವರವಾದವನಿಗೆ ಸ್ವಕೀರ್ತಿಸೂಚಕವನ್ನು ' ಮೈ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ, ಜನಾರ್ದನ, ಮುರಮರ್ದನ, ಗೋವಿಂದ, ದೇವಾದಿವೈವ, ಶರಣಾಗತರಕ್ಕೆ ಣೈಕಪೂಯವನಾದ ನೀನು, ಹಿಂದೆಬಾಲಕನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ, ! ದ್ರುಪದರಾಜಕನ್ಯೆಯಾದ ಪಾಂಚಾಲಿನಿ ಮಾನರಕಣಿಗಾಗಿ ಅಕ್ರಿಯವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ, ಜಯಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕ

ಜಯ ಜಯಜನಾರ್ದನ ಮುಕುಂದ ಮುರಮರ್ದನ ವಿ |

ಜಯವಿತ್ರ, ಗೋವಿಂದ ಪಕ್ಷಿವಾಹನ ಕಮಲ | [ಯಣ ||

ನಯನ ಪೀತಾಂಬರ ಭನುರಾಮ ಹರಿಕೃಷ್ಣ ವೈಕುಂಠ ನಾರಾ

ಕ್ಷ್ಮಯರಹಿತ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣ ನತಜನಾ |

ಶ್ರಯಧೇನು ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ಕೃಪಾಕರ ಮಹಾ | [ಮುನಿಯಾದೆ ||

ಭಯನಿನಾರಣ ನೃಸಿಂಹ ತ್ರಾಹಿಯನುತಿರ್ದ ನಾ ಸುಧನ್ವಂ

ಇಂತೆಂದು ಸುಧನ್ವನು ಭವಭಯ ನಿವಾರಕನಾದ ತೀಹರಿಯ ನಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಆಹಾ ! ಆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳೋಣ ! ಹತ್ತಿರ ನೂರುಗಜದ ಅಂತರದಲ್ಲೂ ಯಾರನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿಡಿಸದಷ್ಟು ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಕಾಯ್ದು ಕುದಿದು ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಎಣ್ಣೆಯು ಆ ಹರಿಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾದ ಸುಧನ್ವನ ಮೈಗೆ ತಣುವಾದ ಚಂದನಲೇಪದಂತಾಯಿತು. ಆ ರಾಜಪುತ್ರನ ಕೊರಳಲ್ಲಿದ್ದ ಎಳೆಯತುಲಸೀ ಮಾಲೆಯ ಹಾರವಾಗಲೀ, ಪತ್ನಿ

ಯು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ಪರಿಮಳ ಕುಸುಮಹಾರವಾಗಲೀ ಒಂದೆಸಳೂ ಬಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮುಖವು ಕಳಕಳಿಸುವ ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲದಂತೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇಂತು ಒಂದು ಹನಿಯು ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೂ ಬಿಂಬಿಬಿಂಬವಂತೆ ಇದ್ದ ಆ ತಪ್ಪು ತೈಲದ ಕಟಾಹದಲ್ಲಿ ಹರಿಭಕ್ತನಾದ ಸುಧನ್ವನು, ಜಲಕೇಳಿಗಾಗಿ ಪನ್ನೀರು ಕೊಳದಲ್ಲಿಳಿದು ಲೋಲನಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಾ ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಕಲರಿಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ ಸುಧನ್ವ ”

ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಯೆಂಬುದು ಯಾವನೊಬ್ಬನ ಕುಲಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಯಾವನೊಬ್ಬನು ಉತ್ತಮವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಸಚ್ಚರಿತನೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬನು ಕೀಳುವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನಾದುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅವನನ್ನು ದುಶ್ಚರಿತನೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗದು. ಉತ್ತಮ ಕೀಳುವರ್ಣಗಳು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು. ಭಗವಂತನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯವಾಗತಕ್ಕುವು ವರ್ಣ ಜಾತಿ ಮತ ಕುಲಗಳಲ್ಲ; ಗುಣ ನಡತೆಗಳು ! ಗುಣ ನಡತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆ ದಾತೃತ್ವಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾಪಭೀತಿ ಭೂತ ದಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸತಕ್ಕವನು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಜಾತಿ ಕುಲಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೀಳಟ್ಟವನಾದರೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನೇ ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಮನೆನಿಸತಕ್ಕವನು ತನ್ನ ಜನ್ಮಸ್ಥ ಜಾತಿ ಕುಲಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು.

ಹಂಸಧ್ವಜರಾಜನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿದ್ದ ಶಂಖಲಿಖಿತರೆಂಬಿಬ್ಬರೂ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು, ತಪಸ್ವಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರು. ಸತ್ಯವಾಕ್ಸಂಪನ್ನರು. ಪೂರ್ವಮಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಹಂಸಧ್ವಜನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದಾನೊಂದು ತಪೋವನ ವ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ, ತಪೋನುಷ್ಠಾನವೇದಾಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರು, ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಲಿಖಿತನು,

ಶಂಖನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಆತನ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕಳಿತು ಆಗತಾನೆ ಮರದಿಂದ ಉದಿರಿದ್ದ ಮ ನೋಹರವಾದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆಬಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರ ತೊಡಗಿತು. ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನಾದ ಶಂಖನು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ತಾನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಮ್ಮನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಪಿಸಿ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಆ ಕಳುವಿನ ತಪ್ಪಿತಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ರೀತ್ಯಾ ಆಗಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಾಜನಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮನನ್ನು ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಹಂಸ ಧ್ವಜನು ಲಿಖಿತನ ವಾಡ್ಮೂಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಷಾದಪಟ್ಟು, 'ಅಕುಮ ತಮ್ಮಂತಹ ತಪೋನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಅಂತಹ ಘೋರಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಂತು!' ಎಂದು ನಿವಾರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಲಿಖಿತನು ತನಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ರಾಜನು ಕಳುವಿಗೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದ್ದ ಮೇರೆಗೆ ಆತನ ಹಸ್ತಗಳೆರಡನ್ನೂ ಛೇದಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ತರುವಾಯ ಲಿಖಿತನು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೈಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು. ತಾನು ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ರಾಜದಂಡದಿಂದ ಶುದ್ಧನಾದೆನೆಂದು ತಿಳಿಸಲು, ಶಂಖನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಮರುಗಿ ಪುನಃ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಘೋರವಾಪ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಕೈಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಟ್ಟನು. ಹಂಸ ಧ್ವಜನು ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ವರಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನ್ಯಾಯ ಪಕ್ಷ ಪಾತಿಗಳಾದ ಆ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಾದ ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ವ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಒಡಂಬಡಿಸಿ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆ ಕಾದೆಣ್ಣೆಯ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೂ ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡ ಕಮಲವೂ ಎಂಬಂತೆ ಹಸನ್ನುಬಿಡುವ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸುಧನ್ವನನ್ನು ಕಂಡು ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರವೂ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಾಗಿ ಭಕ್ತರ ಆಪನ್ನಿವಾರಕನಾದ ಪುಂಡರೀಕಾ

ಕ್ಷುನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪರವಾನಂದದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಲಿಖಿತನು ಕುಪಿತನಾದನು. ಹರಿಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತೆಂಬುದೂ, ಭಕ್ತನಾದ ಸುಧನ್ವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮದೈವವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ತನ್ನೊಲಕ ಸುರಕ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಗ್ನಿ ಸ್ತಂಭವಿದ್ರವ್ಯ ಬಲದಿಂದ ತನ್ನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಛೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನೂರಾರು ಎಳೆನೀರುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಅವುಗಳ ನೀರನ್ನು ಆ ಕಾದಂಚೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ಆ ಗಾಧನಾದ ಜ್ವಾಲೆಯು ಅಂತರಿಕ್ಷದವರೆಗೂ ಎದ್ದಿತು. ಆಗಲೂ ಸುಧನ್ವನು ಹಾಗೆ ಕಾಯ್ದು ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವ ಎಣ್ಣೆಯ ಕುಪಾಹದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಷ್ಣುನಾಮಗಳನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಕಂಡು, ಧೂರ್ತನಾದ ತನ್ನ ದುರ್ವಿಷ್ಣುಗಾಗಿ ಮರಗಿ “ ಛೇನನ್ನ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷಾರಿವು, ಹರಿಭಕ್ತನಾದ ಈತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಾಂತ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲವೆ ಬೇರೇ ನಿಷ್ಕೃತಿ ಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಒಡನೆಯೇ ತಾನೂ ಆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿಬಿಟ್ಟನು.

ಆಹಾ ಆನ ಆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನು ಏನೆಂದು ಹೇಳುವುದು! ಸುತನೂ ಇದ್ದ ಪರಿವಾರನೂ, “ ಹಾ ಘಾತನಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯು ಘಟಿಸದಿರದು, ಅಕುಲ, ಇದೇನು ಅನ್ಯಾಸವು ಅಯ್ಯೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಂದು ಹೊಂದರಲ್ಲಾ ” ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಅಷ್ಟೇ ಲವು, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭೌತಿಕ ಉಷ್ಣದಿಂದ ಹತ್ತಿರ ನಿಲ್ಲಲಾರದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿದ್ದರೂ ಹರಿಭಕ್ತನಾದ ಸುಧನ್ವನ ದೇಹಪುರ್ಣದಿಂದ ಶೀತಳತೆಮನ್ನು ಪೊಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಲಿಖಿತನ ದೇಹಕ್ಕೂ ಯಾವ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಕುದಿವ ಎಣ್ಣೆಯ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮೃದವ್ಯ ಕೇಳಿ ಹಂಸಧ್ವಜನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಆದರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಲಿಖಿತನು ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು, “ ರಾಜೇಂದ್ರಾ, ಹರಿಭಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನೀವುಗನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಈ ರಾಜ್ಯವೂ, ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಜೆಪರಿವಾರಗಳೂ ನಿನ್ನ ಈ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳೂ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಾದಿಗಳೂ, ಈ ರಾಜ್ಯದ

ಲ್ಲಿರುವ ತರುಗುಲು, ಲತೆಗಳೂ ಸಮಸ್ತವೂ ವಾವನನಾದುವು ಎಲ್ಲರೂ ಅ
ನುಗ್ಗುಹೀತರಾದೆವು ಇಂತಹ ಈ ಮಹಾನುಭಾವನ ಭಕ್ತಿ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು
ಕಾಣಲಾರದೆ ಅಂಧನಾದ ನಾನು, ಈ ವೈಷ್ಣವ ಶಿರೋಮಣಿಗೆ ದ್ರೋಹ
ಮಾಡಿದೆನು," ಎಂದು ಪರಿಪುಯಿಂದ "ನಿರ ಗಿವನು ರಾಜನು, ಅವಕ್ಕಾಗಿ
ಚಿಂತಿಲಾಗದೆಂದು ಆತನನ್ನು ಸರಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ಮಗನನ್ನೂ ಯುಕ್ತ
ವಚನಗಳಿಂದ ಆದರಿಸುವನು ತರುವಾಯ ಸುಪನ್ನನು ಮಂಗಳರುಜನವ
ನ್ನು ಮಾಡಿ, ದಿವ್ಯಸಾಸ್ತ್ರಭರಣ ಗಂಧವಾಲ್ಮವಿಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತನಾಗಿ
ರಾಜನನ್ನು ಧಿಗಬರಲು, ಆತನನ್ನು ಕೂಡ ಸಂಪಾದಿಸಿಲ್ಲವೂ ಕುತೂಹಲದಿಂದ
ಆ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಹಾಕಿ ಹರಸಿದರು ಆಗ ಬಲುನು, "ರಾಜೇಂದ್ರಾ
ಹುಭಕ ರಾವ ಕಟ್ಟನಿಗೆ ಕಸವು ಪ್ರವವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದುನೇಳಿ ಪಾ
ಪವಾದವೂ ಸೂಸುಗೊಡುವಂಜನರಾಶಿಯಂತೆ ಕೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕರ
ಗಿ ಹೋಗದೆ ಅವರನ್ನು ನಿರುತ್ತರವಾಗಿ ವಾಧಿಸುವುಕೆ? ಸ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತ
ತಾಲದ ಬಿಸಿಲದ್ದಿಗೆಯಾದವೂ ಆದುದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಗೆ ಬೆಸುಗತಿ? ಅಂತೆ
ಯೋ ಗುಣವಾಗಿದ ಮಹಾಹುಭಕ್ತನ ದ ಈ ನಿ, ಮಗನ ಸತ್ವಯಸ್ಥಿತಿ
ಯನು ತಿಳಿಸಲಾರದೆ ನಾವು ಈವರೆಗೂ ಮನುಕರಾಗಿದೆ ಪು ಇನ್ನು ಹೆ
ಬ್ಬು ವಾತುಗಳಿಂದಲೇನು! ಈತನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಕಳು
ಹು" ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಗುಣರತ್ನಪಾತ್ರಿಯಾದ ತನ ಪುರೋಹಿತನಾದಿವ ಆ ಹಿತವವಾಕ್ಯವ
ನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಹಂಸಧ್ವಜನು ಮಗನನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು
ಅಪ್ಪಿ ಆದರಿಸಿ "ಅವೀರನನ್ನು ಜಯಿಸು, ಶುಭವಾಗಲಿ, ಇನ್ನು ಕೊಡು"
ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ಯುದ್ಧ ರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಂಗಳು ಆನುವಾತಿಯನ್ನು ಕೊ
ಟ್ಟನ ಆಗ ಸುಧನ್ಯನು, ಪುನಃ ತಂದೆಯ ಮಕ್ಕ, ಗುಣವರ್ಯನಾದ ಪು
ರೋಹಿತ ಶಂಖಲಿಖಿತರ ಪಂದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವಣಿ ಅಶೀರ್ವಾದಗಳ
ನ್ನು ಕಡೆದು ವಂದಿಯಾಗನರು, ಜಯಜಯನೆಂದು ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಹೊಡಳುತ್ತಿರ
ಲು, ತನ ಎನತರವಾದ ಹೊದೇರಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನೇಮಾ
ಸಿ, ಸಾರಧಿಯನ್ನು ಆದರಿಸಿ, ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಪಾಂಡನಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಧ
ನಂಜಯನೆಂದಿಗೆ ಯುಧ್ಧಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ನಾನಾವಿಧ ವರ್ಣಯುಕ್ತವಾಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಿವ್ಯಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ರಥಗಳು, ಮದೋದಕವನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ವತಸಮಾನವಾದ ಆನೆಗಳು, ವೇಗಶಾಲಿಗಳಾದ ಕುದುರೆಗಳು, ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತರಾದ ವದಂತಿವರ್ಗ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸುಧನ್ವನು ಪದ್ಮಪ್ರಹಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪಾರ್ಥನಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ರಣಭೇರಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಿಸಿದನು.

ಇತ್ತ ಹಂಸಧ್ವಜನ ಸೇನೆಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಯುದ್ಧಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪುತ್ರನೂ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ವ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಕರೆದು, ಈಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಈ ವಿಘ್ನಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಆ ವಾತಿಗೆ ವ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಹುಸಿನಗುವನ್ನು ನಕ್ಕು, “ಇದೇನು ವಿಘ್ನವು ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಷ್ಟಮುಟ್ಟಿಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದುದೇಕೆ ? ” ಎಂದು ತನ್ನ ಯಾದವಸೇನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ವೀರರಾದ, ಸಾತ್ಯಕಿ, ಸಾಂಬ, ಕೃತವರ್ಮ, ಅನಿರುದ್ಧ ಮುಂತಾದವರನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಆನೆ ಕುದುರೆ ರಥ ಕಾಲಾಳುಗಳ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ವಸನ್ನಾಹವಿಂದ ಸುಧನ್ವನ ಸೇನೆಗೆದುರಾಗಿ ನೆಲೆಯಲನುವಾದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಕರ್ಣಸುತನಾದ ವೃಷಕೇತುವು, ಅರ್ಜುನನ ಸವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು, “ತಂದೆಯೇ ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಶತ್ರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಕಾದುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಮಂದಿ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ನೋಯಿಸಲೇಕೆ ? ನನಗೆ ಅಪ್ರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿರಿ, ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವನ ಬಿಂಕವನ್ನು ಮುರಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಕರ್ಣನ ಮಗನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯನೆ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವೀರಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆ ವಾತಿಗೆ ಅರ್ಜುನನು ಅತಂತ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟು, ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು, ವೃಷಕೇತುವು ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಜೇವಡೆಯುತ್ತಾ, ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಸುಧನ್ವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಡೆದನು.

ಸುಧನ್ವನು ದೂರದಿಂದಲೇ ವೃಷಕೇತುವಿನ ರಥವನ್ನು ಕಂಡನು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ವೀರನಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, “ಇವ

ನಾರಿರಬಹುದು ! ಅರ್ಜುನನಲ್ಲ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಕಪಿಧ್ವಜವಿರುವುದು ! ಈ ರಥವು ವೃಷಭಾಂಕಿತದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ವೀರ ನಿರಬಹುದು.” ಎಂದುಕೊಂಡು ಸರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದ ಇದ್ದನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ವೃಷಕೇತುವನ್ನು ಕುರಿತು “ ಎಲೈವೀರನೇ ನೀನಾರು, ಯಾರಮಗನು, ಯಾವಯುಷಿಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು ! ನನ್ನ ಕುಲಶೀಲಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು, ನಾನು ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಹಂಸಧ್ವಜನ ಮಗನು, ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸುಧನ್ವನು. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಮಧುಚ್ಛಂದನೆಂಬ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಿಂದ ನಮ್ಮಕುಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು, ವೃಷಕೇತುವು, ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು, “ ಎಷ್ಟೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವಾಗ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸತ್ವದಿಂದ ಪರಿಚಿತರಾಗತಕ್ಕವು ಸಹಜವಲ್ಲದೆ, ಈ ಕುಲಶೀಲಾದಿಗಳ ವಿಚಾರದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ! ಆದರೂ ಕೇಳು ಮಹಾವಿರುಷನಾದ ಕೃತ್ಯಪ್ರಜಾಪತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಕುಲದಲ್ಲಿ ದಿನಮಣಿಯೆಂಬ ರೂಢ ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ನೂರ್ಯಭಗವಾನನನ್ನು ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ ! ಆತ ನ ಮಗನೂ, ಮಹಾವೀರಾಗ್ರಣಿಯೂ ಆದ ಕರ್ಣನೇ ನನ್ನ ತಂದೆಯು, ನನ್ನ ಹೆಸರು ವೃಷಕೇತುವು” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿತ್ತನು

ಹೀಗೆ ಆ ವೀರರೊಬ್ಬರೂ ವರಸ್ಪರ ಪರಿಚಿತರಾಗಲು, ಸುಧನ್ವನು, “ ಓ ಹೋ ನೀನು ಕರ್ಣಸುತನಾದ ವೃಷಕೇತುವೋ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ವೀರನೇಸರಿ.” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಣೆಹಿಡಿದ ಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಣಂತವಾಗಿ ಎಳೆದು ಆ ವೀರನಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು ಇಂತು ಯುದ್ಧವ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಸು ಬದಲಿ ಕೇಳುವುದೇನು ? ಇಭಯರೂ ವೀರರು. ಉಭಯರೂ ಅಸಹಾಯರೂರೂ, ಬಲವೂರೂ ! ವರ್ಷಕಾಲದ ಎರಡು ಮೇಘಗಳು ಒ ಬೆಕ್ಕೊಂದೂ ಎದುರಾದಂಗೆ ಆಯಿತು. ಆ ಎರಡು ಮೇಘಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸುಸ್ವರ ಘೋಷವಾಗಿ ಮಂಡು ತಿಡಿಲುಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಮಳೆಯು ಸಾಂಧ್ಯದ್ದೊಂದಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತೆ, ಉಭಯ ವೀರರೂ ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಅರ್ಭಟಿಸಿ ಸಿಂಹನಾರವನಾಡುತ್ತಾ, ಮಂಡನಂತೆ ಸೊಳೆಸೊಳೆತ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬರಮೇಲೆಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ, ಶಿವಲಿ ನಂತೆ ಬಿಬ್ಬರಮೇಲೆಬಿಟ್ಟು ಎರಗುತ್ತಿರಲು, ಆ ಇಬ್ಬರ ಧನುಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ

ಬಾಣವರ್ಷಗಳು ಅವಿರಳವಾಗಿ ಸರಿಯತೊಡಗಿದುವು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮೂದಲಿಸುರು, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಜಯಿಸಲು ಹೆಣಗುವರು. ವೃಷಕೇತುವು “ಎಲವೋ ಭೂವಿ ಯಲ್ಲಿ ಅರಿಭಯಂಕರನಾದ ನಾನು ಅನ್ಯಧನನು ಧೇಯನಾಗಿ ಸು-ಧನ್ಯನೆನಿಸಿ ಇರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸುಧನ್ಯನೆಂಬ ಈ ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು” ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿ, ಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಾಂತವಾಗಿ ಶಳಿದುಬಿಡುವನು. ಸುಧನ್ಯನು, “ಎಲವೋ ಮರುಳೆ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳೆಂಬ ಸಂಚಬಾರನಿಗೆ ವೃಷಭಧ್ವಜಸದೃಶನಾದ ನಾನಿರುತ್ತಿರಬಾಗಿ ಕೇವಲ ನಾವಧಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಈ ಹೆಸರು ಅಸಾರ್ಥಕವಲ್ಲವೆ!” ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದಾಶೆಯು ಚಲಿಮೆಯಾಗಿ ಹೊರಡುವಂತೆ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದನು. ಇನ್ನು ವಿಸೋದ ಯದ್ಭವು ಕೊನೆಯಾಗಿ ವಿರಸವುಟಿತು. ಇಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರೂ ಕನ್ನೀರುಹೂರಟಿತ. ಇಬ್ಬರೂ ನೊಂದರು. ಉಭಯರೂ ಜಯಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ರಂಭಿತ್ರಿತಾಮರ ಸ್ವಗುರಿಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು. ವೃಷಕೇತುವಿನ ಬಾಣದ ಎಸಗೆಯಿಂದ ಸುಧನ್ಯನ ರಥವು ಪುಷ್ಪಪ್ರದಿಯಾಯಿತು. ಒಡನ ಬೇರೊಂದು ತೀರನನ್ನೇರಿ ಸುಧನ್ಯನು ವೃಷಭಧ್ವಜನ ಅಶ್ವನಾರಂಭಸತಾಕೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದನಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ, ರಥನನ್ನು ಚೂರುಚೂರಾಗಿಶ್ಚಾಲಿಸಿ ಅರಿವಿರನ ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಕೋದಂಡನನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದನು. ಉಭಯರೂ ಕೋವರೋಷಗಳು ಮುರೆವಿರಿದುವು. ಕರ್ಣಸೂನುವು ವಿರಸನಾಗಿ, ಅವರೂ ಧೈರ್ಯಗಡದೆ, ಕತ್ತಿ ಮುಗ್ಧರ ಮುಸುಂಡಿ ತೋಮರ ಖಡ್ಗ ವರಶು ಗದ ಚಕ್ರ ಕುಂತ ಶೂಲಿ ಭಿಂಡಿಪಾಳ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಶತ್ರುವನೂ, ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ನೋಯಿಸಿದನು. ಅಪರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾರಥಿಯು ಬೆಳೊಂದು ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು, ಪುನಃ ಘೋರರಣವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಭೂವಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮುದ್ದಮಾಡುವರು, ನೆಲದಿಂದ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಾರಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವರು, ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂಚಿ ಶತ್ರುಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವರು. ಅನೇಕಾನೇಕ ಆಯುಧಗಳ ಪ್ರೌಢಿವೇಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹಿಂದೆಗೆಯದೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಸುಧನ್ಯನು ಒಂದುಸಾರಿ ಒಂಬತ್ತು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೂಡಿ ವೃಷಕೇತುವಿಗೆ

ಗಾರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆಯಲು, ಅವು ವೃಷಕೇತುವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ನೋಯಿಸಿದುವು ಕಣಾಸುತನು ಮೈಸುರೆದು ರಥದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದನು. ಸಾರಥಿಗಳು ತನ್ನ ನ್ಯಾಮಿಯನ್ನು ಒಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು ಕೂಡಲೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಚಾಸಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಜೋಡಿಯುತ್ತಾ, “ಕರೆಸು, ಕರೆಸು, ಸುಧನ್ವಾ, ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಕರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೋ” ಎಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತಾ ಎದುರಾದನು

ವೃಷಕೇತುವಿನ ತರುವಾಯ ತನಗೆ ಎದುರಾದ ವೀರನಾರೆಂಬುದು ಸುಧನ್ವನಿಗೆ ಅವನ ಧ್ವಜದಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗಲಾತನು, “ಎಲವೋ ನೀನು ವಿರಹವ್ಯಥೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಕಾಮುಕರನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಅಲೆದಾಡುವ ಶಕ್ತನಲ್ಲದೆ, ಈ ವೀರವೃಂದದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಂಚಬಾಣಗಳ ಎಸಗಿಯಿಂದ ಅಳುಕುವವರಾದಾರು ! ” ಎಂದು ವಂದಿಸಲು, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು “ಎಲವೋ ಮರುಳೆ, ಜಮವಧ ವನ್ನು ಸಹಾಯಕಳನ್ನಾಗಿ ಹಿಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆನೆಂಬುದು ತೋರಲ್ಲಿವೋ” ಎಂದು ಹುಗಿಸಿ ನಿತಿಗಬಾಣ ಪರಂಪರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು ಶರಸಂಧಾನವು ಮಿಗಿಲಾಯಿತು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಎಸಗೆಯಿಂದ ಸುಧನ್ವನು ನೊಂದನು ಒಡನೆ ಮೂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಅಂಬುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು “ಎಲವೋ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪುತ್ರನೆಂದು ಇದು ವರಗೂ ಅಭಿವಾನಿಸಿ ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವು ಹೆಚ್ಚಿ ಬಂತಲ್ಲವೆ” ಎಂದು ಜರದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಆಕಾಶವಾಗಿ ರಳೆದು ಅವೀರನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಅವನ ಕೈಯಕೊಂಡವನು, ಎಳೆತುಂಡಗಳನ್ನಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದನು ಸುಧನ್ವನ ಬಾಣಗಳ ಎಸಗೆಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಕಲಿಸುರಲು, ಕೃತವರ್ಮನು ಎದುರಾದನು ಅಪರಿಚ್ಛರಿಗೂ ಪುನಃ ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಕಾಲ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು ಕೃತವರ್ಮನು ಹತ್ತಂಬುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಸುಧನ್ವನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಹರತೆಯನು ಹೊರಹಿಸಿದನು ಒಡನೆ ಮರಾಳದ್ವಜನ ಸುತನು ನೊಂದು ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನ ತೇರು ಬಿಲ್ಲು ಸಾರಥಿ ಮಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಕೃತವರ್ಮನನ್ನು ನೋಯಿಸಲು, ಅವನು ಶತ್ರು ಮುಖದಿಂದ ಕೆಲಸಾರ್ದನು ತರುವಾಯ ಅನುಸಾಲ್ವನು ಸುಧನ್ವನ ಎದುರಾಗಿ

ಧನುಷ್ಪಂಕಾರನೂಡಿ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅವಿವಿರನನ್ನು ಕುರಿತು “ಎಲೈ ಸುಧನ್ವಾ ನಾನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದೆ” ಸಾಲ್ವಸ್ಥಪತಿಯ ಅನುಜನಾದ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಂದರೆ ಸುರೇಂದ್ರನನ್ನಾದರೂ ಸಡ್ಡೆಮಾಡುವವನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯದೊ! ಬೇಡ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಶಣಿಸಿ ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಲೂ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಕಂಡು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಹಾಯನಾಗುವಾಗಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬದುಕುವುದು ದುಸ್ತರವು” ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸಿರುವುದು ಬಾಣಗಳ ಮೆಳೆಯನ್ನು ಸುಲಿಸಿದನು ಸುಧನ್ವನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ “ಎಲವೆಲ ಪೂ ನೀನು ಅನುಸಾಲ್ವನೆಂಬುದನ್ನು ಬಲೆ ನು ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಕಾಣುವುದಲ್ಲ, ಕಾಣಿಸುವೆನು” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಾ ಹೂವಾಗಿ ಸಾಣೆಹಿಡಿದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಅನುಸಾಲ್ವನಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು ಯುದ್ಧವು ಭಯಂಕರವಾಗತೊಡಗಿತು ಕೊನೆಗೆ ಅನುಸಾಲ್ವನು ಬಾದಬಾಗಿ ಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಿವಿ ಕೆರೆಗೆ ತೂಗಿ ಎಳೆದು ಹೆಸದ್ಭವನ ಸುತನ ಎಲೆಗೆ ಗುರಿಸುಟ್ಟು ಎಸೆಯಲು ಅದು ಮುತ್ತವನು ಮೊಗುವ ಸಮುದಂತೆ ಅವನ ಎದೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ನೂಲಿಸಿಹಾಡಿತು ಎದನೆ ಸುಧನ್ವನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾದಾಕಾಕಿಸಿತ್ತು, ಸ್ತನಿಸರು ಅನುಸಾಲ್ವನನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು ಆದರೇನು, ಅವೀರನು ಅನಿ ನ್ನದ ತರುಣಬಲವನ್ನು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ನೋಯಿಸುತ್ತಾ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೆಂಗಳ ಒಳಿವೆಯನ್ನೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದನು ಆ ಪ್ಸರಲ್ಲಿ ಸುಧನ್ವನು ಎತ್ತೊತ್ತು ಮಾತಾಡೋಪವಿಂದ, ಅವನ ಹಾಗೆಯೇನು ಅಡಗಿಸಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು, ನೀಳಗವಾದ ಮತವಾದ ಸೆರವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಕುವೆವೆಗೆ ತೂಗಿ ಎಳೆದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಅದು ಅನುಸಾಲ್ವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ತರನಾಯ. ಮೆಣ್ಣೆ ಗೆಡುತು ಒಡಕ ಕೇಳುವುದೇನು! ಸುಧನ್ವನು ನಿತ್ಯ ಸ್ವಪ್ನ, ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದನು ಕೆಲವೊಂದಿರು ಹೊಸವು, ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು ಕೆಲವೆರಡು ಕಾಯಿಗಳು ತೋರುವವು, ಲೂಕುಗಳ ತೆರೆಗಳ, ತೊಕುಗಳಂತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿತಿರುತ್ತವೆಯೆಗಳೆ ದೂರಳಿ ದ್ದು ಕೆಲವು ಹದು ಗೊಡು ನಾಯಿ ನುಗ್ಗಿ, ಹಾಕು ಪಿಶಾಚಿ ಭೂತ ಪಿತೃಗಳೆಗಳೂ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬ್ರೇವಿ ಕು ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕು

ಣಿಯತೊಡಗಿದುವು. ರಣರಂಗವು ಭಯಂಕರವಾಯಿತು. ತರುವಾಯ ಸುಧನ್ವನ ಈ ಅಟೋಪವನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಎದುರಾದನು. ಸಾತ್ಯಕಿ ಸುಧನ್ವನಿಗೆ ಕಾಳಗವು ಒಹೂತ್ತಿನವನಿಗೆ ನಡೆಯಿತು ಸವಾನಪರಾಕ್ರಮದ ಆ ವೀರರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಣಿಯದೆ ಕದನವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಸುಧನ್ವನು ಮಹಾರೋಷದಿಂದ ಸಾತ್ಯಕಿಯ ಕೈಯಕೋದಂಡವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಬಾಣವರ್ಷದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮೂರ್ಛಗೊಳಿಸಿದನು. ಅರಿವಿರನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು, ವಾಂಕ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳವಳವುಂಟಾಯಿತು. ಯಾವನಾಶ್ಚ, ಕೃತಮರ್ಘ, ಶರಣರೂ ಸಾಂಬ, ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖವೀರರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಸುಧನ್ವನಿಗೆ ಸಂಬರರು. ಅವರೂ ಹರಿಭಕ್ತನೂ ವ್ರತಸ್ಥನೂ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪರೂ ಆದ ಸುಧನ್ವನೇ ವಿಜಯಿಯಾದನು. ಆಗ ಧನಂಜಯನು ಮಹಾರೋಷದಿಂದ ಅರಿವೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ವೀರರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವೀರಕಾಚಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದು, ಶತ್ರುವೀರನಾದ ಸುಧನ್ವನನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಗೊಂಡು ತಾನೇ ಎದುರಾದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ಸುಧನ್ವಾ ಜುಫನರು”

ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಸಮಸ್ತ ವೀರರನ್ನೂ ಮೂರ್ಛಗೊಡಲು, ಇನ್ನೂ ರಕ್ತೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದ ಸುಧನ್ವನನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ, ಅರ್ಜುನನು ವೀರಕಾಚಿಯನ್ನು ಕಟಿದನು. ತಲೆಗೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಸೀಸಕವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ದೇವಗಣಕ್ಕೆ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಮುಗಿದನು ಧ್ವಜದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಜನೇಯನಿಗೆ ವಂದಿಸಿದನು. ತನ್ನ ರಥಕ್ಕೆ ಪದಕ್ರಣೆಯಾಗಿಬಂದು, ಕುದುರೆಗಳ ಭುಜಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಆದರಿಸಿದನು. ವಂದಿನಾಗಧರು ಜಯಜಯವೆಂದು ಹೊಗಳುತ್ತಿರಲು, ಅರಿಭಯಂಕರವಾದ ತನ್ನ ರಥವನ್ನು ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ ನೂಕಿದನು. ಧನಂಜಯನ ಯುದ್ಧದ ಅಟೋಪವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ! ರಥವೋ ಅಗ್ನಿದತ್ತವಾದದ್ದು, ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ಶ್ವೇತಾಶ್ವ

ಗಳು, ಧ್ವಜದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ಅಂಜನೇಯ, ಅಜೀಸುವಾದ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸು, ಕೇಳುವುದೇನು' ಕುದುರೆಗಳ ಖುರಪುಟಧ್ವನಿಯೂ, ರಥ ಚಕ್ರಗಳ ನಿನಾದವೂ, ದೇವದತ್ತದ ಶತ್ರುಭೀಕರವಾದ ಘೋಷವೂ, ಧ್ವಜದ ಕಪಿಮು ಅಬ್ಬರಣೆಯೂ, ಗಾಂಡೀವದ ಝೇಂಕಾರವೂ, ಮೂರುತೋಕದ ಗಂಡನೆನಿಸಿ ಕೊಂಡ ಅರ್ಜುನನ ಸಿಂಹಗರ್ಜನೆಯೂ ದಶದಿಕ್ಪುಗಳನ್ನೂ ಕಿವುಡಾಗಿಸಿದುವು. ಈ ಅರ್ಭಟವನ್ನು ಕಂಡು ಇದು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವ್ಲೂಕನಾದ ಘಬ್ಬಣನ ಕದನದ ಅಟೋಪವೆಂದು ಆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡುವ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವಾಹನಗಳನ್ನೇರಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೆರೆದರು ಸುಧನ್ವನೂ, ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವವನು ವೀರವೃಂದದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಎಂಬುದಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾರಥಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದನು.

ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಸುಧನ್ವನಿಗೆ ಇದಿರಾದ ಒಡನೆಯೇ ಆತನು ನಿಶಿತಬಾಣ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಜುನನಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ಮುಗುಳ ಗೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿನಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಶತ್ರುವೀರನನ್ನು ಕುರಿತು—“—ಅಕುಟಾ, ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು! ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ನೀನು ಇದಿರಾಗ ಬಹುದೇ? ನಮ್ಮೊಡನೆ ವೈರನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಗೆದ್ದವರು ದೇವದಾನವ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಉಂಟೇ? ನೀನು ಆಶ ಬುದ್ಧನು ಘೋರ ಭಾರತಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಮರಸನ್ನದರಾಗಿ ಇದಿರಾದ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣ ಕರ್ಣ ಕೃಪಾಶ್ವತಾ ಮಾದಿ ವೀರರೇನಾದರೊಬ್ಬನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದ ದೇ?” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಸುಧನ್ವನು ಗಡಗುಳಿಸಿದನು. “ಎನು, ಎನೆಂದೆ ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದೆನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವೆಯಾ! ಭಾರತಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುರುವೀರರನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಬೆಂಬಲದಿಂದ ಗೆದ್ದೆಯಲ್ಲದೆ, ವೀರವೃಂದದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವವರು ಯಾರಿಲ್ಲರು! ಹಿಂದೆ ಇಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಜಯ ದೊರೆತಂತೆಯೇ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಆಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ” ಎಂದು ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಮಾಡಲು ಕಪಿಧ್ವಜಸಹಿತವಾದ ಅರ್ಜುನನತ್ತೆರು ಬುಗುರಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತಿರುಗತೊಡಗಿತು. ಈ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಕಂಡು ಉಭ

ಯ ಸೇನಯವೀರರೂ ಬೆರಗಾದರು. ಅರ್ಜುನನು ಮೂಗಿನಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮರ್ಪದಿಂದ, “ಭಲಾ ಸುಧನವ್ವಾ, ನಿನ್ನಂತೆ ನನ್ನ ಈ ರಥವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ ವೀರನನ್ನು ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ಯ ಪಾತಾಳ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣೆನು. ನೀನು ವೀರವೃಂದದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯವಾಗತಕ್ಕವನೇ! ಆದರೇನು! ಇನ್ನೂ ಬಾಲಕನು. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಳ್! ಕುದುರೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಸುಖಿಸುವುದುಮೇಲು” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಸುಧನ್ವನು “ಅರ್ಜುನಾ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಮಾತೇಕೆ! ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂದೆಯಲ್ಲವೆ? ಅಷ್ಟೇಕೆ! ಮುರಾಂತಕನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ನನ್ನ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ನೀನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಈ ಬಿಂಕವೇಕೆ? ನರೇಂದ್ರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಹಂಸಧ್ವಜ ಮಹಾರಾಜನು ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತನಾಗುವನು ಆಗ ನಮಗೆ ಸಾಮಾಂತನಾಗಲುಳ್ಳ ನೀನೇ ನಮಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ನಿನ್ನ ವಿಕ್ರಮದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಯಿಸುವೆಯಂತೆ” ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿ ನುಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಕಟುಭಾಷಣಿಯ ವಾಗ್ಯುದ್ಧವು ತೆರಪಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ತರುಣವೀರನು ತನ್ನನ್ನು ಸಡ್ಡಿಗೆ ತಾರದೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ಮಾನಧನನಾದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ರೋಷವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಗಲಾತನು, “ಎಲವೋ ಮರಳೆ, ಹುಲುಪ್ರಾಣಿಯಂತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಜಯಿಸದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಈ ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸೂ, ಅಕ್ಷಯಬಾಣಗಳೂ, ಈ ದಿವ್ಯರಥವೂ, ಸವಿಾರನಂದನನಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಧ್ವಜವೂ, ನರಶೋಕಕ್ಕೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ಈ ದಿವ್ಯಾಶ್ವಗಳೂ, ಸವ್ಯಸಾಚಿತ್ವವೂ, ದೇವದತ್ತ ಶಂಖವೂ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ವೃಥಾವಲ್ಲದೆ! ಛೇ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಏನು ಪವಾರ್ಥವೆಂದೂ ಗಂನಿಗೆ ತಾರದ ನನ್ನ ಶೌರ್ಯಾಗ್ನಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಅಣುಸ್ಪರಿಸನಾದ ನೀನೆಷ್ಟರವನು?” ಎಂದು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾ, ನಿತಿಗಳಾದ ಏಳುನೂರು ಬಾಣಗಳನ್ನು ಆ ಅವೀರನಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆಗ ಸುಧನ್ವನು ಕೆರಳಿ “ಎಲವೋ, ನೀನು ಬಹುಪ್ರಾಥಿನಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಈ ಯುದ್ಧಸಾಧನಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅವ್ಯಯನಾದ ಸಾರಥಿಯು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾರಧ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದುವಲ್ಲವೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಘೋರ ಪೃಳಯವಾರುತನಿಂದಲ್ಲವೆ ಅತ್ತಿ

ತು ಕದಲದ ಕಾರ್ಮೋಡದ ಸಮೂಹವು ಬೀಸಣಿಗೆಯ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಚಲಿಸಿ
ತೇ! ಏಕೆ ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವೆ?" ಎಂದು ಹಂಗಿಸಿ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಯಿಸಿದನು.

ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಶೃತಿ ಮಿತಿವಾರಿತು. ಅರಿವಿರನು
ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವನನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ
ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗದಿರದೆಂದೂ ತೋರಿಸಿ ಒಡನೆ ಸಾಮಾನ್ಯನಾದದ್ದೆ
ಖಂಡವ ವನ ದಹನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಬ್ಧವಾಗಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಮೂ
ಡಿಗೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಿಸಿದನು. ಆಹಾ! ಆದರ
ತೇಜಸ್ವಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಏನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು! ಅದು ಒಡಬಾಗಿ ಯಂ
ತೆಯೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಳಯಕಾರಿಯಾದ ಘಾಲನೇತ್ರದಂತೆಯೂ ತೋರು
ತ್ತಾ ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೂ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಅದರಿಂದ ಕಿಡಿಗಳು
ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು ಅದು ಇನ್ನೂ ಅರ್ಜುನನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಪರಬ
ಲದ ಅರಿವಿರರ ಕೈಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳು ಕಾಯ್ದು ಹೋದುವು. ಹಸ್ತಿ
ಅಶ್ವರಥ ಪದಾತಿಗಳು ಆ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ತಾಳಲು ಅರಿದಾದರು ಹೀಗೆ ಎ
ಲ್ಲರೂ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಧಸ್ವನು, ತನ್ನ ಮೂಡಿಗೆಯಿಂದ ಒಂ
ದು ಉತ್ತಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ವರುಣಮಂತ್ರ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ
ಮಂತ್ರಿಸಿ ಬಿಡಲು, ಅದು ಅರ್ಜುನನ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿತು.
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜಲಮಯವಾಯಿತು. ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳೂ, ರಥಾದಿಗಳೂ ತೋ
ಯ್ದವು. ಸೈನಿಕರ ಒಟ್ಟೆರಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೀರಿನಿಂದ ನೆನೆದುವು. ಮದ್ದಳೆ ರ
ಣಭೇರಿ ಮುಂತಾದ ಚರ್ಮವಾದ್ಯಗಳ ಶಬ್ದವು ಅಡಗಿಕೊಯಿತು. ಕುಂಭ
ದ್ರೋಣನಾಗಿ ಮಳೆಸುರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ನೀರಿನೀರಾಯಿತು. ಏನು ಕೆಲಸ
ಮಾಡಲೂ ತೋರದಂತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕೆಸರಾಗಿ ರಣಭೂಮಿಯು ಸೈನಿಕರ ಸಂ
ಚಾರಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತು ಆಗ ಅರ್ಜುನನು ಭೇಸತ್ತು ವಾಯವ್ಯಾಸ್ತ್ರವೆ
ನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅದು ಕುಲಗಿರಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗು
ವಂತೆ ಗಾಳೀಸಿ ಒಡನೆಯೇ ಆಜಲದಬಾಧೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಸು
ಧಸ್ವನು ಪರ್ವತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು ಅದರಿಂದ ಪರ್ವತಸಮಾನ
ವಾದ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು ಬಂದು ಸೈನ್ಯದಮೇಲೆಬಿದ್ದು ಚತುರಂಗಬಲವನ್ನೂ

ನಾಶಗೊಳಿಸತೊಡಗಿದುವು. ಅರ್ಜುನನು ಅದನ್ನು ವಂದ್ರಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸುಧಸ್ವನು ತಿಮಿರಸಾಯುಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಒಡನೆ ಅಗಾಧ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆಯು ಆವರಿಸಿ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕಾಣದಂತಾಯಿತು. ಅರ್ಜುನನು, ಅದನ್ನು ರವ್ಯಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ಸುಧಸ್ವನು ಸರ್ವಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಬೊಬ್ಬರಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಅರ್ಜುನನೂ ಗಾರುಡಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಉಪಚಾರದ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಮಂತ್ರಾಶ್ತ್ರಗಳ ಎಸಗುವೂ ತಿರಿ ಅರ್ಜುನನು ಉಪಾಯತೋರದೆ, ಕೊನೆಗೆ ವಶಾರೋಷದಿಂದ ಒಮ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಆಗಲೂ ಸಮಾನ ವೀರನಾದ ಸುಧಸ್ವನು ಹಿಂದೆಗೈದದೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ಪಿತಾಮಹಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನಿಂಪನಾದಮಾಡಿದನು.

ಅರ್ಜುನನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡನು. ಆಶ್ಚರ್ಯದೊಂದಿಗೇ ಆತಿಶಯ್ಯೋಚನೆಯೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಬಗೆಯಾವುದೆಂದು ತೋರದಾಯಿತು. ಅಕ್ಷಯ-ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಆ ಕಾಶ ಭೂತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸರಳವೆ ಯವಾಯುವು. ಆ ರರವರಂಪರೆಗಳು ಶತ್ರು ಸೈನಿಕರ ಕಿವಿಮೂಗುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದುವು. ನೀವಕಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿದುವು. ಕವಚಗಳನ್ನು ಹರಿದುವು. ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದುವು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಧಸ್ವನು ಪ್ರತಿ ಅಕ್ಷಯ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅದರ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಆಡಗಿಸಿ, “ಎಲವೋ ಅರ್ಜುನಾ, ಇಷ್ಟೇಯೇ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಾಪವು! ಪರಮೇಶ್ವರನೆಂದಿಗೆ ಬಾಡಾಬಾಡಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದ ಬಲದ ಪರಿಮಿತಿಯೇ ಇದು! ಸ್ವಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನಾತ ಕವಚರೊಂದಿಗೆ ಕೋರಾಡಿದ ಸಾಮಾನ್ಯದ ಪರಿಣಾಮವು ಇದೆಯೇ! ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣ ಕರ್ಣ ಜಯದ್ರಥಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವ ನಿನ್ನ ಪೌರುಷದ ಪ್ರಮಾಣವು ಇಷ್ಟೇಯೇ? ಛಿ, ಎನೆಂದು ವೀರನೆಂದು ಆಹಂಕರಿಸುವೆ! ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಸಮಾನವಿಲ್ಲದ ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಜಯಿಸುವೆ? ಕರೆಸಿಕೋ, ಶೌರಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೋ!” ಎಂದು ಹೂಸದಾಗಿ ಸಾಣೆಹಿಡಿದ ಬಾಣಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಜುನನವೇಲೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಹಾ, ಆಗಿನ ಸುಧಸ್ವನ ಬಾಣದ ಎಸುಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸೋಣ! ಅರ್ಜುನನ ರಥವು ಕುಲಾಲ ಚ

ಕ್ರದಂತೆ ನಿಲುಕದೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೇಸಮನಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಿತು ಕುದುರೆಗೆ
 ಈ ಬಸಾಳಿದು ಕಾಲುಗಳೇ ಆಡದಂತಾದುವು ಧ್ವಜಾರೋಹಿಯಾಗಿದ್ದ
 ಹನುಮನು ಹಲ್ಲಿರಿದು ಭ್ರಮಣೆಗೊಂಡನು ಸೂತನು ಮೃತನಾದನು.
 ಸೈನ್ಯವೋ ತ್ರಿಲೋಕವೀರನಾದ ಆತನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಅಪರಮಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ
 ನಾಶವಾಗತೊಡಗಿತು ಅರ್ಜುನನು ಕಂಗೆಟ್ಟನು. ಸಾರಥಿಯ ಮರಣದಿಂದ,
 ಸಾರಥಿತನವನ್ನೂ ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ
 ನಿಂತಿರಲು ಕೂಡ ಅನೇಕಾರವಿಲ್ಲದಿರಲು, ಅತಿಶಯ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ “ಅಕಟಾ ಈ
 ಶತ್ರುವೀರನನ್ನು ಜಯಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕುಂತಿಯು ಧೂಮಿಭಾರಕನಾಗಿ ನನ್ನ
 ನ್ನು ಏಕೆಹೆತ್ತಳೋ! ಛೇ, ನಾನು ಯಾವಸಾರ್ಥಕೃತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಧನುರ್ಬಾಣ
 ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆನೋ! ನನಗೆ ಯಾವಪಾಪ ಫಲವಾಗಿ ಇಂತಹ ಮುಂಭವವು
 ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರಬಹುದು” ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾ ಅಪಮದ್ರಾರಕನಾದ ಶ್ರೀ
 ಕೃಷ್ಣನೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಧ್ಯಾನಿಸಿಕೊಂಡನು. ನೆರೆದ ಸಕಲ
 ದೇವತೆಗಳೂ ಸ ಧನ್ವಾಜುನರ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಿ,
 ಮಹಾಧನ್ವಿಯಾದ ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕಂಗೆಡಿಸಿದ ಸುಧನ್ವನ ಸತ್ಪ್ರತಿಶಯಕ್ಕಾಗಿ
 ಬೆರಗಾಗುತ್ತಾ, ಇನು ಮುರಹರನ ಆಗಮನವಾದ ವೇಲೆ ಯುದ್ಧವು ಯಾವ
 ಗತಿಗೆ ತಿರುಗುವುದೋ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವುಗ್ಗಿರಾಗಿದ್ದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ಬಾಣತ್ರಯ—ನಿರ್ಯಾಣ”

ಮೌರ್ಧನು, ಮಹದಾತಂಕಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮುಂಗಾಣದೆ “ಅಕಟಕ
 ಟಾ, ಧರ್ಮಜನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಈ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವನ್ನು ನಿವಾರಿಸು
 ವ ಮಾರ್ಗವಾವುದು?” ಎಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಅರ್ತಜನರಕ್ಷಕನಾದ
 ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು. ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜನ
 ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ
 ಉಂಟಾಗಿರುವ ಆತಂಕವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ಧರ್ಮಜಾಹಿಗಳಿಗೆ ಸುಧನ್ವಾ
 ಜುನರಯುದ್ಧದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಇಂದಿನಯುದ್ಧವು ಸಾಗದು

ದುರಿಗೆ ಅರ್ಜುನನು ಒಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿ" ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಜುನನು ಕೆರಳಿ, "ಎಲವೋ ಮರುಳೆ, ಏನೆಂದು ಬೊಗಳುತ್ತಿರುವೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಸುನ್ನು ಮೂರುಬಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದರೆ ಈ ಕರ್ಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಳೆಸೂ ಪುಣ್ಯವಾಡದ ನರಾಧಮನ ಸುರ್ಗತಿಯ ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ" ಎಂದು ಶಪಥಮಾಡಿದನು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು, "ತಕಟಾ ದುಡುಕಿದೆ, ಇವನು ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯು, ಇವನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಸಾಗದು" ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದನು.

ಇತ್ತ ಸುಧನ್ವನು ಹುಸಿನಗುನನ್ನು ನಗುತ್ತಾ, "ಅರ್ಜುನಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನಮಂದೆ ಆಹಂಕಾರದಿಂದ ಪತಿಸಿ ನಾಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ. ಆದರೆ, ಹಾಗೆ ನೀನು ಮಹಾಪ್ರಾಕ್ರಿಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಮೂರುಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸದಿದ್ದರೆ, ಮಹಾಸಾಹಸಿಗಳಾಗಿದ್ದವರ ಸುರ್ಗತಿಯು ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ" ಎಂದು ಪ್ರತಿಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬೆವಡೆಯುತ್ತಾ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆ ಅಂವೀರನ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು "ಅರ್ಜುನಾ, ಇವನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ, ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಕೃತನು, ಮಾತಾಪಿತೃಭಕ್ತನು, ಅಲ್ಲದ ನನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಇವನನ್ನು ಜಮಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯವನು ಕುಂದಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಳಲಿಳುವಂತಹ ಧೈರ್ಯಶೌರ್ಯಸಂಪನ್ನನು, ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಶೂ ಇನೆಮಾಡದೆ ದುಡುಕಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೆಡೆಸಿದೆ" ಎಂದು ಮೆದುನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಸುಧನ್ವನು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, "ಮುರನಾದನನಾದ ಹೇ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನೀನು ಎಂತಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮೈದುನನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆ ಕುಂದುಬಾರದಂತೆ ರಕ್ತಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಬಾಧನಿರವೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಏನೂ ಆಗಲಾರದು. ಆದರೂ ನೀನೂ ಕೊಂಪಿಸಿಕೊಂಡಾದರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಿನೋಡು. ಹೆದರಿ ನಡುಗುವವನಾದರೆ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನಲ್ಲ ನಾನು ಎರಭಟೆ ನ್ನಲ್ಲ" ಎಂದು ನುಡಿಸಿದೆಯುತ್ತಲೇ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಅರ್ಜುನನ ರಥವು ಸುಳಿಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತರಗಲೆಯಂತೆ ಗರ್ರನೆ ತಿರುಗತೊಡಗಿತು.

ಕುದುರೆಗಳು ಬಸವಳಿದು ಬಿದ್ದುವು, ರಥಸ್ವರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಫಲುಗುಣ ರಿಗೆ ಶಿರೋಭ್ರಮಣೆಯುಂಟಾಯಿತು ತನ್ನಭಕ್ತನಾದ ಆ ಅರಿವೀರನ ಪ ರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿದನು.

ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅರ್ಜುನನು ಸಹಿಸದೆ, ಕೋದಂಡದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ವಾದ ಬಾಣವೆಸೆದೊಂದನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಆ ಮಹಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯು ತಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗೋವರ್ಧನಗಿರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಗೋಕು ಲವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ಸುಕೃತಫಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು “ ಅರಿವೀರನ ಶಿರವನ್ನು ಇಳುಹು” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಅರ್ಜುನನು ಆ ಮಹಾಶರವನ್ನು ಕಿವಿವರೆಗೆ ತೂ ಗಿಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟಂತೆ ಎದುರಾಗಿ ಬ ರುತ್ತಿರುವ ಆ ಬಾಣವನ್ನು ಕಂಡು ಸುಧನ್ವನು “ ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತೀ ಅ ರ್ಜುನನ ಈ ಬಾಣಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸುಕೃತಫಲವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದೆಯಲ್ಲವೆ” ಕ ಸ್ವಪೇನು! ”ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ಖಂಡಿಸಿ, ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತಾ ನಿಂತನು ಮೂರು ಬಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಶಿರವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವೆನೆಂ ದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು, ಇನ್ನು ಎರಡರಿಂದ ಇವನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ನರನು ಪುನಃ ಗಾಂಡೀವದಲ್ಲಿ ನಿ ಶಿತಶರವೆಸೆದೊಂದನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ತಾನು ಕೃ ಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಮಿಯನ್ನು ವಾಲಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರ್ಜು ನನ ಆ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಶತ್ರುವಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡೆಂದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸುಧನ್ವನು “ ಮುರಮರ್ದನಾ, ಈಗ ಈ ಅರ್ಜುನನ ಬಾಣಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮೆ ಹತ್ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಧಾರೆಯಿತ್ತೆಯಲ್ಲವೆ ಇಷ್ಟು ಮಹಾ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಾಣವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಡಹದಿದ್ದರೆ, ಭೋ ಗದಲ್ಲಿ ಅರುಂಧತೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿದ್ದ ವಸಿಷ್ಠಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ನಿಷ್ಕ ರುಣಿಯಾಗಿ ಕೊಂದವನ ದುರ್ಗತಿಯು ತನಗಾಗಲೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ, ವಾರ್ತಾಂಡತೇಜದಿಂದ ಎದುರಾಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬಾಣವನ್ನು ಎರಡು ತುಂ ಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದನು.

ಕೂಡಲೇ ಸುಧನ್ವನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ರಣವಾದ್ಯಗಳು ಬಾ ಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು, ಭಟರು ಹೊಗಳತೊಡಗಿದರು. ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ರೋಷವು ಕ್ಷೇ ಣಕ್ಕೆಣಕೊಳ್ಳಿ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಆಗಲಾತನು, ಇನ್ನು ಉಳಿದಿರು ವ ಅಸ್ತ್ರವೊಂದರಿಂದ ಈ ಶತ್ರುವಿನ ಶಿರವನ್ನು ತರಿಯದಿದ್ದರೆ, ಹರಿಹರದಲ್ಲಿ

ಭೇದಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ನಿಂದನೆಮಾಡಿದ ನರಾಧಮನ ದುರ್ಗತಿಯು ತನಗಾಗಲೆಂದು ಪುನಃ ಮೂರನೆಯಸಾರಿ ಬಾಣವನ್ನು ಗಾಂಡೀವ ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏರಿಸಿದನು. ಆಸಾಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯು, ಬಾಣದ ಮೂಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಹತ್ಯನನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಬಾಣದ ಅಂತ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಪರವನನ್ನು ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ ಕೂಡಿಸಿ, ಸಾಯಕದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾನೇವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ದೇಹವಿದ್ದಷ್ಟು ದಿನಗಳೂ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಅಗಣಿತ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಆಬಾಣಕ್ಕೆ ಹೇರಿ ಶಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು.

ಅಲ್ಲದ, ವೈರಿವೀರರ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತಹ ಪಾಂಚಜನ್ಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಮಾಡಿದನು. ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ದೇವದತ್ತವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು. ರಥಾಗ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಹನುಮನು ದಿಕ್ಪಟಗಳು ಒಡೆಯುವಂತೆ ಅರ್ಭಟಿಸಿದನು. ಆ ಅಗಾಧಶಬ್ದವು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಉದರಿಸುವುದೋ ಸಪ್ತಸಾಗರ ಪರಿವೃತವಾದ ಭೂಗೋಳವನ್ನು ಕೀಳುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಯಪ್ರದವಾಗಿರಲು, ಸುಧನ್ವನು ಈ ಆಟೋಪವನ್ನು ಕಂಡು, “ಭಕ್ಕವತ್ಸಲಾ, ಈಗನಿನ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಸೂರಿಗೊಂಡವನು ನಾನೋ ಅರ್ಜುನನೋ ಪರಿಭಾವಿಸು ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಾಣವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸದಿದ್ದರೆ, ನನನ್ನು ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ವೀರಪುತ್ರನೆಂಬಳೇ, ಪತ್ತಿಯು ನನ್ನನು ಗಂಡನಂದು ಭಾವಿಸುವಳೇ, ನಾನು ವೀರನಾದ ಪಿತನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸುತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹನಾಗುವೆನೇ ಮತ್ತು ಕೇಳು, ಈಗ ನನ್ನ ಕೊರಳ ಸಂಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಾಣವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಖಂಡಿಸದಿದ್ದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶಿವರಾತ್ರಿಯದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿರಲು, ಅಂತಹ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಲೇತಮಾತ್ರವಾದರೂ ಜಿಗುಪ್ಸೆಪಡದೆ ಎಡದಕಾಲಿನಿಂದ ನೂಕಿದ ಪಾಮರನ ದುರ್ಗತಿಯು ನನಗಾಗಲಿ” ಎಂದು ಪುನಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ, ಅತ್ಯುತ್ಕಟ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆಕರವನ್ನು ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರಾಮಾವತಾರದ ಪುಣ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಅರ್ಜುನನ ಧನುರ್ವೇದಾಭ್ಯಾಸದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು

ಅತನ ಆಕ್ತನದ ದೇಹಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ಧನಂಜಯನು ಕಿವಿವರೆಗೆ ತೂಗಿ ಎಳೆದು ಬಿಟ್ಟುದರಿಂದ ಕೋಲ್ಕಿಂಚಿನ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ, ಉಭಯಬಲಗಳಿಗೂ ಅತಿಯಾ ಕೌತುಕ-ಭೀತಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ, ಆಶ್ರಯ ವಾಯುಮಾರ್ಗವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಶತ್ರುಸಮುಖಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಮೂರುಬೋಕಕ್ಕೂ ಭಯಪ್ರದವಾದ ಆ ಕ್ರೂರಬಾಣವು ಎದುರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅಹಾ, ಆ ವೀರವರನು ಬೆಚ್ಚಿದನೆ, ಬದರಿದನೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲೇಕಾಂತವಾದರೂ ಭಯಶಂಕೆತೋರಿತೆ. ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ ಕಣ್ಣೆವೆಯು ಅಳು ಕಲಿಲ್ಲ, ಕಾರ್ಯದಕೆಚ್ಚು ಕುಂದಲ್ಲಿ ಸುಧನ್ವನು, ಹಾಗೆಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ, ಒಡನೆ ಅದನ್ನು ಎರಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು ಬಾಣದ ಹಿಂದಿನ ಅರ್ಧವು ಧರೆಗೆಬಿತ್ತು, ಅದರೂ ಮುಂದಿನ ಅರ್ಧ ಭಾಗದ ಬಾಣವು, ನೇರವಾಗಿ ಅರೀರನ ಕಂಠವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲು, ಕರ್ಣಕುಂಡಲ ಕಿರೀಟಯುಕ್ತವಾದ ಸುಧನ್ವರಾಜಪುತ್ರನ ತಿರಸ್ಸು, ಅಚ್ಚು ತ ಮುರಾರಿ ಕೇಶವ ರಾಮಾ ಎನ್ನುತ್ತಾ ದೇಹದಿಂದಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತು.

ಇಂತು ಬಾಣತ್ರಯದಿಂದ ಶತ್ರುವನ್ನು ವಧಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೂ, ಆ ಬಾಣತ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಖಂಡಿಸುವೆನೆಂದು ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತನಾದ ಸುಧನ್ವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನಾದರೂ, ವೀರಭಟನಾದ ಸುಧನ್ವನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲೇ ತಿರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಉ ಪ ಸಂ ಹಾ ರ

ತರುವಾಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಆ ತಿರಸ್ಸನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸಿ, ತನ್ನ ಭಕ್ತವರನಾದ ಸುಧನ್ವನಿಗೆ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಆ ತಲೆಯನ್ನು ತಂದೆಯಾದ ಹಂಸಧ್ವಜನಲ್ಲಿಗೆ ಎಸೆ

ದನು. ಆ ರಾಜನು ಧೀರವರನಾದ ತನ್ನ ಮಗನ ಮೃತ್ಯುವಿಗಾಗಿ ಅತಿಶಯ ವಾಗಿ ಶೋಕಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆತನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮಗನಾದ ಸುರಧನು, ತಂದೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯಪಂಥದ ಭಲವನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಕ್ಷಾಗಿ ಸಮರಸನ್ನದನಾಗಿ ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಎದುರಾದನು. ಹಂಸಧ್ವಜನು ಪುತ್ರಮೋಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಸುಧನ್ವನ ತಲೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸಲು, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಮೂರಾರಿಯು ಆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯ ತಿರಸ್ಸು ಪರಮೇಶ್ವರನ ರುಂಡಮಾಲೆಯನ್ನೆ ಲಂಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂದು ಆದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಪುನಃ ಇತ್ತ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಸುರಥಾರ್ಜುನರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಸುರಧನೂ ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಮೃತನಾದನು. ಆಗ ಹಂಸಧ್ವಜನು ಕ್ಷತ್ರಿಯಪಂಥವನ್ನು ಪರಿವಾಲಿಸಲೋಸುಗ ಅರ್ಜುನನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ತಾನೇ ಎದುರಾದನು. ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ, ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ನೊಂದ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಆವೃದ್ಧರಾಜನನ್ನು ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯು, ತನ್ನ ರಥದಿಂದ ಇಳಿದುಬಂದು ಆಲಂಗಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಅರ್ಜುನ ಹಂಸಧ್ವಜರಿಗೆ ಮೈತ್ರೀಭಾವವುಂಟಾಯಿತು. ಹಂಸಧ್ವಜನು ಧರ್ಮಜನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಯಜ್ಞಾಶ್ರದ ರಕ್ತಣಿಗಾಗಿ ತಾನೂ ಪಾಂಡವನೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆದನು.

ಹೀಗೆ ತಾನು ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರನಾಗಿದ್ದರೂ ಸುಧನ್ವನು, ಮಾತಾಪಿತೃಬಂಧುಗಳಿಗೆ, ಮಹಾರಾಜ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ವೈರಾಗ್ಯಶೀಲನಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾಗಿಯೂ, ಯೌವನಸ್ಥನೂ ಮಹಾವೀರ್ಯವೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಏಕಪತ್ನೀಪ್ರೇತಸ್ಥನಾಗಿಯೂ, ವೀರಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮ ರಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ತನ್ನ ಧರ್ಮದಲ್ಲೇ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡನಲ್ಲವೆ! ಇಂತಹ ಮಹೋನ್ನತ ಗುಣಗಳ ಆದರ್ಶವು ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕ ತರುಣರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ದರ್ಮಮಾರ್ಗ ಗಮನಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೂ, ಸ್ವಧರ್ಮಪಾಲನಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಹರಿಗುರುಮಾತಾಪಿತೃ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ, ದೇಶನೇನೆ ಭಾಷಾಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ತನುಮನಫನಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವಂತಹ ದಾಢ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿ.

ತ ಥಾ ಸು .

— ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಃ —

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂ ಥ ಮಾಣಾ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮು ನ್ನು ಡಿ :—

ಯದಾಯದಾಹಿ ಧರ್ಮಸ್ಯ | ಗ್ಲಾನಿಭವತಿ ಭಾರತ ||

ಅಭ್ಯುತ್ಥಾನ ಮಧರ್ಮಸ್ಯ | ತದಾತ್ಮಾನಂ ಸೃಜಾಮ್ಯಹಂ || (ಭಗವದ್ಗೀತಾ)

“ಯಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಮಲಿನವಾಗಿ-ಕಳಗುಂಟು. ಅಧರ್ಮವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೋ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಾನು ಅವತಾರಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂಬುದಾಗಿ ತ್ರಿಂಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣಿಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆಯಷ್ಟೆ! ಈ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮವು ಸರ್ವವಿಧಗಳಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಸಜ್ಜನರು ಸಹ ಯಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಾಣದ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ತಾನೆ ಅವತರಿಸಿ ಅಧರ್ಮ ತನ್ನ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಅವತರಿಸುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತರಣೋಪಾಯವನ್ನು ತೋರಿ ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಭಗವಂತನ ಈ ವಾಗ್ದಾನವು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧರಾದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನಾಕ ಮಂದಿ ಮಹಾಪುರುಷರು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿ ಅಚ್ಚಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗತೀಯದೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಉಪಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕರ ಬೋಧನೆಗಳು ವಿವಾ, ವಂತರಲ್ಲದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹ ಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಹ ಸಿರುದ್ದವಾದ ಆಚರಣೆಯು ಪ್ರಬಲಿಸುವುದು ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸುವ ಮಹಾಪುರುಷರು ಗ್ರಂಥಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪರವಾಹಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಜಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅಂತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯ

ಸ್ರವ್ಯ ಆರಾಧನಾಡಿಕೊಂಡು ದುರ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯದಂತೆ ಅನುಗೈ
ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ತತ್ತ್ವಗಳು ಪ್ರಚಾರವಾಗುವಂತೆ
ಗಮನಿಸುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ-ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು-ಅನುಕರಣೆಗಾಗಿ

ಹಿಂದೆ ಜೌದ್ಧಧರ್ಮನ ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಂತಃಕರ್ಮವಿಲ್ಲದ
ಪ್ರಾದ್ಯೂಧಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಧರ್ಮಾಂತರ ಉದ್ಭವವು ಸ್ವಯಂತ್ರಿತ
ಗೊಂಡು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಷಷ್ಠತಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ,
ಅದ್ವಂತ ಭಾರತದೊಳನನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ನನ್ನ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪುನಃ
ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಆದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ತತ್ತ್ವವೂ ಹೊಂದಿ
ಹೊಂದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಆರಾಧನಾಭಾವವು ಆವರಿಸುವಂತೆ
ಬಾಯಿಬಿಡು ಕೂಗುವುದರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು 'ನಾನು ದೇವರು' ಎಂದೂ
'ನಾನು ಭೂದೇವತೆ' ಎಂದೂ 'ನಾನು ದೇವತೆ' ಎಂದೂ-ಅದ್ವೈತಗ್ರಾಸ್ತರನ್ನೆಲ್ಲ
ಎಂದೆಲ್ಲ, ಅದೇಕಾರ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವರನಾಗಿ-ನುಡಿಯುತ್ತಾ
ದುರ್ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಆ ಎಳೆಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ
ಎಂದರೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಾಚಾರ್ಯರು ಅವರ
ನಿಷ್ಕಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮವಾಗದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಸಂಕ
ರಾಶಿಗಳನ್ನೂ ತಾರತಮ್ಯ ಏಕತೆಯನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿ ಗೊತ್ತಾಭಾಷ್ಯದಿ ಅನೇಕ
ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಸ್ವೈತಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು

ಈ ದ್ವೈತಮತಚಾರದಲ್ಲ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತಹ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತಲೆ
ಬರೆಯಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ತಮಂಡಲ-ಪಾಮರಮಂಡಲಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಯೂ
ಗಸಾಧನವಾಗಿ ವಾಸಕೂಟ-ವಾಸಕೂಟಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟವು ವ್ಯಾಸಕೂಟ
ವವರು ಆಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ದೇವವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿ
ಮತ್ತು ಸದಮತಗಳನ್ನು ಉಡಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವಮತವಕ್ಕೆ ವನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆಮಾ
ಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರಲು ವಾಸಕೂಟದವರು ಪಾಮರವರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಜನಸಾ
ಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಮೃ
ತತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ದೇಶಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಮಧುರವಾದ ಪದಪದ್ಯಗಳಮೂಲಕ
ವಿಸದಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಜೀವನವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ
ಬಿಳಿಸಿ ಅಷ್ಟಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ದಾರಿಕಾಣದೆ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಟ್ಯಂತರ

ಮಾಸಕ ವ್ರಾಣಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃಗಳಾದರು ಇಂತಹ ದಾಸಕೂಟಕ್ಕೆ ನಮಃ ಸುಕೃತ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರಾದ **ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ದಾಸರೇ** ಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತಿಯಾದ ಈ ಮಾಹಾತ್ಮನು ಸುಪ್ರಸಾದ ನಮ್ಮ ಈ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಟ್ಟ ಬೆಳೆದು ಲೌಕಿಕಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ತಮಗಿದ್ದ ಕೂಟಾಂತರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಸಕಲ ವೈರಾಗ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳನ್ನಿ ಶ್ರೀಮಂಥಕ್ಕೆ ಯಂಬ ಕೃತರುವನ್ನು ತಮ್ಮವ್ಯದುಸುಧಾರ ಪದಪ್ರಗಟೆ ಅಮೃತ ಜಲಸಂಪನ್ಮುಖದ ಏನುಸೆಕ್ಕೆ ಅಭಿಷ್ಠಗೊಳಿಸಿ ಶೋಷಣೆಯಾದರು ಅವರ ಆ ಪುತ್ರ ಕೃತ್ರಿಮನೂ ಕನ್ನಡಿಗರು ಈ ಲಾತಿ ಸುಪ್ರಸಾದರ ಜಿ ಎ ತಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ ಬದಗಿಸಿಕೊಡಲು ಪಣಗುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಜ್ಞಾನ ಸ್ವಪ್ನ ಸರಪಸ್ತಗೊಂಡ ಅವರ ಅಭಿಷ್ಠಿಗೆ ಸಮಕರಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ }
೨೦—೯—೧೯೨೫ }

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್.

ಶ್ರೀ ದಾಸನರ್ಯ ವಿಜಯರಾಯರ ಸರಂಸರಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮುದ್ದುಪೋಷಕದಾಸಕ ಸ್ವೀಯತಿಸ್ತ ದೊಡ್ಡಬಳ್ಳಾಪುರದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ದಾಸರಾಯರವರ ಮಕ್ಕಳು ಮ|| ರಾ|| ರಾ|| ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಾಯ ರನಿಂದ ವಿರಚಿತರಾದ **ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ ಮೇಲಿನ ಕೀರ್ತನೆ**

(ಈ ಕೀರ್ತನೆಯು ೨೧ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಕಥಾಸಂದರ್ಭ ವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕೆಲಕೆಲವು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ)

ರಾಗ—ಮೋಹನ—ಅಟತಾಳ

(ಸಿರಿರಮಣ ತವಚರಣ ದೊರಕುವುದು ಹೃಂಗಿನೈ) ಎಂಬಂತೆ
ಗುರು ಪುರಂದರರಾಯ | ದುರಿತತಿಮಿರಕೆನೂರ್ಯ | ಶರಣಜನಘಾ
ಗೋದಯಾ || ನರಹರಿಯ ದಾಸಾರ್ಯ | ಮರುತಮತ ಸಂಚಾರ್ಯ |
ತಿರುಗಿ ಮುಗಿವೆ ಕೈಯಾ ಜಿಯಾ || ಪ ||

ಘೋರತರಸಂಕಾರ | ಸಾರತರನೆಂದುತು | ಸಾರಮಾರ್ಥಿಕವ ತೊ
ರದು || ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾಬಿಂದು | ಭೂರೀಶಕವಿಬಿಂದು | ಗಾರಾಗಿಪೂಜ
ರಂದೂ || ಸಾರದರಸಿಂಹವೆಂದು | ನಾರಾಯಣಾ ಎಂದು | ಜೀವಿಪಾಧ್ಯನಿಗೆ
ಅಂದೂ || ಘೋರಸಾತಕವೆಲ್ಲ | ದೂರಾಗಿ ಸರ್ಗವನು | ಸೂ ಸುಖಿಸಿದರು
ಎಂದೂ, ಅಂದೂ || ೧ ||

(ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದು)

ಸರಸಿಪಾಕ್ಷ ನೆನ್ನುತ್ತಿಸಿ | ವರಕಡೆದುಧರಣಿಯೊಳು | ಮರವಕನ್ನಡ
ದಾಶದಿ || ಸಿರಿಮಿಂದಲೊಪ್ಪುತ್ತಿವ | ಪುರುಂದರಾಗತದೊಳಗೆ | ಇರುವ
ಭೂಸುರವಂತನಿ || ಹಿಂದು ನಾಮ್ಕಾರ | ವರದಪ್ಪನಾ ಸತಿಯಾ | ವರ
ಗರ್ಭಾದಲ್ಲ ಜನಿಸಿ || ಸರರಂತ್ರಕುಸುತ್ತು | ಲೌಕಿಕಕಮರುಳಾಗಿ | ಸರ್ವ
ಘಾಗ್ರವಗೇಸಿ || ಮುದವಿ || ೨ ||

(ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದು)

ಜಿಸಾರ ವಾಪಾರ | ದನುವಂತು ನವಕೋಟಿ | ಧನಕಥಿಸ ನಂದ
ನಿಸುತ || ಧನಕನಕ ವಸ್ತ್ರವಾ | ವನುಜಯಸಂಗ್ರಹವಿ | ತನುಮನಂಗಳ
ಪ್ರಸುತ || ಕನಸಿಲಾದರು ದಾನಧರ್ಮಗಳ ನೆನೆಯದಲೆ ದಿನ ಮಾನಗಳ
ಕಳೆದುತ || ಇಂತುಮಾಯೆಗೆಸಿಲುಕಿ | ತನ್ನಮರೆತಿರಲಾಗ | ಘನಮಹಿಮ
ಎಂದನಗುತಾದಾತಾ || ೩ ||

ಅಂದು ತಾನೊಲಿವಿತ್ತು ಚಂದದಾ ವರಗಳನು | ಇಂದು ಸಲಿಸುವನು,
ಎಂದೂ | ಬಂದುಪ್ರಾಪ್ತನೂರೂಪ | ದಿಂದನಿಮ್ಮನುಹರಸಿ | ಕಂದನಿಗೆ
ಮುಂಜಿಯೆಂದೂ || ಇಂದಿರಾಪತಿ ತಾನು | ಮಂದಭಾಗ್ಯನತೆರದಿ | ಹೊಂ
ದಮಾಜಿನಲುದಿಂದೂ || ಬಂದುದುಡ್ಡನು ಲೋಭ | ದಿಂದೆನೆಯಲದನುಳಿದು |
ಮುಂದಲಿದ ಕರುಣ ಸಿಂಧೂ | ನೊಂದೂ || ೪ ||

ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಸಂಪನ್ನಂ, ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕಂ |
ಪುರಂದರ ಗುರುವೆಂದೆ, ವಾಸಶ್ರೇಷ್ಠಂದಯಾನಧಿಂ ||

ವಾಸವ್ಯಂದ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ
❶ ಪುರಂದರ ವಾಸರು

❧ ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯ ❧
ದಾಸವೃಂದ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ

೩

ಪುರಂದರದಾಸರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ನಾರದರು”

ವ್ರಾಹ್ಮಣವಿಗಳಾದ ಸಾಧುಸಂತರ, ಭಕ್ತಭಾಗವತರ ತೌರುಮನೆಯು ಯಾವುದೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯುಂಟಾದರ ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತ ದೇಶವೆಂದು ಒಡನೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾವ ದೇಶವು ಪೂರ್ವ, ದಕ್ಷಿಣ, ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಗಳೆಂಬ ಸಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಶಿ, ರಾಮೇಶ್ವರ, ತಿರುಪತಿ, ಫಂಡರಾಪುರ, ಕಂಜ, ಉಡುಪಿ, ದ್ವಾರಕ, ಹಲದ್ವಾರ ಮುಂತಾದ ಐವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಗಂಗಾ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ ಗೋದಾವರೀ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಕಾವೇರಿ, ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿ, ಭೀಮಾ ಸರಸ್ವತೀ, ಸಿಂಧು ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಬೆಂಗಳಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಅದನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾದುದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಾನು? ಪ್ರಕೃತಿಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ವಾತಾವರಣವುಳ್ಳ ದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲವೆ ಮಹಾಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಅವತರಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಳವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುರಂದರದಾಸರಾಗಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಅವತರಿಸಿದರೆಂದು ಚರಿತ್ರೆಯು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ನಾರದ (ನಾರ=ಜ್ಞಾನವನ್ನು, ದ=ಕೊಡತಕ್ಕವರು) ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಂದರೆ ಭವಬಂಧವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಗುರುಗಳು ಸಾಧಕನಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡುವ ಮಹಾಮುನಿಮರೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಅವರು ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ತೊಳಲುವ

ತ್ತಿದ್ದ ಬಬ್ಬೊಬ್ಬ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮಾನವನ ಮುಕಾಯವನ್ನಾಗಲೀ ಆಗಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಲು ಈ ಮಹೋದಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರುಂಬುದು ವೃತ್ತವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಪರೋಪಕಾರಶೀಲರಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಅಪವಾದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕೆಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನೋಕವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಯಾವನಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಚಾಡಿಕೋರರು-ಬಗಳಗಂಟರು' ಎಂಬ ದುರ್ನಾಮವು ಏಕೆಂದರೆ ಹೀಗೋ ಈ ನಾರದರ ಪವಿತ್ರನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ-ಮಂದಿರಲೋ ಸಿಂದಾಸ್ತುತಿಯೆಂತಲೋ ಇಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ನಾಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಆರೋಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕೆಲವು ಕಲ್ಮಷವಾರ್ತೆಗಳು ಅವರ ಮಹತ್ವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕುಂದಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೆಯೆಂದರೆ ನಾರದರೆಂಬ ಮಾತು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವರು ಜ್ಞಾನಪ್ರದರಾದ ಮಹಾನುಹಿನುರಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಅವರು 'ಕಲಹಶೀಲರು' ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯೇ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು. ಕೃಷ್ಣನೆಂದರೆ ಭಗವನ್ನೀತಾಪ್ರವಚಕನಾದ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಪಾನನಮೂರ್ತಿಯೆಂದು ಜ್ಞಾನಕ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವನು ಚಾರಚೋರಶಿಖಾಮಣಿ, ಗೋಸುಮಾಸ್ರಾವಹಾರಕ' ಮುಂತಾದುವುಗಳೇ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆತನ ಪೂಜಾಜೀವಿತದಿಂದ ನಮ್ಮ ಜೀವಮಾನ ನಡತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಮೇಲೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಪರಿಣಾಮವು ಆಗಲು ಅವಕಾಶವು ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಇನ್ನಾದರೂ ನಮ್ಮವರು ಆ ಪುಣ್ಯಜೀವಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಸಹಜ ಗುಣ-ನಾಮಗಳಿಂದಲೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯು ದಿವ್ಯ ತೇಜದಿಂದ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಆಚರಿಸಬಾರದೇಕೆ ?

ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಮೇಲೆ ಕಲಹಶೀಲರೆಂದು ಬಂದಿರುವ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸೋಣ ! ಮಹರ್ಷಿವೃಂದದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮವಾಸನಸಪುತ್ರರಾದ ಈ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯಲೋಕ, ಕೈಲಾಸ, ವೈಕುಂಠ, ಭೂತಳಸಾತಾಳಗಳೆಂಬ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ತಡೆಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂಚರಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯುಂಟೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವುದಲ್ಲವೆ ! ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು, ಇಂದ್ರಾದಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲ

ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ದಾಸರು

ಅಕರು, ಇತರ ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸರು ಇವರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬದ್ಧದ್ವೇಷದಿಂದ ನೋಡುವ ದೈತ್ಯರಲ್ಲೂ ಅವರಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಬಳಕೆಯುಂಟು. ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸಂಕಟಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಈ ಮಹಾಮುಹಿಮರೇ ತೋರಿಸಿರುವರೆಂಬುದು ಪೌರಾಣಿಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಮುನಿ ಶುಷಿಗಳನ್ನೂ ಕಂಡ ಕ್ಷಣವೇ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ದೈತ್ಯನಾದರೂ ನಾರದರನ್ನು ಕಂಡನೆಂದರೆ ಒಡನೆ ನಮ್ರನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಲಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದರಂತೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡಲ್ಲ ಅನೇಕವಾಗಿವೆ! ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಸಕಲರಿಗೂ ಬೇಕಾದವರಾಗಿ ಪರಮಾಪ್ತರಾಗಿ ಪರೋಪಕಾರಿಗಳಾದ ಇವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುತ್ತಿರುವೆವು.

ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ! ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ತನ್ನ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಕೊಬ್ಬ ತೋಳ ತೀಟೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಬಲ್ಲ ಪ್ರಬಲನಾದ ಶತ್ರು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬನು. ಅವನು ಮೂರ್ಛನೂ, ಮದೋನ್ಮತ್ತನೂ, ಯಾವನ ಧನಸಂಪತ್ತಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಅವಿವೇಕತೆಗಳಿಂದ ಅಂಧನಾದ ದುಷ್ಟನಾಗಿ ಎಂಬುದು ನಾರದರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದೇ? ಅಲ್ಲದೆ 'ನಿನ್ನ ಈ ಅಚರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವು ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಈ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು' ಎಂದು ಹಿತೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಆ ನೀಚನು ಕೇಳುವನೇ? ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾದ ಅವನಲ್ಲಿ ದಂಡೋಪಾಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವ ಬಗೆಯ ಉಪಾಯಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಅಜ್ಜ ಬುದ್ಧಿಗೇ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ! ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನೇ ಕುರಿತು ಗಮನಿಸುವವರಾದ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು ಏನುಮಾಡಬೇಕು? ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞರಾದ ಅವರಿಗೆ ದುಷ್ಟನಾದ ಅವನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವವನು ಎಷ್ಟು ವೆಂಬುದೂ ಅವನ ವಧೆಯ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯ ಇದೊಂದು ಕಂಟ

ಕವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯುವುದು ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಅವನಿಗೆ ವಿರೋಧವೆಂದುತೋರುವ ಸಾಧುಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಟ್ಟು-ಅವನಿಗೆ ಹಿತಕರವೆಂದು ತೋರುವ, ಅಂತೇ ಅವನ ನಾಶಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯೂ ಆದ ದ್ವೇಷಭಾವವೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವರು ಇನ್ನೂ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನು ಒಡನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸುವರು. ಅದರಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವು ಅವನ ನಾಶದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಧನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎರಡುಪಕ್ಷಗಳಾದ ಗೂ ಅವರವರಿಗೆ ಸಾಧಕವಾದ-ಅನರವರ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲೇ ಅವರು ನಡೆಸುವಾಗ ಹೋಗುವ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸುವರು ಹೀಗೆ ಅವರ ಸಲಹೆಯಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತರಾದ ದುಷ್ಟರು ತಮ್ಮ ದ್ವೇಷಭಾವವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದರ ಅವರನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಸಾತ್ವಿಕಪಕ್ಷದವರಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕಲಹವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಜಗಳದ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಲಾರದಿದ್ದವರು ಇದಕ್ಕೆ ನಾರದರೇ ಕಾರಣರೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು 'ಜಗಳಗಂಟರು' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು! ಆದರೆ ವಿಚಾರಪರರೂ ಅಂಥ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹಾಗೆಯೇ ನುಡಿಯಬಾರದಷ್ಟೆ! ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡಲ್ಲ ಅವರ ಪ್ರವೇಶವಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಅವರು ಆಯಾ ವೃತ್ತಿಯ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ಅವನ ಉನ್ನತಿ ಅಥವಾ ಅವನತಿಗಳಿಗೆ ಅವನೇ ಕಾರಣಕರ್ತನಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವೆಂಬುದು ಗೊಚರವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾರದರ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯವೂ ಪ್ರಪಂಚೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದುದಲ್ಲದೆ ಅವರು ಕಲಹತೀಲರಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಲು ಎಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವರಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಜನ್ಮಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ಇಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ನಾರದಮಹರ್ಷಿಗಳು 'ಮಮ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹರಿನಾಮಸ್ಮರಣತತ್ಪರರಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರಪಂಚಪರ್ಯಟನಮಾಡಿ

ಕೊಂಡು ಬಂದುಸಾರಿ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೂ ಹೋದರು. ಯಮನು ಆ ಸಾಧುವರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ಒಡನೆಯೇ ಇದ್ದಿದ್ದು ಗೌರವಿಸಿ ಪೋಡತೋ ಪಹಾರಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತರುವಾಯ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ತನ್ನ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಮುಯ್ಯ ಮುಯ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸತೊಡಗಿದನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ದೈವ ಭಕ್ತರು ದೇಶಭಕ್ತರು, ಮಾತಾಪಿತೃಭಕ್ತರು, ಅನ್ನದಾತರು, ವಿದ್ಯಾ ಗಾತರು, ಭಕ್ತ ಮರ ಕೆರೆ ಕೊಳಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವಂತರು, ಆಪತ್ಯಾಂಧರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿದವರು, ಶರಣಾಗತರಾದವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ತಮ್ಮ ತನುವನ್ನೇ ತೊರೆದ ಧೀರರು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಧನ್ಯಜೀವಿಗಳು ದಿವ್ಯ ಭವನಗಳಲ್ಲಿ, ಉದ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ, ಮೇಲುಪುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಘನವಾದ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ದಿವ್ಯಗಂಧಮಾಲ್ಯವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿ, ದಿವ್ಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾರದರು ಯಮನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು.

ತರುವಾಯ ಯಮನು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಭವನಕ್ಕೆ ಕರತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು ಆದರೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಹತಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದರು ಯಮನು "ತಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರು ನರಕದ ಆ ಘೋರದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ" ಎಂದು ನಿವಾರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ನಾರದರು ತಾವು ನರಕವನ್ನೂ ನೋಡಿಯೇತೀರಬೇಕೆಂದು ನುಡಿದರು. ಆಗ ಬೇರೇನೂ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ನರಕದಕಡೆಗೂ ಅವಂಬ್ಬರೂ ಹೊರಟರು. ಅಲ್ಲಿ ದೈವದ್ವೇಷಿಗಳು, ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳು, ಕುಲಘಾತುಕರು, ನರಹಂತಕರು, ನಾಸ್ತಿಕರು, ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹ-ಗುರುದ್ರೋಹ-ಮಾತಾಪಿತೃದ್ರೋಹಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪರಮನಿಷಡ್ರು, ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆ ತಿರುಹತ್ಯೆ ಗೋಹತ್ಯಾದಿ ಪಾತಕಗಳಿಗೆ ಹೇಸದಿದ್ದ ದುರಾತ್ಮರು, ಪಶುಹಿಂಸಕರು, ಸ್ವರ್ಣಸ್ಥೇಯ ಸುರಾವಾನಾದಿ ಅಗಣಿತ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಟರು, ಪರದ್ರವ್ಯಪಹರಣ ಪರದಾರಗಮನ ಮುಂತಾದ ಘೋರ ದುರಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಗಳು ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಅಸಂಖ್ಯ ಗುಪ್ತಪಾತಕ

ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸಾವಾತ್ಮರನೊಕರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಲಾಗದ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಲಾಗದ ಆ ಘೋರ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನೂ ಯಾತನೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ಆ ಸಾಧುವರ್ಯರು “ನಾರಾಯಣಾ, ದುರಿತರಾರಣಾ, ಕೃಪಾ” ಎಂದು ಭಗವನ್ನಮ್ಮಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಆಹಾ! ಭಗವನ್ನಮ್ಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳುವುದು? ಎಷ್ಟೆಂದು ನನೆಸುವುದು! ಆ ‘ನಾರಾಯಣಾ’ ಎಂಬ ನಾನುವು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೂ ನಿಯಮಿತ ಸರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸಾಸಿಗಳ ಸಮೂಹವು ಜಾಗ್ರತವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಪರಾಶಿಯಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ತಾವೂ ‘ನಾರಾಯಣಾ’ ಎಂಬ ಆ ದಿವ್ಯನಾನುವಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ವಿಷ್ಣುದೂತರು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಯಮದೂತರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊಡೆದೊಡಿಸಿ ಭಗವನ್ನಮ್ಮಾವೃತಮಾನಂದ ಪವಿತ್ರರಾದ ಆ ಧನ್ಯಜೀವಿಗಳನ್ನು ಪರಮಾಪನವಾದ ಶೈಕಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ನಾರಾಯಣ ನಾನುಂದ ಸರಕವು ಬರುವಾಯಿತು.

ನಾರದರನ್ನು ನರಕ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಳೆದು ಕೊಂಡುಹೋದುದರಿಂದ ಆದ ಪರಿಣಾಮವೆಂದ ಯಮನ ಬಂದು ಬಗ್ಗಿಸಿಂದ ಬಿನ್ನನಾಗಿ ಎಂತೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿಡುವ ಅಪರ ಅಪ್ಯಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಡೆದನು. ನಾರದರೂ ಭಗವನ್ನಮ್ಮವೆಂಬಾಚಾರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಸಂಭವವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆ ನಾನುಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿ ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ವೈಕುಂಠಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನು ಬೊಳಾರಹರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದ ಅಂಶವು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲು ಒಡನೆ ಕಳಕ್ಕಿಳಿದು ವಿಣಾಹಸ್ತರಾಗಿ ಭಗವನ್ನಮ್ಮಾವೃತರೂಪೂರ್ವಕ ಆ ದೇವದೊಹನ ದಿಕ್ಪಥವನವನ್ನು ಹೂಕ್ಕರು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ನಾರದರನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯು ಇಗಿರದ್ದು ಉವಚರಿಸಿ ಆ ಸಾಧುವರ್ಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ನಾರದರು ನರಲೀಲೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಆ ದೇವದೊಹನ ಜಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಕುಣಲಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನಂತೆ. ನರಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದ

ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಚ್ಛಾಸಿಸಿ - ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಈಗಲೇ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದಿಲ್ಲ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಥಿತಿಯು ವೇಗಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ - ದೇವರ, ಲೋಕೋದ್ಧರಣ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಏನಂದು ಯೋಚಿಸುವೆ ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

ಆಗ ಭಗವಾನನು ಆ ಪುಣ್ಯಮುರತಿಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪರಮಾನಂದ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಾರಾದರು ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು, ತ್ರೈತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವೂ, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಾಪಿಗಳೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಗಳಾಗಿದ್ದುವು ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದರೋ ಧನವೊಂದೇ ಸಾಧಕವಾಗುವುದು ಅದೇ ಮಾನವರನ್ನು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಉದರಿಸಲು ಶಕ್ತವಾದುದು ಅದನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವುದೇ ಪ್ರಥಮಕರ್ತವ್ಯವು. ಆ ಕೆಲಸವು ಸಿಂಧ್ಯಿಂದಲಲ್ಲದ ಇತರರಿಂದ ಸಾಗದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಭಗವನ್ನಾ ಮಾವೃತವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಜಗದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರಿ. ನರಕವಾಸಿಗಳಾದ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವು ಉತ್ತಮವಾದುದೇ! ಆದರೆ ಬೂಲೋಕದಿಂದ ಬೀವಿಗಳು ಪಾಪಿಗಳಾಗಿ ನರಕಕ್ಕೆ ಮೋಗಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮತರವಾದ ಮಾರ್ಯವಲ್ಲವೆ! ಅದನ್ನು ನೀವು ಸಾಧಿಸಿರಿ” ಎಂದನು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾರದರಿಗೆ ಭಯವಾಯಿತು. ‘ಭಕ್ತವತ್ಸಲಾ, ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯು ತಿರಸಾ ಮಾನ್ಯವೇ! ಆದರೆ ಗರ್ಭವಾಸದ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಹೆದರುತ್ತೇನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮೋಹ ಮದ ಮಾತ್ಸರ್ಯ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳ ಉಲ್ಬಣೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯಮೂಢನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಜನನಮರಣ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುವುದೋ ಎಂದುಲ ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೇನು ?” ಎನ್ನಲು ಕರುಣಾ ಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯು ನಸುನಗುತ್ತಾ ‘ನಾರದಾ ಯೋಚಿಸಬೇಡ, ನೀನೊಂದುವೇಳೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯಮೂಢನಾಗುವ ಸಂಭವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ನಾನು ಬಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುವೆನು. ಭಯಪಡದಿರು ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು ನಾರದರು ಭಗವಂತನ ಆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದು ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು

ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹರಿನಾನುಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತರಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೊಂದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ನಾಯಕರು”

ದ್ರುಪದಾಧಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಬಂದೊಂದು ದೇಶವೂ ಬಂದೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ಬಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತ ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಕಳಯನ್ನು ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ಬಿರುವುದು. ತೇಜೋವಂತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ವಾಸಿಸಿ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನರು ಅಂತಹ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರಾಗಿ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ತೋರ್ಪಡುವರು ಅನೇಕ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು. ಎನದಿನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಕಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಹಬ್ಬಿಸುವರು. ದೇಶವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವರು. ಇತರರಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವರು. ಅಧಿಕಾರದರ್ಪಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ವಿಶೇಷ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವರು. ತಮ್ಮ ನಗರಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೀಕರಣದ ಸಂಗರಿಸುವರು ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಭಾಷಾಪುತ್ರರು ಮಾತೃಭಾಷಾಮಾತೃವನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಅವಿನಾಶಿಗಳಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವರು, ಇಂತು ದೇಶವೂ ಭಾಷೆಯೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುವು.

ಹೀಗೆ ದೇಶವೂ ಭಾಷೆಯೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಕಳಾಯುಕ್ತವಾಗುವುದು ಭಗವತ್ಕಟುಕದಿಂದಲೇ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದಾಂಶವನ್ನೇ! ಎಂತೂ ಅಷ್ಟಾಗಲೂ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಬಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಆದ್ಯಂತ ದೇಶವು ಆಸ್ತಿಕನೂ ಧರ್ಮಶೀಲನೂ ಸ್ವಜನ-ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿಯೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟದಾಗಿರಬೇಕು. ಆತನು ದೇಶದ ಪೂರ್ವಕ ಘನತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ತನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ವೈಭವಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಶೂರರಿಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕರಿಗೂ ಆಶ್ರಯದಾತನಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶವೂ ಬಂದು

ಸಾರಿ ಹಾಗಿರ್ದಿತು. ಯತೀಂದ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ತಮ್ಮ ತಪಃಪ್ರಭಾ
ವರಿಂದ ಹರಿಹರ-ಬುಕ್ಕರಾಜರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತೃಗಳಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ರಾ
ಜ್ಯವನ್ನು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೨೫೮ (ಕ್ರಿ ಶ ೧೫೩೬)ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರಲ್ಲವೆ?
ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ರಾಜ್ಯದ ವಿಚ್ಛಾರವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿತು ನಗರದ ಸೌಂದ
ರ್ಯವೂ ಅತಿಶಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ದೇಶದ ಐಶ್ವರ್ಯ ಘನತೆಗಳೂ
ಹೆಚ್ಚಿದುವು ಕೆವಲ ನಮ್ಮ ಭಾರತದೊಳದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬಹುದೂರದ
ಯೂರೋಪುಖಂಡದ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಮಹಾ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನವಾದ ಈ ದೇ
ಶದ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜರ-ಉಪಾರರೂ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ
ಧಾರ್ಮಿಕರೂ ಆದ ಈ ದೇಶೀಯರ ಕೀರ್ತಿಯು ವಿವಿಧರೀತಿಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿ
ಸಲ್ಲಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯೂ ಉ
ತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯೂ ಮೇರಗಳಾಗಿರಲು ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮ ಜಲ
ನಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಒತ್ತರಿಸುವಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಣ್ಯವಾದ ದೇ
ಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಯಿತು. ಆಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಕಲವಿದ್ಯಾ ಪಾರಂಗತರಾದ
ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಧನದನೊಂದಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುವಂಥ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರು, ಭೀ
ಮಾರ್ಜುನಾದಿಗಳನ್ನು ಮರಯಿಸುವಂಥ ಶೌರ್ಯತೀಜೋನಿಧಿಗಳು, ಭಗವ
ದ್ಭಕ್ತರು, ಸಾಧುವರ್ಯರು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಧನ್ಯಜೀವಿಗಳು ದೇಶದ
ಗೌರವವನ್ನು ಸಕಲ ವಿಧಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂ
ಮಿಯಾದ ಕನ್ನಡನಾಡು ಹೀಗೆ ಬಹು ಉಚ್ಛ್ರಾಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು.

ಹೀಗಿರಲು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುನಾಮಂಡ
ಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಫಂಡರಾವುರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪುರಂದರಗಡವೆಂಬ ಒಂದು
ಊರಿನಲ್ಲಿ ವರದಪ್ಪನಾಯಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸ್ವಾರ್ಥ ದೇಶಸ್ಥ ಪ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಾ
ಸವಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಚಿನಾರ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಧನ
ವನ್ನು ಆರ್ಜಿಸಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ
ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ಕೊನೆಗೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಅನೇಕ ದಾನಧರ್ಮ
ಉಪವಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ನಿಯಮವಂತರಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪಂಡರಿನಾಥ
(ವಿಟ್ಠಲಸ್ವಾಮಿ) ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾಯಕರ ಪತ್ನಿ
ಯು ಗರ್ಭಧಾರಣಮಾಡಿ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕದ ೧೪೦೭ನೆಂದು ಸಂವತ್ಸರದ

ಒಂದು ಶುಭದಿನ ಶುಭನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಶಿಶುವನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು. ವರದಪ್ಪನಾಯಕನು ತನ್ನ ವಂತೋದ್ಧಾರಕನಾದ ಆ ಪುತ್ರರತ್ನವನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಮಗುವಿಗೆ ವಿಧ್ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಚಾತಕರ್ಮನಾಮಕರಣವು ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದನು.

ಪುನುಕಂದನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಲಿಯದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳುಂಟೆ? ನಾಯಕನೂ ಆತನಪತ್ನಿಯೂ ಮಗುವಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಾನಾಬಗೆಯ ಬಾಲದೊಡಿಗೆಯ ಒಡವೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಆ ಮಗುವು ಆಡುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ನಲಿಯುವರು. ಹೀಗೆ ಮಗುವು ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮತ್ತು ನೆರಹೂರಯವರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮುದ್ದು ಪೋಹಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ನಡಿನಕ್ಕೆ ಅಂಜಿಗಾಲುಗಳು, ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಮುದ್ದು ಮುದ್ದಾದ ತೊದಲುಮಾತುಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯಿತು. ನಾಯಕನೂ ಮಗುವಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಚೌಲ ಉಪಸಂಪನ್ನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಯುಕ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಚಾರವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕುಲವೃತ್ತಿಯಾದ ಜಿನಿವಾರ ಕೆಲಸದ ಮರ್ಮವನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕನೂ ತಂದೆಯ ಪರಾಮರಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲ ಬೆಳೆದು ಪ್ರಾಯಸಮರ್ಥನಾದನು. ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಚಾಣತನದಿಂದ ಸಾಗಿಸುವ ಮಟ್ಟಿನ ಎವ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ನಡೆಯಿತು. ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಗನು ಯುಕ್ತವಯಸ್ಕನಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಐರ್ವರ್ಯವಂತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಲಕ್ಷ್ಮಣಯುಕ್ತಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಂದು ತಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯೂ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಮನೆಗೆಬಂದು ಪತಿಗೂ ಅತ್ತೆಮಾವೆಂಬಿಗೂ ವಿಧೇಯಳಾಗಿ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲ ಓಡಿಯಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ವರದಪ್ಪನಾಯಕನೂ ಆತನ ಪತ್ನಿಯೂ ಅನುರೂಪರಾದ ಮಗ ಸೊಸೆಯರನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಪಡುತ್ತಾ ಕೆಲಕಾಲ ವಿದ್ವರು.

ತರುವಾಯ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳೊಳಗಾಗಿಯೆ ವಿಧಿಯುಮದಂತೆ ಆ ವೃದ್ಧಿದಂಪತಿಗಳು ಕಾಲನಶರಾಗಲು ಆ ಮನೆತನದ ಅಪಾರವಾದ ಅಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳಿಗಲ್ಲಾ ಕೃಷ್ಣ ಪುನಾಯಕರೇ ಯಜಮಾನರಾದರು. ಪಿತೃರ್ಜಿತವಾದ ಆ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಶೋಕದಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಸುಖಪಡಬೇಕೆಂಬ ಅಸೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಂತಾಪಿಸುವವರು ಕಲವೆರುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ತಾವು ಗಳಿಸುವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ತಾವು ಏಕ ಏತ್ಸರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡದ ಕಂಪಲ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಏಕಾಚಾರ್ಯತರಾದನಂತ ಇರುವರು. ಸುಮ್ಮನೆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಒಂದೇ ಚಿಂತೆಯು ಅವರನ್ನು ಆವರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳು ತೋರುವು, ಬಂಧುಬಾಂಧವರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳರು ವಾವೆವರಸಗಳು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರವು. ಅವರು ದಾನಧರ್ಮಗಳು ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ಎಂಬುವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸರು ಅಮಗೆ ಆಹಾರ ನಿದ್ರಗಳೊ ಜೀಡವಾಗುವುವು, ಸ್ನೇಹ ಮಾತುಕತಗಳು ವಿನೋದಗಳು ಯಾವುವೂ ರುಚಿಸವು ಸಂಗೀತ ನಾಟಕಗಳು ಅಸಹ್ಯವೆಸುವುವು ಇಂತು ಅವರು ಕೇವಲ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದ ಯೋಗಿಯಂತ ಯಾವಾಗಲೂ ದ್ರವ್ಯ ದ್ರವ್ಯ—ಹಣ ಹಣ ಎಂದು ಬಾಯಿ ಬಿಡುತ್ತಿರುವರು. ಬರುವುದುತ್ತಾ ಅಂತಹ ಧನಾಶಾಸಿರಾಜವು ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣ ಪುನಾಯಕರನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿದ್ದ ರತ್ನವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು. ನಾನಕ್ಕ ಗಿರಾಕಿಗಳೂ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಿ ಅವರ ಬಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಾಂಡವವಾದ ಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಬಹು ತೀವ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಪುನಾಯಕರು ಲಕ್ಷಾಂತರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಅವರ ಹಸರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರತ್ನ ವಾಣಿಜ್ಯಕರೆಂದು ಹತ್ತಿರ ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಗಣ್ಯವಾಯಿತು. ಆತನ ವ್ಯಾಪಾರವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಗರವೂ ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಆದ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದು ಐತಿಹ್ಯವುಂಟು. ಒಂದುಕಾಲಗಳ ನಂತರ ವಿಜಯ ನಗರದಲ್ಲಿ 'ಪುರಂದರನ ಮನೆ' ಎಂದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯನ್ನು ಜನರು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಂತೆ. ಆತನು ಆ ಮನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ

ಈ ವೈಭವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜಧಾನಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿರಬಹುದು! ಅದೆಂತಾದರೂ ಇರಲಿ! ಪುರಂದರ ಗಡದಲ್ಲಂತೂ ಕೃಷ್ಣಪುನಾಯಕರೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರತ್ನವ್ಯಾಪಾರಿಯೂ ಅಂತಯ ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನರೂ ಆದರು.

ವ್ಯಾಪಾರಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬಡ್ಡಿಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡುವ 'ಲೇವಾದೇವಿ'ಯೂ ಕೃಷ್ಣಪುನಾಯಕರ ಹಿರಿಯರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣಪುನವರ ಆಸ್ತಿಯೂ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಂತೆಯೇ ಅದೂ ಬೆಳೆಯಿತು. 'ಲೇವಾದೇವಿ' ಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆನ ಲಾಭವೆಂದರ ಬಡ್ಡಿಯ ಹಣವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಧನಾಶಾಗ್ರಸ್ತರಾದ ನಾಯಕರು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕರಾದರು. ಸುದಾಮನಿಗಿಂತಲೂ ದುರ್ದ್ರನಾದ ವ್ರತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಶೇಳದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ವಾಯಿದೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಿನ ವಾರದರೂ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ತಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅಗಾಧವನಿಸುವಂತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣ — ಯಾಚನೆ”

ಜ್ಞಾನವು ದ್ರವಸದಾರ್ಥವೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯುಂಟಷ್ಟೆ! ಅದರಂತೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ಸದಾರ್ಥವೂ (ತತ್ವವೂ) ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದ್ರವವಸ್ತುವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ದ್ರವವಸ್ತುವಿಗಿರಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಂಟು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ನೀರು ಹರಿಯುವಂತೆ ಹಣವಾದರೂ ಹಣವುಳ್ಳವರಲ್ಲೇ ಸೇರುವುದೆಂಬ ಲೋಕವಾರ್ತೆಗನುಸಾರವಾಗಿಯಾರು ಹಣವನ್ನು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರಲ್ಲೇ ದ್ರವ್ಯವು-ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಮನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಚಂಚಲಳೆಂದು ಹೆಸರೊಂಡ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಅಲ್ಲಿಅಚಲತೆಯನ್ನು

ಹಂಸ ನೆಲೆಸುವಳು ಕೃಷ್ಣಕೃಷ್ಣನಾಯಕರು ಎಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕತೆ, ನಿಷ್ಕು
ರತ ಬಂಧಿಸ್ವಭಾವದ ಗಂವಿಂದ ಬಂದೊಂದು ಕಾಸನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಧನಸಮ್ಮ
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಅಷ್ಟು ಕೃಪಣತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ಹಬ್ಬಗಳುಂಟಷ್ಟೆ! ಯುಗಾದಿ
ವಿಸಾಯಕನಷ್ಟು ಅನಂತವ್ರತ, ತ್ರಿಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ, ನವರಾತ್ರಿ, ದೀವಾವಳಿ
ಮುಂತಾದ ಹಬ್ಬಗಳನ್ನು ಅವರು ಬಹು ವಿಚ್ಛಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವ
ರಲ್ಲವೆ! ಅಂತಹ ಹಬ್ಬ ಹರಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟಾಧಿಪತಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣಕೃಷ್ಣ
ನಾಯಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉತ್ಸವವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಭ್ಯಾಗತರ-ಯಾವಕರ
ಗೌರವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಆ ದಿವ್ಯ ಮನೆಯು ನಿಶ್ಶಬ್ದವಾಗಿ-ಮೌನವಾಗಿ
ಸ್ಥಾನದಂತೆ ಶುನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತು ಕೆನಗಿ
ವರೂ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತು ರೊರತುಂಟು. ಅಂತಹ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ
ದೊಂದು ವಿಶೇಷವೂ ಕೂಡದುದೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವ ದಾಸಾದಿಗಳನ್ನೂ
ಕೂಡಜೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನುಡಿದು ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಭಂಡಸಾಲೆಗೆ
(ಜೀವಾರಕಟ್ಟೆ) ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯಕಾಲ ನಡೆದುಬಂತು.

ಅಮಾವಾಸ್ಯ, ಗ್ರಹಣ ಮುಂತಾದ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಿರ
ವಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ-ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಅಸಂ
ಖನರು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕರು ಹರುಕು ಪಂಚ
ಯನ್ನೊಂದನ್ನು ಉಟ್ಟು ಕಡುದಲ್ಲದೊಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾಮಾನ್ಯಸಂಬಂಧ
ಹತ್ತು ಜನಗಳೊಂದಿಗೆ ವಸ್ಯಂದನೆಯವರಾಗಿ ನೆಯ ಎಲ್ಲಾದರೂಂದು
ಅವ್ಯಕ್ತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸ್ನಾನವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಬಂದು
ಬದುವರು. ಕೋಟಾಧಿಪತಿ ರೂ-ಇಷ್ಟು ಉಬ್ಬತೆಯಿಂದ ಲೇಶಾಂಶವೂ
ಪಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದ ಪತಿಯ ಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಕ್ಷೀ
ರಾಯು ಬಳಗೊಳಗೇ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಸಾರಿ ಅರ್ಧೋದಯ ಯೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಪುಣ್ಯ ಕಾಲವು
ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಂತೆ! ಅಪು
ರ್ವವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆದ ಆ ಪುಣ್ಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು
ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಜನರು ಸೇರಿದರು. ಆ ದಿನ ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ

ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ವೈಕುಂಠ ಪದವಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂದು ಆಸ್ತಿಕರನೇಕರು ಬಗೆಬಗೆಯ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು ಆ ಪುಣ್ಯ ಕಾಲದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಕೃಷ್ಣಪುನಾಯಕರ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತು. ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಮಹದೋಷನೆಯಿಂದ ನಾಯಕರು ಅದರಿಂದ ದೂರಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ದಿನ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿಚ್ಛಾಸಿಸಿದಳು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಯಕರು ಇದು ಹೇಗೂ ಬಿಡಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾವ್ರದ ಮಡ್ಡುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಹುಡುಕಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸವೆದು ನುಣ್ಣಾಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಒಂದು ಮೂರು ಕಾಸಿನ ಮಡ್ಡನ್ನು ಸೊಂಬೆದಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನಡೆದರು.

ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಜನಸಂಘವಿಲ್ಲದ ದೂರದ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮುಳುಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುವವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ “ಕುಘೇ ಶೋಭನೇ ಮುಹೂರ್ತ-ಆಮ್ರಹ್ಮಣಃ” ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು ನಾಯಕರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡಂತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಲು ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಜಿನ್ನ ಬಾಗಿಹೋಗಿದ. ಚರ್ಮವು ಸುಕ್ಕುಬಿದ್ದಿದೆ. ದೇಹವೇ ಅಸ್ಥಿಪಂಜರವೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಉದ್ದವಾದ ಕೊಂಬನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಾಯಿಂದ ಏನೋ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ-ತಲೆಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಯಕರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದನು.

“ಅಕಟಾ, ಏನು ಮಾಡಲಿ? ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಶನೇಶ್ವರ ಬಿಡದೆಂಬಂತೆ ಜನಸಂಘವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೂ ಈ ವೃದ್ಧನು ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲದಂತೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದನಲ್ಲ!” ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾಯಕರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಉಭಯ ಸಂಕಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಒಂದು ಕಡೆ ದೇಹಿಯೆಂದು ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬೀಡಿಕೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅಂತಹ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲೂ ತಾನಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ಆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ದಾನ ಕೊಡದೆ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡುವವನೋ ಎಂದು ಸ್ಥಾನವದನಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪತ್ತಿಯ ಸಜುನಯನದ ಚಿಂತಾಕರ ವಾದ ನೋಟ ನಾಯಕರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ತೋರಿತು. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಮೂರು ಕಾಸಿನ ದುಡ್ಡನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಾಲು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು “ಹೋ ಹೋ! ದುಡ್ಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು” ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕಾತರರಾದವರಂತೆ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು ನಡುಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಸ್ನಾನದ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಚಾಡಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರು, ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರು ಕೊನೆಗೂ ಆ ದುಡ್ಡು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹುಕಾರರ ಈ ಜರ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ವೃದ್ಧನು ಮುಗುಳುನಗೆಯನ್ನು ನಗುತ್ತಾ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇಳಿದಿದ್ದ ನಾಯಕರ ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನಡೆದು ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಬೆರೆದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಆಗ ಹೇಗೆಯಿ ಸಿರಬ ಹುದು! ಅಂತಹ ಅಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ತಾನಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನದಕ್ಕೆ ಳೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಸತ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಯು ನಂಬಲು ಅನರ್ಹವಾದ ಆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಪಟೋಪಾಯ ದಿಂದ ವಂಚಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದುದನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಅತೀವ ನೊಂದುಕೊಂಡಳು. ಎಂತೂ ಸ್ನಾನವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಯಕರು ಆ ದಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವನಗಳು ಕಳೆದುವು

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ನಾಯಕರು ಕಬಜ ರುಮಾಲು ಅಂಗವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಚಿನವಾದಕಟ್ಟೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯ ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಇನ್ನೇನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡ ಬೇಕು! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೊರಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಒಳಹೊಕ್ಕನು. ಆತನ ಮುಖವು ದಿವ್ಯ ವೈಷ್ಣವ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾದ ಮುದ್ರೆಗಳಿಂದಲೂ ದೇಹವು ಗೋಪೀಚಂದನದ ನಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆತನು ತುಂಬೇ ಮಣಿಗಳ ದಿವ್ಯ ಹಾರವನ್ನೂ ಶುಭ್ರವಾದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ವೈಷ್ಣವ ವಿಗ್ರಹದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರ

ಆತನು ದೀರ್ಘ ಪಾರಿದ್ರ್ಯರೋಗದಿಂದ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನ್ಯುಮೇಲೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕಾಗದಂತ ಹನುಕು ವಂಜ ಯನ್ನಟ್ಟು ಹೊದದು ಯಾಚಕಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ದೀನನೊಂಟಿಂದ ದಾಳ್ಯ ನನ್ನ ನೋಡುತ್ತಾ ಕರಚರಣಾದಿ ಅಂಗವಿಕಾರಗಳಿಂದ ವಸಯದೈನ್ಯತೆಗೆ ನನ್ನ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಆ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ಹೊರ ಹೊರ ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಾಯಕರನ್ನು ನೋಡಿ “ನನ್ನ ಸ್ವತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಮಹಾ ರಾಜನು, ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ ಭಗವಂತನು ನಿನಗೆ ಅಮರಮಿತ ಐಶ್ವರ್ಯ- ಸೌಖ್ಯಗೃಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿ! ನಾನು ಬಹು ದೀನನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ಮಹಾ ರಾಜನು, ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ವಯಸ್ಸು ಮಾರುತ್ತಾ ಇದೆ. ದೋಗ್ಧ ದೇಶವರ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು ಆಗ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ನೋಟ, ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ವಿನವಾಣಿ, ಕರಚರಣಾದಿ ಅಂಗವೇಷ್ಟೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳೂ ಕಲ್ಲನ್ನಾದರೂ ಕರಗಿಸಿ ಅದರಿಂದ ದ್ರವವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವಂತೆ ದ್ಯುಮು ಆದರನು! ಉಪ್ಪುಗ್ರೇಸಕರಾಗಿದ್ದ ನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಅವರ ವಾತಾಣ ಹೃದಯವು ಅದರಿಂದ ಕರಗಲಿಲ್ಲ!

ಅಂಗಿಯ ಕಸೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಧುರೆಯ ಬಣ್ಣದ ರುಮಾ ಲನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುಜೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಇನ್ನೇನು ಹೊರ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಸ್ತನಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನನ್ನು ಕುರಿತು ನೋಟದಿಂದ ನೋಡಿ ನಾಯಕರು “ಏನು ಏನು? ಮಗನ ಮುಂಜಿಯೋ! ದೇಶವರವಾಗಬೇಕೋ? ಮತ್ತೇನು ಈ ದಿನ ಮಗನ ಮುಂಜಿ, ನಾಳೆ ಮಗಳ ಮದುವೆ, ನಾಡಿದ್ದು ಅಪ್ಪನ ಶ್ರಾದ್ಧ! ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಹೊಣೆಯೋ! ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಹೊರಡಿ ಹೊರಡಿ!” ಎಂದು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಆದರೇನು, ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಜಿಹ್ವೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವರನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ನಾಯಕರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೆಲ ದೂರ ನಡೆದು ಹೋದನು. ಪುನಃ ತನ್ನ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಾಯಕರ ಹೊರತು ತನಗೆ ಅನ್ಯಥಾ ಆಸೆಯೇ

ಇಲ್ಲವೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಿನಯವನ್ನು ಕಂಡು ನಾಯಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ದಯಾಗುಣದ ಛಾಯೆಯು ಸಂಚಾರ ವಾದಂತಾಯಿತು! ಆಗಲವರು 'ಇರಲಿ ನಾಳೆ ಬನ್ನಿ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಪುನಃ ಎಸರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡದ ತಮ್ಮ ಭಂಡಸಾಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಒಂದು ಸಾರಿ ಎಬ್ಬಿಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಾಮಾನ್ಯನೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ! ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಆ ವೆಳಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿ ನಾಯಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಂದಿಸಿ 'ಸ್ವಸ್ವಸ್ತು ಮಹಾರಾಯಾ' ಎಂದನು. ನಾಯಕರಿಗೆ ಆತನಿಂದ ಬಿಡುಗಡ ಯಾಗುವ ಉಪಾಯ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ನಾಳೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಬಾಯಿ ತಪ್ಪಿ ಒಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟುದರಿಂದ ಈಗ 'ಇಲ್ಲ-ಹೊರಟುಹೋಗಿ' ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಆದರೆ 'ನಾಳೆ ಬನ್ನಿ' ಎಂದು ನುಡಿದು ದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆ ದಿನ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದಂತು? ಬಹು ಹೊತ್ತಿನವ ರಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡದೆ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿಸದೆ ಮನೆ ಮಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಇದ್ದು 'ಇರಲಿ ಈಗ ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಾಳೆ-ನಾಳೆ' ಎಂದು ಅವಸರನವರಿಂದ ನುಡಿದು ನಾಯಕರು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತಾನು ಒಂದ ವಾರಿಯಲ್ಲ ಹೊರಟು ನಡೆದನು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಅದೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ-ಅದೇ ಬೀಡಿಕೆ ನಾಯ ಕರಿಂದ ಅದೇ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ "ನಾಳೆ ನಾಳೆಗಳು" ತಪ್ಪಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮ ಣನೂ ಬೇಸರದ ಆರು ಅಂಗಳವರೆಗೆ ತಪ್ಪದ ನಾಯಕರ ಮನೆಗೆ ನಡೆದನು. ಆದರೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲವೂ ದೂರಯಲಿಲ್ಲ.

ಆರು ತಿಂಗಳುಗಳಾದುವು. ಆದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬರುವುದನ್ನು ಬಿಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾಯಕರಿಗೇ 'ನಾಳೆ ಬನ್ನಿ-ನಾಳೆ ಬನ್ನಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಎದಿನಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಣನು ಬಂದಿರಲು ನಾಯಕರು 'ಎನಿದು? ಎಷ್ಟು ದಿನ ಬಂದು ಬಂದು ಪೀಡಿಸುವುದು?' ಎಂದು ಗೊಣಗಿಕೊಂಡು ಹಣಕಾಸುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಭಂಡಾ ರದ ಕೊಟಡಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದರು. ಆ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು 'ಇನ್ನು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ! ಈ ದಿನ ಏನಾದರೊಂದು ಆಗದಿರದು!' ಎಂದುಕೊಂಡು

ನಾಯಕರ ಸುಳಿವನ್ನೇ ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದನು ನಾಯಕರು ಹಣ ಕಾಸುಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೀಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಭಾರವಾಗಿದ್ದ ಚೀಲವನ್ನೊಂದನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಎತ್ತು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಆ ಚೀಲದ ಗಾತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಖವು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಆ ದಿನ ತನ್ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಇರಿಗಿತೆಂದುಕೊಂಡನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತಿರುಗುವ ತೊಂದರೆಯು ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾಯಕರೂ ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಒಂದರು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೋಪ-ಸಿದ್ಧಿಯಂತೆ-ಅಸಹನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಾರಿ ಬಿರುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಆ ಚೀಲದ ಬಾಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸುರಿದರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ಚೀಲವು ವರಹ ಹೊನ್ನು ಹಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಬಹುದೆಂದು ನೆನೆಸಿದ್ದನು ಆದರೆ, ಅಕ್ಕಟಾ ಅದೇನು? ಎಲ್ಲವೂ ಆರುಕಾಸಿನ ದುಡ್ಡುಗಳು! ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸವೆದು ಅದರ ಬಿಲೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ತೋರಿಸುವ ಯಾವ ಲಿಪಿ-ಚಿತ್ರಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ನುಣ್ಣಾಗಿಯೊಗಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹತಾಶನಾದನು. ಆತನ ಮುಖದಮೇಲಿನ ಕಳೆಯು ಕುಂಟಿತು. ಗೆಲುವು ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ನಗುಮುಖವು ಮ್ಲಾನವಾಯಿತು. ಆತನು ಮುಂದೇನು ನಡೆಯಲಿರುವುದೋ ಎಂದು ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸವೆದ ಆ ಆರುಕಾಸುಗಳ ರಾಸಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ್ಗೆ ನಾಯಕರು “ಹ್ಲೂ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಬೇಗ ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನಾನು ಹೋಗಬೇಕು” ಎಂದು ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿದುವು. ಆ ಮಾತುಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಸೋಕಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮೈ ರೋಮಾಂಚವಾಯಿತು. “ಅಕ್ಕಟಾ ಇಂದು ನಾಳೆಗಳೆಂಬ ಆತೋತ್ತರಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಆರುತಿಂಗಳವರೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಕೊನೆಗೂ, ಮಗನ ಮುಂಜಿಗಿಂದರೆ ಇಂತಹ ಅನುಗ್ರಹವೇ! ಛೇಯಾಚನೆಯು ಬಹು ಭಂಡವೃತ್ತಿಯು” ಎಂದುಕೊಂಡು “ನಾಯಕರೇ ಧನ್ಯನಾದೆ. ಸಾಕು. ಅದೂ ತಮ್ಮ ಸಂಜೆಯಲ್ಲೇ ಇರಲಿ! ದೇವರು ದೊಡ್ಡ

ವನ್ನಿವ್ವಾನೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸವು ಹೇಗೂ ಆಗುತ್ತೆ. ಸ್ವಸ್ತ,ಸ್ವಸ್ತ. ದೇವರು ತನುಗೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಹೊರಟನು. ದಾಸ ಧರ್ಮ-ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಾದಿಗಳ ಸುಳಿವನ್ನೇ ಕಾಣದೆ ಕೇವಲ ಲೋಭಗುಣದ ಅನತಾರಮೂರ್ತಿಯೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದ ನಾಯಕರಿಗೆ ಹಾಗೆ ಎದ್ದು ಹೊರಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಚರ್ಯೆಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನವನ್ನೇ ಗುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಹತಾಶನಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಮಾತಿ ಎಂದಲಾದರೂ ಉಪಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಎಂತೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎದ್ದು ಹೊರಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ನಾಯಕರು ಆ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಜೀಲಕ್ಕೆ ತುಂಬಿ ಪುನಃ ಅದನ್ನು ಕೊರಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಯಲ್ಲಟ್ಟು ಬೀಗನುಮ್ರೆಗಳಿಂದ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಜಿ' ವಾರಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಮೂಗುತಿಯ ದಾಸ”

ಅತ್ತಣಿಂತ್ರಿನಿಧಿಯು | ಮತ್ತೆ ಮನೆಯೊಳಗಿಮ್ಮ | ಪತ್ತಿಯನುಯಾ
ಜಿಸಿದನು || ಉತ್ತಮ ಪತಿವ್ರತೆಯೆ | ಪುತ್ರನುಪನಯನನೆಂ | ದಿತ್ತಬಂಜ
ಹನೆಂದನು || ‘ಚಿತ್ತದೊಲ್ಲಭನ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲದಲೆ ನಾನು | ಇತ್ತುಕಳುಹೆನು
ಎನನು || ಅತ್ತಗಮಿಸಿ’ ಎನಲು | ‘ಹತ್ತತಾಯನಿನಗಿತ್ತ | ನತ್ತನ್ನು ಕೊಡು’
ಎಂದನು | ತಾನು || ೫ ||

ನಾಗಾರಿವಾಹನನನುಡಿಯು ಮನಸಿಗಿಹಿಡಿಯೆ | ಮೂಗುತಿಯತೆಗೆ
ದಿತ್ತಳು || ಭಾಗ್ಯವಂತಳೆ ನಿನಗೆ ಲೇಸಾಗಲೆಂದ್ವರಸಿ | ಸಾಗಿಬಂದನು
ಇತ್ತಲೂ || ಹೋಗುಹೋಗಿಲೊಮ್ಮತ್ತಿನೇನೇಕೆಬಂದೆನಲು | ಮೂಗುತಿಯ
ಕ್ರಿಯಕೆಕೊಡಲೂ || ಈಗ ಬಂದಿಹನೆಂದು ನಿಮಗದನು ತೋರಲೂ |
‘ಹ್ಯಾಗೆಬಂದಿತು’ ಎನ್ನಲೂ | ನಗಲೂ || ೬ ||

ಮನಕೆ ಸಂತಯಮೂಡಿ | ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರ ನೋಡಿ | ವನಜನಾಭನು
ಪೇಳ್ವನು || ನನಗೀಗ ಧನಬೇಡ | ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ | ಅನುವರಿತು ಬಹೆ
ನೆಂದನು || ಸನುಮತಿಸಿ ವಿಪ್ರನನು ಸಂತ್ಯೆಸಿ ಪೊರಮಡಿಸಿ | “ನಿನಗೆ ನಾಮವ
ನಿಡುವೆನು” || ಎನುತ ಹರುಷದಿ ನಗುತ | ಮನೆಗೆ ಬರುತಲೆ ಕಂಡ |
ವನಿತೆಯಾ ಬರಿವೂಗನೂ | ತೆರನೂ || ೭ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇಂತು ನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಲೋಭಗೂಡ ಪರಮಾವಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು — “ಅಯ್ಯಾ, ಈತನನ್ನಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತ ಸಿದ್ಧಾಯಿತು ಈ ಪರಮಾವಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಿವಿತ್ಪದವು ಮುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತಾ ತಕ್ಕ ವೆಳೆಯು. ಇನ್ನು ಈತನ ಪತ್ನಿಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾಯಕನು ಕಣ್ಣಿರೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಪುನಃ ಅವರ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನಡೆದು ಹಿತ್ತಿಲಾಗಿಬಂದ ಒಳಹೊಕ್ಕನು.

ಆರು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಬಂದು ನಿನ ವಿಡದಂತೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಕೊಡಗೂ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹತಾಶನನ್ನಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಜರ್ಯೆಯು ಆಕೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು.—“ಧೀ, ನಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದೊ ಪ್ರಯೋಜನವೆನು? ನಾಯಿಯ ಮೇಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಗ ಹಾಲದ್ದಂತ ನಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಯಾರಿಗೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ? ಅಕ್ಕಬಾ ಯಬ ಮಾನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ನಿಷ್ಕರತೆಯೂ ದಯಾಶೂನ್ಯತೆಯೂ ಲೋಭಗೂ ಲೂಪಾ ಏಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದಾವು? ಇದಾವ ದುಷ್ಕರ್ಮದ ಫಲವು! ದೇವರ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಾಗಿರುವೆ?” ಎಂದು ಹುಲಿಹೊರಡಲು. ಪುನಃಪುನಃ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಬೇ ಯೋಚನೆಯು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ ಆ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಪತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ತುಚ್ಛಭಾವವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ಅದ್ವೈತಾ ಜನ್ಮಾಂತರದ ದುಷ್ಕರ್ಮಫಲವೇ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು ಹೀಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆಯೂ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಒಳಮನೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭೋಜನಶಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ನಾಯಕರ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಂಡು— ತಾಯೀ ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ! ನನ್ನ ಮಗನ ಉಪನಯನವಾಗಬೇಕು! ವಯಸ್ಸು ಮಾರುತ್ತಾ ಇದೆ ಯುಕ್ತವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪುತ್ರನನ್ನು ಉಪನಯನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ದಾರಿದ್ರ್ಯ! ಯಾಚನೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಈ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಬೇರ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಆರು ತಿಂಗಳಿನಿಂದಲೂ ಯಜ

ಮಾನರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆನು. ಆದರ ಅದರ ಫಲತಾಂಶವು ವೈಸನಕರವಾ
ಯಿತು ತಾಯೆ! ಭಾಗ್ಯವಂತಳಾದ ನೀನಾದತೂ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ
ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು! ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಮಾಡು
ತಾಯೆ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ವಿಪ್ರವರ್ಯನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಧುಹೃದಯದ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು
ಕರಗಿ ನೀರಾಯಿತು ಆದರ ಅನ್ಯರಂತ್ರಳಾದ ಆಕೆಯು ಪತಿಯ ಅಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದ
ಏನು ಮಾಡಲು ತಾನೆ ಸಾಧ್ಯ! ಆಗಲಾಕೆಯು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು
“ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೇ ನಿನ್ನೂ ವಿಚಾರವು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯವಾದುದು
ಆದರ ಅನ್ಯರಂತ್ರಳಾದ ನಾನು ಏನುತಾನೆ ಮಾಡಲಿ ಯಜಮಾನರ ಅಪ್ಪ
ನಯ ವಿನಯ ವಾನು ಏನೂ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಎಂತೂ ನನಗೆ ಲಭ್ಯ
ವಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಲ್ಲಾದರೂ ಯಾವನಿ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ”
ಎಂದಳು ಆದರ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಾಮಾನ್ಯನೇ! ಆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕ್ಕೂ
ನಿಗ್ಧನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು “ತಾಯೆ! ಅದಕ್ಕೇಕಿಷ್ಟು ಯೋಚನೆ! ನಿಜ ನಿನ್ನ
ಪತಿಯ ಮನೆಯ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಲಪ್ತಗುಬ್ಬದೆ ಏನನ್ನು ಕೊಡಲೂ
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅದು ಸಹಜವಾದುದು ಆದರ ತಾಯೆ! ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನೆ
ಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮೂಗುತಿ ಇದೆಯಲ್ಲವ್ವು! ಅದು ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತವಾದು
ದಲ್ಲವೆ? ಸ್ತೋಧನವಾದ ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ!
ಅಮ್ಮಯ್ಯಾ ಅದನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಿ! ನಿನಗೆ
ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದು” ಎಂದನು

ಮರ್ಮಜ್ಞನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆ ಮಾತು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿಜ
ವೆಂದು ಹೊಳೆಯಿತು ತನ್ನ ಪತಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹತಾಶನನ್ನಾಗಿ ಕಳು
ಹಿಸಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಕುರಿತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸು
ತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯು “ನಿಜ ಅರ್ತವಾದ ಎಲ್ಲೋತ್ತಮರಿಗೆ ಈ ಸತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ
ಉಪಯೋಗವಾಗದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಸಂಪತ್ತಿದ್ದು ಏನು ಫಲ!” ಎಂದು
ಕೊಂಡು ಬಡನೆ ಅದನ್ನು ಮೂಗಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ತೋಡು ದಾವರ ಮನೆಯಿಂದ
ಬಂದು ತುಲಸಿಯ ದಳವನ್ನು ತಂದು ಆ ಮೂಗುತಿಯನ್ನೂ ತುಲಸಿಯ
ದಳವನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು “ಕೃಪಾಪೂರ್ಣ ವಿಪ್ರವರ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ
ಕಾರ್ಯವು ಇದರಿಂದ ನೆರವೇರಲಿ ಇನ್ನು ಹೊರಡಿರಿ” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಕೆಯ ದಾತೃತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟು “ನೌಭಾಗ್ಯವತೀನಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಹರಸಿ ಒಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟನು. ಹೊರಟವನು ಬೇರೊಬ್ಬರ ಹೋಗದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಪುನಃ ನಾಯಕರ ಅಂಗಡಿಯ ಬಳಿಗೇ ಬಂದನು. ದೂರದಿಂದಲೇ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾಯಕರು ‘ನನು-ಏಕೆ? ಮತ್ತೆ ಈ ಕಡೆ ಬಂದು ದು’ ಬೇಡ ಹೊರಡಿ, ಹೊರಡಿ ನಮ್ಮ ದೌಶಾವರವು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ!” ಎಂದು ಕೂಗಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಗಾಬರಿಯಾಗದೆ ಧಿಟ್ಟತನದಿಂದ ನಡೆದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೆಚ್ಚಿಲುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅಂಗಡಿಯ ಬಳಿಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಾಯಕರದುರಿಗೆ ಜಮಾನಾಯಕನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಇದುವರೆಗೂ ಅತಿಶಯ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಧಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಬಂದು ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತುದನ್ನು ಕಂಡು ಅನುಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಒಡದ ಹಿಡಿತಿಯಲ್ಲಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ನಾಯಕರ ಕೈಯಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಇದರ ಕ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡಿ ಇದನ್ನು ಮಾರುವುದಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಯಕರಿಗೆ ಒವಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಸಿತ್ತು. “ಇದೇನಿದು? ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ದೌಶಾವರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸುದಾಮ ದುರ್ದ್ರನಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಜಿಲೆ ಬಾಳುವ ಈ ನತ್ತು ದೂರತ ಬಗೆಯಾದುದು” ಎಂದುಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಈ ಜಿಲೆಯುಳ್ಳ ಮೂಗುತಿಯು ನಿಮಗಿಲ್ಲ ದೊರೆಯಿತು? ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳಿ!” ಎನ್ನುಲು ಆ ಕಪಟ ಎವ್ರನು ನಾಯಕರ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನುತ್ಪರ ಕೊಡದ ಬಂದು ಸಾರಿ ಹುಸಿನಗುವನ್ನು ನಕ್ಕನು. ಬಹು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಆ ನಗುವಿನ ಅರ್ಥವೇನೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲರಲ್ಲವೇ?

ಎಂತೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅಸಮಂಜಸವಾದ ಅನೃತ್ತಲೀತಿಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನುತ್ಪರವು ನಾಯಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿತು. ನಾಯಕರಿಗೆ ಮೂಗುತಿಯ ಆಕೃತಿ, ಅದರಲ್ಲ ಅಡಗಿದ್ದ ಕೆಂಪು-ರತ್ನಗಳ ಕಟ್ಟಣ, ಸುತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕಮುತ್ತುಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿನೋಡಿ

ದಂತೆ ಅದು ಹೊರಗಿನದಲ್ಲ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯದೇ! ಎಂಬ ನಿರ್ಧರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತೋರಿಸಾಗಿತ್ತು ಹೀಗೆ ಸಂತಯಜಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅರಗಳಿಗೆಯ ಹೊತ್ತನ್ನು ಕಳೆದು ಆನೇಲಿ ಮುರುವೆತ್ತಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ - 'ಸು ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇನು?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಆಗಲಾ ವಿಸ್ತರಿಸು ನಾಯಕರ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಸ್ಯವೆಂದಿ- 'ನಾಯಕರೇ ಅದರ ಬೆಲೆಯು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಇರಬಹುದು! ನನಗೆ ಅದರ ಬೆಲೆಯಾಗಿ ನಾನೊಂದು ವರಹಗಳು ಬೆಕ್ಕು. ಆದರೆ ನಾನಿರುವುದು ಪರಸ್ಪರ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಚನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಜೊತೆಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಭದ್ರಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ! ಆದುದರಿಂದ ಆ ಹಣವು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಲಿ! ಘನವಂತರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರರೂ ಆದ ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಿಕೆಯು ನನಗುಂಟು. ಆ ಹಣವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಲಿ ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರ್ ಬಂದು ಆ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು' ಎಂದು ನುಡಿದು ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ನಾಯಕರ ವಶದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಟು ನಡೆದನು ಮುಂದೆ ಆತನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೊರಟೂಡನೆಯೇ ನಾಯಕರು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರ ಸಾವಕಾಶಮಾಡದ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಒಂದು ಭರಣಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆ ಭರಣಿಯನ್ನು ವಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬೀಗಮುದ್ರೆಗಳಿಂದ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ, ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಇತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಎಂದಿನಂತಲ್ಲದೆ ಈ ದಿನ ಅವಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕರು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯಸಂಚಾರವಾಗಲು "ಅಕ್ಕಟಾ ಇನ್ನೇನು ಗತಿ, ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ದಾಸವಾಗಿ ಪಡೆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅದನ್ನು ಮಾರಿಗೆಗಾಗಿ ಯಜಮಾನರಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನೋ, ಏನೋ, ಏನು ಮಾಡಲಿ" ಇನ್ನೇನು ಪ್ರಮಾದ ಸಂಭವಿಸಲಿರುವದೋ?" ಎಂದುಕೊಂಡು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಗೆ ನಾಯಕರು ಬಾಗಿಲಿನ ಪತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯು ಮೂಗುತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬರಿಮೂಗಿನಿಂದಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರು ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮುಗ್ಧಸ್ವಭಾವದ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ

ಬೋಧಿಸಿ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆರಿಬಹುದು. ಎಂಕೂ
ತಮ್ಮ ಪೆಂಡತಿಯ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಗುತಿಯು ದಾನವಾಗಿ ಹೋಗಿವ
ಂಬ ಒಂದು ಸಂಶಯಚ್ಛಾಯೆಯು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ಪುರಂದರದಾಸರು”

‘ಮುತ್ತಿನಾಮೂಗುತಿಯು | ಎತ್ತಮಾಯಿತು’ ಎನಲು | ಮುತ್ತೈದೆ
ಮನವಿನೊಂದೂ ‘ಮತ್ತ ಮೂಲಯಿತು’ ಎಂದು ತತ್ತಲಿಸುತಿರ ಕಂಡು
‘ಉತ್ತತಾರನಲು’ ನಂದೂ || ಎತ್ತಮೊದನೊವಿತ್ತು | ಮತ್ತೇನುಮಾಡು
ಪರೂ ಕತ್ತಲೆಯು ಮುತ್ತಿರಂದೂ || ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಿಗೆ | ತತ್ತರೀತನುವಸ್ತು |
ಕುತ್ತ ಮಾರಾಪೊಂದಂದೂ ಅಂದೂ || ೮ ||

‘ತರುವನಿಗಳ’ ಎಂದು | ಶರಣ ವಿನಯನು ಅರದು | ಕರಡಿ ಬಟ್ಟಲನು
ಮಿಡಿದೂ || ಹರಣವಾಸದಾತನರದು | ಸಿಂಹರಸಪದನನದು ಕುಡಿಯುವನಿತ
ರೂಳುತಿದೂ || ಕರುಣಾಮೂಗುತಿಯು | ಗರಳದಲಕೆಡಹಲಾ | ತರುಣಿ
ಮಣಿಹರುಷದಳಿದೂ || ಪರಮಸಂಭ್ರಮ ಎಂದ ಕೊಡಲದನು ನೀವೈಂಕು
ಭರವಿಂದ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬಂದೂ | ನಂದೂ || ೯ ||

ಜೀಗಮುದ್ರೆಯತೆಗೆದುನೋಡೆ | ಭೂಸುರನಿತ್ತ | ಮೂಗುತಿಯು
ಕಾಣದಿರಲೂ || ಹಾಗೆಹೋಯಿತುಯೆಂದು ಮನದೊಳಚ್ಚರಿಪಡುತ |
ಜೀಗಸೆಮನೆಗೆಬರಲೂ || ಕೂಗಿವತ್ತಿಯಕರದು | ಮೂಗುತಿಯುಬಂದಬಗೆ |
ಹ್ರಾಂಗೆಂದುತಿಳಿಸುರಲೂ | ನೀಗುವೆನು ತನುವೆಂದು ಬೆದರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ
ಯೂ || ಬಾಗಿ ವಂದಿಸಿ ನುಡಿದಳೂ ಪುರುಳೂ || ೧೦ ||

ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ | ಪೆದ್ದೈವನೇ ಬಂದು ಪೊಟ್ಟಿ ಯಾಚಿಸಲು
ಜರದೆ || ಲುಬ್ಧನಾಗತಿಯಾಯಿ | ಬದ್ಧನಾದನು ದ್ರವ್ಯ | ವೃದ್ಧ ಗೋಸುಗವ
ಂದದೇ || ಇದ್ದುದಕೆ ಫಲವೇನು ? | ಸದ್ಧರ್ಮದಲಕೊಡದೆ | ಉದ್ಧಾರ
ನಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದೆ || ಶುದ್ಧಭಾವನಿ ಹರಿಯು ಸದ್ಭವಾದವ ನನೆದು | ಹೆದ್ದಾರಿ
ಮಿಡಿದು ನಡೆದೇ ದೃಢದೇ || ೧೧ ||

ತಿಷ್ಟಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೆಂಟರಿಷ್ಟಗೆ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ವಿ | ತಿಷ್ಟವನು ವಾಸ
ಗೈದೂ || ನಿತ್ಯಯಿಂ ಮಡವಿಯನು ಮಕ್ಕಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು | ನಿಟ್ಟಲನ
ವುರಕೆ ನಡೆದೂ || ಕಷ್ಟನಿಷ್ಟರ ಸಹಸಿ | ಕೃಷ್ಣನಂಘ್ರಿಯ ಭಜಿಸಿ |
ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗೈದೂ || ನೆಟ್ಟನೇ ಹಂಸ ಪಟ್ಟಣದಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿ
ಶ್ರೌಷ್ಠರಿದುವದೇನು ವಡದೂ || ನಲದೂ || ೧೨ ||

ಕೃಷ್ಣಪುನಾಯಕರು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ನಗೆದು ಬಂದು ಹೆಚಾರದಲ್ಲ
ಕುಳಿತರು. ಮತ್ತು ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆಯಲು ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯು ಅಂ
ಜುತ್ತಂಜುತ್ತಾ ನಡೆದು ಬಂದು ಒಳಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ನಾಯಕರು ಈ
ತೊಂದುಸಾರಿ ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಮೂಗುತಿಯಿಲ್ಲದೆ
ಬರಿಯ ಮೂಗು! ಒಡನೆ ನಾಯಕರು - “ಎಲ್ಲ ನೀನು ಈ ಏನ ಬಗೆಗೆ
ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಮೂಗುತಿಯೆಲ್ಲ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.

ತಾನು ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯುಂಟಾದೀತೆಂದು ಭಯಪಟ್ಟಿದ್ದಳೋ ಗೊ
ತ್ತಾಗಿ ಆ ಮೂಗುತಿಯ ವಿಷಯವೇ ಬಂದುದು, ಆಕೆಯನ್ನು ನಡುಗಿಸಿ
ಎಚ್ಚಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಭೀತಿ ತೋರಿತು. ಎದೆಯು ಅಧಿಕ ಜೊ
ರೆಯಿಂದ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಬಾಯಲ್ಲನ ದ್ರವವಾರಿತು. ಮೈ ಬೆವ
ರಿತು. ಆಗ ಆಕೆಗೆ ಅದನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದಂತಿರಲಿ ಅದು ನಿನಾಯಿತಂಬು
ದನ್ನು ಕುರಿತು ಪತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮಂಜಸರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊ
ಡುವ ಮಾರ್ಗವೇ ಗೋಚರಿಸವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾ
ವಕಾಶವಾದರೆ ಈಗಲೇ ಇರುವ ಸಂಶಯವು ಇನ್ನೂ ಬಲಪಡಬಹುದೆಂದು
ತೋರಲು ಆಕೆಯು - ಮೂಗುತಿಯು ಮುರಿದದೆ ತೆಗೆಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು
ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿತ್ತಳು. ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾಣದ್ದ
ನಾಯಕರು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಒಡನೆಯೇ “ಸರಿ, ಹಾಗಾ
ದರೆ ಆ ಮುರಿದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನೇ ತಂದು ಕೊಡು ಸರಿಮಾಡಿಸೋಣ” ಎಂ
ನರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಮುಂದೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. “ಮುರಿದದೆ ಒಳಗಿ
ಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ನುಡಿದುದಾಯಿತು. ಈಗ ಆ ಮುರಿದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನಾ
ದರೂ ತಂದು ಕೊಡುವಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಗತಿಯೇನು? ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯು
ಬಾಧಿಸಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಉರಾಯವೇ ತೋರದೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ
ಕತ್ತಲೆಯಾದಂತಾಯಿತು. ಅರ್ಧಗಳಿಗೆ ಏನೂ ತೋರದೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು.

ಹೆಂಡತಿಯು ಮೂರಿದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲೆ ತಿದ್ದ ಸಾವಕಾಶವು ನಾಯಕರ ಸಂಶಯವನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ದೃಢಗೊಳಿಸ ತೊಡಗಿತು. “ಸಹಸ್ರಾರು ಪರಹಗಳ ಬೆಲೆಯ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಕ್ಷುದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಳುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವುದೆಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು?” ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಸಾವಕಾಶವಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಕೋಪವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾದುವು. ತುಟಿಗಳು ನಡುಗಲಾರಂಭವಾದುವು. ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಟಕಟನೆಂದು ಕಡಿಯುತ್ತಾ—“ಹಲ್ಲು, ಎಲ್ಲ! ಬೇಗ ತಂದು ಕೊಡು. ಈ ದಿನ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತಾರದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಅರದುವಿಡುವೆನು! ಎಲುಬುಗಳು ಮುರಿದು ಚೂರುಚೂರಾದವು! ಜೋಕೆ ಬೇಗ ತಂದು ಕೊಡು” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದರು.

ಲೋಭಗುಣದ ಅವತಾರಮೂರ್ತಿಯರಿದ್ದ ಪತಿಯು ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ತಾನು ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಬಹು ಕೊ ಸಾಕ್ಷಾಂತರಾಗಿರುವರೆಂಬುದೂ ಅದನ್ನು ತಾರದಿದ್ದರೆ, ಆ ದಿನ ತನಗೆ ಘೋರ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬಹುದೆಂಬುದೂ ಆಕೆಯ ಯೋಚನೆಗೆ ಬಂದುವು. ಅದರ ತರುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಲ್ಲಿಂದ? ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಒಡನೆ ಪತಿಯ ಸಮ್ಮುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು. ಆಗತಾನೆ ಮಡಿಯಿಂದ ತುಲಸಾದೇವಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಸಾಧ್ವಿನಿಮಣಿಗೆ ಇತರ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಆರ್ತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟುದರಿಂದ ಈಗಲಾದರೂ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೂ ಆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುವುದೇ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತೋರಿತು. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಸಾವಕಾಶಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಒಡನೆ ಒಂದು ಸಾಣೆಯ ಕಟ್ಟನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಜ್ರದ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೇಯ್ದು ಆ ಗಂಧವನ್ನು ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು—“ತ್ರೀಕೃಷ್ಣಾ, ದ್ವಾರಕಾವಾಸಾ, ದಯಾನಿಧೇ! ನಾನು ಆ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಈಗ ಇಂತಹ ಪ್ರಮಾದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈಗ ನನ್ನ ಈ ತನುವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೆ!”

ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಎತ್ತಿದಳು. ಇನ್ನೇನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದೊಡನೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಗತಾಯುಷ್ಯವಾಗತಕ್ಕವಳೇ! ಆದರ ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನಾದ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯು ನಿಷ್ಕರುಣೆಯೇ? ಹಿಂದೆ ಆರ್ತರಾದ ಧ್ರುವ, ಗಜರಾಜ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ದ್ರೌಪದಿ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅವರ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧು ಕಾಯ್ದು ನಿಲ್ಲವೇ? ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಆ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ತುಟಿಗೆ ನೋಕಿಸಿದಳೆಂಬ ವೇಳೆಗೆ ಅದರಲ್ಲು ಏನೋ ಒಂದು ವಸ್ತು ಬಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆಳಸಿ ನೋಡಿದಳು! ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಕ್ಯವು! ತಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮೂಗು ತಿಯೇ ಅಷ್ಟಳೆಯದೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿದೆ. ಆಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲ ಲೇಖಕನಾರು! ದಯಾನಿಧಿಯೂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೂ ಆದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮನಸಾ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಒಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಸತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ಬಿರುಗಾಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಕೂಟ್ಟಳು.

ನಾಯಕರು ಆ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ತಾವು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಟ್ಟುಬಂದಿದ್ದ ಮೂಗುತಿಯಂತೆಯೇ ಕಾಣಿಸಿತು. ಬೆಳಕಿಗೆ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರು! ಸರಿಯಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಕೆಂಪುಗಳು, ಅಷ್ಟೇ ವಜ್ರದ ಹರಳುಗಳು, ಸುತ್ತಿದ ಅಷ್ಟೇ ಆಣೆಮುತ್ತುಗಳು, ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅದೇ ಆಕಾರ, ಕಟ್ಟಣ, ಮೆರುಗು, ಕೈತೂಕ! ನಾಯಕರು ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ಅವಾಕ್ಕಾದರು. ಮುಂದೇನೂ ಹೇಳದೆ ತಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಂದಿದ್ದ ನೇರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಭಂಡಕಾಶೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದು, ಅವಸರವಸರದಿಂದ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೀಗಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಭರಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದರು ಆದರ ಅಲ್ಲೇನಿದೆ? ತಾವು ಅಷ್ಟು ಭದ್ರವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ವಸ್ತುವು ಹೇಗೆ ಹೋಯಿತೆಂಬುದೂ ಅದೇ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಗೆ ದೊರತ ಬಗೆಯಾವುದೆಂಬುದೂ ಅವರಿಗೆ ತೋರದಾಯಿತು. ಅವರ ದೃಢಚಿತ್ತವೂ ಭ್ರಾಂತವಾಗಿ ಏನೂ ತೋರದಂತಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂಗಡಿಯ ಒಂದೊಂದು ವಸ್ತು

ನನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಆ ದಿನ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿನಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದರು. ಭರಣಿಯನ್ನೂ ಎತ್ತಿಡದೆ, ಅಸ್ಥಾಂತರ ಬಿಲಮ ಒಡವೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಗಿ ವಾಕಡೆ ಹೊರಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಿಗುವನ್ನು ತಗುಲಿಸಿ ಸೊರವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

ಇತ್ತ ಬಕ್ಷೀಬಾಯಿಯು ಆ ದಿನ ನಡೆವ ಸಂಭವಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾದದ್ದೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲೇ ನೋಡಿ ಕೇಳಿ ಅರಿತೆಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆ ವಿಚಾರವೇ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಅರ್ಜರ್ಯವಡುತ್ತಾ, “ಇದೇನಿದು! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಾರು? ನನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂದು ಯಾಚಿಸಿದುದೇನು? ಯಜಮಾನರು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಲಾಗಿ ನಾನು ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆನು! ಪುನಃ ನನಗದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮಾರ್ಗವೇನು? ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರವು! ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಏತೆಂಬ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಮ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿರಬಹುದು! ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಕಟವಿಲ್ಲ” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಫೈರಲ್ಲಿ ನಾಯಕರು ಒಂದು ಆತುರವಿಂದ ಬಂದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಬಕ್ಷೀಬಾಯಿಯೂ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದಳು. ಆ ದಿನ ಅವರ ಮುಖವೇ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ--“ಹೇಳು ಹೇಳು. ಈ ದಿನ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೇನು? ನಿನಗೆ ಮೂಗುತಿಯು ಹೇಗೆ ದೊರಕಿತು ಹೇಳು. ನಿಶ್ಚಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳು ಇಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು” ಎಂದರು. ತನ್ನ ಪತಿಯು ಎಂದೂ ಇಷ್ಟು ಕಾತುರರಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದುದನ್ನು ಕಾಣದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ತಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿಗೆ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗಿನಿಂದ ಪುನಃ ಅದು ದೊರೆತವರಾಗಿನ ತನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಕೇಳಿ ಕೇಳಿದಂತೆ ನಾಯಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಬರತೊಡಗಿದುವು ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದನೆಂಬ ಯೋಜನೆಯು ಮಿಂಚು ಹೊಳೆದಂತೆ ಕೇವಲ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಮನಃ ಪ್ರಸಂಜದ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿತು. ಅಷ್ಟೇ! ಅದೇ

యోజనేయో స్థిరవాయిత. అదక్ష్మ సంబంధపట్టంతయో హిందిన అనేక సంగతిగళు జ్ఞాపకమందువు తావు భీమా తీర్థదల్ల బ్రాహ్మణనన్న వంజిసిదుదు, ఆత్మరన్నా భిక్షుకరన్నా అత్యంత నిష్కరతయింద నిందిస్తున్నది ముంతాద సంగతిగళేవూ పక కాలక్ష్మ జ్ఞాపకక్ష్మ బందు అవర మనస్సు అంతకరణగళన్న బహళ వాగి బళలిసిబట్టువు. అవరు కేలహొత్తు పనూ దేళదే, పనూ తోరదే మంకరంకే కుళితుబట్టరు.

హీగే తమ్మ జీవితద పూర్వ కార్యగళన్న కురితు యోజసి క్షొండ ఒడనేయో నాయకరిగే అదర నిష్కయ తత్వవు తిళిదుహొ యితు. “అక్కుటా నానంతయ పరమ నిజను! దేవర దేవనాద నారాయణమూర్తియో బందు ‘దేహి’ ఎందు కేళిక్షొండాగలూ మూరు కాసన్నాదరూ ఒళ్ళియ మనస్సినింద ఎత్తి క్షొడలరియద నన్న ఈ ఐశ్వర్యవు నాశవాగలి సంవత్తు హాళాగలి! ధీ, ఈ ఐశ్వర్యవల్లవే నన్నెల్ల ఇంతయ కృపణత్వవన్న బిళియిసి యుక్తాయుక్త వివేకవన్న నాశమాదిదుదు! ఇదర సంబంధవే పాపకారియు ఇదన్నెల్లవన్నా ఈ దినవే త్యాగమాడుత్తేసే” ఎందు కృతనిష్ఠితరాగి మనేయొకక్ష్మ నడదు స్నాన మాడి మడియన్నట్టరు. దేవర పూజే మాడి తీర్థప్రాశన మాడిదరు. మనేయింద దేగిద్ద వరు ఠాగేయే ఆ అపారవాద ఆస్తియల్లి బందు కురుడ కవచయన్నా తేగేదుకొ ళ్ళదే హొరక్ష్మ బందు నింతరు. మత్తు ఎరడు కృగళన్నా మేలక్ష్మత్తి, “ఓ పురందరగడద నివాసిగళే! నాను ఈ దిన నన్న జరస్థిర-సిత్రా జోత స్వాజోత ఆస్తిగళన్నెల్లా శ్రీ విష్ణు ప్రీత్యర్థవాగి దాన మాడలు ఆపిసిద్దేసే. దాన పడయువపరల్లరూ బన్ని” ఎందు క్షొగి దేళదరు.

క్షొట్యధిపతియాద కృష్ణ భృనాయకరు మధ్యక్షద హొత్తినల్లి బిందియల్లి నింతు క్షొగిద ఆ మాతన్న కేళి పురందరగడవే ఆత్మయ సాగరదల్లి ముళుగిహొయితు. క్షణమాత్రదొళగాగి ఊరిన నారా

రునుంచి బ్రాహ్మణరు అవర మనీయ హస్తీర నేరెదరు. అవరల్ల నాయకర బంధుబాంధవరు, నేంటరిష్టరు, స్నేహితరు, శ్రోత్రియరు, ఎవ్వారసరు, పామరరు ఎల్లరూ ఇద్దరు. అదరే అవర జీవితదల్ల పకాపకి ఇంతడ పరివర్తనీయు పకుంటాయిత, ఎంబుదు యారిగూ తిళియదు ఆప్తురు కారణవన్న విజారసి అవరిగే తిళివళికియన్న హేళలు ప్రారంభిసిదరు ఆదరేను! ఆగ నాయకరు కేవల అంత ముగిగళంతే ఇద్దుదరింద యార బోధనీయు అవరిగే పరలిల్ల ఒడనే దానక్కి ప్రారంభిసి పాత్రే పరార్థగళు, వస్త్ర ఒడవేగళు, భూమికాణిగళు నగదు హణ ముంతాద సమస్త వస్త్ర సామగ్రిగళన్నొ క్కేయింద ఎత్తువుదు, తులసి దళవన్న అదర మేలడువుదు కృష్ణార్పణవేందు క్కేసిడివనుగే కుండువుదు, హిగే మాడి మనీయల్లదు, అంగడియల్లదు, గ్రామాంతరగళల్లదు హల గడ్డి తోటగళు, దనకరుగళు ముంతాగి వస్త్రవన్నొ దానకొట్టు ఆ దంపతిగళు మక్కళొందిగే అందు పురందరగడవన్న బట్టు హొరటరు

అవరు మనీయన్న బట్టు హొరటాగ అవరిగిద్ద మనస్ఫితియు అవర ఈ పదదింద జన్మాగి వృక్షవాగుత్తదే.

రాగ తాళ.

ఆదద్దెల్లా ఒళితే ఆయితు || ప || నమ్మ శ్రీధరనసేవేగి
సాధన సంపత్తాయిత || అ-ప || దండిగేజిత్త హిడియువుదక్కి |
మండేబాగి నాశుతదిద్దే || యేడతిసంతతి సావిరవాగలి | దండిగే
జిత్తా హిడిసిదళణ్ణ || ౧ || గోపాళబుట్టి హిడియువుదక్కి | భూపతి
యేందు గర్విసుతిద్దే || ఈ పత్తికూల సావిరవాగలి | గోపాళ
బుట్టి హిడిసిదళణ్ణ || ౨ || తులసిమాళి హాకువుదక్కి | అరసా
సేందు నాశుతదిద్దే || సరసిబాక్ష్ నమ్మ పురందరవిరలన | దాసగి
మాళి హాకిసిదళు || ౩ ||

ಪಿತೃ ಪಿತಾನುಪರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗಣ್ಯರಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಪುರಂದರಗಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಹೊರಹೊರಟರು. ಆಗ ಅವರ ಮೈಮೇಲೆ ಕೇವಲ ಉಟ್ಟು ಹೊದಿದ ಬಂಡೊಂದು ವಸ್ತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾಯಕರ ಮನಸ್ಸು ಕೇವಲ ಭಗವನ್ನಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಖಸುಖ ಹತ್ತುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪುರಂದರಗಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಫಂಡರಾಪುರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟು ನಡೆದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ನಡೆಸಿತು. ಕೆಲಮುಂದೆ ಕಳ್ಳರು ಮಾರ್ಗಸ್ತರಾದ ಅವರಿಗಾಗಿ ಹೊಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಾಯಕರು ಭಗವನ್ನವರು ಚಿಂತಾಪರರಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಕಳ್ಳರು ಅವರ ಸ್ವಾಮ್ಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದರು. ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ತನ್ನ ಸತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕಳ್ಳರು ಬಂದ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೋಪಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದಳು. ನಾಯಕರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ತಾವು ಕಳ್ಳರಿಗಾಗಿ ಹೆದರಬೇಕಾದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿದು “ನೀನು ಏನನ್ನಾದರೂ ತಂದಿದ್ದೀಯೋ?” ಎಂದರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ತಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರತ್ನವಿಚಿತವಾದ ಕುಂಕುಮದ ಭರಣಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಾರದೆ ಉಡಿಯಲ್ಲಟ್ಟುಕೊಂಡುಬಂದಿದ್ದಳಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿದಳು. ಆಗ ನಾಯಕರು “ನು, ಎಲ್ಲವೂ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವೆಂದು ಹೇಳಿದ ತರುವಾಯ ಇದನ್ನು ತಂದುದೂ ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಇದನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀ ಪರಿಯು ಕಳ್ಳರ ರೂಪಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಅಗೋ ಆ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವೆಂದು ಇಟ್ಟುಬಿಡು” ಎಂದರು. ಆಕೆಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟುಬಿಡಲು ಮುಂದೆ ಕಳ್ಳರು ಕಾಣಿಸದೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಆ ದಂಪತಿಗಳೂ ತರುವಾಯ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ನಡೆದು ಫಂಡರಾಪುರವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಫಂಡರಾಪುರವು ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಪುಂಡರೀಕ, ನಾಮದೇವ, ತುಕಾರಾಮ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತಶರಣಮಣಿಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿತನಾದ ವಿಠ್ಠಲಸ್ವಾಮಿಯು ಭಕ್ತಾಭಿಷ್ಠಪ್ರದಾಯಕನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವನು. ನಾಯ

ಕರು ಆ ಘಂಡರಾವುರದಲ್ಲಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಅಗಾಧ ಕಷ್ಟತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದ ಬಳಲಿದರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಕಲ್ಪವನ್ನೂ ಹೊಂದದೆ ಸರ್ವದಾ ವಿಠಲನ ಪೂಜೆ, ಧ್ಯಾನ, ಭಜನೆ, ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಾ ಯಾಚನೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬಭರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದರು ತರುವಾಯ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿಯು ಅಧಿಕವಾಗಲು ಎಲ್ಲರಂತೆಯೇ ಅವರೂ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತ್ರೀ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯು ಹಂಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ನಾಯಕರು ಘಂಡರಾವುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಕ್ಷೀ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟರು. ತ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಅವರ ಭಕ್ತ ಸಾರವಶ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಮುಂದಲ್ಲಿ ನೃಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದೈವಿಕತೇಜಸ್ಸಂಪನ್ನತೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಮಧ್ವಸಿಪ್ಪಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಅವರು ಪುರಂದರಗಡ್ಡಾದ ಹೊರಟು ಬಂದ ಹಲ ವಾಸರಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪುರಂದರದ ವಾಸರು-ಪುರಂದರ ದಾಸರು ಎಂತಲೇ ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ತ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಅವರಿಗೆ ವೈಷ್ಣವಮತಕ್ಕೆ ಮುದ್ರಧಾರಣೆ ಕೊಡಿಸಿ ವೀರ ವೈಷ್ಣವರಾದ ಅವರಿಗೆ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಅವರ ಇಷ್ಟ ದೈವವನ್ನು “ಪುರಂದರ ವಿಠಲ” ನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಸುವಂತೆ ಅಂಕಿತವನ್ನೂ ದಯೆಪಾಲಿಸಿ ಹೀಗೆ ಲೌಕಿಕ ರೀತ್ಯಾ ಅವರಿಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನಿಸಿ ಮುಂದೆ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅಗಾಧ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಂತು ನವಕೋಟಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಪುನಾಯಕರು ಶುದ್ಧವೃತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಥಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ “ಪುರಂದರ ದಾಸ”ರಾದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ಭಗವನ್ನಾಮಗಳು—ಮಹಿಮೆಗಳು”

ಮಧ್ವಮತ ಸಿಪ್ಪಾಂತ | ಪದ್ಧತಿಯನುದ್ದರಿಸಿ | ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೀ |
ಮಧ್ವಪತಿಸದಪದ್ಮಹೃದಯದೊಳು ನೆನೆನೆನೆದು | ಮುದ್ದಾಗಿ ವನೇ-ನುತಲಿ||

ಮದ್ದಳೆಯು ತಾಳ ವೀಣೆಗಳ ಗತಿಯನು ಪಿಡಿದು ಶುದ್ಧ ರಾಗಗಳಿಂದಲೀ |
ಉದ್ಧವನ ಸಖನೊಲಿದು ತನ್ನಿಮಿತ | ಧಿಮಿಕೆಂದು ಪೊನ್ನಿ ಕುಣಿಯುವ
ತೆರದಲೀ | ಪೊಗಳೇ || ೧೩ ||

ಈರರೆಡು ಲಕ್ಷ ಗಳಮೇಲೆ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು | ಸಾವಿರದ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸೀ |
ಈರರೆಡು ದಿಕ್ಕಿನಲಿ | ಚರಿಸಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ | ಸಾರ ಮಹಿಮೆಗಳ ಸ್ತುತಿಸೀ ||
ಶೌರದಿನದಲಿಮಾಳ್ವ | ಉಪನಾಸ ವ್ರತನೇನು ಪಾರಣೆಯ ವಿಧಿಯ ತಿಳಿಸೀ |
ತಾರತಮ್ಯವು ಪಂಚಭೇದಗಳು ಸ್ಥಿರವೆಂದು | ಸಾರಿ ಡಂಗುರವಹೊಯಿಸೀ |
ಜಯಿಸೀ || ೧೪ ||

ತರುಣಿ ನುಕ್ಕಳು ತಿಷ್ಠ | ಪರಿವಾರಗಳ ಸಹಿತ | ಧರಯನೆಲ್ಲವ ತಿರು
ಗುತ | ಕರದಿ ಕಿನ್ನಿರಧರಿಸಿ | ಸ್ವರವೆತ್ತಿ ಪಾಡುತಿರ | ಕೊರಳುಬಿಟ್ಟಿ ತಿರಬಿಗಿ
ಯುತ || ಎರಡುಕಂಗಳುಧಾರ ಸುರಯೆಬಾಷ್ಪೋದಕವು | ಹರಿಮಹಿಮೆ
ಕೊಂಡಾಡುತ | ತಿರಿತಂದ ಧನದಿಂದ | ವಿಸ್ತರಗೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ | ಹರುಷ
ದಿಂದಲಿ ಉಣಿಸುತಾ | ಸತತಾ || ೧೫ ||

ಗುಪ್ತವಾಗಿರೆ ಕಂಡು | ವೃತ್ತಮಾಡುವೆನೆಂದು | ಶಕ್ತನಹ ದೇವ
ಬಂದೂ | ಘೃತದ ಬಂದಿಗೆ ತಂದ ತಿಥಿಯ ಒಗರವುಂಡ | ಸುತನಾಗಿ
ನೀರತಂದ || ಯತಿಯ ಪಜ್ಜೆಗೆ ಭಾಗಿರಧಿಯನ್ನು ತರಿಸಿದಾ | ಕ್ಷಿತಿಪತಿಗೆ
ದೃಢತೋರಿದಾ | ಸತಿಯೆಂದಮಾತಿಗೇ | ಅತುಳ ಭಾಗ್ಯವನಿತ್ತ ಪಥದಲ್ಲಿ
ತಲೆಗಾಯಿದಾ | ವರದಾ || ೧೬ ||

ಗಂಗೆ ಗೌತಮಿ ತುಂಗ | ಭದ್ರಾದಿ ದೇವ ತರಂ | ಗಿಣಿಯರೆಲ್ಲ
ಬಂದೂ | ಅಂಗಳವ ಸಾರಿಸುತ | ರಂಗವಾಲೆಯನಿಕ್ಕಿ | ಶೃಂಗಾರಗೈವ
ರಂದೂ || ಕಂಗಳಿಗೆತೋರಿದನು | ಡಿಂಗರಿಗ ಗುರುರಾಯ | ತಂಗಿಯನು
ಕರೆದುತಂದೂ | ಮಂಗಳಾಂಗನ ಭಕ್ತಪುಂಗವನು ನೀನೆಂದು ಇಂಗಿತನ
ಸಾರ್ದು ಬಂದೂ | ನಿಂದೂ || ೧೭ ||

ಪುರಂದರುಪನಿಷದೆಂದು | ಗುರುವ್ಯಾಸಮುನಿಯಿಂದ | ಮೆರೆವಬಿರು
ದನುಧರಿಸಿದೀ | ಕರೆಕರೆದು ತಿಷ್ಠರಿಗೊರೆದು ತತ್ಪಾರ್ಥವನು ದುರಿತದೂರರ
ಮಾಡಿದೀ || ಹರಿವಾಸ್ಯದಾಸ್ಯದಾಸಿಯ ಸೊಬಗನು ಮೆರೆಸಿ | ಧರೆಗೆ ಹರು
ಷವನೀಡಿದೀ | ವರದಗುರು ಮಧ್ಯಪತಿ | ಅಭಿಷವ ಪುರಂದರರ | ತರುಣ
ಸಂಘವನಿಲಿಸಿದೀ | ಮುದದೀ || ೧೮ ||

ಕ್ರಿ. ಪ. ೧೨ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನೂ ಅದರ ಸಾರ್ಥಕೃತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ದ್ವೈತಮತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನಲ್ಲ! ಆ ದ್ವೈತಮತ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಡೆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರ ಅರಾಧನೆಗಾಗಿ ಎಂಟು ಮಠಗಳೂ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಉತ್ತರಾಂಗಿ ಅಕ್ಕೋಣ್ಯತೀರ್ಥ ಮುಂತಾದ ಮಠಗಳೂ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಆಚಾರ್ಯರ ವಿವೃತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾ ದ್ವೈತಮತಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿದ್ದು ವು. ಆದರ ಮತತತ್ತ್ವಗಳ, ದೇವವಾಣಿಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಅವು ಆಯಾ ಮತ ಗುರುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಆಯಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಶ್ವಾಂಸರಲ್ಲಾಗಲಿ ತಿಷ್ಠವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥ ಪರನಮಾಡಿದವರಿಗಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಷ್ಣುಭಾಷೆ ಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥ ಪರನಮಾಡುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಕೇವಲ ಪಂಡಿತರ ಅನುಕರಣಮಾಡುವುದಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಃ ಮತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಕಡಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರಲು ವೈಷ್ಣವಮತಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರಂಬ ಮಹಾಮುಹಿಮರು ತಿಷ್ಠರಾದರು. ಅವರು ಮಹಾ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ವೈಷ್ಣವಮತದಲ್ಲಿ ಮತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಸಕೂಟ-ದಾಸಕೂಟಗಳೆಂಬ ಸಾಧನಗಳು ಬೇರಬೇರೆಯಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ಎರಡು ಕೂಟಗಳ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನೂ ನೆಹಿಸಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ವೈಷ್ಣವಮತವನ್ನು ಅತಿಶಯರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ತಿಷ್ಠವರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಅದ್ವೈತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಅಪ್ರತಿಮ ಪಂಡಿತರೂ ಆಗಿದ್ದ ಅಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ-ಅರವತ್ತು ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನುಂಟಾಗಿದ್ದ,-ಶ್ರೀ ವಿಜಯೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥರೂ, ಸ್ವಾಮೀ ಮರದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ವಾದಿರಾಜರೂ ಇತರ ಅನೇಕ ವಿಶ್ವಾಂಸರೂ ವ್ಯಾಸಕೂಟವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರಲು,- ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದ ಕನಕದಾಸರೇ

ಮುಂತಾದವರೂ ದಾಸಕೂಟವನ್ನು ಪೊಷಿಸಿ ದ್ವೈತಮತವೆಂಬ ರತ್ನಾಕರದ ತಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಮೃದುಮಧುರವಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದ-ಪದ್ಯಗಳು, ಸುಳಾದಿಗಳು-ಉಗಾಭೋಗಗಳು ಮುಂತಾದ ಗೀತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬಾಲಕರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಸಮಾಜ ಇವರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಮಹದುಪಕಾರಮಾಡಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಎಲ್ಲಗೆ ಸಂಚಾರ ಹೊರಟರೂ ಈ ತಿಷ್ಠುವರ್ಗವೆಲ್ಲಾ ಜೊತೆಗೇ ಹೊರಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಲೌಕಿಕರೀತ್ಯಾ ತಮ್ಮ ತಿಷ್ಠಮಂಡಲಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಮಹತ್ವವೂ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ತಿಳಿದಿದ್ದವು. ಆ ಮಹಾಮಹಿಮರು ತಾವು ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಅಂತವೆಂಬುದನ್ನೂ ಆಗ್ನಿ ತಮಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ನಾರದರೇ ಈಗ ಪುರಂದರದಾಸರಾಗಿ ಲೋಕ ತಿಕ್ಕಿ ಗಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಅರಿತಿದ್ದರು. ಅವರವರಲ್ಲಿ ಆಂತರ್ಯ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಗೌರವಗಳು ಅಜ್ಞಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರು ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೂ ತಾವು ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ತಿಳಿದ ಮಧ್ಯಮತದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೂ ಹಾಡಿ ಪಾಡಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವರು. ದಿವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟು ತಿರೋವೇಷ್ಟನದಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿ ವ್ಯಾದೃಶ ನಾಮ ಮುದ್ರೆಗಳು-ತುಲಸೀಮಣಿಯ ದಿವ್ಯ ಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಾಳ ತಂಬೂರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯತೆಯಿಂದ ಪುಳಕಾಂಕಿತರಾಗಿ ಅರ್ಧ ತೆರದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಮೈಮೇಲೆ ಮರವೆಯುಂಟಾದವರೆಂತೆ ನಲದು ನರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಪಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರ ಆ ಮಧುರವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಕ್ತಿಪರವರನಾಗದ ಮಾನವನುಂಟೆ! ಹೀಗೆ ಅವರು ಯೋಗೋಪ್ಕರವೂ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಹರಿಸೇವೆಯೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷದ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಹಸ್ರ ಪದಗಳು ಸುಳಾದಿಗಳು ಉಗಾಭೋಗಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನುಡಿದಿರುವರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವರ ತಿಷ್ಠಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಿಜಯವಿಟ್ಠಲರು,

ರಾ ಗ .

ಬೇಸರದೆ ಭಜಿಸಿರೋ-ಪುರಂದರದಾಸರಾಯರ || ಪ ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀವತಿಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯವಿಟ್ಟು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ||

ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದಂಕಿತನ ಪೈಗೊಳುತ | ಪಾಣೀಪದೂ |

ಲಕ್ಷ (ಲ|| ಲಕ್ಷ್ಮ) ಪದ ಸೂಳಾದಿವೇಳುತ್ತ | ಪ್ರತಿದಿವಸದಲ್ಲ ||

ಪಕ್ಷಿವಾಹನ ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತ | ಅಸರೋಕ್ಷ ಪುಟ್ಟಲು |

ಮೋಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಕೆಕರೆದೊಯ್ದು ಅ | ಧೋಕ್ಷಜನು ತಾ ರಕ್ಷಿಸಿದನು

ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದಿರುವರು.

ಬಿಸಿಲ್ಲ ದುರೆಯಂತಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಈ ಶುಷ್ಕ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಬುದ್ಧಿಗಿಟ್ಟು ಓಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕ ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳು-ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಾಧುಸಂತರು ಮುಂತಾದವರ ನುಡಿಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಿಕೆಯೂ ಆಸ್ತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರ ಸಾಧುಸಂತರ ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃತ ದಾಸರ ಒಂದೊಂದು ನುಡಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಪದವೂ ಅಮೌಲ್ಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ನಾವು ಅಂತಹ ನಿಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು. ದಾಸರು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ವೃಥಾವಾಗಿ ನುಡಿದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಮವೂ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಲೋಕಶಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ನುಡಿದುದಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಭಾವುಕರು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚ ಜೀವಿತದೊಂದಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರೆ ದಾಸರ ಮನೋಭಾವವು ಗೋಚರವಾಗುವುದು. “ಲೊಟ್ಟಿಲೊಡಲೊಟ್ಟಿ ಈ ಸಂಸಾರ” “ಕದವ ಮುಚ್ಚಿದಳದಕೋ ಗಯ್ಯಾಳಮೂಳೆ” “ಮಣ್ಣಿಂದಾ ಎಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣಿಂದಾ” “ರೊಕ್ಕಾ ಎರಡಕ್ಕೆ ದುಃಖ” “ಸುಣ್ಣಿವಿಲ್ಲ ಭಾಗವತರೇ” “ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲವೈ ಭಾಗವತರೇ” “ಕೂಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಬೋಳಿಗೆ ನಿನಗಿಷ್ಟು ಗೈಯ್ಯಾಳತನವು ಯಾತಕೆ?” “ಹಿಗ್ಗು ವೆ ಯಾಕೋ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ” ಮುಂತಾದುವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು.—

ಅವರು ಯಾಚನೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ನಿಜ. ಆದರೆ ಯಾಚನೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಧೈಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಯಾಚಕರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಯಾಚಿತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಅವರು ಮಾನಾಪಮಾನಗಳನ್ನೂ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಸಮಾನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಕೆಲಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅಧಿಕವಾದ ದಾರಿದ್ರ್ಯದೋಷದಿಂದ ಅವರು ಕೌಪೀನಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಯಾಚನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಗಲೂ ಅವರು ಮನಶ್ಶಾಂತಿಗೆ ಕುಂದುತಾರದೆ, “ಲಂಗೋಟೀ ಬಹು ಒಳ್ಳೆದಣ್ಣು | ಒಬ್ಬರ್ದಂಗಿಲ್ಲದಂತೆ ಆಚಾರಕ್ಕೆ ಒದಗುವ | ಲಂಗೋಟಿ” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಅಂತಹ ಬಡತನದ ತಾಪತ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಮೇಲಂತಸ್ತಿನ ತೃಪ್ತಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಲ್ಲವೇ?

ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವವರ ಅಹಂಕಾರ ಖಂಡನೆಗಾಗಿ ಅವರು ಕೆಲವು ನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿದಿರುವರು. ಅವೂ ಮನನಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ

ಉ ಗಾ ಭೋ ಗ — ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರೆಂದೆನಿಸಿದಜನರು ಭಂಗಪಡಲಿ
ಬೇಕು | ದಿನ ಪ್ರತಿದಿನ ಅನ್ನ ಉದಕವಸ್ತ್ರಂಗಳು ಕಾಣದೆ ಇರಲೇಬೇಕು |
ಬಿನ್ನತ್ತಿರೋಗಂಗಳೂ ಹತ್ತಿ ಇರಲೇಬೇಕು | ತನ್ನವರ ಕೈಯಿಂದ ಛೇ ಅನಿ
ಸಿಕೊಳಲೇಬೇಕು | ಪನ್ನಂಗಶಯನ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ವಿರಲನಾಜ್ಞೆ ||

ಹರಿನೀ ಎನಗೆ ವಲಿವಂತೆಮಾಡು | ವಲಿದರೆ ತಿರಿವಂತೆಮಾಡು | ತಿರಿದರೆ
ಆರು ನೀಡದಂತೆಮಾಡು | ಆರು ನೀಡಿದರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬದಂತೆಮಾಡು ||
ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದರೆ ಬಟ್ಟೆ ದೊರೆಯದಂತೆಮಾಡು | ಬಟ್ಟೆ ದೊರೆತರೆ ಇಂಬು
ದೊರೆಯದಂತೆಮಾಡು | ಇಂಬು ದೊರೆತರೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ
ಕೊಡೋ ಪುರಂದರ ಎಟ್ಟಲಾ ||

ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಇವರಲ್ಲರೂ ಜೊತೆಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ದಾಸರಾಯರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ತರುವಾಯ ದಾಸರು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲೂ

ದಾಸರಿಂದ ಕೆಲಕೆಲವು ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದುವೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಈ ಕಥೆಗಳು ದಾಸರಾಯರ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವ ವಿಸ್ತಾರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಬಹುದಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.

(೧) ಪುರಂದರದಾಸರು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ದಿನಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳವಾದ ಪುರಂದರಗಡಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯು ಸೇರಿಸಿದ್ದ ಘಂಟರಪುರಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಬರುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ಹಾಗೊಂದುಸಾರಿ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಎಂದಿನಂತೆ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಭಜಿಸಿ, ಅರ್ಚಿಸಿ, ಕೀರ್ತಿಸಿ ಊರಲ್ಲಿ ಯಾಸನೆಮಾಡಿ ಕುಳುಂಬಭರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಆ ಊರಿನ ಪುರರಕ್ಷಕಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದವನು ದುರ್ವೃತ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದ ದಂಭದರ್ಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಚಾಕಂಟಕನಾಗಿದ್ದನು. ದಾಸರು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷು ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನೂ ಒಂದೆರಡು ಸಾರಿ ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವಂತಹ ಮಾತಿನ ದೋರಣೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು. ದಾಸರು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆದರಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ದಾಸರಿಗೆ ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಭಿಕ್ಷೆ ಹಾಕಬಾರದೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆದರೂ ದಾಸರು ಬೆದರದೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಚಿಸಿ ತಂದು ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಎಂದಿನಂತೆ ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರಲು ಅವನು ಇವರ ಮೇಲನದ್ವೇಷವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ದೊರೆಯಿತು.

ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ದಾಸರು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ-ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಿಷ್ಕೃತಕೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ದಿನ ಅವರ ಶಿಷ್ಯನು ಎಂದಿನಂತೆ ನೀರಿಡುವುದನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದನಾದ್ದರಿಂದ ದಾಸರು ಎದ್ದು ಅವಸರದಿಂದ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರುಸಾರ ಕೂಗಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಆ ಸಾವಕಾಶವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬಹಿಷ್ಕೃತೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಂತೆಯೇ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದುಚಿನ್ನದ ತಂಬಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅದನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆದು ತುಂಬಾ ಬಸಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಯಾಗಿ ಬದಗದೆ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕುಪಿತರಾಗಿ ದಾಸರು ಬರುತ್ತಾ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ವೃತ್ತಿಯ ತಲೆಯದೊಳಗೆ ಜನ್ಮಾಗಿ ಹಣೆದು ತರುವಾಯ ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಇತ್ತ ಆ ವೃತ್ತಿಯು ದಾಸರ ವೇಷದಿಂದ ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವಾಕ್ಯ ಮನಗೆ ಸಹೆದು ಒಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪನಾಡಿ ವಿಟ್ಟಲಸ್ವಾಮಿಯ ಹಸ್ತಕಡಗ ಬಂದನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೊದನು. ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ದಾಸರ ಹಸ್ತ ಕಡಗವು ಕಳವಾಗಿದೆಯೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ಊರಲ್ಲಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಿತು ಅನ್ನರಲ್ಲ ಆ ಕಡಗವನ್ನೇ ಕೈಯಲ್ಲಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ವೇಶ್ಠಿಯೂ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಎಲ್ಲೆಂದ ಬಂದಿತೆಂದು ಕೇಳಲು ಅವಳು ಪುರಂದರದಾಸರು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಹಿರಿನಿರಾತ್ರ ಬಂದಿದ್ದರಂದೂ ಅವರೇ ಅದನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊಂದರಂದೂ ಹೇಳಿದಳು. ಮುಂದೆ ಕೇಳಬೇಕೇ! ಅವರಮೇಲನ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಉಂದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ನುಬಡನೆ ದಾಸರನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕಂಭಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಜನ್ಮಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಸೇವಕರು ತಮ್ಮ ಬಡೆಯನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಕೆಲಹೊತ್ತು ದಾಸರು ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಮಂಕರಂತಿದ್ದು-ಹೀಗೇಕಾದುದೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ನೋಡಲು ಸಹೆದ ಸಂಗತಿಯು ನೈಕ್ಯವಾಯಿತು. ಆಗಲನರು ಈ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿ ಎಟ್ಟಲನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿರುವರು.

ರಾಗ. ತಾಳ.

ಮುಯ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಯ್ಯ ತೀರಿತು | ಜಗ | ದಯ್ಯ ವಿಜಯ್ಯ ಸಾಹಯ್ಯ
ಫಂಡರಿರಾಯಾ || ಪ || ಸಣ್ಣ ವನೆಂದು ನಾ ನೀರುತಾರಂದರ | ಬೆಣ್ಣೆ ಕಳ್ಳ
ಕೃಷ್ಣ ಮರವುಮಾಡೀ | ಜಿನ್ನದ ಗಿಂಡಿಲ ನೀರತಂದಿತ್ತರೆ | ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆನಾ
ಹಣೆದೆ ಫಂಡರಿರಾಯಾ || ೧ || ಎನ್ನ ಪಸರುಮಾಡಿ ನೂಳಿಗೆ ಕಂಕಣ | ವನ್ನು
ನೀನಿತ್ತೆಯೊ ನಿಜರೂಪದೀ || ಎನ್ನ ಪರರೂಳಿಗೆ ಭಂಡನಮಾಡಿ ಈ | ಮಾನ
ವರೂಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಾನವಕೊಂಡಿ ಫಂಡರಿರಾಯಾ || ೨ || ಭಕ್ತ ವತ್ಸಲನೆಂಬೊ
ಬಿರುದು ಬೇಕಾದರ | ಭಕ್ತಾರಾಧನ ನೀ ನಿರಜೇಷವೇ || ಯುಕ್ತಿಲ ನಿನ್ನಂಧ
ದೇವರನಾಕಾಣೆ | ಮುಕ್ತೀಶ ಪುರಂದರ ಎರಲ ಫಂಡರಿರಾಯಾ || ೩ ||

ಎಂದು ಪಾಡಿದರು ಆದರೂ ಬಂಧನವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗದಿರಲು ದಾಸರು ಹುಸಿ ಕೋಪದಿಂದ,

ಉ ಗಾ ಭೋ ! ಗ — ಆನೆಯನ್ನು ಕಾಯುವಾಗ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದದ್ದು ಏನು! ನಾನು ವದರಲು ಕೇಳಿದ್ದಿದ್ದು ಏನು! ದಾನವಾಂತಕ ದೀನರಕ್ಷಕ ನೆಂಬ ಮಾನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳೋ ಪುರಂದರ ವಿಟ್ಟಲ ||

ಎಂದು ಹಾಡಲು ಒಳನೆ ಅವರ ಕಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚಟಚಟನೆಂದು ಕಿತ್ತುಹೋದುವು! ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಜ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದು ದಾಸರ ಮಹಿಮೆಗಾಗಿ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು ಪುರಾಧ್ಯಕ್ಷನು ಅವರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ತನ್ನ ಅನಾರಾಧನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿಡಿಕೊಂಡನು ದಾಸರು ಅವನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ.— ‘ಇರಬೇಕು ನಿಂದಕರು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ!’ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿರುವರು ಇದರ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ.—‘ನಾಯಿ ಹರಿಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಸಜ್ಜನರ ಪಾಪವಾದರೂ ನಿಂದಕರಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ’ “ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ಮಲವನ್ನು ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಿಂದಕರು ಸಜ್ಜನರ ಪಾಪವೆಂಬ ಮಲವನ್ನು ಬಹು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪಾವನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ನಿಂದಕರು ಇರಬೇಕು” ಎಂದು ನುಡಿದಿರುವರು. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಘಂಡರಾಪುರದ ವಿಟ್ಟಲಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲಯದಲ್ಲಿ ಪುರಂದರನ ಕಂಠವೆಂದು ಒಂದು ಕಂಠವಿರುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ಈಗಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ತರುವಾಯ ಘಂಡರಾಪುರದಲ್ಲ ದಾಸರ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಬ್ಬಲು ಯಾಚನೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ದಾನಗಳೂ-ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಅತಿ ಶಯವಾಗಿ ದೊರೆಯಲಾರಂಭವಾದುವು. ದಾಸರಾದರೋ ಬಂದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಹಾ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆ ದಿನವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಘೋಷನಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ವಿಶೇಷ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ನಡೆಸಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಶಿಷ್ಯರು ಲೋಭಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾಳೆಗೆಂದು ಇಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಲು ದಾಸರಾಯರು,

ಉ ಗಾ ಭೋ ೧ ಗ — ಹರಿಯ ಕರುಣದೊಳಾದ ಭಾಗ್ಯವ || ಹರಿಸಮ
ಪಣಿ ಮಾತಿ ಬದುಕಿರೊ || ಕೆರೆಯನೀರನು ಕೆರೆಗೆಲ್ಲ || ವರವ ಪಡೆದವ
ರಂತೆ ಕಾಣಿರೊ || ತಿರುವುರಂದರ ವಿರಲರಾಯನ | ಚರಣಕಮಲವ ನಂಬಿ
ಭಜಿಸಿರೊ || ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ಷುದ್ರಭಾವವನ್ನು
ಪರಿಹರಿಸಿದರು.

(೨) ಎಷ್ಟು ಕೃಪಣೀತಿಯಿಂದ ಇದ್ದರೂ ಏರ್ಪಡಿಸ್ತೀತಿಯನ್ನು ಅನು
ಭವಿಸಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಈ ಕಷ್ಟ ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಗಾಗಿ ನೊಂದು ಸಂಕ
ಟಪಡುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ನಡೆಯಿತು. ಎಂದಿನಂತೆ ತಿಷ್ಠುರು
ನಿತ್ಯಯಾತ್ರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಆಗ ದಾಸರ ಪತ್ನಿಯು ಹರಿದು ಚಿಂದಿಯಾಗಿ
ಹೋಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸೀರೆಯನ್ನು ಹೊಲಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರಲು ಯಾರೋ
ಬಂದು “ಅಮ್ಮಾ ದಾಸರೆಲ್ಲಿ, ದಾಸರೆಲ್ಲಿ” ಎಂದು ಕೂಗಿದಂತಾಯಿತು. ತಮ್ಮ
ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ-ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳ
ನ್ನೂ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಗೆ ಅದು
ಕೇಳಿಸದಿರಲು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪುನಃ
‘ಅಮ್ಮಾ ದಾಸರೆಲ್ಲಿ’” ಎಂದನು ಆಗ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಯಾರಂದು ನೋಡುವಲ್ಲಿ
ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೂಜಿಯು ಆಯತಪ್ಪಿ ಉಗುರಿನ ಸಂಧಿನಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚಿತು. ಅದ
ರಿಂದಲೂ ದೀರ್ಘ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ರೋಗದಿಂದಲೂ ನೊಂದಿದ್ದ ಆಕೆಯು ‘ಆ’
ಎಂದುಕೊಂಡು “ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀಯೋ? ದಾಸರು ಆ
ವಿಘ್ನವನ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ನುಡಿ
ದಳು. ಒಡನೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಾಯವಾಯಿತು. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ನಡೆದಲ್ಲೇ ಅವ
ರಿದ್ದ ಆ ಮನೆಯು ದಿವ್ಯ ಮಂದಿರದಂತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಉತ್ತ
ಮವಾದ ಪಾತ್ರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ವಿಶೇಷ ಬೆಲೆಯ ವಸ್ತುವಾದವೆಗಳು
ಮುಂತಾಗಿ ಸರ್ವ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಆ ಮನೆಯು ಲಕ್ಷಾಧಿಕತೆಯ ಮನೆ
ಯಂತೆ ಶೋಭಿಸತೊಡಗಿತು. ನಿತ್ಯಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಬಂದ ತಿಷ್ಠುರೂ ದೇವಾಲ
ಯದಿಂದ ಬಂದ ದಾಸರೂ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವದ ಮನೆಯೆಲ್ಲೆಂದು ಕಾಣದೆ
ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಕೊನೆಗೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ
ವನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರು .. ಛೀ

ಛೇ ಇದು ತುಚ್ಛವಾದುದೆಂದು ಬಿಚ್ಚಿರುವಾಗ್ಗೆ ಪುನಃ ಇದನ್ನು ಕೂಗಬಯದೇ?" ಎಂದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಜಿಕವಲ್ಲದ ಅದನ್ನು ಬಾಣ ಕೂಗುವುದಕ್ಕೂ ತಮಗೆ ಬಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ದೂರವಿಂದಲೇ ಆ ಮನಸ್ಸು ಮೇಲೊಂದು ತುಲಸಿ ಹೂವು ಹಾಕಿ ಕೈವ್ಯಾರ್ಗಣ ಮಂದಬಿಬಿರು ಮತ್ತು ಪತ್ನಿಮನ್ನ ಕೂಟ,

ಈಸಬೇಕು ಇದ್ದು ವೈಸಬೇಕು | ಹೇಸಿಕೆ ಸುಸಾರದಲ್ಲ ಆಸೆಶೂಕಡದ್ದಾಂಗಿ || ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದರು.

(೩) ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಗಣಗಿದ್ದ ತೀ ವ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಜಾತನದ ಪಾಪತ್ರಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ತೀರ್ಥಕೂಡುತ್ತಾ ಅವರು ಬರುವವರೆಗೆ ತಾವು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕುಳಿರದೆ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವರು ವದಗಳನ್ನು ಬರದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮಧ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೇಲಿಟ್ಟು "ಪುರಂದರೋಪನಿಷತ್" ಎಂದು ಗೌರವಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇವಲ ಅಕ್ಷರ ಪಂಡಿತರಾದ ಕೆಲಮಂದಿ ಶುಂಠರಿಗಾದ ಸುಬೋಧ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರದ ಹರುಕು ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಗೌರವವೇ ಎಂದು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ದಾಸರನ್ನೂ ಬಹಳವಾಗಿ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಧವಿದ್ದಂತೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲ-ನಲ್ಲದ ಚಾಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಹೀಗಿರಲು ಒಂದುಸಾರಿ ಸಾಧನೆ ಸ್ವಾರಸಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಮರದಲ್ಲ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ದೇವರ ಪೂಜೆಯೂ ಅಡಿಗೆ ಸೈವೇದ್ಯಗಳೂ ಸಾಗುವೆ ವಿಧ್ಯಾಂಸರೂ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರು ದಶಮಿಯ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿದವರು ಇನ್ನೂ ಎಳಲೇ ಇಲ್ಲ! ಆ ಸಂಗತಿಯು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಬಹು ಹೇಳನೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಧ್ಯಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ದಾಸರು ಮಾನಸಪೂಜಾ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾರಂದು ತಿಳಿದು ಆದರ ಯಾರೂ ಆ ಸಂಗತಿ

ಯನ್ನು ತಿಳಿಸದೆಯೂ ಪುನಃ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆಯೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಇತರರು ಸುಮ್ಮನಿರುವೇನು? ಹೋಗಿ, ಕೂಗಿ, ಗಲಭೆಮಾಡಿ, ಲೋಕಿಗೆ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಎಂತೂ ದಾಸರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ದಾಸರು ' ಅಸ್ವ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏಕಪ್ಪ ತೊಂದರೆಪಡಿಸಿರಿ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಎದ್ದುಬಂದರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರಲು, ಬಂದವರು ಹಾಗೆಯೇ ಛೋಜಕಕ್ಕೊಂದು ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಹಾಗೆ ಬಿಳಿದು ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದನ್ನು ಕುಡ ಮೇಲಂತೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಆರು ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ದೇಹ ಸಾದ್ಯಂತವೂ ಕಾಯ್ದು ಹೋಯಿತು! "ನಿದ್ರೆ ಮಿಂದೆದ್ದು ನುಲುವನ್ನು ಸೆಕೆ ತೊಳೆಯದೆ ಊಟ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಕೃತನಿಗೆ ಅಗ್ರ ಮಾರ್ಗದೇವೇ?" ಎಂದು ಹಾರಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಏನೂ ಫಲವಾಗ ಲಿಲ್ಲ ಊಟವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ದಾಸರು ನುಯ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ತಾವು ಉಂಡ ಪರಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೆಗೆದು ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕ್ರಮವಾಗಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆಗತಾನೆ ಮಾಡಿದ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾದ ಅಡಿಗೆಗಳಂತಿದ್ದ ಆ ಪರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಪಾದತೀರ್ಥ ಭೋಜನಾ ನಂತರ ಗ್ರಾಮ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೈದು ಆ ಪುಷ್ಕರನೂಕವರ್ವತ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ದಾಸರ ದ್ವೇಷಿಗಳು ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾರ್ಚಾರ್ಥಪಟ್ಟ ಅನರ ಮಹಿಮೆಗಾಗಿ ಅದ್ಭುತಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅವರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸ ಜೀಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಈ ಸಂಗತಿಯು ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಬಂದೊಂದಾಗಿ ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಲ್ಲಿ ಹೇಳತೊ ಡಗಿದರು. ಆಗ ದಾಸರಾಯರ ಎರಡನೆಯ ಮಕ್ಕಳಾದ 'ಗುರುಪುರಂದರ'ರು 'ಗುರಿಗೌತಮಿ ತುಂಗಭದ್ರೆ ಮೊದಲಾದವರು | ಪುಂಗಾರದಿಂದನಮ್ಮಂಗಳಾದೊಳು | ರಂಗನಾಲಿಕ್ಕುವುದು | ಮಂಗಳಾವ ಸಾಡುವುದು | ಕಂಗಳಿಂದಾಲಕಂಡೆ || " ಎಂದು ವ್ಯಾಸರಾಯರಲ್ಲಿ ವಿಚ್ಛಾಸಿಸಿದರು.

ತರುವಾಯ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ದುಃಖತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ದಾಸರಾಯರು ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ್ದು ಭಾರತದೇಶದ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿದ್ದ ತೀರ್ಥ-ಕ್ಷೇತ್ರ-ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮನಗಾಂವೊಗಳಿ, ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಪಾಡಿ ಮಾನವ ಶೋಕವನ್ನು ಶುಧ್ಧರಿಸಿದರು. ದಾಸರು ತಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ದಾಸಕೂಟದ ಈ ಸಂಘವು ತಮ್ಮ ತರುವಾಯ ಅನಾಯಕವಾಗಿ ವೃದ್ಧವಾಗಬಾರದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ತಮ್ಮ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆದರ ರಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದರು ಅವರು ಈಗಿನ “ಬಾಲಭಟ” ಸಂಘದಂತೆಯೇ ತರಣ ಸಂಘವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟು ದಾಸರು ಹಾಡಿದ ಪದಗಳು, ನುಡಿಯಗಳು, ಉಗಾಘೋಗಗಳು ಮುಂತಾದ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ತತ್ವಗಳು, ಕನ್ನಡ ದೇಶದ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಹರಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ತಾವೂ ಅನೇಕ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಈಗ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ “ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಪದಗಳು” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸರಿಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ ಪದಗಳಾವುವು. ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ರಚಿತವಾದುವು ಯಾವುವು ಎಂಬ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಅನೇಕರು ಎಲ್ಲವೂ ಪುರಂದರದಾಸ ಕೃತವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಅವರಿಗಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ‘ವರದ ಪುರಂದರ ವಿರಲ’ ‘ಗುರು ಪುರಂದರ ವಿರಲ’ ‘ಮಧ್ವಪತಿ ಪುರಂದರ ವಿರಲ’ ‘ಅಭಿನವ ಪುರಂದರ ವಿರಲ’ ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಿಂದಲೂ, ನುಗಳು ತಂದೆ ಪುರಂದರ ವಿರಲ’ ಎಂತಲೂ, ಪತ್ನಿಯು ‘ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ ವಿರಲ’ ಎಂಬದಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಭೃತ್ಯನು ‘ವಸೆಯ ಪುರಂದರ ವಿರಲ’ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಪಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರೂ ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕುಟುಂಬವೂ ಕೇವಲ ಭಗವದಧೀನರಂತೆ ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಅನೇಕ

ಮಹಿಮೆಗಳಿಂದಲೂ, ಪಾಡಿದ ಅನೇಕ ಭಗವನ್ನ ಮಗಳಿಂದಲೂ ಜಗತ್ತಿನ
ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ನೀಗಿಸುತ್ತಾ ನಿರ್ಮಮರಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲ ವಾಸಿಸಿದರು

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು | ಒಣ್ಣಿಸಲು ಎನ್ನಳವೆ | ಘನ್ನ ಕಾರುಣ್ಯ
ಸಿಂಧಿಯೇ | ನಿನ್ನ ದಾಸರ ಸೂನುವೆನ್ನುತ್ತ | ಕೃಷ್ಣೈದು | ಎನ್ನೊಳಗೆ ಇದ್ದು
ನುಡಿಯೇ | ಧನ್ಯನಾದೆನು ನಾನು | ನಿನ್ನವರ ನುಡಿಗ್ರಹಿಸಿ | ಅನ್ಯಥಾ
ವೊಂದನೆಯೇ | ಬಿನ್ನಪವನವಧಿಸಿ | ಸಂಪನ್ನ ಮತಿಯಿತ್ತು | ನಿನ್ನವ
ರೊಳಿಟ್ಟು ಪೊರೆಯೋ ಮೆರೆಯೋ || ೧೮ ||

ಶ್ರೀ ಎನಲು ಶ್ರೀಮಂತ | ಪುಂಸಲು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ | ರಂ ಎನಲು
ರಂಜಿಸುವನು | ದ ಎನಲು ದಯವಂತ | ರ ಎನಲು ರಕ್ಷಕನು | ಗು ಎನಲು
ಗುಣವಂತನು || ರ ಎನಲು ರಜದೂರ | ವೇ ಎನಲು ವೆದವಿದ | ನ ಎನಲು
ನಯವಂತನು | ಮಃ ಎನಲು ಮಹ ಚ್ಛಾಸಿಂಹಾಗುವನು | ಓಂ ಎನಲು |
ಶ್ರೀಯರಸ ತಾಸೊಲಿವನು | ಬಿಡನು || ೨೦ ||

ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ವತ್ಸರದಿ | ಪುಷ್ಯಬಹುಳಮಾವಾಸೈ | ವಾರ್ತುಡಸುತ
ನದಿನದಿ | ಸ್ತುತ್ಯುತರುಣೋದಯದಿ | ನಿತ್ಯಕರ್ಮವಗೈದು | ಸ್ವಸ್ಥ್ಯದಲಿ
ಕುಳಿದು ಮುದದೀ || ಭಕ್ತಾತ್ಮತೆಯದಿಂದ | ವಾರುತನ ಬಿಗಿಯೊತ್ತಿ |
ಚಿತ್ತಜನ ಪಿತನವದಿ | ಚಿತ್ತವನು ಸೇರಿಸುತ್ತ | ಹಂಪೆಯಲಿ ನಿತ್ಯಾತ್ಮ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನ ಸೇರಿದೀ | ಭರದೀ || ೨೧ ||

೨. ಬಾಸರಾಯರ 'ಕರಮಗಿ' ಯನ್ನು ೩ನೇ 'ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಪುರಂಜನ
ಪುರ' ಈ ಸದರಿಂದ ಹಾಡಿರುವರು

ರಾಗ - ಮಧ್ಯಮಾವತಿ

ಘೋರಾದುರ್ದೈವ ಪೋಷಕಗುತಿರ, ಪುರಂದರರಾಯ | ತಾ ತಿರಳಿದ
 ಪೈಕುಂರಕ್ಕೆ || ೪ || ರಕ್ತಾಕ್ಷ ಸಂವತ್ಸರ ಪುಷ್ಯ ಬಹುಲದ ಅತಿರಯರಾದ
 ಮಾಸಾನೈ, ಮಂದಮಾರ || ೧ || ಎರಾನಗರ ವಿಶ್ವಂಶ ಸ್ವಾಧಿಯು |
 ಸೂರ್ಯದ್ವ ಭಾಗವಂತ ಸಮ್ಮೇಳನ || ೨ || ಪೈಕುಂರಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಗೆ ಹು
 ನಾಮು : ಸೂರ್ಯನ ಮಾತಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾರ್ಗವ ತೋರಿ || ೩ || ಅಷ್ಟಗುಣ
 ಕಯರಾವಯವತ್ತಲು | ಅಷ್ಟತದ್ವಿಡಗತಿಸಂಭ್ರಮದಿಂದ || ೪ || ಗುರು
 ಮಧ್ಯಪತಿವಿರಲತೆ ಧರೆಗೆತೋರಿ | ಪುರಂದರರಾಯ ಸ್ಥಿರಪೈಕುಂರಕ್ಕೆ || ೫ ||

ಭಗವಂತನಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪ್ತರಾಗಿ ಕವಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವತಾರನಾಡಿದ
 ತ್ರೀನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶಯವು ಅಕ್ಕರಶಃ ಸೇರವೆಂದಿಂತಾಯಿತು.
 ಪುರಂದರ ವಾಸರು, ಮೇಲೊಂದಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷದ ಎಪ್ಪು
 ತೈದು ಸಾವಿರ ಪದ ಸುಳಾವಿ ಉಗಾಘೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ
 ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಐದುಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಮಿಕ್ಕ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ

ವನ್ನು ಇವರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ತರಾದ ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ತರಾವಾಯ ಜನಿಸಿದ ದಾಸವರ್ಮ ಶ್ರೀ “ವಿಜಯರಾಯರು” ರಚಿಸಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಆಶಯ ವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಒಂದು ೨೨ ವದಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಮಾನವಶೂಕಕ್ಕೆ ದೂರತೆವೆ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯುಂಟು. ಪೂರ್ವಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಪೂರ್ವಕ ವಿಚಾರಗಳು, ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅನಾಚಾರಣೆಯನ್ನುಂಟಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಮ್ಮ ಅತ್ತದ್ದ ಅನಿಕಗಳಿಂದ ಈಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಗೆದ್ದ ಲುಹುಳುಗಳ ಮಾರಾಗಿವೆಯೋ, ಮಿಕ್ಕುವು ಎಲ್ಲವೆಯೋ, ಈಗ ದೂರ ತಿರುವ ಗೊತ್ತಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೋ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅವಶ್ಯ, ತತ್ವಗಳೇ ಯೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗ ಮಹಾಶಯರು ಯೋಚಿಸುವರೇನು! ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಕರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಸ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬದ್ಧಕಂಕಣರಾಗುವರೇನು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಯವಾದ ಘೋರಭಾಗ್ಯಗೇಗಾತಿಸುವುದನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ತನುಮನ ಧನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರೇನು? ಏನು, ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಶರಾಗಬಹುದೇ?

ಜೀದ ! ಅಂತಾಗದಿರಲಿ ! ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ ಪೂತಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಸತ್ಪರವಾದ ಐಹಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಶಾರ್ವತವಾದ ದೈವಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಆಶಿಸಲಿ ! ಪ್ರಪಂಚ ದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಉದರಂಭರಣೋದ್ಯೋಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಗಳು ಉಂಟೆಂದು ಭಾವಿಸಲಿ ! ಹಾಗೆ ಜೀವಿತ ಸಾರ್ಥಿಕಕ್ಕಾಗಿ ತನುಮನಧನಗಳನ್ನು ವ್ರಯಿಸಿ ದೇಶಸೇವೆಯೇ ಈಶಸೇವೆಯೆಂದೂ ಭಾಷಾ ಸೇವೆಯೇ ಭಗವತ್ಸೇವೆಯೆಂದೂ ಎಣಿಸಿ ದಾಸರಾಯರಂತೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಗಳಿಸಿ ಜೀವಿತವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತನಿಶ್ಚಿರರಾಗಲಿ.

ತಕ್ಕಾಸ್ತು.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ ೨೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು ೧೯೨೫
ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ ೨೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು ೧೯೨೨

ಸುಬೋಧ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ — ೧೯೨೭

❖ ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ ❖

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

—||—||—

ಮುನ್ನುಡಿ:-

ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ವಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾದ “ (೨) ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ” ಜಗತ್ತಿನಿದ್ದರು, ಲೋಕಮಾನ್ಯರು, ಪೂಜ್ಯತಮರು! ಅಮಾನುಷ ಪ್ರಜ್ಞಾಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಅನಿರಲ ಕಾರ್ತವ್ಯತತ್ವತೆ, ಅದ್ವಿತೀಯ ಪವಿತ್ರಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ಅಸಾಧಾರಣ ಆತ್ಮತೇಜ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಭಾರತದೇಶವನ್ನು ನಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆ ಬೆಳಗಿದ ಮಾಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನಿಸಿದ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪವಿತ್ರನಾನುವು ಹೀಗೆ ಹೇಗಿತ್ತೋ, ಈ ಗೋಗದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ, ಸಂಚಭೂತಗಳೂ, ಸೂರ್ಯಮಂದ್ರಾದಿಗಳೂ ಇರುವವರೆಗೂ-ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಸಿತವಾದ ಇರಲುಳ್ಳದು ಬಗದುದ್ರಾರಕ್ತಾಗಿ ಆ ಮಾಹಾತ್ಮರು ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳೂ, ರಚಿಸಿದ ಅವಿನಾಶಿಗಳಾದ ಗ್ರಂಥ ರತ್ನಗಳೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಮಹಾದಿವ್ಯವು ಮುಖಿಸಿದದ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪವಾದ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವೂ, ಆ ಸಾಧುವರ್ಯರ ಪವಿತ್ರಯಶಸ್ವಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕೃಷ್ಣವೆಳ್ಳ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಚೇದನಂತೆ ಕಾಣಾಡಲು ಸಾಕಾದ ಆಧಾರಗಳಾಗಿ ಆ ಮಾಹಾಸಂಭಾವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ದೇಶಗಳ ಎಲ್ಲರೂ, ಆ ಪಂಡಿತಸಾರ್ವಭೌಮರು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಸಂಖ್ಯೆ, ತರ್ಕಮಾಡಿ ಗೆದ್ದ ಪಂಡಿತಮಂಡಲಿ, ಆ ಗುರುವರ್ಯರು ಏನು-ಬಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಠಾದಿಗಳು, ಮಾಡಿದ ಇತರ ಮಹಾತ್ಮಕಾರ್ಯಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಕಾಲಪ್ರಮಾಣದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾದರೆ ಆ ಪುಣ್ಯಶೀಲರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತದ ಪ್ರತಿಯೂ ಮನುಷ್ಯಕಾಲವನ್ನೂ ಹೇಗೆ-ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ರೀತಿ ಬಲ್ಲ ಗುರುವೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತನಾದ ಎಂತಹ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾ

ಗುರುಹುದು ಯಾವ ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೀವಿತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶೋಧಿಸಿದರೂ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಎಂಬುದರ ಛಾಯೆಯೂ ತೋರಿಬರಲಾರದೋ, ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳ ಸುಳಿವಾದರೂ ಗೋಚರಿಸದೋ, ಯಾರ ಪವಿತ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಭ ವೋಹಗಳ ಗಂಧವೂ ಸಿಕ್ಕಲಾರದೋ, ಅಲ್ಲದೆ ಅತಿಶಯ ಉದಾರತೆ, ಪೃಥ್ವಿಯ ಅಣುರೇಣು-ಜೀವಿತಕೋಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳ ಪರಮಾವಧಿಸ್ಥಿತಿ, ಪರಮಸಾಧು ಜೀವನ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮಹೋಪಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನು-ದೃಷ್ಟಿದೋಷದಿಂದ ದೂಷಿತರಾಗದೆ, ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದ್ದರೆ, ಆ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಅನತಾರವುರುಷರೆಂದೂ, ಜಗದುದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ರಶಿವಮೂರ್ತಿಯೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಗೌರವಿಸಲು ಕೊರತೆಯೇನಿದೆ.

ವೈದಿಕಧರ್ಮದ ಪುನರುದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಗ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಜನ್ಮ ತಾಳಿ ಗ್ರಾಮೈಕರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಶ್ರಮಿಸದಿದ್ದರೆ, ಭಾರತ ಭೂಮಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನವು ಮೌಢ್ಯ ಚಾರ್ವಾಕಾದಿ ಮತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಕಲುಷಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ, ಅಥವಾ ಯವನ ಹೂಣಾದಿ ಧರ್ಮದವರಿಂದ ತುಂಬಿ ಭಯಂಕರವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ, ಅಥವಾ ಮತ್ತೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಊಹಿಸಲಸಾಧ್ಯ! ಅವರ ಅವತಾರಕಾಲದಲ್ಲದ ದೇಶದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಕಪತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿದರಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಸಾಧಿಸಿದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಾನುಭೂತಿಯು ಉಂಟಾಗದು ನನ್ನಲ್ಲನ ಒಳಕಡಿದಾಟ-ಹೊಡೆದಾಟಗಳಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಗಳಿಗಿಳಿದಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ ನಾವು ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಷಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯಾಗುವುದನ್ನು ಸಾಕುವುದು-ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಐಕ್ಯಭಾವ ಉದಾರತೆಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರರಕ್ಷೆಮೆಚಿಂತನೆಗಾಗಿ ಹೆಣಗತಕ್ಕದ್ದು ಪರಿಮಾಪಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ!

ಪ್ರೇಶಂಕರರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು, ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನಮುಕ್ತಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಆಚಾರ್ಯ ಪದವಿ

ಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯರಾದರು ಶ್ರೀಶಂಕರರು ವೇದಬಾಹ್ಯಗಳಾದ ದುರ್ಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಆಸ್ತಿಕಧರ್ಮದ ಷಣ್ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಜಗದ್ಗುರು ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯರಾದರು. ಶ್ರೀಶಂಕರರು ಭೇದಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಗಿ, ಸ್ವಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಅಸಂಖ್ಯ ಜೀವಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪದಿಂದ ಅಡಗಿರುವ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಅನಾದಿಯಾದ ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತರಹಿತವಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಸಹಜದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಹಾಗೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಹರ್ನಿಶಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ಅದ್ವೈತಿಶ್ರೇಷ್ಠರೆನ್ನಿಸಿದರು ಹೀಗೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದ ಜೀವಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಅದ್ಭುತ-ಅಗಾಧ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮಸ್ವರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿರುತ್ತೀರಲು, ನಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೇವಲ ಆಹಾರ ನಿದ್ರಾದಿ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮಾತ್ರಭಾಷಾ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು, ಒರೀ ಓದಲೂ ಏನಕ್ಕೆ ಬಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಲಾರದೆಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಗೊಣಗಿಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮಾತೃಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಕರಿಸದಿರತಕ್ಕದ್ದು ಶೋಚನೀಯ ವಿಚಾರವು' ಪ್ರಿಯವಾಚಕಮಹಾಶಯರು, ತಾವು ಮಾತ್ರ ಓದುವುದರಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗದೆ, ತಮ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣವರು, ದೂರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬಂಧುಬಾಂಧವರು ಸ್ನೇಹಿತರು ಮುಂತಾದವರಿಗೂ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪಡೆವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲೂ ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಭಾಷಾಸೇವೆಗೆ ಸಹಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ)
೩೧-೩-೧೯೨೬)

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ ರಾಮರಾವ್.

ಭಜಗೋವಿಂದಂ ಭಜಗೋವಿಂದಂ ಗೋವಿಂದಂ ಭಜ ಮೂಢಮತೇ ||
 ಸಂವ್ರಾಪ್ತೇಸ್ಯ ಹಿತಕಾಲೇ ನಮಿ ನಮಿ ಕೃತಿಡುಕ್ರಮಾ ಕರಣೇ || ಪ ||
 ಜಟಿಲೋಮುಂಡಿಲುಂಭತಕೇಶಃ ಕಾಷ್ಠಾಕಾಂಠರಬಯುಕ್ತವೇಷಃ ||
 ವಶ್ಯಸ್ತಪಿಃ ನವಶ್ಯತಿಮೂಢಃ ಉದಾಹರಣಾತ್ಪಂಚಯುಕ್ತವೇಷಃ || ೧ ||
 ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಕಿಂಚಿದಧೀತಾ ಗಂಗಾಜಲವ ಕಣಿಕಾಪೀತಾ ||
 ಸಕ್ತದಪಿಯಸ್ಯ ಮುರಾರಿ ಸಾರ್ವಾರ್ಥ ಸತ್ಯಮುಮುಕುರುತೇ ಚರ್ಚಾ || ೨ ||
 ಬಾಲಸ್ಯಾ ವತ್ಕ್ರಿಷ್ಣಾ ಸಕ್ತಸ್ತುರುಣಸ್ಯಾ ವ ತ್ತುರುಣೇಷಕ್ತಃ |
 ವೃದ್ಧಸ್ಯಾ ವತ್ಪ್ರಾಂತಾಸಕ್ತಃ ವೈದ್ಯಾ ಹುಣಿಕೋಪಿನಸಕ್ತಃ || ೩ ||
 ವನರಸಿಜನನಂ ವನರಸಿಮರಣಂ ವನರಸಿಜನನೀಜರರೂಪನಮ್ ||
 ಇಹಸಂಸಾರಂ ಭವದುಃಖಾರ್ಥ ಕ್ಷಮಯಾಪಾರಂ ಪಾಪನುರಾರಂ || ೪ ||
 ಗೇಯಂಗೀತಾ ನಾಮಸಪ್ರಂಧ್ಯೋರುಂ ಪ್ರೀತೀರೂಪಮಾಜಸ್ರಮ್ ||
 ನೇಯಂಸಜ್ಜ ನಸಂಗಂಜತ್ತಂ ದಮಯೇನಜನಾಯಚುತಮ್ || ೫ ||
 ಭಜಗೋವಿಂದಂ ಭಜಗೋವಿಂದಂ ಗೋವಿಂದಂ ಭಜ ಮೂಢಮತೇ!

“ (೫) ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ”

ಸುಚಿಂಥ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಮಾರ್ಚಿ ೧೯೨೬

ಅಸ್ಮತ್ಕತಮತ ಸ್ಥಾಪಕರುದ ಶ್ರೀ ರಂ ಕರಾಚಾರ್ಯರು

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ

ಅಧ್ಯಾಯ ಮಹಾರಾಜರಾದ

೨

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಪುತ್ರರತ್ನ ಜನನ”

ವ್ರಹ್ಮಪಂಚದ್ವಯಮತ್ತಾನ್ ಶೇಷಾನ್ಯಾ ವಾಂಛಿತಾ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಂಬು
ಗೌರವನಾನುವು ನಮ್ಮ ಮತ್ತಜೊ ಯಾರಾದ ಈ ಗೌರವರ ಕಕ್ಕೆ ಆರ್ಯಾ
ವರ್ತಕ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ದಾನತೆಗಳೋ
ಮಹಾರಾಜರೋ ಮಂತ್ರರೂ ಆಗಿದ್ದು ಪುತ್ರರನ್ನೇ ಪುತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಪಂಚ
ಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು, ಗೌರವರಾದ ಈ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ವ
ಗರ್ವೋ ಎಸಿ ಮನಂತ ಸರ್ವರೂ ಸ್ವಗೌರವರನ್ನೇ ಪಾಪಿ ಭೂ
ಮಾತೆಯ ಭೂಮಿಗಳಿಂದ ಪುತ್ರರನ್ನೇ ಪುತ್ರರನ್ನೇ ಪುತ್ರರನ್ನೇ ಪುತ್ರರನ್ನೇ
ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ದುರಂದಿರಾಗಿ ಇವನ್ನು ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಿಂದ ಕರೆದಿರುವರು
ಭೂಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಕೂಟಾಂತರ ಪರ್ವತಗಳ
ಳೊ—ಮಹಾಸಾಗರಗಳೊ, ಮಹಾರಾಜರ ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜೀ
ವರಾತಿಗಳೊ ಭೂಮಿಗೆ ಗೌರವಿಸಿ ಸರ್ವ ಕಾಲದ ಮುರಿಬ್ಬರು ಅಧವೆ
ಕೆಲಮಂದಿ ಮಾನವರು ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿರುವರೆಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು?
ಅದರ ತತ್ವವೆಷ್ಟೆ! ಪ್ರಪಂಚವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆದಿ ತೇಜೋ, ವಾಯು,
ಅಕಾಶಗಳೆಂಬ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿಯೋ ಅದರ ತತ್ವ

ಳಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯದೇಹವೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ದೇಹವು ಜೀವಾತ್ಮನು ವಾಸಿಸುವ ಮನೆಯಾಗಿ ಅವನ ಲೌಕಿಕ ಜೀವನ-ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದು ಆ ಜೀತನನ್ನು ತನ್ನ ಸದ್ಗುಣಸದಾಚರಣೆಗಳಿಂದ ಜೀವಿತವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಿದನೆಂದರೆ ತನ್ನ ದೇಹದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆ ದ್ಯಂತ ಪೃಥ್ವಿಯ ಅಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದಂತಾಯಿತು ಅಷ್ಟು ಭಾಗದ ಪೃಥಿವ್ಯಂಶವು ಆ ಜೀತನನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತಾಯಿತು ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಅನ್ಯಾಯ ಅನೀತಿ ದುರಾಚಾರಾದಿಗಳಿಂದ ದೇಹಧಾರಿಯಾದ ಆ ಜೀವನು ತನ್ನ ಜೀವಿತವನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದನೆಂದರೆ, ಅವನ ಜೀವಿತವು, ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಪೃಥಿವ್ಯಂಶವು ಭರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥವಾಗುವುದು, ಭಾರವೆನ್ನಿಸುವುದು! ಇಂತಹ ಅನ್ಯಾಯ, ಅನೀತಿ, ದುರಾಚಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ದುಷ್ಟ ಜೀವಿಗಳೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಆ ಅಸಹ್ಯ ಜೀವಿತವು ಅಷ್ಟು ಅಂಶದ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಭಾರವೆನ್ನಿಸುವುದು ಅವರ ಕಾರ್ಯಯುತರರಿಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವರನ್ನೂ ಆಯಾದು ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಎಳೆಯುವುದು ಹೀಗಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು ಆದರೆ ಯಾರು ತಮ್ಮ ಪವಿತ್ರಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೇಲ್ಕಂಡ ದುಶ್ಚರಿತರ ಜೀತನಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವುದೆಂದಲಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಅನೀತಿ ಸಾಮಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯಬರದಿದ್ದರೆ, ದಂಡದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಆ ದೇಹಗಳಿಂದ ತೊಲಗಿಸುವುದೆಂದಲಾಗಲೀ, ಅವರ ದೇಹಗಳಷ್ಟು ಪೃಥಿವ್ಯಂಶವನ್ನು ಆ ದುಷ್ಟ ಜೀತನಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅಂತಹ ಮಹಾವೀರುಗಳು ಭೂಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುವವರಾಗುವರು. ಹೀಗೆ ಸಚ್ಚರಿತೆ-ದುಶ್ಚರಿತ, ದೇವ-ದ್ರೃತ್ಯ, ಸುರ-ಅಸುರ, ಇವರಿಗೆ ಯುದ್ಧವು ಆದಿಯಿಂದಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಅಸುರರು ತಮ್ಮ ದುರಾಚಾರಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವೆನ್ನಿಸುವರು ಸುರರು, ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಆ ಪೃಥ್ವಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುವರು

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎರಡುಸಾವಿರದ ಐನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ವೇದಧರ್ಮವು ಉಪ್ಪವಾಗತೊಡಗಿತು. ಯುಜ್ಞಯಾಗಾ

ವಿಗಳ ಮೂಲಸ್ವರೂಪಗಳು ಕೆಟ್ಟವು ಪಶುಹಿಂಸೆಯು ಪ್ರಬಲಿಸಿತು ಸ್ವಾರ್ಥತೆ ದಂಭಗಳು ಮೇರೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಹುಚ್ಚಿ ದುವು, ಜನಗಳು ವಿಷಯ ಲೋಲುಪರಾದರು, ನಾಲಿಗೆಯ ರುಚಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳೆಂದು ನೆಪವಿಟ್ಟು ಅಸಂಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲ ತೊಡಗಿದರು ಮೂಗು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಷ್ಟ ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳು ಅತಿಶಯನಾದುವು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿದವನು ಮನುಷ್ಯನು ಅವನು ತನ್ನ ಪೋಷಣೆಗೊಳಪಟ್ಟ ಹಸು ಎತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಕುರಿ ಮೇಕೆಗಳು, ಕತ್ತೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಲೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ತನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಅವುಗಳ ಕತ್ತು ಕೊಯ್ದು ತಿನ್ನ ತೊಡಗಿದರೆ ಇನ್ನು ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯೆಂಬ ಶಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಅಡ್ಡಿ ಯಾದೀತು? ಹಾ ಹಾ ಕಾರವೆದ್ದಿತು! ಆಗ ಮಹಾದಯಾಳುವಾದ ಗೌತಮಸಿಂಹ ರಾಜಪುತ್ರನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಲಾರದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಭೋಗ ಸುಖಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ನಡೆದು ತನಗೂ ಮಾತಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೂಂಡಿ ಬುದ್ಧನಾಗಿ ತನ್ನ ಸತ್ಪರತ್ರೆಯಿಂದ ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದುರಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಅರ್ಥವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬೋಧಿಸತೊಡಗಿದನು “ಅಯ್ಯಾ ಯಜ್ಞವೇಂದರೇನಂದು ತಿಳಿದ, ಕುರಿಯನ್ನು ಹೂಡದು ತಿನ್ನುವುದು ಯಜ್ಞವಲ್ಲ! ಕೇಳು ನಿನ್ನ ಹೃದಯವೆಂಬುದು ಯಜ್ಞಕುಂಡವು, ಧ್ಯಾನವೆಂಬುದೇ ಅಗ್ನಿಯು, ನಿನ್ನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯುಗಳ ಎಷಯಾಸಕ್ತಿಯೇ ಆ ಅಗ್ನಿಗೆ ಹೊಯ್ಯುವ ಘೃತ (ತುಣ)ವು ಸಿನ್ನಲ್ಲರೂ ಕೋಪವೇ ಆ ಯಜ್ಞ ಪಶುವಾದ ಹೋತನು-ಕುರಿಯು, ದೇಹಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಎನು ತಿನ್ನುವೆಯೋ ಅದೇ ಯಜ್ಞಾಂಗವಾದ ಚರ್ಮವೇನುವು, ಏನನ್ನು ಕುಟುಂಬವೆಯೋ ಅದು ಸೋಮಪಾನವು, ಆದ್ಯಂತ ಜೀವಿತ ಕಾಲವೇ ಯಜ್ಞಾವಧಿಯು, ಮರಣವೇ ಯಜ್ಞಾಂತವಾದ ಅನಭೃತಸ್ಥಾನವು ಈ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೃದಯವೆಂಬ ಯಜ್ಞಕುಂಡದಲ್ಲಿ, ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಶೋಭಮೋಹ ಮದಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳೆಂಬ ನಿನ್ನ ಅಂತಃಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡು

ಜೀವಿತ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆದರೆ ಮಹತ್ವಾಗಿ ಅದ್ಯಂತ ದೇಶವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವುದು ಆತನಿಂದಲೂ ಆತನ ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ ಸಾಗದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಕುಮಾರಿಲ ಭಟ್ಟನೂ, ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಅರುಣನಂತೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಭಾಗದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿರಲು, ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಉದ್ಯಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಜ್ಞಾನರವಿಯು ದೇಶದಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿದ ಗಾಢವಾದ ತಮಸನ್ನು ನೀಗಿಸಿ, ಸಕಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಆಹ್ಲಾದದ ಗೊಳಿಸಿತು.

ಭಾರತದೇಶದ ಪಶ್ಚಿಮ ಪ್ರಾಂತದ ಎಂದರೆ ಈಗಿನ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಭೂಭಾಗವು ಖನಿಜಖುದ್ರಿಜಾದಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ನೋಟಕರನ್ನು ಪರಮಾಹ್ಲಾದಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಲೆಯಾಳ ಪ್ರಾಂತವನ್ನಂತೂ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ತೌರೂರನ್ನೆಬ್ಬಹುದು. ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ ಅವತಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮನು ದುಷ್ಪ್ರಕೃತಿಯವರನ್ನು ಉಪಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಯಾಡಿ ವಧಿಸಿ ಅಜೇಯನನ್ನಿಸಿ, ಸಮುದ್ರರಾಜನಿಂದಲೇ ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದನೆಂದು ಈಗಲೂ ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಸ್ಥಳವುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಯವರು ಅದನ್ನು ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರವೆಂಬ ರೂಢಿನಾಮದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲವು ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವುದು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ನಿರಾಸರೆಯನ್ನುಂಟಾಗಿರುವುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಏರುತಗ್ಗುಗಳು ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ತೆಂಗು ಅಡಕೆಗಳ ತೋಟಗಳಿಂದಲೂ, ಭೂದೇವಿಯು ಪಗಡೆಯಾಟವನ್ನಾಡಲು ಹಾಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಸುರುಚಾವೆಯೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ಮನೋಹರವಾದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಶಾಲಿನನ (ಒತ್ತದಗದ್ದೆ)ಗಳಿಂದಲೂ ನೋಟಕರ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಆಸಹಿಸುತ್ತಿರುವುವು ಈಗ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನಂಬುದರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಗ್ರಾಹಾರಗಳು ತುಂಬಿದ್ದುವು. ನಂಬುದರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಚಾರವ್ಯವಹಾರಗಳು ಭಾರತ

ಭೂಮಿಯ ಇತರ ಭಾಗಗಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಚಾರವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವೈತ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುತ್ತಿವೆ ಪರಶುರಾಮ ನಮೂನೆಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಆಯಾ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಆ ಜನರು ಈಗೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವರು

ತಿರುವನಂತಪುರ (ಈಗಿನ ಟ್ರಾವನ್ಕೂರು) ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಟಿ ಎಂಬೊಂದು ಅಗ್ರಹಾರವು ಧನಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧರಾದ ನಂಬೂದರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ತುಂಬಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತನಾಗಿ, ಸದಾಚಾರಸಿತನಾಗಿ ಅತಿಥಿ ಗೋಪ್ರಾಹ್ಮಣಸೇವಾದಿ ಗೃಹಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತನಾಗಿ ಸಂಸಾರಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಆತನಿಗೆ ಯುಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರುವೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನು ದಯಸಿ ಎನದನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಉಪನೀತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯಗುರುವಿನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಲು, ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರುವು ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಗೆ ಪರಮವಿಧೇಯನಾಗಿ ನಡೆದು ಆತ್ಮಲೃಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಾದಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ತರುವಾಯ ವೇದಾಂತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಓದಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನೆನಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಗುರುವಾರ್ಯನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಸಮಾಪವನ್ನು ಸೇರಿದನು ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜನು ಪ್ರೌಢನಾದ ತನ್ನ ಮಗನು ಸಮಂಜಸವೂ ಸಮರ್ಪಕವೂ ಆದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ವೇದಾಂತದ ಗೂಢತತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವಗುರುವು ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯವಯಸ್ಸಿನಾಗಲು ಸಮಾಪದ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲೇ ನಾಸವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾ ವಿಶ್ವಾಂಸನೊ ಧನಾಧ್ಯನೊ ಆದ ಮಾಳು ಪಂಡಿತನೆಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನಂಬೂದರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗನಾದ ಸತಿ ಎಂಬ ಸ್ಫುರದ್ರೋಸಿಯಾದ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ತಂದು ತನ್ನ ಮಗನ ವಿವಾಹವನ್ನು ಅತಿಶಯ ಎಚ್ಚಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿ ಅನುರೂಪರಾದ ಮಗ ಸೊಸೆಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನೂ ಆತನ ಪತ್ನಿಯೂ ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟರು.

ಶಿವಗುರುವು ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಕಾಲಾಂತರ ಮನೆಯ, ಅಸ್ತಿವಾಸ್ತಿ

ಗಳ, ವೃತ್ತಿ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾಜಮಾನ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಯುಕ್ತ ಗೃಹಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲನೆಮಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸದ್ಗುಣಸದಾಚರಣೆಗಳಿಂದ ತನ್ನ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ, ಗ್ರಾಮದವರ, ಆ ಪ್ರಾಂತದವರ ವಿಶೇಷಗೌರವ ಆದರಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಪರೋಪಕಾರಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಸಂಸಾರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು-ಹದಿನೆಂಟು ಪುತ್ರ, ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುವು. ಶಿವಗುರುವಿಗೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ! ಆಗಲಾತನನ್ನು ಚಿಂತೆಯು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಉದ್ಭವೈಹಿಕಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ತನಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನು ಉದಯಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ವಂಶವು ಪಾಪಿಯಾದ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಕೊನೆ ಗಂಡಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಅರ್ಹನಿ ಮರುಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಲೌಕಿಕ ವಿಸಯಗಳಲ್ಲೂ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವೃಷಭಾಚಲ ಪರ್ವತವನ್ನು ಸೇರಿ ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾಧಿ ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟವರಪ್ರದನಾದ, ಶ್ರೀವೃಷಭಾಚಲಾಧೀಶನಾದ ಶ್ರೀಪರಶವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತ್ರಿಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು ಲೋಕಗುರುವಾದ ಶಂಕರನು ನಿಷ್ಕರುಣೆಯೇ! ಜಗದಂಬೆಯು ದಯಾವಿಹೀನಳೇ! ಅಲ್ಪಕಾಲದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಸಾಧುಹೃದಯರಾದ ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ-ತಪಸ್ಸುಗಳು ಆ ದಯಾನಿಧಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾದುವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನು ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪದಿಂದ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರವರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು, “ಓ ಸಾಧು ಹೃದಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅರಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಿಮಗೆ ಪುತ್ರಲಾಭವುಂಟಾಗುವುದು ಆದರೆ, ಸಕಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತನೂ ವಿದ್ಯಾವಿನಯ ಎವೇಕಾದಿ ಸರ್ವಸದ್ಗುಣ ಮಂಡಿತನೂ ಅಂತೆಯೇ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯನೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಬೇಕೇ, ಅಥವಾ ವೀರ್ಣಾಯುಷ್ಮಂತರೂ ಮೂಢರೂ ದುಷ್ಕಬುದ್ಧಿಗಳೂ ಆದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಪುತ್ರರು ಬೇಕೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದು ನುಡಿದನು ಆ ವಿಷಯವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ

ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ, ಅಲ್ಪಾಯುನಾದರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತನೂ ಗುಣಾಧ್ಯನೂ ಆದ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನು ಸಾಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು ತರುವಾಯ ಎಷ್ಟತ್ತು, ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಕನಸಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕಾರ್ಥದ ಶುಭಸೂಚಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಕನಸಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಮಾಧಾನವಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ದಂಪತಿಗಳು ದೀನದಯಾಪರರಾದ, ದೇವಾದಿದೇವರಾದ ಶಂಕರಸಾಂವತ್ಯಿಯರನ್ನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ, ಮುಂದೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡಿ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಸೇವಾತತ್ಪರರಾದ್ದರು.

ಶಿವಗುರುವು, ದೀನರಾದ ತಮ್ಮ ಮೊರೆಯನ್ನು ಅಾಲಿಸಿ ಪರಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನಿಯರೆಲ್ಲರೂ ದಿವ್ಯಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆ ತಾಂಬೂಲಗಳಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಹೊರಟು ನಡೆದ ತರುವಾಯ ಶಿವಗುರುವು ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭುಜಿಸಲುದ್ಯುಕ್ತನಾದನು ಆಗ ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ಅತಿಶಯ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸೊಂದು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅವ್ಯಕ್ತ ಆರತಿಗಾಗಿ ಅದ್ಭುತಪಟ್ಟು ಆ ಶೇಷಾನ್ನವನ್ನು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಭುಂಜಿಸಲು, ಮುಂದೆ ಕಾಲಧರ್ಮದಿಂದ ಸತೀಮಣಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಅರ್ಯಾಂಬೆಯು ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದಳು.

ಪರಶಿವನ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಾದ ಅರ್ಯಾಂಬೆಯು ಮುಖವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ್ದು ವಾಯಿತು. ಚಿಂತೆಯು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೋಕದಾಯಿತು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಗೋಣಿಪ್ರಿಯಳಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂತೆ ಸಿದ್ಧಿ ಆಯಾಸ ತಾಮಸಾದಗಳು ಆಕೆಗೆ ಸಂಭವಿಸದೆ, ಆಕೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತಳೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿನಿರತಳೂ, ದೀನದಯಾಪರಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಕೆಯ, ತನ್ನ ಗರ್ಭಸ್ತರಿರುವು ಮುಂದೆ ಅರೋಗದೃಢಕಾಯನೂ, ಎವ್ಯಾವನು ಸಂಸನ್ನನೂ, ತಪೋನಿರತನೂ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೂ, ಸ್ವಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಯೂ ಆಗಿ ಜಗನ್ಮಾನ್ಯನಾಗುವಂತೆ

ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಪರಶವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಆ ಪೂತಕರ್ಭವು ಮಾನವ ಶರೀರಧರ್ಮದಂತೆ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಬೆಳೆದು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗೊಂಡಿತು. ಮುಂದೆ *ಕ್ರಿ ಶ ೭೮೮ ನೆಯ ಒಂದಾನೊಂದು ವಿಭವಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ ಪಂಚಮಿಯ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಆರಿದ್ರಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಯುಕ್ತವಾದ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಅಭಿಜಿನ್ಮ ಹೊರತದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಕಾಲದ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಗಳೂ ಅತ್ಯುಚ್ಚದೇವತೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮಂಗಳ ಕರಗಳಾಗಿರಲು ಶ್ರೀಮತಿ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕನಾದ ಆ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಿಸಿದಳು. ಈ ಅಪ್ರತಿಮ ತೇಜೋವಂತವಾದ ಶಿಶುವು ಜನನವಾದಾಗ ಧನ್ಯರಾದ ಆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ತೃಪ್ತವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದು! ಅವರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯೇ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು. ಒಡನಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛ ದಾನಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟುವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದಕ್ಷಿಣದಾನಗಳಿಂದಲೂ ದಿವ್ಯಭೋಜನಗಳಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಹಿರಣ್ಯದಾನ ಗೋದಾನಾದಿಗಳು ಸತ್ತಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟುವು ಸಕಲರ ಮನಸ್ಸೂ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಶಿವತೇಜವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶುಭಸೂಚನಗಳು ತೋರಿದುವು. ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳು ಪುಷ್ಪ ಫಲಭರಿತವಾದುವು ನದಿಗಳು ತಿಳಿಯಾದ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಹರಿದುವು ಮೇಘಗಳು ದಿವ್ಯವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದುವು. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮಂಜುಳಸ್ವರದಿಂದ ಗಾನಮಾಡಿದುವು ಮಂಶೂದ್ಧಾರಕನಾದ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಬಹುಕಾಲಗಳಿಂದ ಹಲುಬಿ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಗುರು-ಆರ್ಯಾಂಬೆಯರ ಮುಖಕಮಲಗಳು ತೇಜೋವಂತವಾದ ಆ ಪುತ್ರನ ಮುಖಮಂಡಲವೆಂಬ ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಎಕಸಿತವಾಗಲು ಹೊರಬಂದ ನವಮಕರಂದಸಾರದಿಂದ ಅನೇಕಾನೇಕ ತುಂಬಿಗಳು ಆನಂದಗೊಂಡುವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

*ಈಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ಅವರ ಗೊತ್ತಾದ ಜನ್ಮಕಾಲವನ್ನು ತಿಳಿದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪರಿಶ್ರಮಮಾಡಿ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಅಳಿಂ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಅವಕರಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ-ತೀರ್ಥವೈರಾಗ್ಯ”

ಶ್ರೀವಗುರುವು ಯುಕ್ತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಕರ್ಮ ನಾಮಕರಣಾದಿ ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿ ಮಗುವನ್ನು ಶಂಕರನೆಂಬ ಪವಿತ್ರನಾಮದಿಂದ ಕರೆದನು ಬೇಕುಬೇಕೆಂದು ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಬಯಸಿ ಬಯಸಿ ಹೆತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಮಮತೆ ನೋಹಗಳಿಂದ ಮುದ್ದಿಸಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಆ ಕಂದಮ್ಮನ ಶಿಶುನಹಜವಾದ ಆಟವಾಟಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆನಂದಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು, ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚೇನು ಹಸಿವೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು ಆ ಮಗುವಿನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾವೂ ಮಕ್ಕಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಬೆರೆದು ಎಸು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದರ ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು, ತಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರಲ್ಲದೆ, ಅದನ್ನು ಬರೆದು ತಿಳಿಸಲೂ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಮಗುವು ಆ ಶಿಶು ಚಟುವಟಿಕೆ, ಅಸಾಧಾರಣ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿತು ಆದರೇನು! ಅವಗುರುವು, ತನ್ನ ಮಗನು ಮುಂದೆ ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ! ಶಂಕರನಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಷವು ತುಂಬುವ ವೇಳೆಗೇ ಆತನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವಾದಗಿತು! ಮುಂದೆ ತಾಯಿಯೇ ಮಗುವಿನ ಪೋಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದಳು ಶಿವತೇಜೋಂಶ ಸಂಭವನಾದ ಆ ಬಾಲಕನು ಮೂರನೆಯ ವರ್ಷದೊಳಗಾಗಿ ವೇದಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಹೊಂದಿದ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಆತನ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅದ್ಭುತಪಡುತ್ತಿದ್ದರು ಶಂಕರನ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮುಂತಾದ ಅವತಾರ ಪುರುಷರ ಜೀವನಾನಂದದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತೆಯೇ ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತ-ಅಮಾನುಷ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದುವೆಂದು ಕೆಲಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ ಶಂಕರನಿಗೆ ಐದನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾದರಿಂದ ಉಪ

ನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವು ನೆರವೇರಿತು. ಆ ವೇಳೆಗೇ ವೇದವೇದಾಂಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ
ತಿಶಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕನು ಕ್ರಮವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ
ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾ
ಗಲೇ, ಏಳನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಎಂದಿನಂತೆ ಒಂದು ಮ
ನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು “ಭವತೀಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹಿ” ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಆ
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇಒಬ್ಬಳು ವಿಧವೆಸೂತ್ರ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಅವಳು
ಅತಿಶಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿದ್ದಳಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ
ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿರಲು, ತನ್ನ ದುರ್ದೈವಕ್ಕಾಗಿ
ವೈಸನಪಡುತ್ತಾ, ಆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ಹತಾಶನ
ನ್ನಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅತಿಶಯ ಮರುಗಿದಳು ಕೊನೆಗೆ ಮನ
ಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿನೋಡಲು ಒಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಕಾಯು ಸಿಕ್ಕಿತು ಅದನ್ನೇ
ತಂದು ಆತನ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, “ಅವ್ರಾ, ನಾನು ಗರ್ಭದಂದ್ರಳು,
ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಹೂರತು ಮತ್ತಾವ ಪದಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಸ
ದ್ಯಃ ಇದನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾಗಬೇಕು” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ
ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ದೀನವಾಣಿಯನ್ನೂ ಕಂಡು, ಮೃದುಹೃದಯನಾದ
ಆ ಬಾಲಕನ ಮನಸ್ಸು ಆಕೆಯ ಆಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಮರುಗಿ ಕರಗಿಹೋಯಿತು
ಹೀಗಾದರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಆ ದುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.
ಒಡನೇ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು, ಲೋಕಮಾತೆ ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾ
ನಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆನನ್ಯಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಶಂಕರಬಾಲಕನ
ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಒಡನೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ, ತನ್ನನ್ನು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಆಗ ಶಂಕರನು, “ತಾಯೀ
ಈ ಸಾಧ್ವಿಯು ಅತಿಶಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯರೋಗದಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಈ
ಕೆಯ ಈ ಒಡತನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗಲಾ
ಲೋಕಮಾತೆಯು “ಮಗೂ ಈಕೆಯ ಜನ್ಮಾಂತರಯದುಷ್ಕರ್ಮವು ಅಗಾ
ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈಕೆಗೆ ದ್ವೈತ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಲಭ್ಯವಲ್ಲ” ಎಂದು ನು
ಡಿದಳು. ಆದರೆ ಶಂಕರನು ಆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರದಿಂದ ಹತಾಶನಾಗಲಿಲ್ಲ. “ತಾ
ಯೀ, ಇಂತಹ ಅಸಹನೀಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯದವೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಈ ನೆಲ್ಲಿ

ಕಾಯಿಯನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿರುವಳಾದುದರಿಂದ ಈಕೆಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಅನಾಗ್ರಹಮಾಡಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು'' ಎಂದು ಪುನಃ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಆ ಬಾಲಕನ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ 'ತಥಾಸ್ತು' ವಂದಳು. ಒಡನೆ ಆಕೆಯ ಮನೆಯೆಲ್ಲವೂ ಸುವರ್ಣಮಯ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಹೋಯಿತು. ಮುಂದೆ ಆಕೆಯು ದಾನಧರ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಬಹು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾ, ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶಂಕರನು ನಡೆಯಿಸಿದ ಈ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯದ ವಿಚಾರವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹರಡಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ ವುಂಟಾಯಿತು.

ಶಂಕರಬಾಲಕನಿಗೆ ಎಂಟುವರ್ಷ ಮಯಸ್ಸಾಯಿತು. ಅದ್ಭುತಚರ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳ ಸಾರವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞಾಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಆ ಬಾಲಕನು ಅತಿ ಹೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಾಲಂಕಾರಾದಿಗಳು, ತರ್ಕನ್ಯಾಯಮಾಮಾಂಸಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳು, ಸಕಲೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ವೇದವೇದಾಂಗಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಗುರುಕುಲವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ತಾಯಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲೂ ವೇದಾಂತ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಸಮಾರಂಭವೆಲ್ಲ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಾನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೀರು ತರಲಾರದೆ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬಸವಳಿದು ಬಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತೃಭಕ್ತನಾದ ಶಂಕರನು ಓಡಿಬಂದು ಬೇರೆ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಾನೇ ನೀರು ತಂದನು. ಆಗ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನದಿಯು ಅಷ್ಟುದೂರ ಇರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಹೆಂಗಸರು ನೀರು ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಯಂಬ ಯೋಚನೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೀಗಿಸಬೇಕೆಂದು, ಆತನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಪೂರ್ಣಾನದಿಯ ಅಭಿಮಾನದೇವತೆಯನ್ನು ಕೂರಿತು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಕ್ತರ್ಯವು! ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವಾಗುವವೇಳೆಗೆ ನದಿಯು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಇದನ್ನು ಕಂಡಮೇಲಂತೂ ಅಗ್ರಹಾರದವರಿಗೆ ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಾದ ಗೌರವ ಮರ್ಯಾದೆಗಳುಂಟಾದುವು

ಶಂಕರಬಾಲಕನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದೊಡನೆಯೇ, ಆತನಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಡುವ ಯೋಚನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯಲಾರಂಭವಾದುವು ಆದರೆ, ಆತನು ಮಾತ್ರ, ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಗಾಢವಾದ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲೇ ಉತ್ತಮಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ನೋಡುವುದರಲ್ಲೂ, ಕನ್ಯಾಪರರಿಬ್ಬರ ಜಾತಕಗಳ ರಾಶಿಕೂಟಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅತಿಶಯ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ವರನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ನಿರತಳಾಗಿದ್ದಳು ಈ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ದಿನ ಅವರ ಮನಗೆ ಅಗಸ್ತ್ಯ, ದಧೀಚಿ, ತ್ರಿಕಳ, ಉಪಮನ್ಯು, ಗೌತಮ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಂದು, ಶಂಕರಬಾಲಕನಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿ ಸುಖಾಸನಾಶೀನರಾದರು ಅವರವರಿಗೆ ವೇದಾಂತವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಹುದೀರ್ಘ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಾದುವು ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆವಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡು ಆರ್ಯಾಂಬೆಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಆಗಲಾಕೆಯು ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ದೀರ್ಘದಂಡವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು “ಮಹಾಮಹಿಮವೇ ಪ್ರಪಂಚಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಇತರ ಬಾಲಕರಂತಲ್ಲದೆ, ಅಲೌಕಿಕ-ಅಮಾನುಷ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಾಲಕನು ಯಾರು? ಇವನ ಆಯುಷ್ಯವಾಣವೇನು? ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಿಕ್ಕ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲು, ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು “ತಾಯೇ, ನಿನ್ನೀಮಗನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ ಅವತರಜನೇ ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಈ ಪುಣ್ಯ ಜೀವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಗೋಣನೆಂದು ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವು. ನಿನ್ನ ನಿರ್ದನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವೇ ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳು ಪುತ್ರಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಾಗಿ ತಪಲು ಮಾಡಿದಾಗ ಶಂಕರನುಂಟಾದ

యు వృద్ధబ్రాహ్మణుడొకఁడనందు వృత్తాంతముగా, “సకల విద్యావారంగ తనూ అలాయుధు ఆద బ్రహ్మణే మగను నాకే” అధనా మూఢుని దీక్షాయుగము ఆద అనాకమంది పుత్రుర అపేక్షియుంటు” ఎందు ప్రసిదాగ, నీను అలాయుధుడొకఁడ సకల విద్యావారంగ గుణా న్మనూ ఆద పుత్రనన్న కరుణిసజ్జకేందు అపేక్షిసిద్ధియైవో అదక్క నుసారవారియూ ఈ బాలకనికి మొదటి గోత్తాదంత ఎంటువర్షగ లు ఆయుష్కమాణమూత్రవుంటు! ఆదరు ఈతను బాల్యదినలూ స ద్వాసంగమాటి, తత్పరితాపరనాగి, వినయవిధియతేగళింద కండి మహర్షిగళ మనస్సిగ అత్రంత క్షప్తియన్నంటుమాడిదుందు అవరు సుప్రితరాగి ఈతన ఆయుశికాలవన్న మత్రింటు వర్షకాల వేచ్చిసి రుత్మారే” ఎందు ముడిదు ఒడన ఎల్లరు అదృశ్యురదరు

యారదర న సంభాషణలగళు మనసరిగి పరమదుర్భాషణ అంత అగస్త్యుని మహర్షిగళు తానాగియూ బందు, సంభాషి ఆ యోధిమవంత ముణాధ్యతేయన్ను మొందిద తన్న మగన వ్రతిభగా గి ఆయాంబయు మజ్జకపడువుదనతిరయ! ఆకయు తన్నా ఏకపు త్రనిగి ఏనామూటి మనయ ఆస్తిగి గుత్తరాదికారిగళాద తన్నా జి క్కవమస్సిన మగమూసయరు సంసారమాడువుదన్ను నూటి నేత్రా నంవనన్ను మొందజేకేందు అగాధ ఆనయన్నిట్టుకొండు ముద క నసూకాణ్తిద్దుడొ లొకకామాన్యపాదుడే! ఆదరేను? శంకరను జన్మసన్మూసియు! ఆతనన్న భూమికారిగళు, వస్త్రజడవేగళు, లూ టిగుపజారగళు, గంధ పుష్ప తంబూల శామిసికాంజనాది భూగ సామగ్రిగళు ముంతాదువు ప్రపంచకే బంధిసలు శక్తివాగల్గి. స దాతత్పరితాపరనాగిద్దు ఒడువను శంకరన ఈ మనస్థితియు ఆ యాంబయు ఆసంగన్నలూ తాంసిబిట్టితు తన్న మగను దివ్యవస్త్రా భరణగళింద అలంకృతనాగి పత్తియొందిగి బాసింగనన్న కట్టికొండు మనమణియన్నేరిదుదన్ను నూటి కణ్ణగి మువనన్నుంటుమాడికొళ్ళజే కేందిద్దు ఆ సాధ్విగి, ఆ తన్న మగను మూండునమాడిసికొండు శా

ವಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಗ್ರಾಮೈಕರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ತಿರುಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನಂಬ ಯೋಚನೆಯೇ ಶಿಡಿಲುಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಎಷ್ಟೋಮರುಗಿದಳು, ಅತ್ತಳು, ಕಣ್ಣೀರುಕಾಲುನೆಗಳನ್ನೇ ಹರಿಸಿದಳು ತನ್ನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರಳು ಳಿತು ಆದರಿಸಿ, ಮೃತಳಾಗಲು ವಂತಾಚಾರದಂತೆ ದಹನಕ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಬಾಳು ಜೀವಿಯ ಹೆಣನಾಗಿ ಹೋಗುವಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ, ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಹಲುಬಿಕೊಂಡಳು. ಆಗಲಾ ಬಾಲಕನು,—“ತಾಯೇ ಯೋಚಿಸಬೇಡ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅತಿಶಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಬೀಳುವುದೋ ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆದು ಧ್ಯಾನಮಾಡು ಒಡನೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವೆನು ನಿನ್ನೀದೇಹದ ದಹನಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿರು ನಾನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದರೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ದಹನಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ನಾನೇ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು” ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಹತ್ತ ಹೂಟ್ಟುಹುಲ್ಲುವೆ ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಹೋಗಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಅಪ್ರಣ ಕೊಡಲು ಆಕೆಗೆ ಇಷ್ಟ ಎಲ್ಲದಾಯಿತು ಕಲದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು

ಶಂಕರನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಕಾಲವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಸರಗೊಂಡನು ಆದರೇನು ಮಾಡಲಾದೀತು. ತನ್ನಾ ತಾಯಿಯ ಅಪ್ರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ವೊದಗಿತು ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾನದಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು ಶಂಕರನು ಆಳವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿಳಿದು ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಆಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ಮೊಸಳೆಯು ಅವನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒಳಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿತು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ನಾನಬಲಹಿಂದೆ ಅತ್ರಂತ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದ ಆ ಮೊಸಳೆಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಿತು ಆಗ ಶಂಕರನು “ಅಮ್ಮಾ, ಹೋದೆ, ಹೋದೆ! ಮೊಸಳೆಯು ನನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿದು ಒಳಕ್ಕೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಈಗಲಾದರೂ ನನ್ನ ಸ

ನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸು ಮಾನಸಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ವೃಥಾವಾಗುವುದಲ್ಲ” ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು ಅಂತಹ ಅಪತ್ಯಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಲೂ ತೋರದಂತಾಯಿತು ಆಗ ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು, “ಅಕಟಾ ಮಗನೇ, ಧೈವ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗಲಿ” ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ, ಮನಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು” ಎಂದು ನುಡಿದಳು ಒಡನೆಯೇ ಶಂಕರನು, ಮಾನಸಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದನು. ಆಶ್ಚರ್ಯವಾರ್ಹವು! ಜಲದೊಳಗಿನ ಮೊಸಳೆಯು ಕಾಲು ಬಿಟ್ಟುಕೊಯಿತು ಶಂಕರನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತಾಯಿಗೆ ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಭರವಸೆಕೊಟ್ಟು, ಆಕೆಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸಮಸ್ತ ಆಸ್ತಿವಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ವಶಪಡಿಸಿ, ತೀರ್ವವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕ್ರಮಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಗುರುವರ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರವಾಸ-ಗ್ರಂಥರಚನೆ”

ಮಾನವನಾಗಿಜನ್ಮವೆತ್ತಿದವನು. ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಣದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮಹೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅದರ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ, ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಭೂಸಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವು. ಹೀಗೆ ಯಾರು ಲೋಕಸೇವೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕ್ಷುದ್ರಸ್ವಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ನೀಗಿ, ಕಷ್ಟ ಸವ್ಯಗಳಿಗೆ ತಲಕೊಟ್ಟು ಹೊರಡುವರೋ ಅವರಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆದು ಹೋದವರೋ-ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗುವವು. ಹಿಂದೆ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧದೇವನೂ ಇಂತಹ ಮಹೋದ್ದೇಶವೊಂದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟೇ, ಸಮಸ್ತ ರಾಜವೈಭವಗಳಿಗೂ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನಿತ್ತು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಟುವು ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿ

ಸಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಟನು.

ಬಾಲಶಂಕರರು ತಾಯಿಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಗಿರಿವನಗಳು, ಕೆರೆತೊರೆಗಳು, ಹಳ್ಳಿಹೊಳೆಗಳುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ನಡೆದು ನರ್ಮದಾ ತೀರವ್ರಾಂತವನ್ನು ಸೇರಿದರು ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗೌಡವಾದರ ಪಟ್ಟಶಿಷ್ಯರೂ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯೋಗಿವರ್ಮರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾದಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು ಆಚಾರ್ಯರ ಜೀವಿತಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರೂ (ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು) ಚಿದ್ವಿಲಾಸಯೋಗೀಂದ್ರರೂ, ಶಂಕರ-ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾದರ ಪ್ರಥಮಪರಿಚಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರು ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಶಂಕರವಿಜಯದಲ್ಲಿ “ಶಂಕರರು ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾದರನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಅವರು “ನೀನು ಯಾರು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಶಂಕರರು “ಗುರುವರ್ಮರೇ ನಾನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಯುವಲ್ಲ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲ, ನೀರೂ ಅಲ್ಲ, ಇದಾವುದೂಅಲ್ಲ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಆತ್ಮತತ್ವವೇ ನಾನು” ಎಂದು ತಾವು ಮುಂದೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿದ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಸೂತ್ರವನ್ನೇ ನುಡಿದು ಬಿಟ್ಟರು” ಎಂದೂ ಶಂಕರವಿಜಯವಿಲಾಸವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚಿದ್ವಿಲಾಸಯೋಗೀಂದ್ರರು, “ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾದರು ‘ನೀನು ಯಾರು?’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಶಂಕರರು “ನಾನು ಕೇರಳದೇಶನಿವಾಸಿಯಾದ ಏವಗುರುವಿನ ಪುತ್ರನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ವೃಗಸ್ಥನಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದಲೇ ಸಂರಕ್ಷಿತನಾದನು ನನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದೊರೆತಿದೆ ಈಗ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು” ಎಂಬದಾಗಿಯೂ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ

ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾದರು, ಆ ಬಾಲವಟುವಿನ (ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪರ) ಭಾಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ತೇಜಸ್ವಿತೆಗಾಗಿಯೂ ಪರಮಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಕ್ರಮಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಂಗಭೂತಗಳಾದ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪ

ಟ್ಟು, ಭಗವತಾ ದರು, ತತ್ತ್ವಮಸ್ಯಾಽಽ ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಗೊಢ್ಯಾಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಶಂಕರರನ್ನು ಚತುರ್ಥಾ ಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕಾರಗೊಳಿಸಿದರು ತರುವಾಯ, ತಾವು ಗೌಡಪಾದರಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದ ತಾತ್ವಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೂ ಯೋಗರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯಂ ತವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದರು ಶಂಕರರು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಯೋಗವಿ ದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುದು ಯಾವಾಗ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೂ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಷ್ಣ ದೀರ್ಘಕಾಲ ವಾಸಿಸಿದರೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು ಏ ಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಾಗ್ಗೆ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರದರ್ಶನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೌ ಢಪಾರಿಯೂ, ಪ್ರೌಢತತ್ವದರ್ಶಿಯೂ, ಪ್ರೌಢಯೋಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರೌ ಢಮತಬೋಧಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು

ಯೋಗವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಮುಗಿಯಿತು ಶಂಕರರು ಗುರುಗಳಿಂದ ಅ ಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ತೀಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕೂರಿತು ಹೊರಟರು ಧ ನಸಪಾಯವಿಲ್ಲ, ಜನಸಪಾಯವಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಏಕಾಂಗಿ! ಕೈಯ್ಯಲೊಂದು ಕಮಂಡಲು ದಂಡಕಾಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೇವಲ ತತ್ತ್ವಚಿಂತಾಪರರಾಗಿ, ನಿ ಭೀತರಾಗಿ, ಆ ದೇಶಕಸಾರ್ವಭೌಮರು, ಎಶ್ವರಶ್ವರಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪರಮ ಪಾವನವಾದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೌಢವಿದ್ಯಾಪೀಠವೆನಿಸಿದ ತ್ರೀಕಾಶೀಪಟ್ಟ ಣವನ್ನು ಕುಂಟು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು ಅಸರ ಎಳೆಯ ಪ್ರಾ ಯಶ್ಚ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಮುಖಪೂ, ಧರಿಸಿದ ಕಾಯ ವಸ್ತ್ರ ದಂಡಕ ಮಂಡಲುಗಳೂ ಸೂಂಟದವರಿಗೆಲಾ, ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿ ದ್ದುವು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಮಾತನಾಡದೆ, ಕೇವಲ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿ ಅ ಸ್ಯಕ ಗಿರಿವನಗಳು, ಕೆರೆಕೊರೆಗಳು ಹಳ್ಳಿವಳಿ ಗಳು ನಗರಗಳು ಮುಂತಾದು ವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ತ್ರೀಕಾಶೀಕೇತ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದರು

ಮಹಾತ್ಮಜಸ್ಥಿಗಳೂ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರೌಢಪಾಠಿಗಳೂ ಆದ ಶಂಕರರು ಶೀಘ್ರದರ್ಶ ಕಾರ್ತೀಪಟ ಣದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೂ ತ ಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸತೊಡಗಿದರು. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲ ದಕ್ಕಿಣದೇಶದಿಂದ ವಿ ದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಏಷ್ವತರ್ಮನಂಬಾತನು ಅವರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯ

ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು ಶಂಕರರು ಆತನಿಗೆ ಕ್ರಮಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ಸನಂದನನೆಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಕರೆದರು ಈತನು ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ಏನೂ ಅವರನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಪರಮಪ್ರೇಮವಿದ್ದಿತು ಇದನ್ನು ಕಂಡು, ತರುನಾಯು ಬಂದ ಕೆಲವುಮುಂಚೆ ಸಿಷ್ಯರು ಅಪಹಸೆ ಪಟ್ಟಂತೆ ತೋರಲು, ಶಂಕರರು ತಮ್ಮಾ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ನಾನು ಗುರುಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತಿ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಗಂಗಾನದಿಯ ಒಂದು ದಡದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ವಾರಪೂಜನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ದಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಸನಂದನನನ್ನು ಬಾಕೆಂದು ಕರೆದರು ಸನಂದನನು ಒಡನೆ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬರಲು ಅಲ್ಲಿ ದೋಣಿಮಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮತ್ತಾವ ಸಾಧನವಾಗಲೀ ಇರಲಿಲ್ಲ ಆಗಲೂ ಶಿಷ್ಯಾಗ್ರಣಿಯು, ತನ್ನ ಗುರುವರ್ಯರು ಆಪಾರವಾದ ಭವಸಾಗರವನ್ನೇ ದಾಟಿಸಲು ಶಿಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಿರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಈ ಬಿಕ್ಕ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುವುದು ಯಾವ ಸಾಧನವಾಗುವೆಂದು ಅತಿಶಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನದಿಯ ನೀರಿನಮೇಲೆಯೇ ಗಟ್ಟಿಸಲದಮೇಲೆಯೇ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆದು ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಬರತೊಡಗಿದನು ಗಂಗಾಮಾತೆಯೂ ಆತನ ಅನನ್ಯಗುರುಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದಳೋ ಎಂಬಂತೆ, ಆತನ ವಾದಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಕ್ಕೂ ಕರುಣವುಷ್ಟುಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟು ಆತನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಗುರುಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದುಬಿಟ್ಟವು ಆತನ ಗುರುಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಇತರ ಶಿಷ್ಯರು ಅದ್ಭುತಪಟ್ಟರು ಶಂಕರರು ಅಮೆ ಮೆಚ್ಚಿನ ಅವಿರಳ ಭಕ್ತಿಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಆ ಶಿಷ್ಯನ ಎಷಯದಲ್ಲಿ ವರಮಾಸಂತೋಷವಟ್ಟು ಆತನನ್ನು ಅಂದಿಸಿಂದ ಪದ್ಮಪಾದನೆಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಕರೆದರು

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದುವು. ಶ್ರೀ ಶಂಕರರು ಅದ್ವೈತ ತತ್ವಬೋಧಕರೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವಾಸಿಸಿತು ಎಂದೊಂದು ದಿನ ದಿವ್ಯಾರಕನೆಂಬ ಜಲಹೃಣನೊಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟುಮೂಗನಾದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು ಶಂಕರರು ಅವನು ಮೂಗನೆಯಾದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕುರಿತು—“ಎಶ್ವ ನೀನು ಯಾರು? ಯಾರ ಮಗನು? ಎಲ್ಲಿಂದ

ಬಂದೆ" ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ? ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ಏಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ?" ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವೋಘಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವವೆಂಥಾದ್ದೋ! ಹುಟ್ಟುಮೂಗನಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕನು, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ತಡಬಡಿಸದೆ, "ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ, ದೇವಯಕ್ಷ ನಾಗಲೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯಶೂದ್ರರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾಗಲೀ ನಾನಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಲೀ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಲೀ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ-ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾದ ತತ್ತ್ವವೇ ನಾನು!" ಎಂಬ ಈ ಬಗೆಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತೃಪ್ತರಾದ ಶಂಕರರು, ದಿವಾಕರನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಬಾಲಕನು ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಕ್ರಮಸನ್ಯಾಸವನ್ನಿತ್ತು, ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಆ ಬಾಲಕನು ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಂಗೈಯಲ್ಲನ ಆಮಲಕವೆಂದರ ನಲ್ಲಿಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಸಾದ್ಭೃಂತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಹೇಳಿದನಾದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಹಸ್ತಾ ಮಲಕಸೆಂಬ ಸಾರ್ಥಕನಾಮವುಂಟಾಯಿತು.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರರು ಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾರಪ್ರವಚನಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಗಂಗಾಸನ್ನಾನ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರದರ್ಶನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ತಾದರು ತಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರೀತ್ಯಾ ಮಹದ್ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ತರುವಾಯ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಋಗ್ವೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐತರೀಯ ಮುಂತಾದುವು, ಸಾಮವೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೇನಫಂದೋಗ್ಯಗಳು, ಕೃಷ್ಣಯಜುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತೈತ್ತರೀಯ, ಕರ, ಶೇತಾಶ್ವತರಗಳು, ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಮತ್ತು ಈಷ ಇವುಗಳೂ ಮತ್ತು ಅಥರ್ವವೇದದ ಪ್ರಶ್ನಮಂಡೂಕ ಮಾಂಡೂಕ್ಯ ಎಂಬ ಈ ದ್ವಾದಶೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಕಲ ಯೋಗ್ಯರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡ ಶ್ರೀಮದ್ರಗವದ್ಗೀತೆಗೂ, ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ವಿರಚಿತ

ಗಾಢ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ, ಸುಲಲಿತ ಸುಮನೋಹರ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ಶ್ರೀಶಂಕರರು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲವೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಸ್ತೋತ್ರ ರಾಜ, ಅನುಸ್ಮೃತಿ, ಗಜೇಂದ್ರವೋಕ್, ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗೂ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ ಈ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲದ ಅಚಾರ್ಯರು ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ರಚಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೋಧವಾಗುವಂತೆ ವಿವೇಕಚೂಡಾಮಣಿ, ಆತ್ಮಬೋಧ, ಆತ್ಮಾನಾತ್ಮವಿವೇಕ, ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭೂತಿ, ಉಪದೇಶಸಾಹಸ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಅದ್ವೈತಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳೂ, ಅಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿರಸಪ್ರಧಾನಗಳಾದ ದತ್ತಿಣಾಮೂರ್ತಿಸ್ತೋತ್ರ, ಶಿವಾನಂದಲಹರಿ, ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿ, ಗೋವಿಂದಾಷ್ಟಕ, ವೇದಸಾರ ಶಿವಸ್ತವ ಮುಂತಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ಅವರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಸಂದರ್ಭದೊರೆತಂತೆಲ್ಲಾ, ಅಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ ದ್ವಾದಶಮುಂಜರಿಕಾಸ್ತೋತ್ರ, ಭಜಗೋವಿಂದಸ್ತೋತ್ರ ಮುಂತಾದ ಉಪದೇಶಪರಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಡಿಸಿ ಅವಿನಾಶಿಗಳಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕಸ್ವಾಯಿಯಾದ ಉಜ್ವಲಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರು”

ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಸತಕ್ಕವರ ಕಾರ್ಯವು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯವೇ ಕಡಿಡಾದುದು ಕೇವಲ ಧನಧಾನ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಕೂಡ ಎಷ್ಟುಕಷ್ಟವಾದುದೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅವಿಕ್ರವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಜನಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಆ ಮೂಲಕ ಅಜ್ಞಲೋಕವನ್ನು ಸುಧಾಂಸುಲಯ ತ್ತಿ ಸುವುದು, ಬಹುಕಷ್ಟ-ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬಂತೆಯೇ

ತೋರುವುದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುವೇನು? ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕ್ಷುದ್ರವಾಸಸ್ಥನಾದ ನಡುಕರು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ! ಧೈರ್ಯಮೇರುಗಳೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಿಗಳೂ ಮಾತ್ರ ವೇ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಬೆದರದ, ಸುಖಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗದೆ ತಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯಸಾಧನೆಯಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಸೇರವಾಗಿ ನಡೆದು ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆತ್ಮತತ್ವವು ಬಲಹೀನರಿಗೆ ಅಲಭ್ಯವಾದುದೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀರಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದರು, ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೂ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದುದು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರ್ಥಿ ಅವರು ಅಸೇಕಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ವಾದವಿವಾದಗಳಿಂದಲೂ, ವಿವರಣೆ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ಒಂದಾನೊಂದು ಸಾರಿ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಕರ್ತೃಗಳಾದ ವ್ಯಾಸರೇ, ವೃದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಷದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತರೆಂದೂ, ವ್ಯಾಸ-ಆಚಾರ್ಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಗಳ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅತಿಶಯ ಕಠೋರವಾದ ವಾದವಿವಾದಗಳು ನಡೆದುದೆಂದೂ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ ಕೊನೆಗೆ ವ್ಯಾಸರು ಆಚಾರ್ಯರ ಸಮಂಜಸ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳಿಗೂ ಸೂತ್ರಾರ್ಥ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಸುಮುಖರಾಗಲು, ಶ್ರೀರಂಕರರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಕಾಲಾವಧಿಯ ತೀರಿತಾದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಪರಮೋಚ್ಚ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಸಬೇಕೆಂದು ವ್ಯಾಸರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಂತೆ! ಆಗಲವರು ಅಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೊರಟುಹೋಗುವುದಾಗರೆ ಅವರಿಂದ ರಚಿತಗಳಾದ ಭಾಷ್ಯವಿಗಳು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನಿರ್ಗತಿಕವಾಗಿ ಹೋಗುವುವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಶಾರ್ವತಪ್ರಯೋಜನವು ಪ್ರಸಂಹಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗಲು ಆಚಾರ್ಯರೇ ಸ್ವತಃ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಉಪನ್ಯಸಿಸಿ, ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾದುದು ಆದ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವರ ಆಮುಷ್ಯನ್ನು ಪುನಃ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನರಾದರಂತೆ!

ತರುವಾಯ ಆಚಾರ್ಯರು ಎಂದಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಿರಲು ಒಂದುದಿನ ಕಾಲೇಪುರನಿವಾಸಿಯೊಬ್ಬನು

ಥಾಧ್ಯರಿ ಎಂಬಾತನ ವುತ್ರನೂ ಆದ ಕಳಾನಾಧನೆಂಬ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನು ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಧನ್ಯನಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆತನು ಸುಂದರಪದ ಬಂಧುರಗಳಾಗಿ ರಮಣೀಯವಾದ ತೋಟಕವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಪಾದಾವನತನಾಗಲು ಅವರು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಆದರಿಸಿ, ತೋಟಕಾಚಾರ್ಯರೆಂಬನಾಮಧೇಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಆತನನ್ನೂ ಆಪ್ತಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು ಒಹುಕೂ ಈ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲೇ ಇರಬಹುದು! ಅತ್ತಕಾಲಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ತಾಯಿ ಆರ್ಯಾಂಬೆಗೆ ಮೃತ್ಯುಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತು. ಆಗಲಾಕೆಯು “ವುತ್ರಾ ಶಂಕರಾ, ನನಗೆ ಮೃತ್ಯುವೇಳೆಯು ಬಂದೊದಗಿರುವುದಲ್ಲ! ಬಂದು ನಿನ್ನ ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ತೋರಿ ಆನಂದಗೊಳಿಸಲಾರೆಯಾ!” ಎಂದು ಸಜಲನಯನಳಾಗಿಧ್ಯಾಸಿಸಿದಳು. ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಅಣಿಮಾದಿಅಪ್ಸರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕಡೆದಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಒಡನೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಾವು ಮಾನಸಸನ್ಯಾಸಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ತಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಂದಿದ್ದ ವಾಗ್ದಾನದ ಜ್ಞಾಪಕವಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಯೋಗಾಂಶೂಢರಾಗಿ ಹೊರಟು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಎಸೆಂದು ವರ್ಣಿಸಬಹುದು!

ಆರ್ಯಾಂಬೆಯು ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟಳಾದಳು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅತ್ಯಂತ ಕಾಹಲೆಯಿಂದ ಮೃತ್ಯುಮುಖಳಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಗೆ ಆಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವ್ಯಕ್ತವಿದ್ದ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಚಾರಮಾಡಿ ಮೃತ್ಯುವೇಳೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಮೃತ್ಯುವೂ ಒದಗಿತು. ಆಕೆಯ ಅಪೊಕ್ಷೆಯಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ವಿಷ್ಣುದೂತರು ಆಕೆಯ ಆತ್ಮವನ್ನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದರು. ತರುವಾಯ ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ವೃದ್ಧಳ ದೇಹವನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಯಾವ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದಮೇಲೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಲೀ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಕರ್ಮಗಳ

ಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ ಏಕೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾವಬಗೆಯ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ದಹನಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಡದೆ ಇರಲು, ಆಚಾರ್ಯರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹತಾಶರಾಗದೆ, ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಶವವನ್ನು ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಹಿತ್ತಿಲಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತರಗೆಲೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಚಿತೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಿ, ದಹನಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ವಿರೋಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ತಾವು ಮಾಡಿದ ನಾಗ್ಗಾನಕ್ಕೂ, ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಆತಿಶಯ ಭಕ್ತಿಗೂ ಗುರುತಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ, ಲೋಕನಿಂದಿಗೆ ಬೆದರದೆ ಮಾಡಿ ವೃದ್ಧವಾತ್ಸವಿನ ಆಶಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮನ್ನು ಅಂತಹ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಸಿಫ್ಫಣಿಯಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದ ತಮ್ಮ ಸ್ವಜಾತೀಯರ ದುರ್ನಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವುಂಟಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವೇದಾಭ್ಯಾಸವು ನಡೆಯದಿರಲೆಂದೂ, ಅವರು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗದಿರಲೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅವರವರ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಶವಗಳನ್ನು ದಹಿಸುವಂತಾಗಲೆಂದೂ ಶಪಿಸಿದರಂತೆ! ಆಗ ಆ ದೇಶವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನೂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಈ ಶಾಪವನ್ನು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ಆ ಜನರ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಿದನಂತೆ!

ಆಚಾರ್ಯರು ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಪುನಃ ಕಾಶೀನಗರವನ್ನು ಸೇರಿ ಕೆಲವುದಿನಗಳು ಏಂದಿನಂತೆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾರಪ್ರವಚನಗಳು ವಿದ್ವಾಂಸರೊಂದಿಗೆ ವಾದವಿವಾದಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದು, ನಂತರ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತದ ಪ್ರಾಂತ ಸಂಚಾರಹೊರಟು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವನ್ನು ಸೇರಿ, ಕೇದಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಈಗಲೂ ಒಬ್ಬ ನಂಬೂದರೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಇರುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂದೇಶದ ಅಯೋಧ್ಯ, ಗಯ, ಜಗನ್ನಾಥ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ, ರುದ್ರವುರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರ್ತನೂ ಆದ ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟನು, ತುಸಾಗಿ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನ ಬಂದಿತು. ಒಡನೆ ಆತನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು.

ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ! ಮಹಾಪಂಡಿತನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ಪ್ರಭಾವವು ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಆತನು ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕನು. ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದಂತೆ, ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬುದು ಆತನ ಮತವಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಬೌದ್ಧರವಾ, ಬೃಹವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಭಟ್ಟನು, ಕೇವಲ ಕರ್ಮರನಾಗಿದ್ದು ನಾಸ್ತಿಕವಾದಿಗಳಾದ ಬೌದ್ಧರನ್ನು ಹೃದಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ತನ್ನ ವೈದಿಕವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಮೂಲಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನೊಲಕ ಅವರನ್ನು ಮೂಲೋತ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವೇಷದಿಂದ ಮಹಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಒಬ್ಬ ಬೌದ್ಧ ಗುರುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಆತನಿಂದ ಬೌದ್ಧಮತದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಆತನ ಒಡನಾಡಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆತನೂ ಬೌದ್ಧನೆಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಕುಮಾರಿಲಭಟ್ಟನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೊತ್ತುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಆ ಗುರುವು ವೇದಗಳ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಅತಿಶಯ ಕರೋರವಚನಗಳಿಂದ ನಿಂದಿಸಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ವೇದಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡುಹನೀನಿರುಳುದುರಿ, ಗುರುವಿನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಗುರುವು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಸೋದಿತ್ತನ್ನೂ ಶಿಷ್ಯನು ಬೌದ್ಧನಲ್ಲವೆಂದೂ, ವೇದಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಅವನು ತಮ್ಮ ವಲೋತ್ತರಾನುಪಾಸಕನಾಗಿ ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಒಂದಿರುವನೆಂದೂ ತೋರಿತು. ಇತರ ಶಿಷ್ಯರು ಒಡನೆ ಅವನನ್ನು ವಧಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಒಳಸಂಚು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆ ಸುಳಿವನ್ನು ತಿಳಿದು ಭಟ್ಟನು, ಒಡನೆ “ವೇದಗಳೇ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಯಾವ ಅವಾಯವೂ ಆಗದಿರಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಎತ್ತರದ ಆ ಮಹಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಸಾರಿಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ

ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾವಾಯು ವುಂಟಾಗದಿದ್ದರೂ, ಆತನು ವೇದಗಳ ಸತ್ಯತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೇ?” ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಿದನಾದುದರಿಂದ ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಪಾಯವಾಯಿತಂತೆ!

ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಕುಸುಮಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಕಂಡೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಖಂಡಿಸತೊಡಗಿದನು. ಬೌದ್ಧರಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲ ಎಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಕಾಲಾನುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟನು ರಾಜಾ ಸುಧನ್ವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಬೌದ್ಧರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಖಂಡಿಸಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶ ಪೊದಗಿತು. ಭಟ್ಟನು ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನು ವೇದಸಮ್ಮತನಾದ ಭಟ್ಟರ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿದನು. ಬೌದ್ಧರ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಂಡಿತರೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಾದದಿಂದ ಭಟ್ಟನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಜಯವಾದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನು ಉಭಯಧರ್ಮವಾದಿಗಳೂ ಬೆಟ್ಟವಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೌದ್ಧರು ಬೆದರಲು, ಭಟ್ಟನು ಅದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ, “ವೇದಧರ್ಮವೇ ಸತ್ಯವಾದುದು” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಕಡಿವಾದ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಧುಮುಕಿದನು. ಆದರೂ ಆತನಿಗೆ ಏನಪಾಯವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬೌದ್ಧರು ಹತಾಶರಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಡಬೇಕೆಂದರು. ರಾಜನು ಒಂದು ಘಟಿಸರ್ಪವನ್ನು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಇರಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಇರುವುದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಎಂದನು. ಬೌದ್ಧರು ಜ್ಯೋತಿರ್ವೀಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸರ್ಪವವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಭಟ್ಟನು, ಅಸ್ಥಿಕತೆಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನುಡಿದನು. ತೆಗೆಯಿಸಿನೋಡಲು ಭಟ್ಟನ ಮಾತೇ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಆ ರಾಜನು ಬೌದ್ಧರ ಮತ್ತು ಅವರ ನಾಸ್ತಿಕವಾದದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಮಾಧಾನವಟ್ಟು ಒಂದು ಬೌದ್ಧರ ಸಿಳಿಯನ್ನೂ ಬಿಡದಂತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕ್ಷುಣ್ಣಗಾಣಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ಅರೆಯಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನಂತೆ! ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೂ ಬೌದ್ಧರನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆರಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸದಿದ್ದವರು ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಟ್ಟು ದಂಡನೆಗೆ ವಾತ್ಸರಾಗುವರೆಂದು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಬೌದ್ಧರು ಬದುಕಲು ಎಡೆಯಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಅನೇಕರು ದೇಶಾಂತರಗತರಾದರು. ಬಹು ಮಂದಿ ಬೆದರಿ ಹಿಂದೂಗಳಂತೆ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಜೀವಮೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದರು. ಎಂತೂ ಬೌದ್ಧಮತವು ಹಿಂದೂದೇಶದಿಂದ ತೊಲಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಕುಮಾರಲಭಟ್ಟನ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಿಶ್ರಮದಿಂದ ನಾಸ್ತಿಕವಾದದ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ತೊಲಗಿ ಹೋದುದು ಸರಿ. ಆದರೆ ಸ್ವಾಸವಲ್ಲ ಅನೇಕ ಇತರ ಮತಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿವೆ. ಎಲೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಪೂಜೆ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳೂ, ವ್ರತನಿಯಮಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿ ವೇದಧರ್ಮದ ನಿರ್ಮಲತತ್ವವೇ ಜನಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಜನಗಳು ತಿರುಳನ್ನು ಒಗೆದು ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನೇ ತಿನ್ನುವಂತೆ ಮತಧರ್ಮದ ನಿರ್ಮಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಭ್ರಾಂತರಂತಾದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ಅದ್ವಿತೀಯ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಸಿದ್ಧಾಂತಾನುಸಾರಿಯಾದ ಕುಮಾರಲಭಟ್ಟನನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಮಹಾ ಪಂಡಿತನಾದ ಆತನಿಂದ ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವಾರ್ತಿಕವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆತನನ್ನು ನೋಡಲು ರುದ್ರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಆದರೆ ಕುಮಾರಲಭಟ್ಟನು ತನ್ನಿಂದ ನಡೆದುಹೋದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಯುಕ್ತನಾದನು. ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಬೌದ್ಧರನ್ನು ವಧಿಸಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರವಾದದಿಂದಲೇ ಸಹಸ್ರಾರುಮಂದಿ ಬೌದ್ಧರ ವಧೆಯಾಯಿತೆಂಬುದು ಆತನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ನೋಡಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಗುರುವಾಗಿದ್ದು ಬೋಧಿಸಿದ್ದ ಬೌದ್ಧಾಚಾರ್ಯನು ಇತರ ಅನೇಕರೊಂದಿಗೆ ಕಲ್ಲುಗಾಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಅರೆಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ವಿರೋಧವಾದ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರವಾದವೇ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಆ ಪಾಪಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕೃತಿಯು ದಂಡನಾಪೂರ್ವಕದೇಹತ್ಯಾಗವೇ ಎಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಮಧ್ಯೆ ಕುಳಿತು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ದಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿ, ಭಟ್ಟನ ಸ್ತಿರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಿವಾರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆಗಲಾತನು, ತಾನು ಹಾಗೆ

ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹಾಗೆ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಯುಕ್ತವೆಂದನು ಆಚಾರ್ಯರು, ತಾವು ಶಾಸ್ತ್ರವಾದವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಂದೆವೆಂದು ತಿಳಿಸಲು, ಆತನು “ನಾನು ಈಗ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದ್ದೇನೆ ಈಗ ತಮ್ಮ ಆಶಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಮಾಹಿಷ್ಮತೀ ಪುರದಲ್ಲಿ ಮಂಡನಮಿಶ್ರನೆಂಬ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದಾನೆ ಆತನೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಯು ಆತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ, ಆತನಿಂದ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ವಾತಿಕವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ತಾನು ಆ ಆಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಭಸ್ಮೀಭೂತನಾಗಿ ಹೋದನು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಪಂಡಿತ ಶ್ರೇಷ್ಠನ ಮರಣಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮಾಹಿಷ್ಮತೀಪುರವನ್ನು ಸೇರಿ, ಮಂಡನಮಿಶ್ರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಆ ದಿನ ಆತನ ಮನೆಮಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವಿರಲು ಕರ್ಮರಹಾದ ಆತನು ತತ್ಕಾರ್ಯನಿರತನಾಗಿದ್ದನು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ವಂದಿಸಿ, ಆ ದಿನ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದನು ಆಚಾರ್ಯರು ತಾವು ಆತನಲ್ಲಿ ವಾದಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೋರಬಂದಿರುವೆವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮಂಡನಮಿಶ್ರನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಆ ದಿನದ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ತಾನು ವಾದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯಪೂ ನೆರವೇರಿ ಜ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನಾದಿಗಳಾದುವು ಆಚಾರ್ಯರು ಭೋಜನೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನರ್ಮದಾತೀರದ ಕದಂಬವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ನಿಜವಾದ ವನದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮಾರನೆಯದಿನ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ನರ್ಮದಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಿಂದೆಯೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಡನಮಿಶ್ರನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು ಪಂಡಿತನು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಗೃಹದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಎದುರುಗೊಂಡು ಕರತಂದು ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿದನು ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ವಾದದ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಯಾರಾದರೂ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯುಂಟಾಗಲು, ಕುಮಾರಲಭಪ್ರಾಚಾರ್ಯನ ತಂಗಿಯೂ, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣಳೂ, ಮಂಡನಮಿಶ್ರನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಉಭಯಭಾರತೀದೇವಿಯೇ ಆ ಪೈಕಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಉಭಯ

ರೂ ಒಪ್ಪಿದರು. ಆಕೆಯೂ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳಾದರೂ ತಾನು ಮನೆಯ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿ ತಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಅನರಿಬ್ಬರ ಕೊರಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮೊದಲು ಬಾಡಿ ಮಲಿನವಾಗುವುದೋ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರವಾದದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತರಾದಂತೆ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದು ನುಡಿದು ತನ್ನ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊರಟು ನಡೆದಳು.

ಮಂಡನಪಂಡಿತನೂ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ವಾದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು ಆಚಾರ್ಯರು ವಾದದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದರು

ಶ್ಲೋಕ:—

ಬ್ರಹ್ಮೈಕಂಪರಮಾರ್ಥ ಸಚ್ಚಿದಮಲಂ ವಿಶ್ವಪ್ರಪಂಚಾತ್ಮನಾ |

ಶುಕ್ಲೇರೂಪ್ಯಪರಾತ್ಮನೇವ ಬಹುಲಾಜ್ಞಾನಾವೃತಂ ಭಾಸತೇ ||

ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಾನ್ನಿಖಿಲ ಪ್ರಪಂಚನಿಲಯಾ ಸ್ವಾತ್ಮವ್ಯವಸ್ಥಾಪರಂ |

ನರ್ವಾಣಂಜನಿಮುಕ್ತ ಮಧ್ಯಪಗತಂಮಾನಂ ಶ್ರುತೇರ್ಮಸ್ತಕಂ ||

(ಶಂ ವಿ)

(ಅರ್ಥ — ದೋಷರಹಿತನಾದಂಥ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಮಯ ಬ್ರಹ್ಮನು ಒಬ್ಬನೇ ಸತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮುಕ್ತಿನ ಚಿವ್ವು ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುವ ಹಾಗೆ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಜ್ಞಾನದ ಜಗದಾಕಾರವಾಗಿ ಭಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಲಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಆತನು ಜನನ ಮರಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿವೆ) ಹೀಗೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, “ಈ ವಾದದಲ್ಲಿ ನನಗೊಂದು ವೇಳೆ ಅಸಜಯವಾದರೆ, ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವೆನು ಎಂದರೆ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಂಡನಪಂಡಿತನೂ ತನ್ನ ಮತವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ,

ಶ್ಲೋಕ:-

ವೇದಾಂತಾನಪ್ರಮಾಣಂ ಚಿತಿವಪುಷಿಪದೇತಕ್ರ ಸಂಗತ್ಯಯೋಗಾತ್ ||
 ಪೂರ್ವೋಭಾಗಪ್ರಮಾಣಂ ಪದಚಯಗಮಿತೇ ಕಾರ್ಯವಸ್ತುನ್ನತೇಷೇ ||
 ಶಬ್ದಾನಾಂಕಾರ್ಯಮಾತ್ರಂ ಪ್ರತಿಸಮುಧಿಗತಾ ಶಕ್ತಿರಭ್ಯುನ್ನತಾಣಾಂ ||
 ಕರ್ಮಭ್ಯೋಮುಕ್ತಿರಿಸ್ಸಾತದಿದ ತನಭೃತಾಮಾಯುಷಃ ಸಾತ್ಸಮಾಪ್ತೇಃ ||
 (ಶಂ ೧)

(ಅರ್ಥ:-ಚಿತ್ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷತ್ತು
 ಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಲಾರವು ವೇದದ ಪೂರ್ವಭಾಗವಾದ ಕರ್ಮಕಾಂ
 ಡನೇ ಪ್ರಮಾಣವು ಉಪನಿಷತ್ತಿನೊಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವು 'ಘಟ
 ಮಾನಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಂತೆ ಕ್ರಿಯಾಪರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದು
 ದರಿಂದ ಅಮರಣವಾಗಿ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.
 ಮುಕ್ತಿಯು ಕೇವಲ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ) ಎಂದು ನುಡಿ
 ದು, ತನ್ನ ಆ ವಾದದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅಸಜಯವಾದರೆ, ತಾನೂ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ
 ವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ
 ದನು. ಹೀಗೆ ವಾದವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ
 ದ ಅಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಎದುರೆದುರಿಗೆ ಕೂ
 ಡುತ್ತಿದ್ದರು ವಾದವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ
 ಉಭಯಭಾರತೀದೇವಿಯು ಸಭೆಗೆ ಬಂದು, ಪತಿಯನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಬರಬೇ
 ಕೆಂದೂ, ರಂಕರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಕರೆ
 ಯುತ್ತಿದ್ದಳು ಭೋಜನೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೂತ್ತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು,
 ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಗಳಿಗೆಗಳಿಗುವಾಗ ವನಃ ವಾದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊ
 ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಅದು ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ
 ಶ್ರುತಿವಚನಗಳೇ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದುವು ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾಪ್ರತಿ
 ಭಾಸ್ವಿತರಾಗಿ ನಾನಾಪಥ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಉತ್ತರಪಕ್ಷಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
 ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಇಬ್ಬರ ಮುಖಗಳೂ ಮಂ
 ದಹಾಸಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಪ್ತಸ್ಥಿತಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವಲ್ಲದೆ, ಯಾರಮುಖದಲ್ಲೂ
 ಕೋಪಕಳಂಕ ಅಸೂಯಾದಿ ಭಾವಗಳು ತೋರ್ಪಡಲಿಲ್ಲ ವಾದವು ನಡೆದಿ

ರಲಾಗಿ ಯಾರ ಮೈಯಿಂದಲೂ ಬವರು ಬರಲಿಲ್ಲ ಯಾರ ದೇಹದಲ್ಲೂ ಕಂಪನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಲಿಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯದೆ ಯಾರೂ ನಿರಾಶರಾಗಿ ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ “ಶೇಷಂಕೋಪೇನ ಪೂರಯೇತ” ಎಂಬಂತೆ ಯೋಗ್ಯ ಉತ್ತರಕೊಡಲಾರದೆ ಯಾರೂ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ವಿತಂಡವಾದವನ್ನಾಗಲೀ ಛಲನಾದವನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಧುವಾದದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು

ಹೀಗೆ ವಾದವು ಕೆಲವುದಿನಗಳು, ಅನೇಕ ಶಂಕಾಸಮಾಧಾನಗಳೊಡನೆ ನಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ಯತಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಉಭಯಭಾರತೀದೇವಿಯು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಆ ದಿನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪತಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿನ ಹಾರವೂ ಬಾಡುತ್ತಿರಲು, ತನ್ನ ಪತಿಯು ಪರಾಜಿತನಾದನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆ ದಿನ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಒನ್ನಿರೆಂದು ಕರೆಯದೆ ಆಕೆಯು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಎಂದ ರ ಮಂಡನಮಿಶ್ರರು ಗೃಹಸ್ಥಾರ್ಥಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಂತಾಯಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು ಈ ಮಂಡನಮಿಶ್ರರೇ ತರುವಾಯ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠಕ್ಕೆ ಆದಿಗುರುಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು!

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ಮಾತಾಶಾರದಾ — ಅದ್ವೈತಮತಸ್ಥಾಪನೆ”

ಮಂಡನಮಿಶ್ರರ ಪರಾಜಯವಾದನಂತರ, ಶ್ರೀಉಭಯಭಾರತೀದೇವಿಯು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು, “ಯತಿವರ್ಯರೇ, ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಂಡನಾರ್ಯರು ತಮ್ಮಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದುದು ವಾಸ್ತವ, ಆದರೆ ಪತ್ನಿಯು ಪತಿಯ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯಾದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದ್ದಳೆ ನೀವು ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಯಿಸಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ” ವೆಂದಳು. ಆ

ಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿ “ಯಶೋವಂತರಾದ ಪುರುಷರು ಅಬಲೆಯರ ಸಂಗಡ ವಿವಾಹ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ” ವೆನ್ನಲ್ತು ಭಾರತೀದೇವಿಯು “ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾದವರು, ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರು ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಆಗಲಿ, ಪುರುಷರೇ ಆಗಲಿ ಗಮನಿಸದೆ ಸ್ವಮತಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಾದಿಸಿ ಜಯಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಾರ್ಗಿ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯೊಡನೆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳೊ, ಸುಲಭ ಎಂಬ ಅಬಲೆಯೊಡನೆ ಜನಕಮಹಾರಾಜನೊ ವಿವಾಹಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಶಂಕರರು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿ, ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಉಭಯಭಾರತೀದೇವಿಗೂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ವಾದವು ಹದಿನೇಳು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ದೇವಿಯು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು, ಒಂದಾದಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದಳು. ಆದರೆ ಶಂಕರರು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಸಾಂಧಿತ್ಯವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಮಂಜಸ ಪ್ರತುತ್ಪರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಭಾರತೀದೇವಿಯು, ಆಚಾರ್ಯರು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರಾದುದರಿಂದ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಅವರನ್ನು ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಖದಿಂದ ಸೋಲಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ‘ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಕಲೆಗಳೆಷ್ಟು? ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು? ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವು ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ? ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ?’ ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಆಚಾರ್ಯರು ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಭ್ರಾಂತರಂತಾದರು. ಆಗ ಅವರು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ‘ತಾಯೇ ನಾನು ಆಜನ್ಮಸನ್ಯಾಸಿಯು, ಆದುದರಿಂದ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಅವಕಾಶವಿತ್ತರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆನು’ ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಉಭಯಭಾರತೀದೇವಿಯು ಒಪ್ಪಿದಳು. ಆಚಾರ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ

ಹೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಅಮರಕವುರನೊಬ್ಬ ಪಟ್ಟಣದ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನು ಮೃತನಾಗಿದ್ದು, ಆತನ ದೇಹವನ್ನು ದಹನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಡನೆ ಆಚಾರ್ಯರು, ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶ ವಿದ್ಯಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ರಾಜನದೇಹವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಆ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬರುತ್ತೇವೆಂದು ನುಡಿದರು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಪದ್ಮಪಾದರು ವಿನಯದಿಂದ, “ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ರಾಜನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಮನಸ್ಸು ಒಡಂಬಡದಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಹಾಗೆ ಬರಬಹುದಾದರೂ, ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ತಮ್ಮ ಸನ್ಯಾಸಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಈ ವರ್ತನವು ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆವಿಸಲಾರದು” ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಆಗ ಶಂಕರರು—“ನೀಜ, ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಂಥ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನಿಗೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಯಾವ ತಂದಾ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಬಂಧನಗಳಿಗೂ ಮನಸ್ಸೆ ಕಾರಣವು. ಸಂಕಲ್ಪರಹಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಬಂಧಿಸಲಾರದು. ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ಅಧವ ದುಷ್ಟಕರ್ಮಗಳ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು” ಎಂದು ನುಡಿದು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ, ಒಂದು ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪೂಜ್ಯದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಜಾಗೃತೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಅಮರಕರಾಜನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ಯಾದೀದೇಹವು ನಿರ್ವೀತನವಾಗಿ ಬಿದ್ದು, ರಾಜನ ದೇಹವು ಸಚೇತನವಾಗಿ ಚಲಿಸಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಒಡನೆ ರಾಜಪತ್ನಿಯೂ, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲವೂ ಆನಂದ ಕೋಲಾಹಲಗಳಿಂದ, ರಾಜನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಆಚಾರ್ಯರು ಡಾಕನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಂತಃಕವುರದ ಸ್ತ್ರೀಜನರಿಂದ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯಚಾತುರ್ಯ, ಉದಾತ್ತಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳು, ಆ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗುಣಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೂ

ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೂ ಇವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮಹಾರಾಣಿಯು, ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿ “ಈ ದೇಹವು ಮಹಾರಾಜರದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇದರೊಳಗೆ ಸೇರಿದವ ಜೀನಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನದಲ್ಲ ಯಾವನೋ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಯೋಗಿವರ್ಯನೊಬ್ಬನು, ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಈ ರಾಜಕಳೇಬರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ಹುಡುಕಿ, ಮೃತಕಳೇಬರವು ಎಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ದಹಿಸಿಬಿಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಂತ್ರಿಯು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹುಡುಕಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಇತ್ತ ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರು, ಅನು ದಿನಗಳಾದರೂ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಬಾರದಿದ್ದುದರಿಂದ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ, ಗಾಯಕರ ವೇಷದಿಂದ ರಾಜಸಭೆಗೆ ಬಂದು,

ಶ್ಲೋಕ:—

• ನಿಶ್ಚಮಸಿನೀರಜಸಿ ನಿರ್ಗುಣಸತ್ವೇ | ತೇಜಸಿವಿವೇಕಜುಷಿ ಭೇದಮತಿಶೂನ್ಯೇ ||
ನಿವಚನಮಾನಸ ಪದಾತಿಗಮಚಿಂತ್ಯಂ | ತತ್ತ್ವಮಸಿ ತತ್ತ್ವಮಸಿ ತತ್ತ್ವಮಸಿ ರಾಜ ||”

ಎಂಬ ಈ ಬಗೆಯ ಐದು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಪೂರ್ವವೃತ್ತವು ಅವರ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಶಂಕರರು ಆ ರಾಜಕಳೇಬರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು, ಒಂದು ಪಾರಿವಾಳದ ದೇಹವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಮರದ ಮೊಟ್ಟರೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು ಆ ವೇಳೆಗೆ ರಾಜದೂತರು ಹುಡುಕುತ್ತಾ, ಬಂದು ಆಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಶವವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ದಹಿಸುತ್ತಿರಲು ಕಂಡು ಹತಾಶರಾಗದೆ ಅದನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ,

ಶ್ಲೋಕ:—

ಶ್ರೀಮತ್ಪ್ರಿಯೋನಿಧಿ ನಿಕೇತನಚಕ್ರಪಾಣೇ | ಭೋಗೀಂದ್ರ ಭೋಗಮಣಿರಾ

| ಜಿತ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತೇ ||

ಯೋಗೀಶಶಾಶ್ವತಶರಣ್ಯ ಭವಾಬ್ಧ ಪೋತ | ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮದೇಹಕ

[ರಾವಲಂಬಮ್ ||”

ಎಂಬ ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಸ್ವಾ

ಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಆ ದೇವರದೇವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ಅಚಾರ್ಯರ ದೇಹವನ್ನು ತನ್ನ ಮಂಗಳಚರಹಸ್ತಗಳಿಂದ ತಡವಿ ಅದನ್ನು ಅಗ್ನಿಬಾಧೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

ತರುವಾಯ ಅಚಾರ್ಯರು ಅಷ್ಟರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ವುನಃ ಮಾಹೇಷ್ವತೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಉಭಯಭಾರತೀದೇವಿಯು ಈ ಸಾಲ ನಾದಮಾಡದೆಯೇ ಅವರ ಸರ್ವಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು ಅಚಾರ್ಯರು ಆಗ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೂರಿತು “ತಾಯೇ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ವಾಸಿಸಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಸಕಲರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ದಯೆಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ಶಾರದಾ ದೇವಿಯೂ “ತಥಾಸ್ತು” (ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ) ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ವರ್ವತಾನಳಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಗಳ ತೀರದಲ್ಲಿ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ಮಹರ್ಷಿಯ ತಂದೆಯಾದ ವಿಭಾಂಡಕ ಮಹರ್ಷಿಯ ಆಶ್ರಮವಿರುವುದು ಅದರ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ವರಾಹರೂಪ ಶ್ರೀ ಎಷ್ಟೊಂದು ತನ್ನ ಮಹಾಪತಾರ ಕೃತ್ಯವು ಮುಗಿದವೇಳೆ ವರಾಹ ದೇಹವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ ಆ ಪ್ರದೇಶವು ನದೀತೀರ, ನಿರ್ಜನತೆ, ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದರ್ಯ, ಮುಕ್ತವಾತಾವರಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ತವೋಪನಸಾಗಿಯೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರಬಹುದಾದುದು ಶ್ರೀ ಅಚಾರ್ಯರು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ದೇವಿಗೆ ಒಂದು ಆಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವನ್ನು ಬರೆದು, ಎಧ್ಯಕ್ಷರೀತಿಯಿಂದ ಆ ದೇವತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಋಷ್ಯರಾದ ಮುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರನ್ನೇ (ಮಂಡನಮಿಶ್ರ) ಪ್ರಧಾನ ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಪೀಠವು ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಂಬೆಯ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲಿನ ಮಹಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳೆಂಬ ಗೌರವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ

ತರ.ವಾಯ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಗಳಿಗೆ ವಾರ್ತಿಕಗಳ

ನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲು ಕರ್ಮವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಅವರು ಬರೆದ ವಾರ್ತಿಕವು ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಆಚಾರ್ಯರ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಲಾರದೆಂದು ಪದ್ಮಪಾದರೇ ಮುಂತಾದ ಶಿಷ್ಯರು ಸಂದೇಹಿಸಲು, ಆಚಾರ್ಯರು ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಗಾದರೆ ಮೊದಲು ಅದ್ವೈತಪರ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಿರೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುರೇಶ್ವರರು, ಮೊದಲು ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಗಳಿಗೆ ವಾರ್ತಿಕವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಅನುಮತಿಸಿದರು ಅದರಂತೆಯೇ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರೂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ, ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಸ್ತೋತ್ರ, ಪಂಚೀಕರಣ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ವಾರ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ತಮ್ಮ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ೨೦೦ ಸಂವತ್ಸರಗಳ ಕಾಲ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಂಹಾಸನವನ್ನು ಅಧೀರೋಹಿಸಿದ್ದು ತರುವಾಯ ಸನ್ಮಾಧಿಸ್ಥರಾದರು — ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಕಾಯಕಷ್ಟ ಮನಃಕ್ಲೇಶಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟರೂ ಕೊನೆಗೂ ಮತ್ತಾ ಶಾರದಾಸೇವೆಯನ್ನೂ, ಅದ್ವೈತ ಪ್ರಥಮ ಮರವನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಮುಂದೆ ಸ್ಥಿರರೂಪದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲ ನಲಸಿ ಕೆಲಸಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಎಲೆ ಪರವಿಸಿ ಧನ್ಯರಾದರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ಧಾರ್ಮಿಕ ದಿಗ್ವಿಜಯ — ಅಂತ್ಯದೇಶ”

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ತಮ್ಮಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರ್ಬಾಧಿತವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು, ಒಂದು ಮರವು ಫಲಪಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳಾದ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರಂತಹ ಅಧಿಪತಿ

ಯು ದೊರೆತುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಜೀವಿತವನ್ನು ಬರೆದಿರುವವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು, ಶ್ರೀಮತಿ ಅರ್ಯಾಂಬೆಯ ದಿವಂಗತಳಾದುದು ಆಚಾರ್ಯರು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ತರುವಾಯವೆಂದ. ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರಾದುದರಿಂದ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆವಂತೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಠದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವೇನೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವರ ತಮ್ಮ ಇತರ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಭರತನಪಾದ ಪೂರ್ವ ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಾತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸುತ್ತತೊಡಗಿದರು. ಕಾಂಜೀನಗರಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಸಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀ ವರದಹಾಜಸ್ವಾಮಿಗೂ ಶ್ರೀಮದೇಕಮ್ರನಾಥನಿಗೂ, ಕಾಮಾಕ್ಷೀದೇವಿಗೂ ಮನೋಹರನಾದ ಆ ಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಅಷ್ಟ ತಂದಿಹಾಕಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಕಾಮಾಕ್ಷೀದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀಚಕ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಂದ ತಿರುತಿಗೆ ನಡೆದು ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಕಾಳಹಸ್ತಗೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಕಾಳಹಸ್ತಿಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಚಿದಂಬರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬೃಹದಾದಿ ದೈವರಮಣವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ವ್ಯಯಾಣವಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ತರುವಾಯ ವೆಂಧುರ ಅನಂಶಶರಾನ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸುಚಾರವಾಡಿ ದರವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ವರಕ್ಷಾಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ವಾಸುಕೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕುಮಾರವಸ್ತಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಗೋಕರ್ಣ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಶ್ರೀಮಹಾಲೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ, ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಜಗನ್ಮಾಧವಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಭೋಗವರ್ಧನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪದ್ಮಪಾಂಗಾಶರಮಂಥವನ್ನು ಅಧೀಶವನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಗೆ ನಡೆದು ಮಹಾಕಾಳೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಜಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಪಾಪಾರಾಧಿಗೆ ಪ್ರವಾಣವಾಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಶಿವಸ್ವಾಮಿಲಕಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮಠ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀತೇಜೋಬಿಕಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತಾವು ಪುನಃ ಮತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದರು. ಆ ಬಾಯಗರ ಈ ಭಾರತವೇಳದ ಭ್ರಮಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲದಿದ್ದ ಅನೇಕಮಂದ ಬೌದ್ಧಪಂಡಿತರೂ, ಕಂಠಾಲಿಕ, ಶಾಕ್ತೀಯ, ಮುಂತಾದ ಮತಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೂ ಎದುರಾಗಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವಿತಂಡವಾದಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಜ

ಕಾರ್ಯದ ಸಮುಕ್ತಿಕವಾದ, ಸಂಸ್ಕರಣವಾದ, ಸಪ್ರಮಾಣವಾದ ಈ ವಿ
ವಾಂಶಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಆ ಕಾಲದ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಗದೆ ಕಾರ್ಯ
ವಾಯಿತು. ಭಾರತದೇಶವೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಗುರುತಿಯು ಕೃ
ಕೂಂಡಿತು. ಅಂತೇ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಆಜೀವಗಮ್ಯರ ಗತಿಯು ಪ್ರಸಿ
ದ್ಧವಾದರು.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರರು ಸರ್ವಸಿದ್ಧರಾದ ಕಾರ್ಯವು ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಿ
ಲೆಂಬಂತೆ ತೋರಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸೂತ್ರ ಮುಖ್ಯತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪ
ಸಿದ್ಧವೆಂಬವನೆಯು ಹಸರವಾಸಿಯಾಗಿರ ಅಭಿನವಗುಪ್ತನನ್ನು ಮುಖ್ಯ
ಕಾರ್ಯ ಕೊಡಲು ಕಾರ್ಯವಾಸಿಯಂತೆ, ಅವನು ಅವರೊಂದಿಗಿ
ರುವವರ ಈಗಿನ ಅಸ್ಥಾನದಿಂದ ಗೌರವದಿಂದ ಬಿಡಲು ಕಾರ್ಯವಿತ್ತಿದ್ದನು.
ಶಂಕರ ಕಾರ್ಯವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೂಗಿ. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಾಸಿಯೊಡ
ಅವನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸುವರು. ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪಾದಕವಾದ
ಅವನಿಗೆ ದಯಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಾದವರು. ಸಾಧವಲ್ಲ ಅವನಿರುವಿಗೆ ಮತ್ತು
ಜಯಸಲಾರವ ಅಭಿನವಗುಪ್ತನು, ಹೇಗಾದರೂ ಅವರನ್ನು ತೀರಿಸಿಡುವ
ಕಂದು ಆಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಸಿಯವನಂತೆ ಆಕಾರ್ಯವು ಕಲ್ಪಿಸುವರು. ಆ
ದನ್ನು ಗಮನಿಸಿಲ್ಲಿವಾರವೂ ಅವರಾದ ಅವಶ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಸಾ
ಪ್ತವಾ, ಅವರನ್ನು ಬಿಡುವುವವತೊಪಿತು. ವ್ಯಾಧಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಎ
ಸಾಯ ತೊಂದರೆಯಾದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ವಾದರು
ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೂಡಿದರಾದರೂ ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣಗುಣವಾಗಿಲ್ಲ
ವಾಗಿಯೇ ಆಕಾರ್ಯವು ವ್ಯಾಧಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿ ಮೂಗಿ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ
ಯವನನ್ನು ಅರಾಧಿಸಿದರು. ಅಗಲೇ ಅವರು ಸ್ವಾನಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದೇಕರ
ನ್ನು ಕರಣಿಸುವೇಕಮ, ಭಗವಾನ್ಸಾರವಾಸಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಂತೆ
ಆಗ ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಕಳವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಬಿಸಿಬೀರಕ ಬುಗ್ಗೆ
ವು ಈಗಲೂ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತವೇಶವಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಗ್ಗಿಜಯ ಮಾಡಿ ಅದ್ವೈತ ದುಂದು
ಮನ್ನು ನೋಡಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬದಲಿ ಕೇವಲರಗಳಲ್ಲಿ ತರು
ಕೂಡಲು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಹೇವದ ಅಶಕ್ತಿಯು ಹತ್ತಾ ಗುತ್ತಾ ಬಂ
ತು ಆದರೂ ಮಹಾಕುಟಮಾನ್ಯತರಾದ ಅವರು, ತೇಜವುಂಟರಾಗಿಯೇ
ಇದ್ದು ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಅಂತ್ಯದೇವಯವರಗೂ ಬೋಧಿಸಿ, ಕ್ರಿ. ಶ. ೮೫೨ ನೆಯ
ಸಂವತ್ಸರದ ತಮ್ರ ಮೂನತ್ಕರಡನೆಯ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು
ಪ್ರಕಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅತ್ಮತತ್ವವಲ್ಲ ಲೀನವಾದರು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ಮುಕ್ತಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವೆಂಬ ಹೇಳಿದರೂ ಕರ್ಮವು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಅಸಮೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿವಾದವಾದ ಸಾಧಕನು ಕರ್ಮನುಷ್ಠಾನವರನಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು. 'ಸೋಹಂ' 'ತನುಸಿ' 'ಅಹಂಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ' ಮುಂತಾದ ಮಹಾ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಅಹಂಕಾರವು ಮಹಾರಗಳಿಂದ ಬೀಗುವ ಶೂರರ ಪಾಲಿನ ತುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯ ಸ್ವವಿವೇಕ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಸಾದನ ಚತುಷ್ಟಯ ಸಂಪತ್ತಿ, ಶಮದಮಾದಿ ಛಿದ್ರಾಧನ ಇವುಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾದವನು ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಹೇಳುವುದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಅಜ್ಞಾನವೇ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ಬಂಧಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮವೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನವೇ ಕೃಪೆಯನ್ನು ತೆರವು ಮಾಡುವ ನುಷ್ಠಾನವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಮಾಯೆಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಮುಕ್ತನಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಬೋಧಿಸಿದರು. ನಾನು ನನ್ನದೆಂಬ ಕೇವಲ ಆಲಸಂಗತಿ ಇನ್ನೇ ಗೆಲುವುದು ಮಾನವನು ಹರಿಹರರ ಐಕ್ಯಭಾವ ಭಿನ್ನ ಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡಿದಂತೆ ನೃದರ ನಿಷಲತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಭೇದಭಾವವನ್ನು ಮರೆತು ಒಂದೇನುನು ಭಾವದಿಂದ ಹರಿಹರರನ್ನು ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಭಜಿಸಿರೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಮೃದುಮಧುರವಾದ 'ಭಜೋಮಿ' ಗೀತೆಯಿಂದ ಲೌಕಿಕ ಜೀವಿತದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಇಷ್ಟೇಯೆಂದು ವಿಣಿಷಲು ಯಾರಿಗೆ ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲ!—ಅನಂತ ಉಪಕಾರಗಳಾದುವು! ಅಗಾಧ ಪ್ರಯೋಜನವಾಯಿತು ಅದ್ವಿತೀಯ ಸಹಾಯವಾಯಿತು!

ಯಾವ ಆ ಪುರುಷ ಪುಂಗವರು ವಿವ್ರ, ರಾತ್ರಿ ಬಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯವೆನ್ನಿಸಿ ಕರ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ—ದುರತಗಳ ಹಾವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಳಿಯಲನುವಾಗಿದ್ದ ಸನಾತನ ವೇದಧರ್ಮವನ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದರೋ, ಆ ಮಹಾಪುರುಷರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನವು ಅವರ ಆ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಗಳೂ, ಸ್ವಾರ್ಥತತ್ವಗಳಾದ ಅವರ ಆ ಸಾರಿತ್ರಿಯೂ. ಸಕಲ ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲೂ ಆಯ ಗುಣಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಭಾರತದೇಶದ ನವಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಲಿ! ಸ್ವಿಕತೆಯು ನಶಿಸಿ ಆಸ್ತಿಕತೆಯು ಪುನರ್ಜೀವಿಸಲಿ! ಹಿಂದಿನ ಆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನವು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು

ಸುಖೋದ್ಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ (ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ:—

ಸಂಸಾರರೂಪರಥಕ್ಕೆ ಜಾರ್ಯಾರ್ಥತರ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳು. ರಥವು ಸಂಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಸೇರಲು, ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಾನವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಾಷ್ಠಮಯರಥದ ಚಕ್ರಗಳು, ಎತ್ತರ ಆಕಾರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿರದೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಅಂಗುಲದಷ್ಟು, ವೃತಾ ಸವಿಧರೂ ರಥವು ಹೇಗೆ ಸಂಯಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸಾರರಥವ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳಾದ ಪತಿಪತ್ನಿಯರೂ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳು, ದಯೆದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಾದಿಗಳು, ಗುಣನಡತೆಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನರಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರರಥವು ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಲಾರದು. ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಸುವುದು! ಚಕ್ರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಕೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ರಥವು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪತಿಪತ್ನಿಯರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರು ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳುಂಟಾಗಲಾರವು. ಪತಿಯು ಪತಿಯು ಮನೋನುಕೂಲಿಗಳಾಗಿಯೂ ಸಂಸಾರದ ಸಿತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ನಡೆಯತಕ್ಕವಳಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು; ಪತಿಯೂ ಪತಿಯ ಸಹಜಾಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ, ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದ ಬೆರೆದು ಇರತಕ್ಕದ್ದೇ ಸಂಸಾರವು ಸುಖಮಯವಾಗಿ ಸಾಗಲು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವಲ್ಲ, ವಸ್ತ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲ, ಧನಸಂಪಾದನೆಗಳಲ್ಲ, -ಪತಿಪತ್ನಿಯರ ಮನೋಧರ್ಮಗಳ ಒಂದಾಗಿರುವಿಕೆಯೇ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಸುಖಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವು. ಹೀಗೆ ಗಂಡಸೊಂದಿರ ಮನೋನುಕೂಲಿವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲಭಿಸದು. ಇಬ್ಬರೂ ಸುತೀಕ್ರಿತರಾಗಿರಬೇಕು ಅವರು ಆತ್ಮರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಲಿ ರುದಿರಬಹುದು! ಆದರೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಾಗಿರಬೇಕು. ಒಬ್ಬರ ಕಷ್ಟ ಖುಸುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಷ್ಟು ಲೌಕಿಕ ಜ್ಞಾನ, ತಾಳ್ಮೆ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಇರಬೇಕು. ಒಬ್ಬರ

ಶ್ರೀಮಚಂತನೆಯ ನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಗಮನಿಸದಿದ್ದರೆ ಆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಏನು ಸುಖವಿದ್ದೀತೆ?

ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕ ಕತಥಾನಾಯಕಿಯು ರಾಣಿ ವೀರಮತಿ. ಈಕೆಯ ಜೀವಿ ತವು ಶ್ರೀಮತಿ ಭಂದಾರು ಅಚ್ಚಮಾಂಬಾ ಎಂಬ ಅಂಧ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯೊಬ್ಬರಿಂದ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಚಿತವಾದ “ಅಬಲಾ ಸಚ್ಚರಿತ್ರ ರತ್ನ ಮಾಲಾ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವೊಂದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಥೆಯು ಅದರ ತರ್ಜುಮೆಯೇ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಬರೆದುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರರಮಣಿಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜೀವಿತಚರಿತ್ರೆಯೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಘಟನಾವಳಿಗಳು ಇದು ಕಾದಂಬರಿಯೋ ಎಂದು ತೋರುವಂತಹ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಪುರುಷನಂತೆಯೇ, ಸರ್ವವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಸುತೀಕ್ಷಿತಳಾದರೆ, ಪತಿಯ ಕಷ್ಟತಾಪತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ನೆಳಲಿನಂತೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಳಾಗಬಹುದು! ಕಷ್ಟಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಟೆಗಾಗಿ ಎಂತಹ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯಸಮಯ ಉತ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಬಹುದು! ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ವೀರಮತಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಭಕ್ತನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೂ ಸೆಷ್ಠನನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಸದ್ಗುಣವೂ, ಕಳ್ಳನ ಗಲಿತನದಿಂದ ಕಳ್ಳತನದ ಗುಣವೂ ಉಂಟಾಗುವಂತೆಯೇ, ಮಹನೀಯರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಗುಣನಡತೆಗಳೂ ಉಂಟಾಗದಿರಲಾರವು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾನಿಧ್ಯವು ದೊರೆಯದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಲಾಗಿರಲಿಂವೇ, ಚರಿತ್ರೆ ಚಿತ್ರಪಟಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾನಿಧ್ಯದಿಂದಾಗುವಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನ-ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ, ಚರಿತ್ರೆ ಚಿತ್ರಪಟಗಳಿಂದಲೂ ಆಗುವುವು. ಹೀಗೆ ಮಹನೀಯರ ಮಹತ್ವಪ್ರದರ್ಶಕ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಾಲಕ ಬಾಲಿಕೆಯರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣನಡತೆಗಳು ಮೊಳೆತು, ಬೆಳೆದು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಫಲಪ್ರದಗಳಾಗಲು ಲೇಶಮಾತ್ರವಾದರೂ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರಲಿಂಬ ಮಹೋದ್ದೇಶವಿಂದ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯು ಮಾತೃಭಾಷಾಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ದೇಶ-ಭಾಷಾಬಾಂಧವರು ಸ್ವಹಸ್ತಪರಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಇದರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಾಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ
೧೦-೧-೧೯೨೬

ಕೆ. ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್.

శుభోధ శుశుమాంజలి గ్రంథమాలా ఏప్రిల్ ౧౯౨౬

శత్రువులను నిర్మూలించు రాణి పులిరమణి

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ

ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೀರಸ್ತೋತ್ರ

ವೀರಮತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಜನನ-ಬಾಲ್ಯ-ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ”

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಭರತಖಂಡವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಿಂದ ಎಡೆಬಿಡದೆ-ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತವ ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗಾದರೂ ಮಾತೃವಿಗಿಂತಲೂ ಸವಿವಾಹದ ಬಂಧವು ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು, ನಿರ್ವಿವಾಹ ವಿಷಯವು! ಬಾಂಧವರಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮೊದಲನೆಯವಳು ಎರಡನೆಯವನು ತಂದೆ. ಜನ್ಮಿಸಿದ ತರುವಾಯವೇ, ಅಸ್ಥಿತತ್ವದಿಂದಿರ ಆತ್ಮತಂಗಿಯರ ಸಂಬಂಧವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಜನನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಇರುವುದೆಂದರೆ ಅತಿಶಯವೆನು! ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲ, ಜನನವೇ ಅವರ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿರುವಾಗ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಇರುವ ಬಾಂಧವ್ಯವು ಅತಿಶಯ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆ ಜನ್ಮಕೊಟ್ಟು, ಹಾಳೊಡಿ ಮೋಳಿಸಿದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟುಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಸೇವಿಸಿ, ಗೌರವಿಸಿದರೂ ಅದು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾದರೂ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜ್ಯವಾದುದು, ಗೌರವಾರ್ಹವಾದುದು. ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದೊಂದು ಹನಿ ರಕ್ತದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಷಣಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶಮಾತೆಗೂ ಷಣಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ದೇಹವು ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಾದುದಷ್ಟೆ! ಪೃಥ್ವಿ, ಅಪ್, ತೇಜೋವಾಯುರಾಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಹೆಚ್ಚುಭಾಗವಾದ ಪೃಥ್ವಿವ್ಯಂಶವು ಎ

ಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು? ಅದು ಈ ಭಾರತಭೂಮಿಯ ಅಂಶವಲ್ಲವೇ? ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ದವಸಧಾನ್ಯ-ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಬೆಳೆದುದಲ್ಲಿವೆ? ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ, ಭಾರತಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳ ಜಲದಭಾಗವು ಸೇರಿಲ್ಲವೇನು? ನನ್ನ ದೇಹ ಮಮಕಾರಕ್ಕೆ ವಶನಾಗಿ ಮೆರೆವ ಈ ದೇಹದ ಒಂದು ಅಣುವೂ ತ್ರವಸ್ತುವಾದರೂ ಈ ಭಾರತದೇಶ ಮಾತೆಯಿಂದ್ದದೆ ಬಂದ ಒಗೆಯು ಬೇರಾವುದು?

ತನಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತು, ಬೆಕ್ಕುವನನ್ನು ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ಅವರ ಮುಪಿನಲ್ಲಿ ತನುಮನಧನಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಬವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸರ್ವವನ್ನೂ ಅವರ ಪ್ರೀತಿಯೋಸ್ಕರ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ-ಹೀಗೆ 'ಸೇವೆ ಮಾಡಿ' ಮಾತಾಪಿತೃ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವವನೇನೋ ಅವನೇ ಸ್ವತ್ರ-ಮಗನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹನು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂ-ಹೆಳುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತದೇಶದ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕದ-ಸೇವೆಯಲ್ಲೇ ದೇಹವನ್ನು ಸಮಯಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದ್ದದೆ ದೇಶಮಾತೆಯ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವುದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ನೀನು ತಾನೆಂದೆನ್ನದೆ-ಅವನು ಇವನೆಂದೆನ್ನದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ದೇಶಸೇವಾವ್ರತದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಾಧರನಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕು. ಸಮಯ ಬಂದರೆ ಎದೆಯ ರಕ್ತವನ್ನರ್ಪಿಸಲೂ-ತಲೆಯನ್ನ ತೆರಲೂ ಹಿಂದೆಗೆಯದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟುವುದು, ಇರುವುದು, ಹೋಗುವುದು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಮಾತೃಭೂಮಿಗಾಗಿ ಸೇವೆಮಾಡಲೇಕಾಡುವುದು ದೇಹಧಾರಣೆಗೆ ನಿಶ್ಚಾಸೋಚ್ಛಾಸಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವಂತೆಯೂ, ಬಾಯಾರಿಸಿದರೆ ನೀರುಕುಡಿಯುವಂತೆಯೂ ಅನಿವಾರ್ಯಧರ್ಮವಾಗಿರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ದಾಸರಾಗಿ-ಪೋಹಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಅಂತಹ ಮಾತೃಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ನೋಡಿ, ಅಷ್ಟುಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ತುಚ್ಛಭಾವದಿಂದ ಕಂಡು ಕಪಟಗಳಾದ ಪರಕೀಯರ ಕುಮಂತ್ರ ಕೊಳ್ಳಿಳಪಟ್ಟು ದ್ರೋಹಿಗಳಾಗುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಮಾತೆಯ ಶಾಪವಿರಲಾರದೆ! ಅಂಥವರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಾದರೂ ಸಹಾಯವಾಡಿ ಯಾರೆ!

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇವಾಫರ್ಮದ ವಿಷಯ ವಿಚಾರವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ದೊರೆತು ಸೇವೆಯೆಂದರೇನು? ಅದನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನಾರ?—ಹೇಗೆ? ಭಗವತ್ಸೇವೆಯೇ ಜನ್ಮದ ಪರಮಧೇಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನು, ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನವವಿಧಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ತನ್ನದೊಂದಿಗೆ ಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ವಸ್ತು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅದರ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವನ್ನು ನಿವೇದಿಸುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾದ ದೇಶಭಕ್ತನಾದಂಥ ದೇಶಸೇವೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಹ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಹಜಾತೀಯರ, ಸಹಧರ್ಮಿಯರ ಸ್ವದೇಶೀಯರ ಹಿತಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಏನೆನುಮಾಡಬೇಕೋ ಆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು! ಅವನ ದೇಶಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯು-ಪರಕೀಯವೆಂಬ ಭೇದವಿರದು ಆತನಿಗೆ ಲಾಭವಸ್ತುಗಳ ವೇಲೆ ಗಮನವಿರದು. ಆತನು ಇದು ಮಾನ ಇದು ಅಪಮಾನ, ಇದು ಸುಖಕರವಾದುದು ಇದು ಕ್ಲೇಶದಾಯಕವಾಗುದು. ಇದು ತನಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತರವುದು, ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂದೆಗೆ ಅಥವಾ ಹೇಳನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನೇ ಗಮನಿಸನು. ದೇಶಕ್ಕೊ-ಮಾನವವರ್ಗಕ್ಕೆ-ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹಿತಕಾರಿಯೆಂದು ತೋರಿತೆಂದರೆ ಆತನು, ಆ ಕೆಲಸವು ಎಷ್ಟು ಕೇಶಕಂವಾದುದಾದರೂ ಹಿಂದೆಗೆಯದೆ, ಅದನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಅದರ ಸಾಧನಗಾಗಿ ಪುರಸ್ಕಾರಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟೂ ಶ್ರಮಿಸುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥವೆಂಬುದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ತನಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಇಂತಹ ಲಾಭವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಸೆಯೇ ಆತನಿಗಿರದು. ಆತನೂ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದ ಮಹಾಯೋಗಿಯಂತೆ ಫಲಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಾ, ಸರ್ವವೂ ಈಶ್ವರಾಧೀನವೆಂದು ಕೇವಲ ಪರತಂತ್ರನಂತಿರುವನು

ಇದು ಕೇವಲ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಕರಾದ ಕರ್ಮವೀರರ ಮಾತಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯರು ಒಂದೇಸಾರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಲೌಕಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳು, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಇಂತಹ ಗಮನವಾದ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ದೇಶಸೇವಾವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತು! ನಿಜ, ಅದುದರಿಂದಲೇ ದೇಶಸೇವಾಕಾರ್ಯವು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಆಗ

ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಹತಾಶವಾಗಿ ಯಾರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ದೇಶಸೇವಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ-ಪರಹಿತಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರಹೋಗಿ ದೇಶವನ್ನು ತೇಯ್ದುರುವ ಮಹಾಪುರುಷರು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ದೇಶಸೇವಾಕಾರ್ಯವು ನಮಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ನಾವು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ, ಅಂತಹ ವುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹತಾಶರಾಗಕೂಡದು. ಮನುಷ್ಯನು ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಹುಜನ್ಮಗಳ ಕೊನೆಬಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವಂತನಾಗಿ ಸರ್ವವೂ ವಾಸುದೇವನೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನು ಕಡು ದುರ್ಲಭನೆಂದೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ನುಡಿದಿರುವನಲ್ಲವೇ! ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವವೂ ದೇಶವೇ-ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸೇವಾಶೀಲನಾಗುವ ಕರ್ಮಿಯೋಗಿಗಳಾದರೂ ದುರ್ಲಭರೇ! ಮಿಕ್ಕವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅವರು ಹೋದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಭಗವತ್ತೇನಾನಿರತರಾದ ಪೂರ್ವಿಕ ಮಹನೀಯರು, ಲೌಕಿಕರ ಈ ಬಗೆಯ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯದಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಕಥನ ಸದ್ಗುಣಶ್ರವಣಾದಿಗಳು ನಡೆದಾಗ ತನ ಹೇಯ ಜೀವಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಸತ್ತು ಲೌಕಿಕವಾದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಪರಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ-ಇತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳಮೇಲಿನ ಆಶಾಮೋಹಗಳೂ ಖಡಿಸಲು ಕರ್ತವ್ಯವು ತೋರದೆ ಹತಾಶನಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮಹಾಮುಹುರಾದ ಪೂರ್ವಿಕರಿಗೆ ಗೋಚರವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಇದನ್ನಂತೇ ಅವರು ಸುಲಭಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ಭಗವತ್ತೇವಾಮಾರ್ಗಗಳಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ನೀನು ಮಾಡುವ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಹರಸೇವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಮಾಡೆಂದರು. ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೂ ಹರಿಕಥೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯೆಂದರು. ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೂ ಹರಿಯ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳೆಂದು ಗೌರವಿಸೆಂದರು. ನಡೆವುದಿಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸೆಂದರು. ಹೀಗೆ ಸುಲಭ ಮೊಜಾವಿಧಾನವಿಂದ, ಕಸಿಯಂತೆ ಜಪಲತೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ

ಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿತಂದು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹರಿವಾದ
 ದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರನಿರ್ವಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಭಗವತ್ಸೇವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದ ಪ್ರಧಾನಪಾತ್ರವು ಸಂಸಾರದ ಮೂಲಕನಾಗಿಯೇ ನಡೆದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲವೇ! ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶಸೇವೆಯ ವಿಷಯವಾದರೂ! ಆದರೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿ! “ಇದು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ” ಎಂಬ ಕ್ವದ್ವಾರ್ಥತೆಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ಕಡಮೆಯಾಗಲಿ-ನಶಿಸಿಹೋಗಲಿ! ಅಷ್ಟೆ! ಮತ್ತು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ದೇಶಸೇವೆಯೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗಲಿ! ಒಬ್ಬನು ಬೇರೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬ ಸಾಕುಕಾರನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೇವಕನಾಗಿರಬಹುದು! ಆ ಯಜಮಾನನ ಇಷ್ಟವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಆತನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಮಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಆದರೇನು! ಯಾವ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಭಾವನೆಯು ಮಾತ್ರ ನಾನು ದೇಶಸೇವೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವೇ ಎಂದಿರಲಿ! ಇಷ್ಟಾಗಿ ದೇಶವೆಂದರೆ ಏನು-ದೇಶೀಯರೆಂದರೆ ಯಾರು! ಬೇರೆಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ತತ್ವವಿಷ್ಟೆ! ನಿಷ್ಕಾಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಂಧಕವು ನಾಶವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದೋ, ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ಕಾಮ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಬಂಧಕಕ್ಕೆ ತಗುಲಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ವತ್ಯಾಸವು ಹೊರಗಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಒಳಗಿನ ತನ್ನ ಮನೋಭಾವೆಯು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಬೇಕು. ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಾದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಶೀಯರಿಗೆ-ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನು ಮಾಡಲಾರೀತು? ಅದನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೋದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ದಾಸ್ಯಮನೋಭಾವದಿಂದಲೂ ಮಾಡಿ ಸೇವಾಧರ್ಮಕ್ಕೆ ದೂಷ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ, ಅವನೂ ತನ್ನ ದೇಶೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ದೇಶಬಾಂಧವರಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಉಂಟಾಗಲಿ. ನಿಷ್ಪ್ರಹತೆ ನಿರಲಸಿಕೆಗಳು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳೆಗೊಳಿಸಲಿ. ಹೊಟ್ಟೆಗೋಸ್ಕರ ದುಡಿಯುತ್ತಾನೆಂಬ ದಾಸ್ಯಭಾವನೆಯು ಹೋಗಲಿ, ಜೀವಿತವನ್ನೆಂಟುಮಾಡಿದವನೂ ಭಗವಂತನೇ! ಆದುದರಿಂದ ಜೀವಿಸಿರಬೇಕಾದುದೂ ತರ್ತಷ್ಟವೇ! ಸೇವಾಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಉದರವೋಷಣಾವಿಚಾರವು ಗೌಣಪಕ್ಷವು.

ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿ ದಿನದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ನೆಗಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನೂ ಪರಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡುವಂತಹ ಭಾವನಾವ್ಯಕ್ತಾಸವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ. ಹೆಚ್ಚೇನು! ಎದ್ದರೆ ಕುಳಿತರೆ-ನಿಂತರೆ ನಡೆದರೆ, ದೇಶವಿಚಾರದ ಭಾವನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಲಿ! ತರುವಲ್ಲಿ ತಿನ್ನು ವಲ್ಲಿ-ನುಡುವಲ್ಲಿ ನೋಡುವಲ್ಲಿ, ದೇಶೀಯರ ಹಿತಭಾವನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರಾತ್ತಿರಲಿ! ಮಾಡುವ ಕೊಡುವ-ತರುವ ತೆರುವ ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳೂ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವದೇಶೀಯರಿಗಾಗಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಲಿ! ಅಷ್ಟೆ ಅಷ್ಟಾದರೆ ಸಾಕು. ಆಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ ಸ್ವಾರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯು ಬದಲಾಗಿ ಸೇವಾತ್ಮಕವಾದ ಉದಯವಾಗುವುದು. ಅದು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಕರ್ಮವೀರನನ್ನಾಗಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಕರ್ಮವೀರರು ಹಜ್ಜಿದಂತೆಲ್ಲಾ ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ದೇಶವು ಪರಾಧೀನ ಶೃಂಖಲೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮುಕ್ತಿ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ದಾಸ್ಯಮನೋಭಾವವು ತೊಲಗಬೇಕಾದುದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಸವು. ಪ್ರಕೃತ ಜಾತಿಯು, ರಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವರೂ ಮನ್ನಷ್ಯನು ಆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೂಷ್ಯವೆನ್ನಿಸದೆ ಪವಿತ್ರವೆನ್ನಿಸಿ ಕರ್ಮವೀರನೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ನಿರ್ದರ್ಶಕವಾಗಿರುವುದು. ವಾಚಕಮಹಾಶಯರು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಗುಣಗ್ರಹಣಮಾಡುವುದು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿರುವುದು!

ಪ್ರಾಚೀನಪಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸಿದ ಛೇಪನ್ ಎಂದರೆ ಐನತ್ತಾರು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಳುವೂ ಒಂದು ಇದರ ರಾಜಧಾನಿ ಧಾರಾ ನಗರ ಆ ದೇಶ ನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲಾವತಂಸನೆನ್ನಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಹತ್ವವೂ ರ್ಣಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಆ ಬಾಲವೈದ್ಯ ಭಾರತೀಯನಿಗೂ ಚಿರಸಂಚಿತನಾದ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕಭೂಪಾಲನು ಭಟ್ಟ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರೊಡಗೂಡಿ ಬಹುಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಕೀರ್ತಿಶೇಷನಾದನು ಈತನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಉದಯಾದಿತ್ಯನೆಂಬ ರಾಜೋತ್ತಮನೊಬ್ಬನು ಜನಿಸಿ ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಸಾಮಂತರಾಜರಿಂದ ಕೆತ್ತಿಯು

ಮುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಸಾರ್ವಭೌಮನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಮಹಾಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಳವದೇಶವು, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುರಿವ ಮಳೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆದು, ತನ್ನ ಉದರವಾಸಿಗಳಾದ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಗಳನ್ನೂ-ಮಾನವವರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಹಾರಪಾನೀಯಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರಲು, ಸಕಲರೂ ಸುಖಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಾ ದುಃಖಮಯವನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಸಾರದ ಕೋಟಲೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ-ಸ್ವರ್ಗವಾಸವೋ ಎಂಬಂತಹ ತೃಪ್ತಿಶಾಂತತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ನಿತ್ಯಸಂತೋಷಿಗಳಾಗಿ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆತನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಪತ್ನಿಯರು. ಒಬ್ಬಾಕೆಯನ್ನು ರಾಜನು ವಾಘೇಲಿ ವಂಶದಿಂದಲೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬಾಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸೋಳಂಕ ವಂಶದಿಂದಲೂ ತಂದುಕೊಂಡು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದನು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ರಾಜನಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮಗನು ಜನಿಸಿದರು. ವಾಘೇಲಿರಾಣಿಯ ಮಗನಿಗೆ ರಣಧವಲನೆಂದು ಹೆಸರು. ಸೋಳಂಕರಾಣಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ಜಗದೇವನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದನು. ರಾಣಿಯರಿಬ್ಬರೂ ನಾನುಹೆಚ್ಚು ತಾನು ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಾಲತೊಡಿಗೆಯ ವಸ್ತ್ರವಡವೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿನೆಯೆ ನೋಡಿ-ಅವರೊಂದಿಗಾಡಿ, ನಲಿದು ಆನಂದಶರಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಿರಲು, ರಾಜಕುಮಾರರಾದ ರಣಧವಲ ಜಗದೇವರು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಬಾಣೀಂದು ವಿನಂತೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ-ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಾಳವದೇಶದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿ ಗುಜರಾತುದೇಶದ ಚಾವಡಾವಂಶಸ್ಥನಾದ ಬಿರಜನೆಂಬ ರಾಜನು ಟುಕಟೋಡಾ ಎಂಬೊಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತು ಮುತ್ತಿನ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನ ತಂದೆಯು ಆಗ ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ಆತನು ಅತಿ ವೃದ್ಧನೂ ದುರ್ಬಲನೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಪ್ರೌಢನಾದ ಬಿರಜನೇ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನು. ವೃದ್ಧರಾಜನಿಗೆ ಬಿರಜನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇ ಮಕ್ಕಳೂ ಇದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಕೊನೆಯು ಪುತ್ರಿಯೇ ವೀರಮತಿ. ವೀರಮತಿಯು ಕೊನೆಯ ಮಗಳಾದುದರಿಂದ ಸೂ

ತಾಪಿತ್ಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಾಧಿಕ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಚಿಕ್ಕತನದಿಂದಲೂ ಅವಳೂ ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಾದ ರಾಜಕುಮಾರರೊಂದಿಗೆ-ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಒಂದು ಗಂಡುಮಗುವೋ ಎಂಬಂತೆಯೇ ಬೆಳೆದಳು. ಅವರು ಆಡುವ ಆಟಪಾಟಗಳನ್ನೇ ಅವಳೂ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರು ಎದ್ದೆ ಕಲಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅವಳೂ ಎದ್ದೆಯನ್ನು ಕಲಿತಳು. ಆದರೆ ವೀರಮತಿಯು ಅಕ್ಷರವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ-ಕಾವ್ಯವ್ಯಾಕರಣಾದಿಗಳು ಪ್ರೌಢಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತಳಾದಳೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಜೀವಿತಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ತಮ ಗೃಹಿಣಿಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದಷ್ಟು ಓದುಬರಹ ಲೆಕ್ಕಗಳು ಆಕೆಗೂ ತಿಳಿಯದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಪ್ರೌಢಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿತುದು ವೀರವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ! ಅಶ್ವಾರೋಹಣ, ಗಜಾರೋಹಣ, ರಥಾಸಾರಥ್ಯ ಚಾತುರ್ಯ, ಗದೆ ಚಕ್ರ ಮುದ್ದರ ಖಡ್ಗ ಬಾಣಗಳ ಪ್ರಯೋಗಕೌಶಲಗಳು ಅಂಗಸಾಧನೆ, ಈಜುವಿಕೆ, ಹಾರುವಿಕೆ, ಓಡುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಯಾವ ರಾಜಪುತ್ರ ವೀರನಿಗೂ ಕಡಮೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದಳು. ಹೀಗೆ ವೀರಮತಿಯು ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು, ತಾನು ಹೆಂಗುಸೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲವೋ ಎಂಬಂತೆ ಬೆಳೆದು ರಾಜಮಂದಿರವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ವಿನಾಹ ಮಹೋತ್ಸವ”

ರಾಜಪುತ್ರಿ ವೀರಮತಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ವೀರರಾಜಪುತ್ರೋಚಿತ ವೀರವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ, ಆದರೂ ಸ್ತ್ರೀಜನೋಚಿತವಾದ ಲಜ್ಜಾವಿನಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಬಿಡುನುಡಿಗೂ ಪಾತ್ರಳಾಗದಂತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಳು. ಆಕೆಗೆ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರಲು, ವೃದ್ಧಳಾದ ರಾಜಮಾತೆಯು ಪ್ರಬುದ್ಧಳಾದ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವನ್ನು ವಿನಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರತಕ್ಕದ್ದು

ಅಪಶಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಮಗನಾದ ಬಿರಜನೊಂದಿಗೆ ನುಡಿಯಲು ಆತನು ತನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಉತ್ತಮ ವರನನ್ನು ಹುಡುಕಲೋಸುಗ ಅನೇಕಮಂದಿ ಜತುರರಾದ ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ದೇಶದೇಶಗಳಿಗೂ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವರು ಸಕಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಚರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನರೂ ಯೌವನಸ್ಥರೂ ಆದ ರಾಜವುತ್ರರ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಂದು ಬಿರಜನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ರಾಜನು, ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿ, ವೀರಮತಿಯು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಚಿತ್ರಸ್ಥಿತರಾದ ಆಯಾರಾಜವುತ್ರರ ಶೌರ್ಯ ಧೈರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳು, ವಿದ್ಯಾವಿನಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯಾದಿಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಪ್ರವರ್ಯರಿಂದ ತಿಳಿದು, ಅಷ್ಟು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ, ಧಾರಾನಗರದ ರಾಜನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯಮಹಾರಾಜನ ಮಗ ಜಗದೇವನ ರೂಪು ಲಕ್ಷಣ ತೇಜಸ್ವಿತೆಗಳು ಸತ್ಯಶಾಂತತೆ ವಿನಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣದೊಡನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆದು ಸುವರ್ಣವುಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುವಾಸನೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಆತನನ್ನೇ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದಳು. ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಪ್ರರು ವೀರಮತಿಯ ಅಣ್ಣನಾದ ಬಿರಜಮಹಾರಾಜನಿಗೂ ವೃದ್ಧಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅವರು ಆ ವರಸಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ವೀರಮತಿಯ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟರು. ತರುವಾಯ ಬಿರಜನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಜಗದೇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಎವಾಹ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದು ಒಂದು ಶುಭಲೇಖವನ್ನು ಬರೆಸಿ ಅದನ್ನು ಉದಯಾದಿತ್ಯಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ರಾಜೋಚಿತ ಉಡುಗೆರೆ ವಸ್ತ್ರಧೂಷಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಆದರೆ ಇತ್ತ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಿಂದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನ ರಾಣಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಸವತಿಮತ್ಸರದಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾ, ರಾಜನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನೊಲಕ ತನ್ನ ಸವತಿಯನ್ನು ಬಹುವಿಧ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನು ಆ ಉಭಯರ ದ್ವೇಷಮಾತ್ಸರ್ಯಾಗ್ನಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗಕಾಣದೆ ಮಹಾಪಂಕಗತವಾದ

ಮದಗಜದಂತೆ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದನು. ಪುರುಷನು ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಗೊಳಗಾಗಿ ಅಬಲೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ 'ಬಹು ಪತ್ನೀತ್ವ' ವೆಂಬುದೊಂದು ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಮಾಜದ ಸತ್ವವನ್ನೇ ಹೀರುತ್ತಿದೆ. ಲಗ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ (ಕನ್ಯೆಯ) ಹಸ್ತಗ್ರಹಣಮಾಡಿ, ನೆರೆದ ಬಹುಮಂದಿ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥ-ಗೃಹಿಣಿಯರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ "ಧರ್ಮೋಚ್ಚ, ಅರ್ಥೋಚ್ಚ, ಕಾಮೋಚ್ಚ ನಾತಿಚರಾಮಿ-ನಾತಿಚರಾಮಿ" ಎಂದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಅದನ್ನು ದಾಂಪತ್ಯಧರ್ಮದ ಮೂಲಮಂತ್ರವೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯದಿಂದ ಬದ್ಧಾಧರಾರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಿಕ್ಕುವರು? ಇದಂತಿರಲಿ, ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತನಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳುಮರಿಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತು, ತನ್ನ ಗೋತ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಂತಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನಾಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು ದೈವವಶದಿಂದ ಮರಣೋನ್ಮುಖಳಾದರೆ, ಆಕೆಯು ಹಾಗೆ ತೀರಿಕೊಂಡ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ, ದಾಪಂತ್ಯದ ಪವಿತ್ರಪ್ರೇಮಬಂಧವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು, —ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಮರೆತು, ದ್ವಿತೀಯವಿನಾಹಕ್ಕೆ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಧಾರ್ಷ್ವ್ಯವೂ ಪುರುಷನಿಗುಂಟು! ಆದರೆ ಕೇವಲ ಲಗ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವರನ ಅಂಗುಳಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಆತನ ಮುಖದರ್ಶನವನ್ನೇ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ದುರ್ದೈವವಶದಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ, ಪಾಪ, ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಹನ್ನೆರಡು ವಯಸ್ಸಿನ ಆ ಬಾಲೆಯು ಮುಂದೆ ಜನ್ಮಾವಧಿ, ಕೇವಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸುವ ಆದಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲನೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಪುರುಷನಿಗುಂಟು! ಅಲ್ಲವೇ? ಇದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ? ಕಾಲದೇಶವರ್ತಮಾನಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಂದ ಇದುವೇ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗದಮೇಲೆ ವಿಧಿಸತಕ್ಕ ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಬಂಧನೆಯು ಸಮಾಜಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಎಂಬ ಪವಿತ್ರಭಾವನೆಯು ಇದ್ದುದಾದರೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಶಿರಸಾ ಮಾನ್ಯವಾಗತಕ್ಕದ್ದು! ಆದರೆ, ಅದರಂತೆಯೇ ಪತ್ನೀವಿಯೋಗವಾದನಂತರ ತಮ್ಮ ಶೇಷಜೀವಿತವನ್ನು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಣಕಾರ್ಯ

ಈಗ ಆತ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲು ಪುರುಷರೂ ನಿರ್ಬಂಧಿತ ರಾಗತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವು, ಅಲ್ಲವೆ? ಇದೂ ಅಂತಿರಲಿ! ಬೇರೊಂದು ತರಗತಿಯವರಿರುವರು. ಅವರಿಂದಲೇ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಧೆಯುಂಟು. ಅವರು ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ ಲಗ್ನ ಕಾಲದ ಪ್ರಮಾಣವಾಕ್ಯ, ದಾಂಪತ್ಯಧರ್ಮ ಕೊನೆಗೆ ಮಾನವಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕೇವಲ ಕಾಮಸಂತ್ಯಸ್ತಿಗಾಗಿಯೇ-ಪಶುವಿಹಿತ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರ ಜೀವಿತಗಳನ್ನು ನರಕವಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಮಾಜದ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವರು ಇಂಥವರನ್ನು ಎನೆನ್ನಬಹುದು? ಪ್ರಿಯಾ ವಾಚಕಮಪಾಶಯರೇ! ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸ್ಥಿತಿಗೇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಜವಾದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇ ನಮಗಿರುವುದಾದರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಢಮೂಲವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ದೋಷಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷ ಪಾತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿ, ತತ್ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಶ್ರಮಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ?

ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ಕೆಲದಿನಗಳು ಉಭಯಪತ್ನಿಯರ ಪ್ರೇಮಪಾಶಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕು ಜೋಲಾಯಮಾನ ಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ವಾಘೇಲೀರಾಣಿಯ ಮೋಹಪಾಶದಿಂದ ಬಿಡಲಾಗಿ, ಸೋಳಂಕೀರಾಣಿಯನ್ನು ದಾಸಿಯಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಸವತಿಮಾತ್ಸರ್ಯವು ಮತ್ತೂ ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ವಾಘೇಲಿಯು, ತನ್ನ ಸವತಿಯನ್ನೂ ಆಕೆಯ ಮಗನನ್ನೂ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಮಂತ್ರಿ ಮುಂತಾದವರು ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ರಾಣಿಯ ಮತ್ತು ಜಗದೇವನ ಉದರನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಊರಹೊರಗೆ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಸೋಳಂಕೀರಾಣಿಯು ವಿಚಾರಶೀಲೆಯಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಂಕಟಕ್ಕಾಗಿ ಬೆದರಿ ಹತಾಶಳಾಗದೆ, ತನ್ನ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಕುಮಾರನ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚುಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಳು. ದಾಸದಾಸಿಯರು ಮುಂತಾದ ಹೆಚ್ಚುವೆಚ್ಚಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ, ದ್ರವ್ಯವ

ನ್ನು ಮಿಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದಳು ಉತ್ತಮ ಪಂಡಿತರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದಳು. ಜಗದೇವನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ಕಾವ್ಯವ್ಯಾಕರಣ ನಾಟಕಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಭಾಗಗಳು, ದೇಶಚರಿತ್ರೆ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತವಾದ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅಂಗಸಾಧನೆ ಮಲ್ಲಿಯುದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯನೆನ್ನಿಸಿದನು. ಕುದುರೆ ಆನೆ ರಥಗಳ ಏರಾಟ, ಸಮಸ್ತ ಆಯುಧ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ವೀರವಿದ್ಯೆಗಳೂ ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಕರತಲಾಮಲಕವಾದುವು. ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ರಾಜಪುತ್ರನ ಪ್ರಾಧಿಮೆಗಾಗಿ ಪರಮಾನಂದಪಡುತ್ತಾ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ರಣಧವಲನಿಗಿಂತಲೂ ಜಗದೇವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಮುಕ್ತಕಂಠರಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು ರಾಜನಿಗೂ ತನ್ನ ಮಗನ ಶೌರ್ಯಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಾನಂದವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಆದರೇನು ಮಾಡುವನು! ಪಾಪ, ತನ್ನ ಹಿರಿಯರಾಣಿಗಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಬರುವುದೋ ಎಂದು ಬೆದರಿ ರಾಜನು ಆ ತನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸದಿದ್ದನು.

ಜಗದೇವನು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಪ್ರಾಯಪ್ರಬುದ್ಧನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಣಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತನಾಗಿದ್ದ ವೇಳೆಯಲ್ಲೇ ಬಿರಜರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಂದು ವರರ ಚಿತ್ರಪಟಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ವೀರಮತಿಗೆ ತಲ್ಲಿಸಿದುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ತಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಉದಯಾದಿತ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ಉಡುಗರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಆತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ರಾಜನು ಅದನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟನಾದರೂ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯರಾಣಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಲ್ಲದೆ, ಹೀಗೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಡಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ, ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾದನು ವಾಘೇಲಿರಾಣಿಯು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ರಣಧವಲನಿಗೆ ಲಗ್ನವಿಲ್ಲದೆ, ಜಗದೇವನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸುವಳೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದೇ ಆತನ ಯೋಚನೆಗೆ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದಿತು! ಆದರೂ ವಾಘೇಲಿಯು ಆ

ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯಾವ ಸುಗ್ರಹದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೋ ಅವನ ಎ
ವಾಹಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದಳು

ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ವೀರಮತಿಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ
ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯುಂಟೆಂದು ಬಿರಜನಿಂದ ಪತ್ರವನ್ನು
ತಂದಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅತ್ತ ಟುಕಟೋಡಾ
ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಮತಿಯ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ನಗರಕೃಂಗಾರ,
ವಿವಾಹಮಂಟಪಾದಿಗಳ ಅಲಂಕಾರ, ಲಗ್ನಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣ, ಅತಿ
ಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ-ದೇಶವಿದೇಶದ ರಾಜ ರಾಜಪುತ್ರರ ಆಹ್ವಾನ ಮುಂತಾದ ಅನೇ
ಕ ಲಗ್ನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಸಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದುವು ಯುಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉ
ದಯಾದಿತ್ಯನೂ ತನ್ನ ಕಿರಿಯರಾಣಿ-ಪುತ್ರನಾದ ಜಗದೇವರಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಪ
ದವಿಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲದಂತೆ ಹಸ್ತೃತ್ವರಥಪದಾತಿಜನಯುಕ್ತವಾದ ಪರಿವಾರಗ
ಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಬಿರ್ಯುಗರ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಬಿರಜನು,
ತನ್ನ ಅಧೀಶನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯರಾಜನನ್ನು ಯೋಗ್ಯಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ
ಇದಿರುಗೊಂಡು ಕರೆತಂದು ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿಳಿಸಿದನು.—ಸಕಲ ರಾಜ-ರಾಜಪುತ್ರ
ರೂ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಚತುರ್ವರ್ಣದವರೂ ಬಂದು ರಾಜ
ಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದರು.

ಮುಂದೊಂದು ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ದ್ದ ವಿವಾಹವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಗದೇವ-ವೀರಮತಿಯರು ದಿವ್ಯಹಸೆಮಣೆಗಳಲ್ಲಿ
ಕುಳಿತರು. ಪುರೋಹಿತರು ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಗಳನ್ನು ಚೈರಿಸಿದರು. ವಿಪ್ರವರ್ಯ
ರು ಮಂಗಲಾರ್ಥೀರ್ವಚನಗಳನ್ನು ನುಡಿದರು. ಸುಮಂಗಲೆಯರು ಆ ವ
ಧೂನರರು ದೀರ್ಘಕಾಲಗಳವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ದಾಂಪತ್ಯಭೋಗಗಳನ್ನನುಭ
ವಿಸುತ್ತಾ ಲೋಕೋಪಕಾರಿಗಳಾಗಿರಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಸಕಲರೂ
ಆ ವಧೂನರರ ಮುಸ್ಸು ತೇಜಸ್ಸು ರೂಪುರೇಖಾವಿಲಾಸಗಳು ನಯವಿನಯ
ಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟ
ರು. ಸಕಲರೂ ದಿವ್ಯಭೋಜನಾದಿಗಳು. ಗಂಧ ಪುಷ್ಪ ತಾಂಬೂಲಾದಿಗಳು
ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ತಮಗೆ
ಗುಣವತಿಯಾದ ಸೊಸೆ ದೊರೆತುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಜಗದೇವನು ದತಿ

ಸಮಾನ ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯೂ ಸದ್ಗುಣವತಿಯೂ ಆದ ಪತ್ನೀಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ
ಯೂ, ವೀರಮತಿಯು ಅನುರೂಪನಾದ ತನ್ನ ಮನವೊಪ್ಪಿದ ಪತಿಯು ದೊ
ರೆತುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಬಿರಜನು ತಾನು ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಬಾಂಧ
ವ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸದೆ ಕೈಗೊಂಡ ಉದಯಾದಿತ್ಯನ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ
ತಂಗಿಗೆ ಜಗದೇವನಂತಹ ಉತ್ತಮ ವರನು ದೊರೆತುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ
ಆ ವಿವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವರವರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರವರ
ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟರು. ಉದಯಾದಿತ್ಯನು, ಜಗ
ದೇವ-ವೀರಮತಿಯರ ವಿವಾಹಮಹೋತ್ಸವವು ನೆರವೇರಿದ ತರುವಾಯ
ಸೊಸೆಯನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾಮೈಭವದಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು
ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಭರ್ತೃಬಂಧನನಿವೃತ್ತಿ”

ವಿವಾಹವಾದ ತರುವಾಯ ಸೋಳಂಕಿರಾಣಿಯೂ ಜಗದೇವನೂ ಊರ
ಹೊರಗಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜನ ದೊಡ್ಡ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾ
ಸಿಸುತ್ತ ಇರಬಹುದೆಂದು ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ಅನುಮತಿಸಿದನು. ಜಗದೇವ
ನೂ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ರಾಜಸಭೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೂ, ಅಲ್ಲಿ ಮಂ
ತ್ರಿಸಾಮಂತರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆದು ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಪಡುತ್ತ
ಲೂ ಇದ್ದನು. ಯೌವನಸ್ಥನೂ ವಿನಯಶೀಲನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯೂ ಶೂ
ರನೂ ಉದಾರನೂ ಆದ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಉ
ತ್ತಮಾಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿ
ದ್ದರು. ಜಗದೇವನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ವಿನಯವಿಧೇಯತಾ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಎ
ಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಗೂ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುತ್ತಿರಲು, ವಾಘೇಲಿಯ ಮಗನಾದ ರಣಧವಲ
ನು ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಪರುದ್ದವಾಗಿ ಮುಖೇಡಿಯಾಗಿಯೂ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಸರಳತೆ
ಯಿಂದ ಮಾತನಾಡದೆ-ಉನ್ನತವಿಷಯವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯದೆ ಮಂಕನಂ
ತೆಯೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಜಗದೇವನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ

ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಬಲತಾಯಿಯಾದ ವಾಘೇಲಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೂ ಭಯ ಭಕ್ತಿ ವಿನಯ ಪ್ರೇಮಾನ್ವಿತನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಕೆಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾ ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ವೀರಮತಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳಕಾಲ ವಾಸಿಸಿದ್ದು, ತರುವಾಯ ಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮೊದಲನೆಯಸಾರಿ, ತಾರುಮನೆಗೆಂದು ಹೊರಟು ನಡೆದಳು. ಜಗದೇವನೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ತಂದೆಯ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಾ, ಪ್ರಜೆಪರಿವಾರಗಳ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕುರಾರಸ್ವರೂಪವಾದ ಒಂದು ವಿಪತ್ತು, ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.—ತನ್ನ ಮಗನು ಶುಂಠನಾಗಿಯೂ, ತನ್ನ ಸವತಿಯ ಮಗನು ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಸಮನ್ವಿತನಾಗಿ ಪ್ರಜಾರಂಜಕನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಚತುರನಾದ ಜಗದೇವನು ರಾಜನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಲಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನೇ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ರಣಧವಲನನ್ನು ನಿರ್ಗತಿಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಸಂಶಯವು ವಾಘೇಲಿಯ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಿತು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅದು ಬಹು ವಿಕೃತಾಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಬಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೂ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಜಗದೇವನೇ ಪಾತ್ರನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ವಾಘೇಲಿಯು ಜಗದೇವನನು ಬದುಕಲಿತ್ತರೆ ರಾಜ್ಯವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅವರ ಪಾಲಾಗುವುದೆಂದೂ, ಉದಯಾದಿತ್ಯನ ತರುವಾಯ ರಾಜ್ಯವು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಜಗದೇವನನ್ನು ತೀರಿಸುವುದೇ ಮುಖ್ಯೋಪಾಯವೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸ ತೊಡಗಿದಳು.

ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂತಲೇ ಕಣ್ಣೆಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತರೆ ತಪ್ಪು ಸಿಕ್ಕಲು ಸಾವಕಾಶವಾಗುವುದೇ? ಜಗದೇವನು ಬಲತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸಂಪಾದನೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ವಾಘೇಲಿಯ

ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದುಹೋಗುವ ವಾಡಿಕೆಯಿತ್ತಲ್ಲವೆ! ಇದನ್ನೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ಥಾತುಕಳಾದ ಆಕೆಯು ಪರಿಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣದ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಾಂತ್ಯಕಾರಿಯಾದ ಮಹದಪರಾಧವೊಂದನ್ನು ಹೊರಿಸಿದಳು. ರಾಜನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ತೋರಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೃತ್ರಿಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಂಟುಮಾಡಿದಳು ಈ ಮೂಲಕ ತನ್ನನ್ನು ಮಾತೆಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದ ನಿರಪರಾಧಿಯೂ, ನಿಷ್ಕಲಂಕನೂ ಆದ ಆ ಜಗದೇವನನ್ನು ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದಳು

ಮೋಹದ ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ಕರ್ತವ್ಯ ಮೂಢನಾಗಿ, ಕ್ರೋಧಾರುಣನೇತ್ರನಾಗಿ, ಉರಿಯುವವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಾ, ಮಾತಾಪಿತೃದ್ರೋಹಿಯಾದ ಆ ಜಗದೇವನು ತನಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಸಹ ತೋರಿಸದಂತೆ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಮಾನನಿಧಿಯಾದ ಜಗದೇವನಿಗೆ ರಾಜನಾದ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಆಜ್ಞೆಯು ಕೇವಲ ಶಿರಚ್ಛೇದನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದುದಾಗಿದ್ದಿತು ಅಂದೇ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಬೇಕೆಂಬ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಅಷ್ಟು ವೃಥೆ ಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಆದರೂ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತನಾಡದೆ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜನಗರಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು

ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಹೊರಟಾಗ್ಗೆ ಜಗದೇವನು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ 'ಪಟ್ಟನ'ವೆಂಬ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತಿಯು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಟುಕಟೋಡಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಆಕೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆಕೆಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಗೋಣವೆಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಒಡನೇ ಆ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಧಾರಾನಗರದಿಂದ ಹೊರಟನಂತರ ಮಧ್ಯೆ ಎಲ್ಲೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾ,

ಆ ಊರಿನ ಉದ್ಯಾನವನದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ತರುವಾಯ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳೆದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಊರನ್ನು ಸೇರಬಹುದೆಂದು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ಮುಖಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಫಲಾಹಾರಮಾಡಿ ಅಲ್ಲೇ ಮರದಡೆಯ ಶಿಲಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು.

ಜಗದೇವನ ಮೇಲೆ ಲೋಕನಿಂದ್ಯವಾದ ಮಹದಪರಾಧವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವಾಘೇಲಿಯು ಆಸ್ಥರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಳಾಗಲಿಲ್ಲ ತಾನು ಹೊರಿಸಿದ ತಪ್ಪಿತಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನು ಅವನ ಶಿರಚ್ಛೇದನಮಾಡಿಸುವನೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹೊರಡಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಬದುಕಲಿತ್ತದು ಆ ಕರಾಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆ ಕೆಲಮಂದಿ ಕೊಲೆಗಡಿಗರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷಫನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡುಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜಗದೇವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಬನ್ನಿ ರೆಂದೂ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು. ಜಗದೇವನು ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಮೃತ್ಯುಮುಖನಾಗತಕ್ಕವನೇ! ಆದರೆ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದಲೋ ಅವನು ಬಹುಶಃ ಆಕೆಯು ಹೀಗೆ ತನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮುನಿಯಬಹುದೆಂದು ಶಂಕಿಸಿ, ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡದೆ, ಬೇರೇಕಾಲುದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಘಾತುಕರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಆ ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೂ ಬಂದ ಆ ನಾಲ್ವರು ಘಾತುಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಒಡನೆ ಅವರು ನಿರಾತಂಕನಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಬಂಧಿಸಿ ಹೂತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಗದೇವನ ಪಾಲಿನ ದೈವತಂತ್ರದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ, ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಹೋಗಿದ್ದ ವಿರಮತಿಯೂ ಆಕೆಯ ಪ್ರಿಯದಾಸಿಯೂ ಪುರುಷವೇಷಧಾರಿಗಳಾಗಿ ದಿವ್ಯಾಶ್ವಗಳನ್ನೇರಿ ಆ ಉದ್ಯಾನವನಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾವಲುಗಾರನನ್ನು ವಿಶೇಷವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಅವನು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ರಾಜಪುತ್ರನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಆ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಲಾಸನದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ

ನೆಂದೂ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಯಂಕರಾಕಾರರಾದ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಘಾತುಕರು ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದರೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ವಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಮತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತಳಾಗಿ ಅವರು ಹೋದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಒಡನೆ ಆ ಕಡೆಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಅರಣ್ಯಪ್ರಾಂತವು ಸಿಕ್ಕಲು, ಆ ವೀರಸ್ತ್ರೀಯು ಭಯಪಡದೆ ನುಗ್ಗಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸಮಾಪದ ಒಂದು ಒಯಲುಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಘಾತುಕರು ಮಧ್ಯೆ ಕೈಕಾಲು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆ ಬೇಡವೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ವೀರಮತಿಯು ಏಕಾಏಕಿ ದುಡಿದರೆ ಕೆಲಸಕೆಡಬಹುದೆಂದೂ ಅವರು ಏನುಮಾಡುವರೋ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಂತರ ಯುಕ್ತತೋರಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬಹುದೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿ, ಕುದುರೆಗಳ ಪ್ರಯಾಣವೇಗವನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಘಾತುಕರು ಈ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಂಡು, ಅವರೂ ತಿರುಳುಳ್ಳವರಂತೆ ತೋರಿಬಂದುದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಬಹುದಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಮೇಲೇರಿ ಬಂದರು. ಒಡನೆ ವೀರಮತಿಯು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು, ಅದು ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವನನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಮಿಕ್ಕವರು ರೋಷಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಮೇಲೇರಿ ಬರಲು, ವೀರಮತಿಯ ದಾಸಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಭಲೆಯು ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿತು. ಮಿಕ್ಕ ಇಬ್ಬರೂ ವೀರಮತಿಯ ಕತ್ತಿಯ ಹೊಳಪಿಗೇ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಣದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಓಡಿಹೋದರು. ಹೀಗೆ ಆ ಘಾತುಕರನ್ನು ಓಡಿಸಿದನಂತರ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆತನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಜಗದೇವನು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಲು, ಆತನು ಮತ್ತಾರೂ ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಭರ್ತನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ವೀರಮತಿಯು ಪರಮಾನಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಳು. ಆದರೂ ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ತಿಳಿಸದೆ, ತನ್ನೊಂದಿಗೇ ಆ ದಿನ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಒರಬೇಕೆಂದು ಅಗ್ರಹಪಟ್ಟು ಆತನ

ನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ರಾಜಾಂತಃಪುರವನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಜಗದೇವನು, ಅಂತಹ ಆಪತ್ತಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಬಂಧನನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅನಂತ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ, ಪತ್ನಿಯ ಸಾಹಸಚಾತುರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಹುಬಗೆಯಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು

ಅಥ್ಯಾಯ ೪

“ಅಣಹಿತಪುರ”

ವಿರಮತಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಧಾರಾನಗರಿಯ ರಾಜ ಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ರಮಣನು, ಪರಿವಾರವೇನನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದೇನು? ಅಲ್ಲಿ ಘಾತುಕರು ಬಂದು ಆತನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಕೊಲ್ಲಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೇನು ಎಂಬುದರ ನೆಲೆಯೇ ಆತನಿಗೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸದಿಂದಲೂ ದುರುಳರ ಬಂಧನದಿಂದಲೂ ಆ ವರೆಗೇ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಪುನಃ ತೊಂದರೆಗೊಳಿಸಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ನಾನಭೋಜನಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿ, ಸುಖನಿದ್ರೆಮಾಡಲಿತ್ತಳು. ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಬಿರಜನೂ ತನ್ನ ಭಾವವೈದುನನನ್ನು ಕಂಡು ಉಚಿತವಚನಗಳಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿದನು ತರುವಾಯ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಯಾಣಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೇ, ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಈ ವರೆಗೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸದಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಮಾಧಾನಪಡಬೇಡ. ಕೇಳು ಆ ದಿನ ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಕೊಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದವರು ನಮ್ಮ ಸವತಿತಾಯಿಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಕೊಲೆಗಡುಗರು. ದೈವಯೋಗದಿಂದ ನೀನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನಹಾಯನಾಗಿ ಅವರ ಕತ್ತಿಯಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಅದಂತಿರಲಿ ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಸವತಿತಾಯಿಯ ಆದೇ ಶದಂತೆ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ

ತರಾಜನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗತಿಯು ಧಾರಾಣಗರಕ್ಕೆ ತಿಳಿದರೆ, ನನ್ನ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಈಗ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿಯೇ, ಇಲ್ಲೇ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರಸಂಸ್ಥಾನವಾದ ಪಟ್ಟನವೆಂಬ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ತರುವಾಯ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಅವರಗೊ ನೀನು ಇಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರು ನಾನು ಈಗ ಹೊರಡಲು ಅನುಮತಿಸು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಮತಿಯು ಬೆದರಿಬಿದ್ದು “ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಾ, ನೀವು ಹೀಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಕಾಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಏಕಾಂಗಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದು ಕ್ಷೇಮವಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ವೀರಮತಿಯು ಸಹಜವಾದ ಆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕೆಯ ಮನವಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಜಗದೇವನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ತಂಗಿಯೂ ಜಗದೇವನೂ, ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡುವರೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವು ಬಿರಜನಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು ಆತನು ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈನ್ಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಲವಂತಪಡಿಸಿದನು ಆದರೆ ಜಗದೇವನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ — ಕೊನೆಗೆ ವೀರಮತೀ ಜಗದೇವರು ಎರಡು ದಿವ್ಯಾಶ್ವಗಳನ್ನೇರಿಕೊಂಡು, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಶಸ್ತ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು

ಹಾಗೆ ಹೊರಟ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೂ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಒಂದುರಿನಲ್ಲಿಳಿದು ಸ್ನಾನ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾವುದೆಂದು ಆ ಊರಿನವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಅವರು, “ಪಟ್ಟನಕ್ಕೆ ಈ ಊರಿನಿಂದ ಎರಡುದಾರಿಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಸುಗಮವಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗವು; ಮತ್ತೊಂದು ಹತ್ತಿರದ ಮಾರ್ಗ. ಅದು ಅಷ್ಟು ಸುಗಮವಾದುದಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ನರಭಕ್ಷಕಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಎರಡು ಹೆಬ್ಬುಲಿಗಳು ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಹೊಂಚಿ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವುವು ಆದುದರಿಂದ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಗಳು

ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ” ವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಮತಿಯು, “ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹುಲಿಗಳಿರುವ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ದಾರಿಗರಿಗೆ ಉಪದ್ರವಕಾರಿಗಳಾದ ಆ ದುಷ್ಟ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ” ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಜಗದೇವನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಪರೋಪಕಾರಚಿಂತನೆಗೆ ಪರಮಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯಾಣಹೊರಟರು. ಅವರು ಹಾಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕ್ರೋಶಗಳಷ್ಟು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಿಂದ “ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ, ಈ ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾಣವೊಂದಿಗೆ ಕಾಪಾಡುವ ವುಣ್ಣಾತ್ಮರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ?” ಎಂಬ ಒಂದು ಆತ್ಮನಾದವು ಅವರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಒಡನೆ ಜಗದೇವ ವೀರಮತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಓಡಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಾ ಭಯಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಮನುಷ್ಯರು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಮರದಕೆಳಗೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಹುಲಿಯು ಆ ಎಂದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಭಯಂಕರ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಬೆದರಿಸುತ್ತಾ, ಅವರನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿ ಭಕ್ತಿ ಸಬೇಕೆಂದು ಬಾಲವನ್ನಪ್ಪಳಿತ್ತಾ, ಹಲ್ಲು ತುಟಿಗಳನ್ನು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಸವರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಿರಿದು ಮೊದಲೇ ಭಯಗೊಂಡಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೂ ಭಯಾಕ್ರಾಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಜಗದೇವ ವೀರಮತಿಯರು, ಒಂದು ವೊದೆಯ ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ಆ ದುಷ್ಟಪ್ರಾಣಿಯ ಬೆನ್ನಿಗೆ ತಗುಲುವಂತೆ ಹರಿತವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ಹುಲಿಯು ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಕೆರಳಿ, ಆ ಮನುಷ್ಯರ ಕಡೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಯಿಸಿದ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು. ಆಗ ಬೆದರದೆ ಜಗದೇವನು ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಅದು ತಪ್ಪಿಹೋಗಲು ಹುಲಿಯು ಭಯಂಕರ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿತು. ಒಡನೆ ವೀರಮತಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಬಲೆಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಧೂರಿಸಲು, ಆ ಕ್ರೂರಜಂತುವು, ಮರಣವೇದನೆಯಿಂದ ಆಚ್ಛರಿಸುತ್ತಾ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ವೊದೆಯಲ್ಲಿ

ಅಡಗಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಹುಲಿಯು ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರ ಕಡೆಗೆ ನುಗ್ಗಿತು. ಆ ಶೂರದಂಪತಿಗಳು ಅದನ್ನೂ ತೀರಿಸಿದರಾದರೂ, ಅವರ ಕಾಲುಗುರುಗಳಿಂದ ಗಾಯಪಟ್ಟು ಜಗದೇವನ ಕುದುರೆಯು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಿತು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದ ಆ ಉತ್ತಮಾಶ್ವದ ಮರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಅತಿಶಯ ಮರುಗಿದರು.

ಪ್ರಾಣಭಯದಿಂದ ಮರದಮೇಲಡಗಿದ್ದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಮನುಷ್ಯರೂ ಆ ಕ್ರೂರಜಂತುಗಳು ಸತ್ತುದನ್ನು ಕಂಡು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದರು. ಜಗದೇವನು ನೀವಾರೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಅವರು, “ಧಾರಾನಗರಿಯ ರಾಜನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯ ಮಹಾರಾಜನ ಎರಡನೆಯ ಮಗನಾದ ಜಗದೇವನು ಈಗ್ಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳಿಂದ, ಅರಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತನನ್ನು ಹುಡುಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ತಾಯಿಯಾದ ಸೋಳಂಕೀರಾಣಿಯು ಧೀರಸಿಂಹನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ನಾವು ಧಾರಾನಗರದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯವರು. ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕವರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮುಂದಿನ ಮಜಲಿನಲ್ಲಿ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಧೀರಸಿಂಹನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ನಾವು ಮುಂದಿನ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಾರ್ಗತಪ್ಪಿ, ಈ ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಧರ್ಮಾತ್ಮರಾದ ನಿಮ್ಮಿಂದ, ಇಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯಿತು” ಎಂದು ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗದೇವನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಅವರಿಂದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕ್ಷೇಮವಾರ್ತೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿದು, ತಮ್ಮನ್ನು ಧೀರಸಿಂಹನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯರೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ತಮ್ಮನ್ನು ಅಪಾಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಾಣದಾನ ಮಾಡಿದವರು ತಮ್ಮ ರಾಣಿಯ ಮಗನೊಸೆಯರೇ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಸೇವಕರು, ಪರಮಾನಂದದಿಂದ, ಧೀರಸಿಂಹನಿದ್ದ ಗ್ರಾಮದ ಕಡೆಗಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸೇವಕ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾ, ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಎದುರಿಗೆ ಯಾರೋ ಎಂಟುಹತ್ತುಮಂದಿ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರು

ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಕರಾದ ಧೀರಸಿಂಹನ ಪರಿವಾರದವರಬಹುದೆಂದು ನೆನೆಸಿ ಜಯದೇವಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತರು ಆದರೆ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ನೋಡಲಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಕರಲ್ಲದೆ, ಶತ್ರುಪಕ್ಷದವರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಂದಿತು. ಒಡನೆ ಜಗದೇವ ವೀರಮತಿಯರು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.—

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸವಾರರೂ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಅವರು ಎಂಟುಮಂದಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವಾದಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಜಗದೇವನು, ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಸಮಾಪಿಸದಂತೆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿ ತಾನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು ಅವರ ಕರಚಮತ್ಕೃತಿಯೆಂಥಾದೋ! ಆ ಘಾತುಕರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ತಗುಲದೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಕತ್ತಿಗಳಿಗೆ ತಗುಲಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಬಹುಹೊತ್ತು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಿತು ಆಗ ವೀರಮತಿಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರ ಆವರಣವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಉತ್ತಮವೆಂದು ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು ಮತ್ತು ತಾನೂ ಆ ಶತ್ರುದಳದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು ಆತನು ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನಾದರೂ, ಆ ಎಟಿನಿಂದ ಅವನ ಕುದುರೆಯು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತು. ಆತನೂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು, ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಸಾರಿಗೆ ವೀರಮತಿಯ ಮೇಲೇರಬಂದರು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಕತ್ತಿಯು ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಗ್ಗಿರಲು, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಬಿಟ್ಟ ಎರಡು ಬಾಣಗಳು ಆಕೆಯ ಕೈಗೊಂದು ಕಾಲಿಗೊಂದು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡುವು ಅದನ್ನು ಕೀಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಬೇರೊಬ್ಬನು ಬಂದ. ಆಕೆಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸೋಕಿದ ಆ ನೀಚನನ್ನು ಕಂಡು ಜಗದೇವನು ರೋಷಾರಾಣಲೋಚನನಾಗಿ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾ, ಅವನ ಎರಡು ಹಸ್ತಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಕೈಖಡ್ಗದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ

ಕ್ಷಣಕಾಲ ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ನಿಂತರು ಈ ಅವಘಾತದಿಂದ ವೀರಮತಿಯು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು. ಜಗದೇವನು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡ ಪತ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಅವರೊಂದಿಗೂ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಧೀರಸಿಂಹನು ಇಪ್ಪತ್ತೈದುಮಂದಿ ಸವಾರರೊಂದಿಗೆ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಯೇ ಬಂದನು ಆತನಿಗೆ ಒಡನೆಯೇ ಜಗದೇವನ ಪರಿಚಯವು ಸಿಕ್ಕಿಹೋಯಿತು ಆಗಲಾ ಸೇನಾಪತಿಯು ತನ್ನ ದಳದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೈದುಮಾಡಿಸಿ, ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡಿದ್ದ ವೀರಮತಿಯನ್ನು ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರದಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು ಮತ್ತು, ಜಗದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಕುಮಾರಾ, ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿನ ಬಲತಾಯಿಯು ಮಾಡಿದ ಘಾತುಕತನಗಳು. ಇವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೇ! ಇನ್ನು, ಪತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟುಬಂದು ನಿನ್ನ ಸವತಿಯಾಯಿ ನಿನ್ನ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ತಿಳುಹಿಸು. ನಿನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನೂ ಸಾಕ್ಷ್ಯಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆದರೆ ಜಗದೇವನು,—“ಮಂತ್ರಿವರ್ಯಾ, ನಾನು ಈಗ ಊರಿಗೆ ಬರುವುದರಿಂದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಬಲತಾಯಿಯನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿದಂತಾಗುವುದು ಅಲ್ಲದೆ, ನಾನು ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಲ್ಲದೆ, ಪುನಃ ನಗರಪ್ರವೇಶಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ಬರಲು ಸಮ್ಮತಿಸಲಾರೆನು. ನಾನು ಹೀಗೆ ದೇಶಾಂತರಗತನಾಗಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ಮಾತೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದಯೆಯಿಟ್ಟು, ಆಕೆಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು” ಆ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು ಆತನೂ ಆಗಲೆಂಪೊಪ್ಪಿ, ಅಸರಿಂದ ಅನುಮತಿಪಡೆದು ಧಾರಾನಗರಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಸೋಲಂಕೀರಾಣಿಗೆ ಮಗನ ಕ್ಷೇಮವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಇತ್ತ ಆ ದಂಪತಿಗಳು, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳ್ಳು ಅನುಭವಿಸಿ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟನವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಳ್ಳ ಅಣಹಿತಪುರವೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ಸಾತಿವ್ರತ್ಯನೇ-ರಕ್ಷಾಕವಚವು”

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರೂ ಇರುವರು ದುರ್ಜನರೂ ಇರುವರು. ದುರ್ಜನರು, ಯಾವಾಗಲೂ ದುಷ್ಟಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಸುಳ್ಳುಸಾಕ್ಷ್ಯ ಅನ್ಯಾಯ ಕಳವು ಮೋಸ ಕ್ಷುದ್ರತನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಗೊತ್ತಾದ ಒಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ-ಒಂದು ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾತಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ನಡೆಯದೆ ಇದ್ದರೂ, ಮನಸ್ಸು, ವಾಕ್ಯ, ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಂಟಾಗಿರದೆ ಹೇಯಭಾವದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯ ಭೂಮಿಕಾಣಿಗಳೂ-ವಸ್ತ್ರವಡವೆಗಳೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಾ ಅವರು ಸುಖಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಸಜ್ಜನರು, ಸತ್ಯವೆಂದೂ ಭೂತದಯೆ ಪರೋಪಕಾರಗಳೆಂದೂ, ದಯೆದಾಕಿಣ್ಯಗಳೆಂದೂ ಬೆದರಿ ನಯಭಯದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾ ದೇವರು-ದೇವರೆಂದು ಹಲುಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರೇಕೆ ಹೇಳಲಾಗದ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ-ಧನಕನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗುತ್ತಿರುವುದು? ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೇವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ದಕ್ಷತೆಯು ಏರ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ?—ಅದರ, ನಿಶ್ಚಯಸಂಗತಿಯು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಿಯಮಾರ್ಗವೇ ಕಡಿದಾದುದು ಅದಕ್ಕೆ ಏರುವುದರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಅವ್ಯಕ್ತಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಸತ, ಶಾಂತತೆ, ವಿನಯ, ಪರೋಪಕಾರ, ದೇವರು, ದೇಶ, ಧರ್ಮ, ನ್ಯಾಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವ್ಯಕ್ತಲಕ್ಷ್ಯಗಳು ಬಹುಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯಗಳಾದ ಈ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದುದು ತಪ್ಪದು!

ಶ್ಲೋಕ:— ಕ್ಲೇಶೋಧಿಕತರಸ್ತೇಷಾ ಮವ್ಯಕ್ತಾಸಕ್ತಚೇತಸಾಂ |

ಅವ್ಯಕ್ತಾಹಗತಿರ್ದುಃಖಂ ದೇಹವದ್ಧಿರವಾಪ್ಯತೇ ||

“ಅವ್ಯಕ್ತತತ್ವದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಶ್ರಮಾಧಿಕವು. ಅವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಗತಿಯು ದೇಹವಂತರಾದ

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸುವುದು ಮಹಾಶ್ರಮಕರವಾದುದು” ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾನಲ್ಲವೆ!—ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಧನಪದವಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವಿಕೆಯು ವ್ಯಕ್ತಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನುಳ್ಳುದು. ಇದರ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನು, ಸಮಯದಂತೆ ನಡೆಯುವನು. ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭೌತಿಕ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಿಕೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸತ್ಯಧರ್ಮ, ನೀತಿ-ನ್ಯಾಯಗಳ ಬಂಧಕಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಮಾರ್ಗವು ಸುಗಮವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು! ತೋರುವುದಷ್ಟೆ! ಅವನು ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ, ಮಹಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ, ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನುಂడు ಸುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪೂರ್ವಿಕ ಮಹನೀಯರು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋದ ಮಾರ್ಗವು ಇದಲ್ಲ. ದೂರದರ್ಶಿಗಳಾದ ಅವರು, ತಾವು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ವ್ಯಕ್ತವಾದ ನಾಳ್ಕೆಂಟು ನಾಣ್ಯಗಳ ಲಾಭವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಅವನ್ನು ಗಳಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವಿತದ ಮೇಲುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ-ಗುಣನಡತೆಗಳ ಬಳೆವಣಿಗೆಯ ಮೇಲುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅವ್ಯಕ್ತಲಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಜ್ಜನರು ಪ್ರಪಂಚದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸದಾ ದಾರಿದ್ರ್ಯ-ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ, ವ್ಯಕ್ತಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದ ಧನಕನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದವರು, ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಖಿಗಳಾದಂತೆಯೂ ಲೋಕವು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಆದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ನಿಜವಾಗಿ ಪಡಬೇಕಾದ ಸುಖವು ‘ಮನಶ್ಶಾಂತಿ’ ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನುಳ್ಳದಾದರೂ, ಅಗ, ಸುಖವಾಗಿರುವನು ತೋರಿಕೆಗೆ ದಂದ್ರನಾಗಿರುವ ಸಜ್ಜನನೋ, ಅಥವಾ ತೋರಿಕೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರನೆಂತಿರುವ ದುರಾಚಾರಿಯಾದ, ಪಾಪಕರ್ಮನಿರತನಾದ ದುರ್ಜನನೋ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ವಿಶದವಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನು ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಸುಗುಣಿಯೂ ಸಜ್ಜನನೂ, ದೈವಭಕ್ತನೂ, ಆಸ್ತಿಕನೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಕೇಳುವುದೇನು! ಸುವರ್ಣವುಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುವಾಸನೆಯೂ ಉಂಟಾದಂತೆ ಇರುವುದಲ್ಲವೆ ಅದು?

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯು ತನ್ನ ನತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಣಹಿತವುರದ ಬಹಿಃ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೇರಿದ ಸಂಗತಿಯು ವಾಚಕಮಹಾಶಯರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಪುರಕ್ಕೆ ಸಮಾಪನಾಗಿಯೇ ಸಹಸ್ರಲಿಂಗತಟಾಕವೆಂಬ ಸ್ವಚ್ಛಜಲದ ಒಂದು ಸರ್ವೋವರವಿದ್ದಿತು ಆ ಊನವರ್ಷರೂ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ಆ ತಟಾಕದ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು ಜಗದೇವನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಮೇಲ್ಮಂಡ ತಟಾಕದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ, ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಊರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದನು

ಜಗದೇವನು ಊರಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿಯೇ ಕೆರೆಗೆ ನೀರಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಹಂಗಸು ಬಂದಳು ಆಕೆಯು ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನೀರಮತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ತೊಡಗಿ ಆಕೆಯ ಹೆಸರು, ಆಕೆಯ ಗಂಡನ ಹೆಸರು, ಊರ ಹೆಸರು, ಮಾವ ಮತ್ತು ತಂದೆಯವರ ಹೆಸರು, ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು, ಅವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಯಜಮಾನಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಪಟ್ಟಣವು ಹನ್ನೆರಡು ಕೋಶಗಳ ವೈಶಾಲ್ಯವುಳ್ಳದಾಗಿ ಬಹು ರಮಣೀಯವಾದುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಜಯಸಿಂಗನಿದ್ದರಾಜು ಎಂಬಾತನು ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನು ಆತನು ಧರ್ಮಾತ್ಮನೇ ಆದರೂ, ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಮೇಲೆ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿದನೆಂದಿ, ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮನಬಂದಂತೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿ ಆ ಪಟ್ಟಣವು ಅನೇಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಸೆಲೆಮನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಪಟ್ಟಣದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಡುಂಗರಸೀ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಕೊತ್ತಾಲನು ನಿಯಮಿತನಾಗಿದ್ದನು ಅವನು ದುರಾಚಾರಿಯೂ ಮಧ್ಯಪಾಯಿಯೂ ಆಗಿ ಜೋರರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕೊಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಅವನು ವೇಶ್ಯಾಂಗನಾಸಕ್ತನಾಗಿ, ಅನೇಕಮಂದಿ ವೇಶ್ಯೆಯರನ್ನೂ ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ತಂದಿರಿಸಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಜಾಮೋತಿ ಎಂಬ ವೇಶ್ಯೆಯೇ ಬಹು ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯೂ, ರಸಿಕಳೂ ಆಗಿ ದೇಹವಿಕ್ರೆಯಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ದ್ರವ್ಯವ ಆರ್ಜಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಮನೆಯು ರಾಜಗೃಹದಂತೆ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಶೋ

ಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು ತನ್ನ ದೇಹವಿಕ್ರಯಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆ ನೀಡಳು, ಆ ಊರಿನ ಅನೇಕ ಸಾಧ್ವಿಯರನ್ನೂ ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ತನ್ನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ತಗುಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರನ್ನು, ಬಲವಂತದಿಂದ, ಕಾಮುಕರಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಪುರುಷರ ವಶಪಡಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕವೂ ಎಲ್ಲೇನೂ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಳು ಈ ದಂಡನಾಯಕನ ಮಗನಾದ ಲಾಠಿ ದಾಸೆಂಬುವನು ಮಹಾಕಾಮಿಯೂ ಮದ್ಯವಾಿಯೆಯೂ ದುರುಳನೂ ಆಗಿ ಜಾರಿರೋಮಣಿಯನ್ನಿ ಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಾಮಸಂತ್ಯಸ್ತಿಗಾಗಿ ಜಾಮೋತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದನು ಅವಳು ಅವನು ತನ್ನಗೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ದ್ರವ್ಯ-ಅಭರಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು ದಿನಕ್ಕೊಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸುಂದರಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹವಣಿಸಿಕೊಡಲು ಸದಾ ತತ್ಪರಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು ತನ್ನ ದಾಸಿಯು ಸಹಸ್ರಲಿಂಗ ತಟಾಕದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೀರಮತಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಂದು ಹೇಳಿದ ಒಡನೆಯೇ ಜಾಮೋತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಾವಕಾಶವಾಗದ ಉತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಮೇನೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ತಟಾಕದ ಸಮೀಪವನ್ನು ನೇರಿ, ವೀರಮತಿದುನ್ನು ಕುರಿತು, “ಅಮ್ಮಯ್ಯಾ, ಇದೇನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿರಿ? ನೀವು ಒರುವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರಲಾಗದೇ! ನಾವೇನು ಪರಕೀಯರೇ? ಸಿಮ್ಮ ಬರುವಿಕೆಯ ವಿಚಾರವು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ನಿಮಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಬಂದು, ಸಿಮ್ಮ ಸುಖಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲವೇ- ನೀವು ಕೇವಲ ಹೊಸಬರಂತೆ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದೇಕೆ? ಆದರೇನು? ಎಳವೂ ನಡೆ ಮನಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಜಗದೇವನು ಮನೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು, ಮಹಾರಾಜರು ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವರು ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿರುವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಂದೆನು ನನ್ನನ್ನು ಪರಕೀಯರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡವ್ವಾ! ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಾವ ಉದಯಾದಿತ್ಯನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗಳು ಜಗದೇವನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸೋದರಳಿಯ ಎಳು, ಮಿಕ್ಕ ಕುದುರೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸೇವಕರು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಮೇನಾದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು, ಅರಮನೆಗೆ

ಹೋಗೋಣ!” ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಮತಿಯು ಪಾಪ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಜವೆಂದೇ ನಂಬಿದಳು. ಮೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿಯೇ ಜಾಮೋತಿಯು ರಾಜಗೃಹದೊಂದಿಗೆ ಸರಿದೂಗುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು, ವೀರಮತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿಳಿಸಿ, ಆಕೆಗೆ ಅಭಂಗನ ಮಾಡಿಸಿ, ದಿವ್ಯದುಕೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಹುಬಗೆಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿದಳು. ತರುವಾಯ ಉತ್ತಮ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಡೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಲು, ಪತಿವ್ರತಾತಿಲಕಳಾದ ವೀರಮತಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಭೋಜನವಾಗುವವರೆಗೂ ತಾನು ಆ ಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಾಮೋತಿಯು ತನ್ನ ದಾಸಿಯರಲ್ಲೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕರೆದು, ‘ನಿಮಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸೋದರತ್ತೆಯು ಊಟಮಾಡದೆ ಕಾದಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜಗದೇವನನ್ನು ಕರೆದು ತಾರೆಂದು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಆ ದಾಸಿಯು ಹೋದಂತೆನಟಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಬಂದು, ಜಗದೇವನು ಮಹಾರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿ, ತಾಂ ಬೂಲಚರ್ವಣಮಾಡುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೂ, ತನಗಾಗಿ ಕಾಯದೆ ಭೋಜನಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀರಮತಿಯು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಊಟಮಾಡಿ ಎದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲೇ ಆ ವಾರವನಿತೆಯು ತಾಂ ಬೂಲಾದಿಗಳನ್ನು ತಂದಿತ್ತು, ಸುಂದರವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವೂ ಭದ್ರವೂ ಆದ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೋರಿಸಿ ತಾನು ಕಣ್ಮರೆಯಾದಳು. ವೀರಮತಿಯೂ ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಆ ಯಾಸಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ನಿದ್ರಿಸಿದಳು.

ಸಾಯಂಕಾಲವಾಯಿತು! ಅವರೆಗೂ ಜಗದೇವ ವೀರಮತಿಯರಿಗೆ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ವೀರಮತಿಯು ಆ ದಿನದ ಬೆಳಿಗ್ಗಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತೋರದೆ, ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಳದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, ತನ್ನ ಪತಿಯ ಸೋದರತ್ತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅತಿಶಯ ಸಂದೇಹಗೊಂಡಿದ್ದಳು. ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ತನ್ನ ಪತಿಯು ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವ ಸುಳಿವೇ ಗೋ

ಚರಿಸಲಿಲ್ಲ ಜಾವೋತಿಯ ದಾಸಿಯು ವುನಃ ಬಂದು, ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕರೆದಳು ವೀರಮತಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯು ಬಂದು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಲ್ಲದೆ ತಾನು ಊಟಮಾಡಲಾರನೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಟ್ಟಳು ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜಾವೋತಿಯು ಒಂದು ಕೆಲವು ಫಲಾಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು ಹೋಗುತ್ತಾ ಆ ವೇಳೆಯು ವೀರಮತಿಯು ಕೂಳಿತ್ತಿದ್ದ ಕೊಟಿಡಿಯ ಹೊರಗಿನ ಚೀಲಕವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ವೀರಮತಿಗೆ ಸಂದೇಹವು ಬಲವಾಯಿತು. ತಾನು ನೋಡಪೋಗಿ, ಅಪಾಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣವೂ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆತನ ನಾಮಾಕ್ಷರಗಳನ್ನೇ ಜಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು ಆಷ್ಟು ದೊಡ್ಡಮನೆಯಲ್ಲಿ ನರಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಚಾರವು ವೀರಮತಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಾಬರಿಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೂ ಮುಂದೇನಾಗಲಿರುವುದೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು ವೀರಮತಿಯು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಜಾಮವು ಕಳೆಯಿತು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಲಾಲದಾಸನು ಮಧುಪಾನಮತ್ತನಾಗಿ ಮದಗಜದಂತೆ ತೂಗಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಜಾವೋತಿಯ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು ಅವನು ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿದ್ದನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರದ ಕಡಗಗಳೂ, ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಹೊಳೆದ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು ಬೇರೆಂದು ಶಬ್ದಮಾಡುವ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಜಗಿಯುತ್ತಾ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, 'ಸುಳ್ಳೆ' ಎಂದು ಶೀಟಿಹಾಕುತ್ತಾ, ಆ ವೇಳೆಯ ಭವನವನ್ನು ಸಮಾಸಿದನು ಜಾವೋತಿಯು ಗೃಹದ್ವಾರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿರುಗೊಂಡು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಏಕಾಂತದ ಕೊಟಿಡಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು-“ ಈ ದಿನ ನಿನಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ವರ್ಗಸುಂದರಿಯನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳನ್ನು ವಲಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ವರೆಗೆ ನೀನು ಎಂದೂ ಹೊಂದಿರಲಾರದಂತಹ ಸುಖಾನುಭವವಡುವುದು ನಿನಗೆ ರಸಿಕತೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಚ್ಚಿಸಿದಳು ಕಾಮಾಂಧನಾದ ಆ ತರುಣನು ಆ ವೇಳೆಯ ವಚನ

ಗಳಿಂದ ಮರುಳನಾಗಿ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಳ ಕೈಗೆ ತ್ತು, ಮುಂಗಾಣದೆ ಮದನಬಾಣಸೀಡಿತನಾಗಿ ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ಕಂಡೇನು, ಎಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೋಭಲಾಷಯ ಪೂರ್ಣವಾದಿತು ಎಂದು ಹಲುಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, “ಎಲ್ಲ, ಆ ಸುಂದರಿಯು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೋರಿಸು ತೋರಿಸು” ಎಂದು ಆತುರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಜಾನೋತಿಯಿಂದ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಡಿಯ ವೇಲನ ಕೊಟಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುವಾಗಲಾದ ನಡೆಯತೊಡಗಿದನು.

ಲಾಲದಾಸನನ್ನು ವೀರಮತಿಯಿದ್ದ ಕೊಟಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಘಾತುಕಳಾದ ಜಾನೋತಿಯು ಕೃತಕೃತ್ಯಳಾದವಳಂತೆ ತನ್ನ ಶಯನಗೃಹಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಇತ್ತ ವೀರಮತಿಯು ತನ್ನ ಕೊಟಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಯಾರೋ ನಡೆದುಬಂದಂತೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಪತಿಯೇ ಬಂದನೆಂದು ಪರಮಸಂಭ್ರಮಗೊಂಡು ಎದ್ದುನಿಂತುಕೊಂಡು ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಸ್ಪರಶ್ಯ ಬಾಗಿಲು ತರೆಯಿತು. ಲಾಲದಾಸನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟನು. ತನ್ನ ಪತಿಯು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ವೀರಮತಿಯು ಭಯುಕರೂಪರನೂ ಮದ್ಯವಾಯಿಯೂ ಕವಲ ಅಪರಿಚಿತನೂ ಆದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅತಿಶಯಚಕಿತನಾದಳು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸ್ತಂಭಿತಳಾದಳು. ಆದರೆ ಅವಳು ಕ್ಷತ್ರಿಯವೀರಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಮಾತ್ರ ಚಿಟ್ಟನೆ ಚಿತ್ತಾರವಾಡಿ ಮೂರ್ಛಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ವೀರಮತಿಯು, ಅಂತಹ ಅಪತ್ಸಾಲದಲ್ಲೂ ಅಂಜುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು, ಪರಿಹಾರೋಪಾಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಲಾಲದಾಸನು ವೀರಮತಿಯ ಸ್ವರ್ಗೀಯಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಮುಗ್ಧನಾದನು. ಆ ಸ್ತ್ರೀಶಿರೋಮಣಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮುಖ, ನಾಸಿಕ, ಕೇಶರಾಸಿ ಮುಂತಾದ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವೂ ಅವನ ಸಂಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವನು ಕೇವಲ ಅಧೀರನಾಗಿ, ತನ್ನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಆ ಸೌಂದರ್ಯಧೀವತೆಯ ವಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲರ್ಪಿಸಿ ಚಿತ್ರಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಲಾಲದಾಸನು ದೀಪಕೈರಗುವ ಶಲಭದಂತೆ, ಫಲವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಂಕಿಯಕೆಂಡವನ್ನು ನುಂಗಲೆಳೆಸಿದ ಕಪಿಯಂತೆ, ಕಾಮಾಂಧನಾಗಿ

ವೀರಮತಿಯ ಹಸ್ತಗ್ರಹಣಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮುಂದಕ್ಕಡಿಯಿಟ್ಟನು ಆಗ ವೀರಮತಿಯು ಬಂದೆರಡಡಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕಿಟ್ಟು, “ಅಯ್ಯಾ, ನಾನು ಪರಸ್ತ್ರೀ, ಅಲ್ಲದೆ ದುದೈವವಶದಿಂದ ಮೋಸಹೋಗಿ ಈ ನೀಚಳ ಬಲೆಗೆಬಿದ್ದು ಪತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನಾಥಳು ಇಂತಹ ನನ್ನನ್ನು ಈ ದುರಂತ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡದೆ, ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪಕೃತ್ಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಕಾಮುಕರಾರೂ ಹಿಂದೆ ಬಾಳಲ್ಲಿ ರಾವಣ, ಕೀಚಕಾದಿಗಳು ಪಡೆದ ಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಬೇಡ. ನನ್ನ ಗೊಂಡಿಗೆ ಬಾರದಿರು” ಎಂದು ಬಹುಬಗೆಯಿಂದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಳು ಕಾಲವು ತುಂಬಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ನೀಚ ಲಾಲದಾಸನಿಗೆ ಆ ಮಾತುಗಳು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಅವನ ವಂಚೇಂಭ್ರಯಗಳೂ ಪರವಶವಾಗಿ ಅವನು ಕೇವಲ ವೀರಮತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಚಲಿಸುವ ಬೊಂಬೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಗಿಪೋಗಿದ್ದನು. ಕೊನೆಯಕೊನೆಗೆ ‘ಬೇಡ ಬೇಡ’ ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಹೇಳಿದರೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದ, ಆ ದುರುಳನು, ಆ ಮದೂವೆಗತ್ತನು, ತನ್ನಾಪಪಪ್ಪಗಳಿಂದ ಪತಿಪ್ರತಿಯಾದ ಆ ಪುಷ್ಯಮೂರ್ತಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವರ್ತಿಪ್ರೇಮೆಕೆಂದು ಮುಂದಕ್ಕಡಿಯಿಟ್ಟನು. ವೀರಮತಿಗೆ ಮುಂದೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಲಿಲ್ಲ ಇನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಾವಕಾಶಮಾಡಿದರೂ ಆ ನೀಚನು ಮಾನಹರಣಮಾಡದೆ ಬಿಡಲಾರನೆಂದು ತೋರಿತು ಅಂತಹ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು! ಕ್ರತ್ರಿಯ ರಮಣಿಯಾದ ವೀರಮತಿಯು ಆ ದುರುಳನ ಚರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಸಿ ಕಟಕಟನೆಂದು ಹಲ್ಲಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತಾ, ವಿದ್ಯಾಣದ ಆಕಾರದ ಒರೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಗಿ ತನ್ನ ನಡುವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದ ಗುಪ್ತಿಯೆಂಬ ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ರನೆ ಹೊರಕ್ಕೆಳೆದು, ಲಾಲದಾಸನು ಅಪೇನೆಂದು ನೋಡಿ ತಿಳಿವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ “ನೀಚಾ, ನಿನ್ನ ಪಾಪಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸು. ಸಾಯಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಕತ್ತಿಯ ಒಂದೇ ಏಟಿನಿಂದ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ರಕ್ತವು ಒಡನೆ ಚಿಲಮೆಯಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಹಾರಿ ವೀರಮತಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವಾದಂತಾಯಿತು. ಪಶುತುಲ್ಯನಾದ ಆ ಪಾಪಿಯು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೂಲಿದನು

ಒಡನೆ ವೀರಮತಿಯು ಲೇಶವೂ ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ, ಅವನ ದೇಹದ

ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಅವನ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇ ಸುತ್ತಿ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಗವಾಕ್ಷೆಯ ದ್ವಾರವಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಒಳಗಡೆ ಬಿಗಿದು ಬಿಡುಕವನ್ನು ಹಂಕಿಕೊಂಡು, ಮುಂದೇನಾಗುವುದೋ ಸೋಡೋಣವೆಂದು ಕುಳಿತಳು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೀರಮತಿ ಗುಂಟಾದ ಧೈರ್ಯವು ಅವರ್ಣನೀಯವು ಹಾಗೆ ನಿಸ್ಸಹಾಯಳಾಗಿ ಸೆರೆಬಿದ್ದಿದ್ದ ಅನಳಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವೆಲ್ಲವುಂಟು ಸಂದೇಹಬಂಟಾಗಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಆ ಕಾಲದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಒಂಗಾರದ ವಡ್ಯಾಣವನ್ನು ಖಡ್ಗದ ಬರೆಯಂತೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅದರ ಒಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿಸಿದರೂ ಮುರಿಯದಂತಹ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಪಾಯಬರುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಖಡ್ಗವನ್ನೇ ಸಂಕಟಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವೀರಮತಿಯು ಆ ಗಂಡದಿಂದ ವಾರಾದಳು.—ಹೇ! ಪ್ರಿಯವಾಚಕವೃಂದ,—ಪ್ರಿಯಕರ್ತೃಕ ಸಹೋದೇವರ್ಗ-ಗಮನಿಸಬೇಕು

ಶ್ಲೋಕ:—ಆರಕ್ಷಿತಾಗೃಹೇರುದ್ಧಾಃ ಪುರುಷೈರಾಪ್ತಕಾರಿಭಿಃ ||

ಆತ್ಮನವಾತ್ಮನಾಯಾಸ್ತು ರಕ್ಷೇಯುಸ್ತಾಸ್ತುರಕ್ಷಿತಾಃ ||

ಎಂದರೆ “ಆಪ್ತರಾದ ಪುರುಷರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸು-ರಕ್ಷಿತರಲ್ಲ. ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮ(ಮಾನ)ವನ್ನು ತಾವೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅವರೇ ಸುರಕ್ಷಿತರು” ಎಂದು ಮನುವು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತವ್ರತ್ತಿಯ ಪತಿವ್ರತೆಯರು, ಎಂತಹ ಆಪತ್ಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ,—ಎಂತಹ ಮೋಹಕವಸ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕುಂದುತುಂಕುಂಕೊಳ್ಳದೆ, ತಮ್ಮ ತೀಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ ಲೋಕವು ಶೋಭಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಪತಿವ್ರತೆಯರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ನಿಂತಿರುವುದು. ಅಂತಹ ಪಾವನೆಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಳೆಬೆಳೆಗಳು ನಡೆಯುವುವು! ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಾತಿವ್ರತ್ಯವೇ ರಕ್ಷಾ ಕವಚವು. ಅದೇ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಧೈರ್ಯಸ್ಥೈರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾದಿಸುವುದು

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ”

ಮುಂದೆ ನಡೆದ ವೀರಮತಿಯು ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರು ಕುತೂಹಲಗೊಂಡಿರಬಹುದು! ವೀರಮತಿಯು, ರಕ್ತವು ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಂಡವಾಗಿ ಕರೆಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಭೀಕರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ, ರೋಷ-ವ್ಯಸನ-ಸಂತಾಪವಾಗಿ ಗಳು ಹೃದಯವನ್ನು ದಟುಸುತ್ತಿರಲು, ಯೋಜನಾಪರಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಲಾಲದಾಸನ ಶವದ ಮೂಟೆಯು, ರಾತ್ರಿ ನಗರರಕ್ಷಕ ಭಟರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿತ್ತು ಅವರು ಅದೇನೆಂದು ಬಿಚ್ಚಿನೋಡಲು, ತಮ್ಮ ನಗರಾಧಿಕಾರಿಯ ಮಗನ ದೇಹವು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಮಹದಾತಂಕಗೊಂಡು ಒಡನೆಯೇ ಹೋಗಿ ಆತನಿಗೆ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಡುಂಗರಸಯ್ಯು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಹೂರಬೊಂದು, ಜಾಮೋತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಲ್ಲೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಅವಳು “ಪ್ರಭುಗಳೇ ಏಕೆ ಗಾಬರಿಪಡುವಿರಿ? ತಮ್ಮ ಮಗನು ಈದಿನ ಸ್ವರ್ಗಸುಂದರಿಯರನ್ನು ವಿವಾಹಿಸುವ ಒಬ್ಬ ರಂಭೆಯೊಂದಿಗೆ ಸುಖಸಲ್ಲಾಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವನನ್ನು ಕರತರುತ್ತೇನೆಂದು ವೀರಮತಿಯಿದ್ದ ಕೂಟದಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಳು ಆದರೆ ಅದು ಬಲವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು ಜಾಮೋತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪೂರಕೃತ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಆ ಕೊಟಿಡಿಯೂ-ಬಾಗಿಲೂ ಬಹು ಭದ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಜಾಮೋತಿಯೂ ಆ ಕೊಟಿಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾದುವು — ಕೊನೆಗೆ ಆ ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯು ವೀರಮತಿಯಿದ್ದ ಕೂಟದಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಕಿಟಕಿಗೆ ಜೀದಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಏಣಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿ, ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಭಟರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಸಿದನು ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ / ವಾಕ್ಸಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಕಂಬಿಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸತೊಡಗಿದನು ಒಳಗೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಮುಂದೇನಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೀರಮತಿಯು, ಮ

ಧೈರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷಪ್ರಾಣಿಯು ಬಂದು ತಾನಿದ್ದ ಕೊಟಡಿಯ ಕಿಟಕಿಯ ಕಂಬಿಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಜಕತಳಾದಳು. “ಅಹಾ, ಅದರಮೇಲೆ ನುತ್ಕೊಂಡು ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿದೆಯಲ್ಲಾ,” ಎಂದುಕೊಂಡಳು. ಅದರೂ ಒಂದುದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಒರಲೆಂದು ಹೃದಯವನ್ನು ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಗವಾಕ್ಷಿಯ ಒಳಿಯಲ್ಲಿ, ಮುಂದೇನಾಗಲಿರುವುದೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು- ಕಾತುಕಗೊಂಡು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ಆ ಸೇವಕನು ಸುಮಾರು ಅರ್ಧಗಂಟೆಯಹೊತ್ತು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳುಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ತನ್ನ ತಲೆಯು ದೂರುವಷ್ಟು ಸ್ಥಳಮಾಡಿಕೊಂಡನು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನ ಶ್ರಮದಿಂದ ಮಧ್ಯದ ಎರಡು ಕಂಬಗಳ ಮೇಲ್ವಾಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೂರುವಷ್ಟು ಸ್ಥಳವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ವೀರಮತಿಯು ಭಯಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಚೀರಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಕ್ತದ ರುಚಿಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ಭಯಂಕರ ಕೃಪಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಸೇವಕನು ಗವಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಸಾವಕಾಶವು! ತನ್ನ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಅವನ ಕತ್ತಿನಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಳು. ರುಂಡವು ಮುಂಡದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿಬಿದ್ದಿತು. ಮುಂಡವು ದೂಪ್ತವೆಂದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒಂದು ದಾಡತು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ದಂದಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಅವನ ಇತರ ಸೇವಕರೂ ಅಕ್ಷರ್ಮ ಭಯಗಳಿಂದ ಮುಂಗಾಣದಂತಾದರು. ಒಡನೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸೇವಕನು, ಭಯಗೊಳ್ಳದೆ, ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲೇನಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆಂದು ಲೋಪಗೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದನು. ಕಿಟಕಿಯ ದ್ವಾರ ಕೊಟಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ತಲೆಯನ್ನು ದೂರಿಸಿದನು. ವೀರಮತಿಯು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳಲ್ಲವೆ! ತಲೆಯು ದೇಹದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರುಂಡವು ಅವರೆಗೇ ಚಲ್ಲದ್ದ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿತು. ದೇಹವು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು.

ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಮೇಲಂತೂ ಹೊರಗಿನ ವರ ಕಾತುಕವು ಅತಿಶಯವಾಯಿತು. ಮದ್ಯಪಾನದಿಂದ ಮತ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ರಕ್ತಸಿಕ್ತನಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ದೇಹಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ-ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು

ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ, ಒಬ್ಬನಾದಮೇಲೊಬ್ಬನಂತೆ, ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು, ಐದು-ಆರು, ಏಳು ಎಂಟು ಒಂಬತ್ತು ಹತ್ತು ಜನಗಳು ಹತ್ತಿ ಕೊಟಗಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳನ್ನು ವೀರಮತಿಯು ಕರಾಳಕೃಪಾಣಕ್ಕೆ ಬಲಿಯುತ್ತರು. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ವನೂ ಹತ್ತಿದನು ಅವನ ಗತಿಯೂ ಹಿಂದಿನವರಂತೆಯೇ ಆಯಿತು ವೀರಮತಿಯು ಹನ್ನೊಂದು ರುಂಡಗಳನ್ನು ಏಕಾಂಗಿಯಾದ ತನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಭಯಂಕರಳಾದ ಕಾಳಿಯಂತೆ. ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನಸದ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ನೋಟಕ್ಕೆ ಬೀಕರಳಾಗಿ ಸಿಂತ್ವಿದ್ದಳು — ಹನ್ನೊಂದುಮಂದಿ ಸೇವಕರು ಹತರಾದುದನ್ನು ಕಂಡೂ ಮುಂದೆ ತಲೆಯನ್ನು ತೆರಲು ಯಾವನೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವೂ ಆಯಿತು

ಜಾಮೋತಿಯ ಮನೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಶವಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆ ದೃಶ್ಯವು, ಸಹಸ್ರಾರುಜನಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು ಜನಗಳು ಪರಷೆಗೋ ಎಂಬಂತೆ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದು ನೆರೆದರು ಎಲ್ಲರೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ, ಕಿಟಕಿಯಕಡೆಗೂ, ರಕ್ತವರ್ಣರಂಜಿತವಾಗಿದ್ದ ಗೋಡೆಯಕಡೆಗೂ ಶವಗಳಕಡೆಗೂ ನೋಡುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ವಾರ್ತೆಯು ರಾಜನಕಿವಿಗೂ ತಲುಪಿತು. ಹನ್ನೆರಡುಮಂದಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹತರಾದರೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಲೋಸುಗ ಆತನೇ ಬಂದು, ಜಾಮೋತಿಯಿಂದಲೂ, ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯಿಂದಲೂ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಏಣಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ — “ಓ ಅಸಮಾನ ಶಾರ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯೇ, ನೀನಾರು! ಹೀಗೇಕೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವೆ? ನಿನಗಾರಾದರೂ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳು! ನಾನು ಈ ಊರಿನ ರಾಜನು ಅಂತಹ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ವೀರಮತಿಯು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು, “ಮಹಾರಾಜಾ, ನಾನು ಚಾವಡಾಕುಲೋತ್ಪನ್ನರಾದ ಬರಜಮಹಾರಾಜರ ತಂಗಿಯು ಧಾರಾನಗರದ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯಮಹಾರಾಜನ ಸೊಸೆಯು ನನ್ನ ಹೆಸರು ವೀರಮತಿ” ಎಂದೂ, ತನ್ನನ್ನು ಜಾಮೋತಿಯು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಕರೆತಂದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ “ನನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯರಕ್ಷಣೆಗಾ

ಗಿ ನಾನು ಆ ನೀಚನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೆನು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದ ಈ ಹೆ
ನ್ನೊಂದು ಜನಗಳನ್ನೂ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೊಂದುದು. ನಾನು ಕ್ಷು
ತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯು. ನನ್ನ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವವರೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು
ಯಾರೂ ಮುಟ್ಟಗೊಡಲಾರನು” ಎಂದಳು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಜನು ಪ
ರಮಸಂತೋಷಪಟ್ಟು—“ಅಮ್ಮ ನೀನು ರಾಜಪುತ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕಾ
ರ್ಯವನ್ನೇ ಮಾಡಿರುವೆ. ನೀನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಾ ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಮಗ
ಳಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನೂ ಹುಡುಕಿಸುವೆನು” ಎಂ
ದು ನುಡಿದನು ಆ ಮಾತಿಗೂ ವೀರಮತಿಯು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ “ತ
ಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವೆನಾದರೂ ನನ್ನ ಪತಿಯು ಬಂದು ಎದುರಿಗೆ
ನಿಂತಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡುವೆನೇಹೊರತಾಗಿ ಬಾ
ಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಲಾರೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು ರಾಜನು ಜಗದೇವನೆಲ್ಲೆಂ
ದು ಹುಡುಕಿಸಿದನು. ಅವನು ಜಾವೋತಿಯು ದುರ್ಮಂತ್ರಲಂಚಗಳಿಗೊಳ
ಪಟ್ಟ ರಾಜಭಟರಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಂತು.
ಅಲ್ಲಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಏಣಿಯಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿ, ವೀರಮತಿಯನ್ನು ಬಾ
ಗಿಲು ತೆರೆಯಹೇಳಿದರು ಜಗದೇವನು ಗವಾಕ್ಷಿಯ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು
ನಿಂತನು ವೀರಮತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಭರ್ತನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಧೈ
ರ್ಯಗೊಂಡು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಪತಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು ರಾಜ
ನು ಅವರಿಗೆ ಆ ದುರ್ದೈವಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದಕ್ಕೆ, ಜಾವೋತಿಯೇ ಕಾರ
ಣವೆಂದು, ಅವಳ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು,
ಅವಳನ್ನು ವಿರೂಪಪಡಿಸಿ, ನಗರದಿಂದ ಗಡೀವಾರು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಜಗದೇ
ವ ವೀರಮತಿಯರನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಥದಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರಮನೆ
ಗೆ ಬಂದನು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಮಹತ್ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪಾರಾದ ಆ ದಂಪತಿ
ಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಪಟ್ಟಣಿಗರೆಲ್ಲರೂ ಮಹದಾಶಂದದಿಂದ, ನೀಚರಾದ ಅಾಲದಾ
ಸ ಜಾವೋತಿಯರನ್ನು ತಿಕ್ಕಿಸಿ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಸಾಧ್ವಿಯರ ವಾತಿವ್ರತವನ್ನು
ಕಾಪಾಡಿದ ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ವೀರಮತಿಗೆ ಕೈಗಳನ್ನತ್ತಿ ಮುಗಿ
ದರು.

ಮಹಾರಾಜನು ಹಿಂದಿದ್ದ ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯ ದುಶ್ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿ

ದು ಅವನನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ, ವಿದ್ಯಾ-ಬುದ್ಧಿ ಶೌರ್ಯಧೈರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದ ಜಗದೇವನನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿದನು ಜಗದೇವನು ಅಧಿಕಾರಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅನ್ಯಾಯ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀಗಿಸಿ, ಸತ್ಯಧರ್ಮ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ವಿರಮತಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದನು ಅವನಿಗೆ ಜಗದೇವನು ಜಾತಕರ್ಮ ನಾಮಕರಣಾದಿ ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿ, ಜಗದ್ವಲನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆದನು ಎಲ್ಲರೂ ಪರಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೆಲಕಾಲವಿದ್ದರು

ಜಗದೇವನು ದಂಡನಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಿತ್ರಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು ಅದರಿಂದ ಜಗದೇವನ ಕುಟುಂಬವೇ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯೊದಗಿದ್ದಿತು. ಅಣಹಿತಪುರದಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾರೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯಪ್ರಜಾನಾಶವುಂಟಾಗತೊಡಗಿತು. ಏನುನಾಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕೆಂದು, ರಾಜನೂ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು ರಾಜನು ಯಂತ್ರ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳೂ, ಪೂಜಾದಿಗಳು, ಹವನಹೋಮಾದಿಗಳು ಯುಂತ್ರಾಗಿ ಯಾರು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಉರಮುದಿನ ಕಾಳಿಕಾಲಯಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ವಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಾ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಜಗದೇವನ ದರ್ಪಯುಕ್ತ ಶಾಸನದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಮಂದಿ ದುಷ್ಟರು. ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿದರು ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು, ಕಾಳಿಕೆಯಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದು, “ಮಹಾರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದನು ಈ ರೋಗವು ನಾಶವಾಗಲು ಒಂದುಪಾಯವುಂಟು ಸರ್ವಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನನಾದ ಒಬ್ಬ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ನನಗೆ ಬಲಿಕೊಟರೆ, ಈ ರೋಗವು ಶಾಂತವಾಗುವುದು ನಿನ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಸುಖವಾಗಿರುವರು ನೀನೂ ನೂರುವರ್ಷ ಸುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುವೆ” ಎಂದು ನುಡಿದನು ಈ ಅಶರೀರವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು—“ತಾಯೇ ಅಂತಹ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ?” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು ಅದಕ್ಕೆ “ರಾಜಾ ಯೋಚಿ

ಸಬೇಡ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜಗದೇವನು ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ತನು ರಾಜ್ಯದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಒಲಿಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸು' ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ಕರ ಬಂತು. ರಾಜನು ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋರದೆ ಮಹದಾತಂಕದಿಂದ ನಾಗಿ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಸುಗಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದನು.

ರಾಜನು ಚಿಂತಾಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದುದರ ಕಾರಣವು ಜಗದೇವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಡನೆ ಆ ರಾಜಭಕ್ತನು ಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ತನುವನ್ನು ಒಲಿಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ವಿರಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಪರೋಪಕಾರಧಾರಿಣಿಕಾದ ಆ ಸಾಧ್ವೀರತ್ವವನ್ನು ಕೇಳುವವೇನು! "ವಿರಮತಿ, ನೀವು ಈ ಖೂನ ಪುರುಷರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಒಲಿ ಕೊಡುವುದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಈ ದೇಶದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಒಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕು" ಎಂದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಗನಾದ ಜಗದೇವನು, ತನ್ನ ಪಾಪನ ಚರಿತ್ರರಾದ ಆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಓ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳೇ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ದೇಶದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಗಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದೇಹಗಳನ್ನು ಒಲಿಕೊಡುವುದಿದ್ದರೆ, ನಾನೂ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಈ ದೇಶದ ಮೂಲಕಾಲಿಕೆಯರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಒಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿರಿ" ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಜಗದೇವನಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನು ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಸಿವಾಸಿವಾಸಿಸಲಾರದನು. ಒಡನೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ನಿರ್ಮಲಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣವಾಗಲೆಂದು ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು, ಅರಸನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಕಾಳಿಕಾದೇವಾಲಯದ ಸರ್ವಾಪವೇನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಆ ವಿಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಸೇರಿದರು. ಜಗದೇವನು ಕುಟುಂಬಸಮೇತನಾಗಿ ಒಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ರಾಜನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಮಹಾರಾಜನು ಗಾಢರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು, ಜಗದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು, ಬೇಡ ಬೇಡ ಎಂದು ಸಿವಾರಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಪುನಃ ಆ ದುಷ್ಟರು ಕಾಳಿಕೆಯ ಹಿಂದಿದ್ದು "ರಾಜಾ ಅವನನ್ನು ನಿರ್ಬಂ

ಧರ್ಮದಿವರು ಈ ಬಲಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವುದು" ಎಂದು ನುಡಿದರು. ರಾಜನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಇಂತಹ ಸಲಹೆಗಳಿಂದ ನಂದೇಹಗೊಂಡು, ನಿಗ್ರಹದ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಗು ಅಡಗಿದ್ದುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಒಡನೆ ಮಹಾರಾಜನು, ಆ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ, ತಕ್ಕಂತೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ಕಾಳಿಕಾಮಾತೆಯನ್ನು ಇತರ ಸೌಮ್ಯಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರಾಣವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸುವಾಗಿನೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧನಾದ ಜಗದೇವ ವೀರಮತಿಯರನ್ನು ವಿಶೇಷರೀತಿಯಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಜಗದೇವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳು ಪ್ರಭಾವತಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡಿ ಅನೇಕಜನರಿಂದ ಆದರಿಸಿದನು.

ಅತ್ತ ಧಾರಾಸಗರದಲ್ಲಿ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ವಾಘೇಲಿಯ ಮೋಹಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ರಾಜ್ಯವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅಲಸನಾಗಿರುತ್ತಿರಲು, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯ ಅನೀತಿ ದುರಾಚಾರಾದಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ಪರರಾಯರು ಎಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ರಾಜನನ್ನು ನೆರೆಮನೆಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಆ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಜಗದೇವನು ವೀರಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟುಬಂದು, ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಓಡಿಸಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಸಿಂಹಾಸನಾನುಸನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

ಆಗ ಧೀರಸಿಂಹಮಂತ್ರಿಯು ಜಗದೇವನನ್ನು ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನನ್ನು ಮಾನಸವಾದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಘೇಲಿಯು ಮಾಡಿದ ಕುತಂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳ ದುರ್ನಡೆ ತೆಗಾಗಿ ಹೇಸಿ, ಅವಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ, ಸೋಲಂಕೀರಾಜೆಯನ್ನೂ ಜಗದೇವನನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮರೆತು ನಿದ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ವಿಶೇಷರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಸದ್ಗುಣಮಣಿಯಾದ ಸೋಲಂಕಿಯು ಜೈಷ್ಠಪತ್ನಿಯಾದ ವಾಘೇಲಿಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಬಾರದಾಗಿ ರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮುಂದೆ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಪತ್ನಿಯರೊಂದಿಗೂ, ಜಗದೇವನು ಪತ್ನೀವೃತ್ತರೊಂದಿಗೂ ಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗೊಂಡು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಉಪನಂದಾ

ಇದು ಕಷ್ಟಕರವಲ್ಲ! ಅಥವಾ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲ ಇದು ನಡೆದ
ಗೊತ್ತಾದ ಕಾಲವು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇದು ನಡೆದು
ಕಾಲಿವಾಹನಶಕದ ಎರಡನೆಯ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ಶತಾಬ್ದದಲ್ಲಿ ಎಂಬುದಾ
11 ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಅದು ಹೇಗಿದ್ದರೂ, ಜಗದೇವ ನೀರಮತಿಯರು ತ
ಮ್ಮ ದೇವತೆಯಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಗುಡಾರಹಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ
ದ್ದಾರಂಬಾದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶುಕ್ರಿಯೇನು! ಜಗದೇವನು ರಾಜನೇವೆ
ಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದವನು ಆದರೂ ಆತನ ಕರ್ತವ್ಯವಿಷಯ ಪರೋಪಕಾರವರಾ
ಯಣಕೆ, ನಿಷ್ಪ್ರಯಕೆ, ನಿರಲಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕುಂದಕಬರಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಸರ್ವವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯವು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಸರ್ವಾತ್ಮನೂ
ಆದ ಲೋಕೋತ್ತರನ ಸೇವೆಯೆಂಬ ದೃಢಭಾವನೆಯು ನೆಲೆಗೊಂಡರಾಯಿ
ತು ಅದಕ್ಕೆ ಜಗದೇವನ ಸೇವಾಪದ್ಧತಿಯು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯ
ಲ್ಲವೆ! ಅಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಹೀಗೆ ಎಕಾಭಿವಾ
ಯ, ವಿಕಾಸೋಪಭವದಿಂದ ನಡೆದು ಲೋಕೋಪಕಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊ
ಡಗುವ ದಂಪತಿಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಿದ್ಧ
ವುವುವಲ್ಲವೆ! ಇಂತಹ ಉತ್ತಮ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಕೋಗಲಿ
ನೀರಮತಿಯಂತೆ, ಪತಿಯನ್ನು ಪರಧೈನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಮಾತುತ್ಸಂಕಟದ
ಸೇಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಬಿಡದೆ, ತಮ್ಮ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೆಂಬ ರತ್ನದ ಆಭ
ರಣವನ್ನು ಸಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾ ವೈಯವ್ಯ ನಮ್ಮ ಸಹೋದರಿನರ್ಗ
ಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯವಾಗಲಿ! ಇಂತಹ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಭಾರತೀಯ ಸ್ತ್ರೀ
ಯರು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಉನ್ನತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹತ್ತುವಂತೆ ಸರ್ವೋತ್ತರನು
ವರದಾನವನ್ನು ಪ್ರವಾಹಿಸಲಿ!

ತಥಾಸ್ತು

ಸುಬೋಧ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ (ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

— ೧೧೧ —

ಮುನ್ನುಡಿ:—

ಭಾರತದೇಶದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಮಹಾ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ, ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ನುಡಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರೂ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುವರು, ದೇಶೀಯ ಮಹಾರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಡದೆ, ನೇರವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವದವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಸಿಸಿ ದೇಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸತಕ್ಕ ದೇಶಭಕ್ತನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದುದೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನ ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ ಸ್ವಭಾಷಾಭಿಮಾನಗಳೂ, ನಿಸ್ಪೃಹತೆ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತತೆಗಳೂ, ಧೈರ್ಯದಾಯಾರ್ಥಿಗಳೂ, ದೇಶೀಯ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಆಯಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸತೊಡಗುವ ಮಹನೀಯರಲ್ಲೂ ಇರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು ರಾಜ್ಯಭಾರವೆಂಬ ಶಕಟದ ರಾಜ-ಪ್ರಜೆಗಳೆಂಬೆರಡು ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಏರಿಗೂ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ನೀರಿಗೂ ತಳೆದೆ, ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡೊಯ್ದು ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತಲುಪಿಸಲು ಶಕ್ತನಾದ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರೆಂಬ ಜಾತ್ಯಶ್ವಗಳು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ ಭಾರತದೇಶದ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಕೆಲಸನಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ ಒಹುಮಂದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗಧರ್ಮವೆನು, ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು, ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೇನು, ದೇಶದ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕಗಳಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಾವುವು ಎಂಬವನ್ನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಯೋಚಿಸಿ, ಅಹರ್ನಿಶಯೂ ತದೇಕಾಯುತ್ತಚಿತ್ತರಾಗಿ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಸೇವಾತತ್ಪರರಾಗಿದ್ದು ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದವರು, ಎಲ್ಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುವರು. ಮಿಕ್ಕವರಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾರಥವನ್ನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಎಳೆಯಲಾರದೆ ಎಡಹಿ ಮುಗ್ಗುರಿಸಿ, ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಏರುತಗ್ಗುಗಳಿಗೆಗೆದು ತಮ್ಮ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಾಮಾವಶೇಷವಾದವರು ಕೆಲವರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕೈದು ಸಹ

ಶ್ರದ್ಧಾವೃದ್ಧ ವೇತನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಕಣ್ಣುಕಾಣದೆ ಸುಖಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ರಾಜಪ್ರಜೆಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ದೋಹಮಾಡಿ ಒಂದುದಿನ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡವರು ಕೆಲವರು. ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಆ ಅಧಿಕಾರಪದವಿಗಳ ಮದದಿಂದ ಮುಂಗಾಣದೆ ಮೆರೆದು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಬಹುವಿಧ ಕಿರುಕುಳಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಅವರ ಶಾಪ-ಕೋಪ ತಾಪಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಮಡಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಾಡಿಗೆ ಕಾಲುಜಾಚಿದವರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು!

ಪ್ರಕೃತ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನಾದ ಸಾಲಾರಜಂಗ್ ಬಹಾದೂರನು ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಮಂತ್ರಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿದವನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಅತಿಶಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ಸಂಪನ್ನರು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ವಾಸಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಯಿತು ಸಾಲಾರಜಂಗನಲ್ಲದೆ, ಜಳ್ಳಿದೆಯ ಮತ್ತಾವನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಷ್ಟ ನಿಷ್ಕರಗಳಿಗೆ ಎದೆಯೊಡ್ಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದ ಅರಬ್ಬಿಯವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದುದೂ, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಋಣಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೆಣಗುತ್ತಿದ್ದ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿದುದೂ. ದೇಶದ ಆದಾಯ ವ್ಯಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸ್ತು ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದುದೂ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ೧೮೫೭ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಶಿವಾಯಿದಂಗೆಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಒಳಪಡದಂತೆ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಹಾಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಜಾವರ್ಗದವರ ಮನಸ್ಸುಮುದ್ರದ ಮೇರೆ ಮಾರದಂತೆ-ಅವರ ಆಶಯವೆಂಬ ಕೆರೆಯ ಒಡ್ಡು ಒಡೆಯದಂತೆ, ಮಹಾ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತಡೆಗಟ್ಟಿದುದೂ, ಸಾಲಾರಜಂಗನ ರಾಜನೀತಿ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನೂ, ಆತನ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ, ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ, ರಾಜಭಕ್ತಿ-ಪ್ರಜಾಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆತನ ಅನನ್ಯಪರತೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ—ಇಂತಹ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆಗೆ ಏರ್ಪಟ್ಟರೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಭಾಗ್ಯತರುವು ಫಲಿಸಿದಂತಿರುವುದು; ಇಂತಹ ಸೇವಾಧುರೀಣರು ಮಂತ್ರಿಪದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ದೇಶೀಯರು ಸುಖಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರು, ಇಂತಹ ನಿಷ್ಪ್ರಹ ಕಾರ್ಯಸಾಧಕರು ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರೇಯೇ, ಪ್ರಜೆಗಳು ತಾಯಿಯ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿ-ಮೇಲ್ಮಸುಕಿನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಡಗಿ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಅಮೃತಪಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿನಂತೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿದ್ದು ಶಾಂತರಾಗಿ ವೃಷ್ಟರಾಗಿ ತುಷ್ಕರಾಗಿ ಜೀವಿಸುವರು.—ಅಲ್ಲವೇ?

ಜಿಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ |
೧೦-೧-೧೯೨೬ |

೫೫ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್.

ಸುಚೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಮೇ ೧೯೨೬

ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ
ಸರ್ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಬಹಾದುರ್ ಜಿ.ಸಿ.ಎಸ್.ಐ.

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ

ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ

ಸರ್ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಜನನ-ಬಾಲ್ಯ”

ಸರ್ವಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಈ ಭಾರತವೇಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಾತೃ ಭೂಮಿಯೆಂದು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಏನೆಂದು ಕೆಲವರಿಗೆ ತೋರಬಹುದು! ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು! ಆದರೇನು? ಮಾತೃನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯು ಬೇಸರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಕೂಡದು, ಸಾಕೆಂದು ನಿಲ್ಲಕೂಡದು ಅಗಿರುವುದು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಂಧುಬಾಂಧವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಭಾರವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು ಮತ್ತಾರಾದರೂ ಬೃಹದಿ ಇರುವಿಕೆಯು ಬೇಸರವೆನ್ನಿಸಬಹುದು. ಹೆತ್ತತಾಯಿಯ ವಿಷಯವು ಭಾರವಾಗಿ-ಬೇಸರವಾಗಿ ತೋರಿತೆಂದರೆ, ಅದು ಅವನ ವಿನಾಶಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸತಕ್ಕ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿರುವುದು ಒಬತ್ತು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಹೊತ್ತು ಹೆತ್ತು-ಹೊರದ, ಪರಮಪೂಜ್ಯವಸ್ತುವಾದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹತ್ತುಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಹಗರಣದ ಹಂಚಿಕೆಗಾಗಿ ಮರೆತು-ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿ-ನಿಂದಿಸಿ-ತೃಪ್ತಿಸಲೆತ್ತಿ ಸುವ ನೀಚನಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವನಿಗೂ, ಎಷ್ಟು ಕಾಲವಾದರೂ-ಆ ತಾಯಿಯು ಎಷ್ಟು ದುರ್ಬಲಳಾದರೂ, ಎಷ್ಟು ವೃದ್ಧಳಾದರೂ, ಎಷ್ಟು ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ದೀನಳಾಗಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೇಸರವುಂಟಾಗಲಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶವಾತೆಯ ವಿಷಯವಾದರೂ ಯಾವನು ಹೆರವರ ಹತ್ತುಹಣದ ಆಸೆಗೆ ಬಾಯ್ತೆರದು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ದಾಸನಾಗಿ, ತನ್ನವರ ಕುತಿ ಗೆಯನೊ ತಿ. ಬದುಕಲೆತ್ತಿ ಸುನನೋ ಅಂಥವನಿಗೊಬ್ಬಗಲದೆ ಮ

ತ್ತಾರಿಗೂ ದೇಶವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ತುಂಬ ಭಾವನೆಯು ತೋರದು ಅಸಹ್ಯವು ಉದಯಿಸದು. ದುದೈವವಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯು ಬಡತನ ಸ್ಥಿತಿಗೊಳವಟ್ಟಿರುವುದು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ರೂಪ ಕೆಟ್ಟಿರುವುದು ದೇಶಪಾಂಥವರು ಒಕ್ಕರಾಗಿ ಕುರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಬೀನ ರಾಗಿ ತೋರಲು ಸುದು ಆದ ಮಾತೃಕ್ಕೆ ದೇಶ-ದೇಶೀಯರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದಿರ ಬೇಕಾದ ಕಾರಣವೇನು! ಮಾತೆಗೆ ಒಂದ ಬೀನತೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಆಕೆಯ ವಾದನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತು, ನೇವಿಸಿ, ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ, ಸ ಕಲ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಆ ಬೀನಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಸುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲೆತ್ತಿಸುವವೇ ಪುತ್ರನುಸಿಕೂಳಲು ಅರ್ಪನು! ಮಾತೆಯ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಬೇಸರವಡಕೂಡದು. ಮಾತೃವೆಂಬ ನಮ್ಮವು ಅತ್ಯಪೂರ್ವವಾದುದು ದನಕನಕ-ಭೂಮಿಕಾಣಿಗಳೂ, ಪತ್ನೀಪುತ್ರಾದಿಗಳೂ ನಷ್ಟವಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಪುನಃ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳು ನಷ್ಟವಾದರೆ ಪುನಃ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಷ್ಟು ಕೋಟಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹತ್ತು ತಾಯಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು? ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶಮಾತೆ ಯೂ! ಜನನಿಗೂ ಜನ್ಮಭೂಮಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ!—

ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಉದಯಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಭಗವತ್ಪ್ರಾಶ್ರವಣ, ಭಗವದ್ಗುಣಕೀರ್ತನ, ಭಗವತ್ಪರಣಸ್ಮರಣಗಳು ಪ್ರಥಮಸೋಪಾನಗಳಾಗಿರುವವೆ! ಹಾಗೆಯೇ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಬೇ ಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಮೊದಲು ದೇಶದ ಪೂರ್ವಾಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಷಯದ ಚರಿತ್ರಶ್ರವಣ ಅಥವಾ ಪರಿವರಣವೇಕು ಅದರ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿತೆಯ ಕೀರ್ತನೆಯು ನಡೆಯ ಬೇಕು ಅಂತೆಯೇ ಅದರ ಸ್ಮರಣವಾದರೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸದ ಕೈ ಬರುತ್ತಿರಬೇಕು ಹಿಮವತ್-ವಿಂದ್ಯಾಚಲಾದಿ ಪರ್ವತರಾಜಗಳೂ ಗಂಗಾಸಿಂಧು ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ-ಕೃಷ್ಣ ಗೋದಾವರಿ ಕಾವೇರಿ ಮುಂತಾದ ಮ ಹಾ ನದಿಗಳೂ ಒಪ್ಪಕ್ಕೇತ್ರಗಳೂ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಆರ್ಯರಾಜರ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪಕರ ದ್ವಿಜಯಗಳಿಂದ ಪೂತವೆನಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಅವರ ಅವುಷ-ಅನ್ಯುತ ಚರಿತ್ರಗಳೂ ದೇಶದ ಸಕಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ತುಂಬಿರುತ್ತಿರಲಾಗಿ ದೇಶದ ಕಥೆಯ ಶ್ರವಣ-ಕೀರ್ತನ-ಸ್ಮರಣಗಳಿಗೆ ಸಾಧ

ನಗಳು ಸಿಕ್ಕಲಾರವೆ? ಅವುಗಳನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಅವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಭಕ್ತಿಯೂ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎದ್ಯಾವಂತರಾದವರ-ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾದವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದು

ಅನೇಕರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂದೇಹವಿದೆ! ಒಬ್ಬನು ದೇಶಭಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಪರಕೀಯರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕಲವರು ಎಣಿಸಬಹುದು! ಪಾಗಲ್ಲ ಪರರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸದೆಯೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯಿಗೆ ನಾವು ಭಕ್ತರಾಗಿರಲು, ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ, ನಾವು ನಮ್ಮ ದೇಶ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಮಾತ್ರಾ ರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕಲವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂರಯಿರಬಹುದು ದೇಶಭಕ್ತರಾಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಸಕಲ ಒಂಭೂತಾಂಧವರನ್ನೂ-ತನ್ನ ದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಕಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಖಡ್ಗ ಹಸ್ತನಾಗಿ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ನಡೆದು ತಲೆಯನ್ನು ತೆರಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಅದೇ ದೇಶಭಕ್ತಿಯೆಂದೂ ಅವರು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲ. ದೇಶಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಾಣಬಲ ತಕ್ಕದೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ಇದ್ದು ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವು ಮಡಿದುಮಣ್ಣು ಕೂಡತಕ್ಕದ್ದು-ಬದುಕಿಬಾಳಲೀಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾದುದು. ದೇಶದ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯರ ಬಾಹ್ಯಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನ್ನೇಹ ಅಥವಾ ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ವಹಿಸದೆ, ಅತ್ತಿಭಾವವುದುಮಿಸಿ, ಸಕಲರೂ ನಮ್ಮವರು, ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರು, ನಮ್ಮ ಬಾಂಧವರು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು ದೇಶೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಭಿಮಾನವು, ದೇಶೀಯ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ತರುನಾಯ ತಾನು ತನ್ನ ದೇಶದವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೀತಿಸುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗುವನು ಅವುಗಳ ರೂಪಾಂಶಗಳೂ-ನಯ ಒರಟು ತನಗೂ ಅವನಿಗೆ ವಿಷಯಗಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅವುಗಳು ತನ್ನ ದೇಶದವು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯೇ ಆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಸಾಂದರ್ಭವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುವು ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವದೇಶ

ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗುವವನಲ್ಲಿ ದಾಂಭಿಕವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬೇರೆಯವರ ಮೇಲಿನ ದ್ವೇಷಕ್ಕಾಗಿಯಲ್ಲ, ತನ್ನವರ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಬಡ್ಧನನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇತರ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿಂದ ದೇಶಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕ ಮಹನೀಯರಲ್ಲನೇಕರು, ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ದೇಶಸೇವೆ ಮಾಡಿರುವರು ದೀನರಿಗೂ ಅಂಗಹೀನರಿಗೂ ಮಾಡುವ ಅನ್ನದಾನ ವಸ್ತ್ರದಾನಗಳು, ಬಡವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲಾ ದೇಶಸೇವೆಗಳೇ! ದೇಶದಲ್ಲಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಸಾಯ ಉದ್ಯೋಗ ಪಶುಪಾಲನೆ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಪರಿಶ್ರಮೆಯೂ ದೇಶಸೇವೆಗೇ ಸಂಬಂಧಪಡುವುದು ರೋಗಾದ್ಯುಪದ್ರವಗಳು ಹರಡದಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, ಅವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಅವುಗಳ ಉಲ್ಬಣತೆಯನ್ನು ಕಡಮೆಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, ಅವುಗಳ ಬಾಧೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತೊಂದರೆಪಡುವವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯವನ್ನೊದಗಿಸುವುದು, ವಿವಿಧ ರೋಗಬಾಧೆಗಳಿಗೆಯೊಳಗಾಗದಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು, ಶೋಧಿಸನಡಿಸುವುದು, ಬರೆಯುವುದು, ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಕಾರ್ಯಗಳಿವೆ! ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ನಡೆಯಿಸುವುದೂ ದೇಶಸೇವೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಮುಣುಗಿಸಲೆತ್ತಿಸದೆ, ದೇಶಪಿತೃದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೈಕೊಂಡರ ತೀರಿತು. ಹೀಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಧಗಳಿಂದ ದೇಶಸೇವೆಮಾಡಬಹುದಂಬುದನ್ನು ಮಹನೀಯರ ಚರಿತ್ರಶ್ರವಣದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನೂ, ಕೇವಲ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಾತೃದೇಶವನ್ನು, ರಾಜಸೇವೆಗೆ ನಿಂತು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಉರ್ಜಿತಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದನೆಂಬುದನ್ನು ಆತನ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಕಾಣಬಹುದು. ದೇಶಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಆತನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲವೆ! ಹೀಗೆ ರಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಒಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿಮ್ಮ ಹಿತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು

ಈ ಮಹನೀಯನ ಚರಿತ್ರೆಯು ತಿಲಾಂಶವಾದರೂ ಸಹಕಾರಿಯಾದರೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳುವೆವು.—

ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜವಾಡೆಗಳಿವೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಹಿಂದೂರಾಜರೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ನವಾಬರೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ರಾಜವಾಡೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನವೇ ಬಹು ದೊಡ್ಡದು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ನಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೂರರಷ್ಟಿದೆ ಈ ದೇಶವು ದಕ್ಕಿಗಿ ಇಂಡಿಯಾ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮದೂರದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ಗೊಂದಾವರೀ ನದಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉಪನದಿಗಳಾದ ಪೈನಗಂಗ, ವೇಣುಗಂಗ, ಮಂಜೀರ, ತುಂಗಭದ್ರಾ ಮುಂತಾದುವೂ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಂವತ್ಸರದ ಸಕಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಾಸರೆಗೆ ಅಭಾವವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಭೂಮಿಯು ಫಲವತ್ತಾದ ವೇನೆಲವಾಗಿ ಒತ್ತ, ಗೋಧಿ, ಹತ್ತಿ, ಕಡಲೆ, ಜೋಳ, ಉದ್ದು ಹಸರು ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತ ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದಾಗಿದೆ ದೇಶದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಜ್ರ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲುಗಳೂ ಈಶಾನ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣವೂ ಸಿಕ್ಕುವುವು ನಿರ್ಗಮಾಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರತದೇಶವೇ ತೊರೂರಾದಮೇಲೆ, ದಿವ್ಯನದೀ ಗಿರಿವನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಈ ದೇಶದ ಅಂದವನ್ನು ಕೇಳುವುದೇನು—

ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಫರೂಕ್ಸಿಯರ್ ಎಂಬುವನಿಂದ ದಖ್ಖನಿನ ಸುಬೇದಾರಿಗಾಗಿ ನಿಯಮಿತನಾದ ನಿಸಾ.ಮಲ್ ಮಲ್ಕ್ ಆಸಫ್ ಜಾ ಎಂಬಾತನೇ ಮುಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ದಖ್ಖನಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು ಆದರೆ ಆಸಫ್ ಜಾನ ಮರಣಾನಂತರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಕದನಹುಟ್ಟಿತು ಹಾಗಾಗಿ ಹೀಗಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ನಿಸ್ಸಾ.ಮಲ್ಲಿಯು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬಂದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕರಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು “ಸಬ್ ಸಿಡಿಯರಿಸದ್ಧತಿ” ಎಂಬ ಈ ಕರಾರಿನ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ನುಸರಿಸಿಯೇ, ನಿಸಾ.ಮನ

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯದ ತುಕಡಿಯೊಂದು ಇರಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಾಟಾಯಿತು, ಮತ್ತು ಅದರ ಖರ್ಚನ್ನು ನಿಸಾ ಮನೇ ಭರಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಈ ಸೈನ್ಯದ ಖರ್ಚು ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುತ್ತುಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಾಲಾನುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು ಅದುದರಿಂದ ಆ ಸೈನ್ಯದ ಖರ್ಚಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಬೇರಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು.

ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನವಾಬಮನೆತನವು ಆ ದೇಶದ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದೋ, ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನ ಮನೆತನವಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ದೇಶದ ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು ಬಹುಮನ್ನೀಗಾಜ್ಯವು ದಖಿನಿಲ್ಲ ನಾಶವಾದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನಾದ ಸಾಲಾರಜಂಗನ ವಂಶದ ಪೂರ್ವಿಕರು ಅಹಿಲ್‌ಪಾಹಿ ರಾಜರ ಸಮಾಸದಲ್ಲೂ, ತರುವಾಯ ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲೂ, ಕೊನೆಗೆ ನಿಸಾಮನ ಅಧಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಆ ದೇಶವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರು ನಿಸಾಮ ಸಲಾಬತ್ ಜಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಷಂಷುದೀನ್ ಎಂಬಾತನ ಪ್ರತಾಪವು ಇತರರಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾಯಿತು ಈತನು ಏಳುಸಾವಿರ ಅಶ್ವಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಏಳುಸಾವಿರ ಪದಾತಿಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ನವಾಬ್ ಮುನೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕ್ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು ಈತನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಎರಡನೇ ಮುನೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನು ಆಗ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಿರ್ ಆಲಂನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಮಿರ್ ಆಲಂನು ಗಲಿಲ ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾಗಲು ಅಳಿಯನಾದ ಮುನೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನೇ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾದನು ಈತನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು ಹಿರಿಯವನ ಮಗನೇ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನ ತಂದೆಯು ಕಿರಿಯವನಿಗೆ ಸಿರಾಜ್‌ಉಲ್ ಮುಲ್ಕ್ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈತನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ತರುವಾಯ ಕೆಲವುಕಾಲದಮೇಲೆ ಎಂದರೆ ಗಲಿಗಿರಿಂದ ಗಲಿಫಿ ರವರೆಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದನು ಇವನು ಗಲಿಫಿ ರಲ್ಲಿ ನೃತನಾದನಂತರವೇ ಸಾಲಾರಜಂಗನು ಮಂತ್ರಿಪದಕ್ಕೆ ಏರಿದನು.

ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ೧೮೬೯ ನೆಯ ಇಸವಿ ಜನವರಿ ೨ ನೇ ತಾರೀಖಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲವನೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಸ್ಥಳೀಯತೆಯಿಂದ ಎರಡನೇ ಮುಸೀರ್ ಉಲ್ಮ ಮುಲ್ತನು ಮಗುವನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಮಗನಾದ ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ತನ ಪಾಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದನು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಪಿತ್ತವಿಹಿಸನಾದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಆತನು ಆಶ್ರಯ ಪ್ತೇಷದಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಆ ದೈನಂದರೂ ಮಗುವು ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬಹುಬಾಧೆಪಟ್ಟನು. ಇನ್ನೂ ಮೂರುಷ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ವಿಷಮಂತ್ರಾಜ್ಞರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಸಾಲಾರನು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೊ, ತಾತನಿಗೂ ಬಹು ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದನು. ಬಹುನಿಗತನರೊಡನೆ ಜ್ವರವು ಬಡಲೇ ಇಲ್ಲ, ಏಳು ಹಗಲು ಏಳು ರಾತ್ರಿಗಳು ನಗುವಿಗೆ ಜಾನವೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಸತ್ತು ಮೂಗು ಹದಿಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಾವಿಸಿದರು. ಆಗ ವೈದ್ಯನಾದ ಮುಸೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ತನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಆ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ತಾಸ್ತದಖ್ ಎಂಬ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯಾದ ಕ್ರಿಯೆಯು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬರೂ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಮುಜಿಬ ಉನನು ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾಗಿರಲು ಈ ತಾಸ್ತದಖ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಮರಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದನು. ಮಗನು ಈಗಲೂ ವೈದ್ಯನಾದ ಮುಸೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ತನು ರೋಗಪೀಡಿತನಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಗುವಿನ ಹಾಸಿಗೈರು ಸುತ್ತಲೂ ಮೂರುಸುರಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ರೋಗವು ತನಗೆ ಬಂದು, ಮಗುವಿಗೆ ಗುಣವಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅತನ ದೈವಭಕ್ತಿ ಎಂತಹದೋ! ಮಗುವಿಗೆ ಮುಂಜೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ರೊಗವು ಗುಣವಾಯಿತು. ವೈದ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಆರೋ ರೋಗವು ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ದಿನದಿನ ಪರಿಹರಿಸಿತು. ಮುಸೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ತನು ಕೊನೆಯ ೧೮೭೧ ರಲ್ಲಿ ಆ ರೋಗದಲೇ ವೃತ್ತನಾದನು. ಮುಂಜೆ ಮಗುವು ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಬಾಲಲೀಲಗಳಿಂದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ತನಿಗೆ ಅನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ-ಉದ್ಯೋಗ”

ನವಾಬ್ ಮೀರ್ ತುರಾಬ್ ಅಲ್ಲಿಖಾನ್ ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗ್ ಸಿರಾಜ್ ಉಡ್ ಡಾಲಾ, ಮುಖ್ಯಾರ್-ಉಲ್-ಮುಲ್ಕ್ ಎಂಬುದು ಸಾಲಾರಜಂಗನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಮುಂದೆ ವಯಸ್ಸಿನಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಂತ್ರಿಪದಕ್ಕೆ ಏರಿದನಾದರೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ತುರಾಬ್ ಅಲ್ಲಿಯು ಬಹು ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದನು, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಕಾಹಿಲೆಯು ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೂ ಬಾಧಿಸಿತ್ತವೆ! ತಾತನಾದ ಮುನೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನು ಮೃತನಾದ ತರುವಾಯ ಬೇರೊಂದು ಬಗೆಯ ಕಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಮುನೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವಿತ್ತು. ಈ ಸಾಲವನ್ನು ಆತನು ಮನೆತನದ ಆಸ್ತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಲೇ ಅಧವೆ ದುಂದು ಖರ್ಚುಗಳಿಗಾಗಲೇ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ಅದು, ತಾನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಪದದ ತನ್ನ ಗೌರವವನ್ನೂ, ಕೆಲಕೆಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಕತಿಯಾಗಿದ್ದ ನವಾಬನ ಗೌರವವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ದರ್ಬಾರಿನ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದುದಾಗಿತ್ತು. ವೃದ್ಧ ಮುನೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನು ತೀರಿಕೊಂಡನಂತರ ಆ ಸಾಲದ ಭಾರವು, ಆತನ ವಂಶೀಯರ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ ಆಸಿಯೆಲ್ಲವೂ ಋಣಭಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಿಡುವುದೇನೋ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಆಗ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದ ನಸೀರ್ ಉದ್ ದಾಲಾನು, ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲವನ್ನೂ ತೀರಿಸುವ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದನು ಆದರೇನು? ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ ಆಸ್ತಿಯ ಬಹು ಭಾಗವು, ಆತನಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಹೆಂಗಸರು ಧರ್ಮಸ್ತಿಯ ನಗನಾಣ್ಣಗಳೂ ಆತನ ಸ್ವಾಧೀನವಾದುವು ಈ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು, ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬೆಳೆದನು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಇವರಿಗೆ ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನಿಂದ ಯಾವ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯವೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ತುರಾಬ್ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಏಳನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರ ಬಿಸ್ಕಿಲ್ಲಾ ವಿಧಿಯು ನೆರವೇರಿತು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು, ಮುಂದೆ ಅವನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಆ ಅತ್ಯುನ್ನತಪದವಿಗೆ ತಕ್ಕದಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹು

ಡುಗನು ಮೊದಲೇ ರೋಗಗ್ರಸ್ತನು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಅಸ್ತಿವಾಸ್ತಿಗಳು ಪರಾಧೀನವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ತೊಂದರೆ, ಇವುಗಳಿಂದ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ನಡೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅರಬ್ಬೀ ಮತ್ತು ಪಾರಸೀ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದರು ಸಾಲಾರನು ಈ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಹತ್ತಿರ ಏಳುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ, ಆ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು ಆಗ ಪೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸವು ಆಷ್ಟು ವಿಶೇಷವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಕಾಲ ಅರಬ್ಬೀ ಪಾರಸೀ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವನ್ನು ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ವಿವಿಧ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು ಸಾಲಾರನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ತನ್ನ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಲಿಸತಕ್ಕ ಒಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದರು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಅರ್ಧಗಂಟೆಯಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿನ ಭಾಷಾಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು ಮುಂದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಶ್ರಮ ಮಾಡಿ, ದಿನದ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವನ್ನು ಆ ಭಾಷೆಯ ಆಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಯೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಏಳುಕಾಲದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋಹಾಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಉಪಯೋಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಆ ಭಾಷೆಯು ಆತನಿಗೆ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಕುರಿತು, ಸರ್ ಮಾನಿಮರ್ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲೀಯನು ಈ ರೀತಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ “ನಾನು ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸರ್ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಮತ್ತು ಸರ್ ಟಿ ಮಾಧವರಾವ್ ಈ ಇಬ್ಬರೊಂದಿಗೂ ಅವರವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೇ ಕಂಡು ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸಿರುತ್ತೇನೆ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಭಾಷೆಯಷ್ಟೇ ಶುದ್ಧವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮತರವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ”

ತುರಾಬ್ ಅಲ್ಲಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಿಂದಲೂ ಗಣಿತ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದವನು. ಆದರೆ ಅವನ ಅಜ್ಜಿಯು ಬಹು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿನಿ. ಚಿಕ್ಕ ವನೇ ಸಂರಕ್ತನೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರ ಪೋಷಣೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೇ ನಡೆಸುವ ಕ್ಲವೆ. ಮಗದಲ್ಲಿ ತುರಾಬ್ ಅಲ್ಲಿ ಯನೇಲ್ವಿತ್ತಾ. ತಾಯಿ ಆ ಮುದುಕಿಗೆ ಹೇಳಿತು. ಅವನೂ ಆಕೆಗೆ ಸಾಲ ಬಗವಿಂದಲೂ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಕೆಯು ಅವನಿಗೆ ದೈವಭಕ್ತಿ, ಗುರುಹಿಂದುರಲ್ಲಿ ವಿಧೇಯತೆ, ನಯ ನಡೆ ದಯೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ನಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಸಾಲ ರನು ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಎಂದೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಎಂದೂ ಆಕೆಯ ವ ನನಗೆ ವ್ಯಸನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಲನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಖ್ತನು ಆ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಂತ್ರಿಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಏರಲು, ಜಹಗೀರುಗಳ ವಿಷಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಅನುಭವಶಾಲಿನಿಯಾದ ಸಾಲಾರನ ಅಜ್ಜಿಯೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಸಂಬಂಧ ಹಣಕಾಸು ಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು, ಗುವಾಸ್ತುಂಡ ತಿಳಿದು ತನಗೆ ಹಳಬೇಕೆಂದು ಆ ಕೆಯು ಸಾಲಾರನಿಗೆ ನಿಯಮಿಸಿದಳು. ಸಾಲಾರನು, ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಅವಾತನ್ನು ವಿರಾರಲಾರದೆ, ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಮೇಕೆಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವನ ತಲೆಗೆ ಹಣಕಾಸುಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವೆಂದರೇನಂಬುದು ಏರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಮುದುಕಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಂತ್ರನಾದ್ದಕ್ಕಾರಣ, ಆಕೆಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸುಬಂಧ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯುಂಟಾಯಿತು.

ಬಾಲಕನಾದ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನಿಗೆ ಇತರ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿಲಾಷೆಯಿತ್ತು. ಮತ್ತಿಹದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅನಾಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಅವಾಯ ಕೂಡಿ ಒಳಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಖ್ತನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಿರಾಫೆ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಏನು ಸವಾರಿ ಮಾಡುವುದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾ

ಧ ವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರೆ ಸಾಲಾರನು ನಿಲ್ಲದೂ ಭಯಾರ್ತದ್ಯಗಳಿಂದ ಚಕಿತರಾಗು ಮಂತಿ ಆದನ್ನು ನಿರಿಸವಾ ವಾಕುಪುಗುದರೆ ಬಹು ಇಷ್ಟಪಡ ತಿದ್ದರು.

ಇದುವರೆಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಸಾಲಾರನಿಗೆ ಆತನು ಕೊನೆಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಮಮಾನ್ಯ ತೃಪದನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತಾವ ವಿದ್ಯಾಭಾಸವು ನಡೆಯ ಲ್ಲನಂಬುದು ತಿಳಿದಿವೆಯಲ್ಲವೆ! ಹಾಗಿದರೂ ಆಗ ಕೃದಾರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾಭಾಸವೇ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯನಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯಾಗಿದ್ದರಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಲಾರಜಂಗನಿಗೂ ಅನನ ಸಮನಂ ಸಮ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗವಾಯಿತ ವ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಆತನು ತಲೆಗಿನ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದಾಳೊಂದು ಭಾಗಕ್ಕೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ದಾರನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಆದರೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಮೀಡಿದ್ದು ಎಂಬೊಬ್ಬ ಅಂಗ್ಲೇಯಾಧಿಕಾರಿ ಮು ಮಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ನು ತನ್ನ ಜಹಗೀರಿಯ ಸಂಬಂಧ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನುಣ್ಣಿದ್ದ ಸೂಕ್ಷ್ಮನುತಿಯಾದ ಸಾಲಾರಜಂಗನಿಗೆ ಆ ತಾಲ್ಲೂ ಕಿನ ರವಿನ್ಯೂ (ಛೊಕಂದಾಯ ಸಂಬಂಧ ಲಲಂವೆ) ಮುಂತಾದ ಬಾಬುಗಳ ವಿಚಾರ ನೂಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿ, ಆತನು ಆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದು ಮುಂಬಾತಿಯ ಕಾಲ ವ್ಯಕ್ತವೇ ಆದರೂ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಬಹು ಉತ್ತಮತರವಾಗಿ ಕಲಿಸುವಾಡಿ ಸರ ಛನಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆತನ ಆದಳಿತವು ಕೇವಲ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಸಯಲ್ಲೇ ಆದರೂ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೂ ತೃಪ್ತಿ ಕರವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಮುಸೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕಿನ ಮರಾಠಾಂತರ ಆತನಿದ್ದ ಸಾಲಕಾರ್ತಾಗಿ ನಿರ್ಧಾನುನಿಗ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಭಯಾಕಾಣೆಗಳು ಸುಲ್ತಾನನಿಂದ, ಪುನಃ ವಾಪಸುಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವು ಸಿಂಹಾ ಉಲ್ ನುಸ್ತಾನು ಅವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಹೊರಗಿನ ರನ್ನು ತರಲು ಇತರನಿದ್ದ, ತಾಲ್ಲೂಕುದಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನನ್ನೇ, ಆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಜ ಹಗೀರಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಇರಿಸಬೇಕೆಂದೊದನು ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ತಾಲ್ಲೂಕು ದಾರನು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜಹಗೀರಿಯ ಆಡಳಿತಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆ

ಐದು ವರ್ಷಕಾಲ ಜಹಗೀರಿಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿಿದ್ದ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀಗಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ಅದರ ಭೂಕುಂದಾಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿದನು ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟಾಯಿತು ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗ್‌ಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ್ದಾದ ಆ ಜಹಗೀರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉತ್ತಮಗೊಂಡದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆತನು ಮುಂದೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನೇ ಕೈಕೊಂಡು, ಪ್ರಭುತ್ವಸೂತ್ರ ಚಾಲಕನಾದಾಗ ಆತ್ಮಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದ ಅನುಭವವೂ ಇದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು ಹೀಗೆ ಸಾಲಾರನು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಕ್ರಮಪಾರವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ನಡೆಯದಿದ್ದರೂ, ಅನುಭವವೆಂಬ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನುರಿತನಾದುದರಿಂದ ಸೇವಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದಲೇ ಆತನು ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆತನು ತನ್ನ ಜೀವಿತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದನು

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಮಂತ್ರಿಪದಪ್ರಾಪ್ತಿ”

ಪುರಾಣ ಅಲ್ಲೀಖಾನ್ ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಎಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದನೆಂಬುದರ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದರೆ, ಆತನು ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಯಾವನೊಬ್ಬ ಮತಸ್ಥಾಪಕನಾಗಲಿ, ಧಾರ್ಮಿಕವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ದೇಶಭಕ್ತನಾಗಲಿ ಮತಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಥವಾ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಜನದ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಆತನು ಕಾರ್ಯರಂಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಆತನ ಕಾರ್ಯಗಳೆಂದುಂಟಾದ ಫಲವು ಇಂಥದೇ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಾರದು ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂ

ಸ್ಥಾನವು, ಅರಬ್ಬಿ ತುರ್ಕಿ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಿಂದ ಜೀವನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ಸ್ವಸ್ಥಳವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ವರಟೆ ರಾದ ಪುಂಡುಜನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಂದು ದಿನಗಳಿಂದ ಓಲೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನವಾಬವಂಶದ ಸಾಮಾಜಿಕರು ಸ್ವಕಾರ್ಯಾಧುರಂಧರರಾಗಿ ರಾಜನೆಲ್ಲಾ ದರೂ ಹೋಗಲಿ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲಾ ದರೂ ಹೋಗಲಿ ತಮ್ಮ ಬೇಳೆ ಬೆಂದರೆ ತೀರಿತೆಂದು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೋಪ್ಪೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು ಭೂಮಿಕಾಣಿಗಳಿಂದ ರಾಜ ಒಡಕ್ಕು ಸಕ್ಕು ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯಪೂರ್ಣ ಯುಕ್ತದಕ್ಕು ತೆಗೆ ಒಳಪಡವಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಂದುದು ಬಂದಂತೆಯೇ ಲುಪ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಂದಾರದ ತಳವು ಕಾರ್ಣಿ ತಿತ್ತು, ವಿತರಣೆಯಿಲ್ಲದ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚುಗಳಿಗಾಗಿ ದಿನ ಬೆಳಗಾದರೆ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಹೂರಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಂಗಾರರ ತೆಗಾಟಿಯೂ, ಒದ್ದಿಯ ಹಣವೂ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ವಿನೇಕಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಮುಸೀರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನಂಥ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಂತ್ರಸಹಾಯವು ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ದೊರಕಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟರ ಮಧ್ಯೆ ಪರದೇಶೀಯರಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಬಲರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾಧಿಸತ್ಯವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷರಾದರೋ ಸರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪರಂತೆ ಕಂಡು ಒರುತ್ತಿದ್ದರೂ ರಾಜತಂತ್ರ ನಿಪುಣನಾದ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್ ಹೌಸಿಯು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರಣವನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡಿ ದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವನೋ ಎಂಬ ಭಯವು ಸರ್ವದಾ ಇದ್ದೇ ಇತ್ತು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ದೂರವೃಷಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಸಿರಾಜ್‌ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನ ಮಂತ್ರಿತ್ವದಲ್ಲಿ, ಸೈನ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಖರ್ಚಿಗೆಂಬ ನೆಪದಿಂದ ಬೇರಾರು ರಾಮುಲ್ಕರುಡೊ ಅಬ್ ಮತ್ತು ಮಾಲ್ದೂರ್ಗ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರು. ನಿಸ್ಸಾಮನ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಬೇಕಾದ ರಾಜವೇತನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಹ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ನಿಸ್ಸಾಮನ ಆರಮಣಿಯ ಆಭರಣಗಳು ಕೂಡ ಒತ್ತೆಯಿಡಲಿಟ್ಟು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಸಾಗಿಕೊಡುವು ಈ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ತೆಗೆದ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರುಣವು ಮೂರುಕೋಟಿಯಾಯಿತು!

ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನು, ಜೀರಾರು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಂತಗಳು ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸ್ವಾಧೀನ ತುಂಬಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಪಕಿ ತೀರ್ಮಾನ ಶಕ್ತವಾಗಿ ನಿಂತ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಎಂಬ ಕೊರಗಿಸಿದಂತೆ ಮುಂದೆ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಎಂದರೆ ೧೮೫೩ ಸಮ ಸಂದರ್ಭದ ಜೂನ್ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಸೇನನಾದನು. ನಿನ್ನಾಳುನು ಅದಮನೀರಲ್ಲಿ ವೇನಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಯ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದನು. ಮಾಡಿದನು. ರಾಜ್ಯವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೂ ತಿಳಿಯದೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಸ್ವಾಧೀನಗಳೂ ಅಲ್ಲವಾಗಿರಲು ಸತ್ತಿಹೋದನು. ಕೆಳಗಿನವಾರ ಸ್ವಾಧೀನಗಳಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತಿರಲು ಕೇಳಲು ಆಹಾರಸಕ್ರಾಂತನಾದನು. ವಿಷಯಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಳುಗೊಳಿಸಿ, ಆರಮಣಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಬೇಡವೆಂಬ ಯೋಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಇದ್ದರಿಂದ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂತೆ ಆಗಿರಲಾಗಿ ದ್ವಿತು ಇಂತಹ ಸಂವತ್ಸರದ ರಾಜ್ಯಾನಿರಾಧಿಕಾರವು ಕಾರ್ಯಪಥವು ಎಷ್ಟು ಸುಗಮವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೃದಯದಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿಯಾದನು.

ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ರಾಜ್ಯದ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾದುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟ ಕೆಲಸ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದವು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ವಜೀರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವೊಂದಿ, ಮುಖಸ್ತುತಿ ಪರದೊಪ್ಪಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನನಿರತರಾದ ಕೆಲವರು ಸಾಮಾನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಅವರು, ಅನನುಭವಿಯೂ ಅಲ್ಪವಯಸ್ಸಿನೂ ಆದ ಇಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನು ಮಂತ್ರಿಯಾದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಎಂನಿಗಿಂತ ಅವನನ್ನು ಮೂಲಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ಗಿಟ್ಟು, ನಿನ್ನಾಳುನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಸಿದರು. ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನ ಮರಣಾನಂತರ, ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಯೋಗನಾದ ಮಂತ್ರಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ತರಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಾಳುನು ನಿರತನಾದನು. ಮಂತ್ರಿಯಾದಕ್ಕೆ ಆಗದಾದರೂ ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದವನು ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು. ಅವರೇ ಸಾಲಾರನು ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನ ಅಧೀನ ಮಗನು.

ದುದರಿಂದಲೂ, ಬೀರಾರು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಿರಾಜನೇ ಮೂಲ ಕಾರಣನೆಂಬ ಸಂದೇಹವು ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಇನ್ನೂ ಇಷ್ಟತ್ನಾ ಲ್ಕುವರುಷದ-ಅಲ್ಪಪ್ರಾಯದ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನನ್ನು ಆ ಜವಾಬುದಾರಿಯ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲು ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಿಸ್ಸಾಮನ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿವಾರದವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಣಾಮವು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ಲಾಲಬಹದರನೆಂಬ ಸಂಸ್ಥಾನದ ದಫ್ತರದಾರನು ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಈವರೆಗೂ ನಿಸ್ಸಾಮನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಿಂದ ಇದ್ದವನು. ಮುಂದೆ ಶಕ್ತನಾದ ಮಂತ್ರಿಯು ಒಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ತನಗೆ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನಾಡಿಸಲು ಮಾರ್ಗವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂತು. ಒಡನೆ ಆ ಪರಿವಾರವು ನಿಸ್ಸಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು “ಮಹಾಪ್ರಭೂ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದುದೇನು! ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನದ ಶಕ್ತಿಯೇ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರೇನು? ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವರಾರು! ಆ ಲಾಲಬಹದರನೇ ಈಗಲೂ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದು ಮಂತ್ರಿತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆಯೇಕೆ” ಎಂಬದಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದರು ಬೋಧನೆಯು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಸ್ಸಾಮನು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದನು. ೧೮೫೩ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಮೇ ತಿಂಗಳು ೩೧ ನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ, ನಿಸ್ಸಾಮನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನೂ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಪ್ರೀಮಂತರೂ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಬಂದು ಉಚಿತಾಸನಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಾಮನು ಎಫ್ ತುರಾಬ್ ಅಲ್ಲಿಖಾನ್ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಸಿರಾಜು ದ್ದೌಲಾ ಮುಖ್ತಿಯಾರ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನನ್ನು ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ವಜೀರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಖಿಲ್ತತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದನು. ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನೂ, ಪ್ರಧಾನಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪಂಚಯಗೊಂಡನು. ಲಾಲಬಹದರ ಮುಂತಾದವರು ಯಾವ ಉ

ದ್ವೇಶದಿಂದಲಾದರೂ ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿರಲಿ! ಎಂತೂ ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನಿ ಗಂತೂ ತಾಲ್ಲೂಕುದಾರೀ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಸಂಶಯ-ಅಸಮಾಧಾನಗಳು”

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರಲಿ, ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇನು, ಆ ಉದ್ಯೋಗದ ಧರ್ಮವೇನು, ಮತ್ತು ಆ ಉದ್ಯೋಗದ ಗೌರವವನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಜವಾಬುದಾರಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನಗೆ ತಾನೇ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕೊಂಡರಲ್ಲದೆ, ಅವನಿಂದ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಲಾರದು. ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತ ಮಂತ್ರಿಪದವಿಯ ಜವಾಬುದಾರಿಯೂ ಅದನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಷ್ಟವೂ ಎಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನೂ, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆಶಕ್ತತೆಯು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನದೆಂಬುದನ್ನೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಈ ವಿಷಯವು ಆತನು ತನಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನೊಬ್ಬ ಅಂಗ್ಲೀಯ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಿಂದ ವಿಶದವಾಗುತ್ತದೆ “ನಾನಾಗಲೀ ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯಾಗಲೀ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದಿದ್ದರೂ, ನಿಸ್ಸಾಮರವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಭುಗಳವರು, ಈ ಸಂಸ್ಥಾನದ ದಿವಾನ್‌ಗಿರಿಗೆ ಮೊನ್ನೆ (ತಾ|| ೩೧-೫-೧೮೫೩) ನಡೆದ ದೊಡ್ಡ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇಶವು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಜವಾಬುದಾರಿಯ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಜಹಗೀರಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೇ ನಾನು ಎಷ್ಟೊಮ್ಮೆಗೆ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ, ಅನೇಕ ಮಂದಿ ದೇಶೀಯ ಮತ್ತು ಪರದೇಶೀಯ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು. ಪ್ರಭುಗಳವರಿಂದ ಅಪಾರ್ಥಿತವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಪದವಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ನಾನೇ ಕೇವಲ ನಿನ್ನಿಗೂ ಎಂಬ ಆಹಂಕಾರ

ರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಂತೆ ಇರುವುದೆಂದೂ ಅದರಿಂದ ನನಗೂ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಕೇಡುಂಟಾದರೂ ಆಗಬಹುದೆಂದೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು.....ಅದಾದರೂ ನಾನು, ಈ ದುರ್ದೈವಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಹಾರವೊಂದಿರಲಿ! ಸರ್ಕಾರವು ಈಗಿರುವ ತಾಪತ್ರಯಗಳ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ”

ದಿವಾಣಿಗಿರಿ ಪದವಿಗೆ ಬಂದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನ ನೌಕರರ ಮತ್ತು ನಿಸ್ಸಾಮನ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಬೇಕಾಯಿತು! ಹಿಂದಿನ ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಲಾಲಬಹದರನು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿದ್ದುಲ್ಲವೆ! ಅನುಭವಿಯಾದ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಈ ವಜೀರನೂ ಹಿಂದಿನವರಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಸಲಹೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು, ತಾನೆಳೆದ ದಾರಿಗೆ ಬರುವನೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಲಾಲಬಹದರನು ರಾಜ್ಯವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಬರೆದು ತಂದು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಅವುಗಳಿಗೆ ರುಜುವಾಡಿಕೊಡೆಂದನು. ಆದರೆ ನಿಸ್ಸಾಮಿಯೂ, ರಾಜ್ಯಸೇವೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರನೂ ಆಗಿದ್ದ ದಿವಾನನು, ಆ ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಬರೆದಿದೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಓದಿ ನೋಡದೆ ಅವು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವುದೆಂಬುದು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದೆ ರುಜು ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಲಾಲಬಹದರನೂ ಅವನ ಪರಿವಾರವೂ ದಿವಾನನಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದರು ಮತ್ತು ಕಂಚಿನ ಕಿವಿಯ ನಿಸ್ಸಾಮನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದಿವಾನನ ಮೇಲೆ ಸಮಯಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದಾದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ, ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಾನ ಅಪನಂಬಿಕೆಗಳು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬೆದರವಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರಿದುವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂದೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚುಹೋಗಿದ್ದ

ಅರಬರ ವ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ತಹಬಂದಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಧಿಕಖರ್ಚಿನಿಂದ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಅರಬಸ್ಥನರನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದನು ಅಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ತಾಲ್ಲೂಕುದಾರರಿಗೂ-ಜಹಗೀರಾದಾರರಿಗೂ ಅವರವರ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಬರು ರೋಹಿಲರು ಮತ್ತು ಪಠಾನರ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು, ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಸರಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನ್ಥಾಪಿಸಿದನು ತರುವಾಯ ಅವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅಥವಾ, ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ಭೂಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ನಾವಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು: ೧೮೫೪ ನೆಯ ವರ್ಷದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಸಾಲಾರ್-ಜಂಗನು ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದ ನಾಲ್ವತ್ತುಲಕ್ಷ ಬೆಲೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಮಾಡಿದುದಲ್ಲದೆ, ಸುಮಾರು ೨೦೦೦ ಮಂದಿ ಅರಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪಠಾನ್ ಮತ್ತು ರೋಹಿಲರ ಸೈನ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದನು ಸರ್ಕಾರದ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೂ ಗುತ್ತೀದಾರೀ ಪದ್ಧತಿಯು ರೂಢಿಯಲ್ಲತ್ತು. ಇದರಿಂದ, ರೈತರಿಗೆ, ರವಿನ್ಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದಲೂ ನೌಕರರಿಂದಲೂ ಬಹು ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಸರ್ಕಾರಿಹಣದ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ನಂಬಗಸ್ತರಾದ ಜನಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು ತಾಲ್ಲೂಕುದಾರರು, ರೈತರಿಂದ ವಸೂಲಾದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಕಾಲುಭಾಗ-ಆರ್ಧಭಾಗದಷ್ಟನ್ನು ತಾವೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಭಾಂಡಾರಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದುದರಿಂದ ಸಾಲಾರ್-ಜಂಗನು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ತುಂಟ ಜನಗಳ ಪುಂಡಾಟವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡೆಗೆಯದೆ ಖಂಡಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ೧೮೫೬ ನೆಯ ಸಂ||ದ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆದಾಯವು ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಯಿತು. ರಾಜಭಾಂಡಾರವು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟು ರಾಜಾದಾಯದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಸಿಲ್ಕು ನಿಲ್ಲುವಂತಾಯಿತು.

ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು, ತನ್ನ ಮಾರ್ಗವೇನೆಂಬುದರ ವಿಷಯ ಪರಿಚ್ಛಾ-
ನವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಪ್ರ-
ಭು-ಅಧವ ಪ್ರಜೆಗಳ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅಭಿಮಾನ ಅನುಗ್ರಹಗಳಿಗಾಗಲೀ
ಕೋಪ ಕೂಗಾಟಗಳಿಗಾಗಲೀ ಇದಿರುನೋಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.
ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಲಾಲಬಹಾದ್ದರ ಮುಂತಾದವರ ಜೇಷ್ಟಿಯು ಅಧಿಕವಾಗತೊ-
ಡಗಿತು ಮಂತ್ರಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದುದೂ, ಆತನಿಂದ ಸಂ-
ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೊಂಟಾಗಿ ತನ್ನೊಲಕ ಆತನು ಜನಗಳಲ್ಲಿ
ಉತ್ತಮಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಅವರಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ತಲೆನೋವೆ
ನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು ಸಾಲಾರಜಂಗನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸದಕ್ಕೆ ತರುವುದ
ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಸಂದೇಹಗೊಂಡಿದ್ದ ನಿಸ್ಸಾಮನು, ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಆತನು ರಾಜ್ಯ
ದ ಸುಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ತರುತ್ತಿದ್ದ ತನಗೆ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸುಧಾರಣೆ
ಗಳಿಗಾಗಿಯೂ, ಆತನು ಪ್ರವೀಣನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನಲ್ಲಾ, ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಆ
ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನಪಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು ಪರಿವಾರದವರ ಚಾಡಿ
ಮಾತಿಗೂ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ, ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ತನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಪ್ಪ
ಣೆ ಪಡೆಯದೆ ಹೈದರಾಬಾದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದೂ
ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿಯೂ ಪತ್ನಿಯೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದ, ಎರಡು ಕಣ್ಣು
ಗಳೂ ಏಕಮತ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ, ಬೆರೆದಿದ್ದರಲ್ಲದೆ
ಸಂಸಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ಸುಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರವೋ ಹಾಗೆ
ಯೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವೂ ಪ್ರಧಾನಿಯೂ, ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯಿಂದ ಏಕಮಸ
ಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸುಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರವು.
ಮಂತ್ರಿಯು ಸೂಚಿಸಿದ ಯೋಚನೆಯ ಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ರಾಜನೂ, ರಾ-
ಜನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ಕಾರ್ಯದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯೂ ತಿಳಿದು ನಡೆ-
ಯದಿದ್ದರೆ, ರಾಜ್ಯದ ನಿತ್ಯಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವ ಬಗೆಯಾವುದು? ಸಾಲಾ-
ರಜಂಗನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಪ್ರಹಾರವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.
ಆತನು ತಂದ ಒಂದೊಂದು ಸುಧಾರಣೆಗೂ, ಅದರಿಂದಂಟಾಗಬಹುದಾದ
ಅನಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇರುತ್ತಲೇ ಇ-

ತ್ತು. ಮತ್ತು ಒಂದೊಂದುಸಾರಿಯೂ, ಮಂತ್ರಿಯು ಕೇವಲ ಅಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದು ಮಂಜೂರಾಗದಿದ್ದರೆ ತಾನು ತನ್ನ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಬೆದರಿಸಿಯೇ ತನ್ನ ಹಟವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಬೊಕ್ಕೊ ಎದ್ದಂತೆ, ಸಾಲಾರಜಂಗನ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಿತ ಪಡಿಸುವಂತಹ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ೧೫೫ ನೆಯ ಮೇ ತಿಂಗಳು ೧೨ ನೆಯ ದಿನ ನಿಸ್ಸಾಮ ನಸ್ಸೀರುಸ್ಥಾಲನು ಕಾಲವಾಗಿ, ಮಗನಾದ ಫಸ್ಲುದ್ದಾಲನು ಗಾದಿಗೆ ಬಂದನು ಮಗನೇನು ತಂದೆಗಿಂತಲೂ ವಿವೇಕಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ! ರಾಜ್ಯವಿಚಾರದ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶೋಧಿಯೂ ಆದ್ದನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳೇ ತಿಳಿಯದೆ ಕೇವಲ ಆರಮನೆಯ ರಾಣಿವಾಸದ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಆತನಿಗೆ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನ ಒಂದೊಂದು ಕೃತಿಯೂ ಸಂದೇಹವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನು ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ, ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡಲ್ಲದೆ ಹೋಗಲಾಗದೆಂದೂ ವಿಧಿಸಿದನು ಸಾಲಾರಜಂಗನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸುಖವೆನಿಸತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಸಾರಿ, ಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ನಿಸ್ಸಾಮನೂ ಅದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು ಆದ್ದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದನು.

ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಸಾಲಾರಜಂಗನ ಮೇಲೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇತರ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳೂ ಇದ್ದುವು ಸಾಲಾರಜಂಗನು ಷಿಯಾಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾದುದರಿಂದ ಸುನ್ನೀಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಮತಸಂಬಂಧವಾದ ಈ ದ್ವೇಷವೂ ಆತನ ಮೇಲೆ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಆತನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿನಹಕಾರಣ ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದ್ದ ರೂ಼ಹಿಲರು, ಅರಬರು, ಪರಾನರೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ವಿಷವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಹಗೀರುದಾರರೂ ಜಮೀನುದಾರರೂ ತಮಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಯಿತೆಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು. ರಾಜಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ರಾಜ್ಯ

ಭಾರ ಸೂತ್ರ ಚಾಲನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದ ನಿಸ್ಸಾಮನು, ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರಗಳಾಗಿದ್ದ ಆ ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು-ವಿರೋಧವಾದುವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದನು. ೧೮೬೨ ರ ವೇಳೆಗೆ ಆವಂಜಿರ ವೈಮನಸ್ಯವು ಅಸಹನೀಯವಾಗಿ ಪುನಃ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಸ್ಸಾಮನು ಯೋಚಿಸಿದನು ಆಗಲೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸಾಲಾರಜಂಗನು ಪ್ರಜಾಪ್ರಜೆಗಳ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸಂಶಯ-ಅಸಮಾಧಾನಗಳ ಭಾರವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಭಾರ ರಥವನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ಶಿಸಾಯಿದಂಗೆ”

ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ ಸುಧಾರಣಾಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಡಳಿತಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹದಾತಂಕವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ೧೮೫೭ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಸಾಯಿಗಳ ದಂಗೆಯೆಂಬ ಘೋರ ಚಳವಳಿಯೊಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಒಡನೆ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರೆಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು. ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತಹೀನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನೋಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ದಂಗೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ, ಹಾವಳಿ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇಂಗ್ಲಿಷರ ದರ್ಬಾರಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಮತ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕುಂದುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರು ಅವರ ಮೇಲೆ ರೇಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿದರಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಹಟವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು, ನಾನಾಸಾಹೇಬ, ಅಯೋಧ್ಯಾ ನವಾಬ ಮುಂತಾದ ರಾಜವಾಡೆ ಮನರೂ ದಂಗೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವನ್ನಿತ್ತರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಗಲಾಟೆಬಲವಾಯಿತು. ದೆಹಲಿ, ಲಕ್ನೋ, ಕಾನ್ಪುರ ಮುಂತಾದ

ಸ್ಥಳಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋದುವು.—ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು.

ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಈ ಗಲಭೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಒಡನೆ ಹಬ್ಬಿತು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ದಾಲತ್ತುನ್ನು ಮುರಿದು ಅವರನ್ನು ದೇಶದಿಂದಲೇ ಓಡಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಜನಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಕಂಡರಲ್ಲಿ ಮನಬಂದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲೊಲಕಲ್ಲೊಲವಾಯಿತು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ನೆರೆದು, ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಸಲತ್ತು ಮಾಡತೊಡಗಿದರು ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಸ್ಸಾಮ ನಸ್ಸೀರುದ್ದಾಲಾನೂ ಮೃತನಾಗಿದ್ದನು. ಸಾಲಾರ ಜಂಗನು ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಡಿಸುತ್ತಾ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದು ರಾಜಮನೆತನವು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆತ್ಯಂತ ಕಾತೂಹಲದಿಂದ ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೂ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಚಿಂತೆಯಿತ್ತು. ಬೊಂಬಾಯಿ ಗೌರ್ದರನು, ಹೈದರಾಬಾದಿನ ರೆಸಿಡೆಂಟನಿಗೆ “ನಿಸ್ಸಾಮ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೋಯಿತು” ಎಂದು ತಂತೀವರ್ತಮಾನ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವರು ಹಾಗೆ ಭಯಪಡಲು ಕಾರಣವೂ ಇತ್ತು. ಮೊದಲೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯನೇ! ಪ್ರಜೆಗಳು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿಚಾರವನ್ನರಿಯದ ಮೊರಟು ಮಹಮ್ಮದೀಯರು! ಅದು ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ ಬಹು ಅಪಾಯಕರವಾದ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಲ ನಿಸ್ಸಾಮನ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕಾಗಿ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ನೆರೆದಿದ್ದರು ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಂಗಲೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ಗೌರ್ದರ್ ಜನರಲ್ಲಿನಿಂದ “ದೆಹಲಿಯು ಕೈಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು” ಎಂದು ಬಂದಿದ್ದ ತಂತೀವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಒಡನೆ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು ಮಂತ್ರಿಯು, ತನಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯು ಮೂರುದಿನಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತರವಿತ್ತನು. ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನೇನಾದರೂ ಆಗ ದ್ರೋಹಭಾವನೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರೆ ದಂಗೆಯವರೊಂ

ದಿಗೆ ತನ್ನ ಸಹಾನುಭೂತಿಗುಂಟೆಂಬ ಲೇಶಮಾತ್ರ ಸೂಚನೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಸರಿದಿದ್ದ ನಿನ್ನಹಾಯರಗಿದ್ದ ಅಷು ಮಂದಿ ಇಂ ಗ್ಲಿಷರ ಗತಿ ಏನಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು?—

ಆದರೆ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾಸ ಘಾತುಕತನ ಮಾಡಕೂಡದಂದು ಸ್ಥಿರಸಂತೃಪ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಜೂನ್ ೧೨ ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆದ ಕಾಗದಗಳು ಹಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟವು ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉದ್ವೇಗಗೊಳಿಸುವ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳಿಂದ ಏಕಮೃತ್ಯು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮೌಲ್ವಿಗಳಿಂದ ಸಹಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು, ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮತ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಜನಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡತಕ್ಕವಾಗಿದ್ದವು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಕ್ತಾಮಸೀದಿಯಮೇಲೆ ಬಣ್ಣದ ಬಾವುಟವು ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ನೆರೆದರು ಜನಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಲು ನಿಂತಿದ್ದ ಮೌಲ್ವಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, “ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಧ್ವಂಸವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನೀನೇಕೆ ಜನಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ಮೌಲ್ವಿಯನ್ನು ಆ ಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಡಗಿದರು ಒಡನೆ ಎಲ್ಲರೂ ‘ದೀಕ್ ದೀಕ್’ ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು ಆದರೇನು, ಆ ಮೌಲ್ವಿಯು ಒಡನೆ ದಸ್ತಗಿರಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟನು. ಜನಗಳ ಗುಂಪು ಮಂತ್ರಿಯ ಆಡ್ಡೆಯಿಂದ ಚದುರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಫಕೀರನು, ಸಿಬ್ಬಂದಿತನಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟನು —

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೋರಾಬಕ್ಷ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಎಂಬವರು ಪ್ರಮುಖರು, ೫೦೦ ಮಂದಿ ಸೋಹಲರ ಮತ್ತು ೪೦೦೦ ಮಂದಿ ಇತರರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗುಂಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಸಿಡೆಂಟನ ಬಂಗಲೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಈ ಸಂಗತಿ ಸಾಲಾರಜಂಗನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಡನೆ ಆತನು, ರಸಿಡೆಂಟನಿಗೆ ಜಾಗೃತೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಕೊಟ್ಟು ಸಿಕಂದರಾಬಾದಿನಿಂದ ಸೈನ್ಯ

ವನ್ನು ತರಿಸಿ ಆ ಗುಂಪನ್ನು ಚದುರಿಸಿ ಹಿಡಿಸಿದನು. ದಂಗೆಯವರಲ್ಲಿನೇಕರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರೆಸಿಡೆಂಟನ ವರವಹಿಸಿದನು. ಧರ್ಮರಕ್ಷಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದಂಗೆಯ ಗುಂಪಿನವರು ಕೆಲಮಂದಿ ಮೌಲ್ವಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ನಿಸ್ಸಾಮನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಆನರನೊಬ್ಬರನ್ನು ಒಂಧಿಸಿ ಗಲಭೆಯ ವರನ್ನು ತುವಾಕಿಯನ್ನು ಪಾರಿಸಿ ಚದುರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ನೋಡಲು ಹುಟ್ಟು ಪ್ರಾಪ್ತನಾಯಿತು. ಆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಲಭೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದೋ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಿಸ್ಸಾಮನ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಯ ದರ್ಪಣಾಗತಕತೆಗಳಿಂದ ಯಾವ ಗಲಭೆಗೂ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಂಗೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರು ಹೃದರಾಜಾದಿನಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಯಾವ ಒಗೆಯಿಂದಲೂ ಆಶ್ರಯ ಸಿಕ್ಕದಾರವೆಂದು ನಿರಾಶರಾಗಿ ಆಸ್ತಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೂರೈಸಿದರು. ಆಗ ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕುರಿತು, ಕರ್ನಲ್ ಡೇವಿಡ್ ಸ್ಕಾಂಟ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದು ಗಮನಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

“ನಿಸ್ಸಾಮನ ಮಂತ್ರಿ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗರು ಕೇವಲ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಲೂ, ಶಾಶ್ವತ ಕಾಲಪೋಷಣೆಯಿಂದಲೂ, ಅನ್ಯಾಯಶಕ್ತಿಯೊಡನೆಮೂಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯವು ಶ್ಲಾಘನೆಯ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೇ ಅಪಾಯ ಬರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಸಮಗತಿ (ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಗೆ) ಆ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ನಿಶ್ಚಲತೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಜನರ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಆತನನ್ನು ಜಾತಿಬಾಹಿರನೆಂದು ಭೃದರು. ಧರ್ಮಬಾಹಿರನೆಂದು ದೂಷಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯದ ಭೃಗಳ ಬೆದರಿಕೆ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆತನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯು ಚಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯು, ಆರ್ತರಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆಡೆಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಕೂಲುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ಒಳಸಂಚುಗಳೂ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಡೆದುವು. ಈ ಪ್ರಾಣಭೀತಿಯೂ ಆತನನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯ ದ್ರೋಹಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಾ

ನು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಬ್ಬವಾದ ಅಧವಾಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಲೇಶವೂ ಸಾವಕಾಶ ಮಾಡದೆ, ಗೊಣಗಿ ಕೊಳ್ಳದೆ, ನಿಸ್ಕಾಂ ಸರ್ಕಾರದವರ ಸಮಸ್ತ ಉಪಪತ್ರ್ಯವೂ ನಿಮ್ಮದೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಎಂದು ಭರವಸೆಕೊಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯತಃ ನಡೆಯಿಸಿಯೂ ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಉದಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು” —

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಕಾಮ ಸರ್ಕಾರದವರು ದಂಗೆಯೆರಗಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಾಯವನ್ನೇ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಒತ್ತಾಸೆ ಕೊಡದ ಹೋಗಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಬಾಳ್ವೆಯು ಅಸಹನೀಯವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯ ನೀತಿವಿಚಕ್ಷಣೆ ದೂರಾಪೋಚನೆಗಳು ನಿಸ್ಕಾಮನಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗದೆ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನವೂ ದಂಗೆಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಿದ್ದುದಾದರೆ ಒಂದೊಂದೂ ನದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಈಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒರೆಯಬೇಕಾದ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ! ದಂಗೆಯೂ ಕೊನೆಗಂಡಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರೂ ಸುರಕ್ಷಿತರಾದರು. ಅವರ ಪ್ರಭುತ್ವವೂ ರೂಢಮೂಲವಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಸುಖರಾಂತಿಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟ ತರುವಾಯ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯಕೊಂಟಿ ಬದರದ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಅರ್ಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನಿಸ್ಕಾಮ-ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವದವರಿಂದ ನೊರೆತ ಬಹುಮಾನವೇನು? ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಉಪಚಾರ ವಾಕ್ಯಗಳು ಸೂರೆಮುಗುವವು! ಸಭಾಸಮ್ಮೇಳನವಾದ ಗಾರ್ಡ್ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬನು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನ ಶಕ್ತಿಸಾಹಸಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ, ‘ಆರಕ್ತಿ ಆನ್ವೇರ್ಯ, ಆದ್ಯಚಿತ್ತತ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನಿಸ್ಕಾಮನಿಗೂ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೂ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆತನು ಒಂದೊಂದೂ ಸರ್ಕಾರದವರ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಹೊಗಳಿದನು —ಅಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ತಯಾರಿಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ನಿಸ್ಕಾಮನಿಗೂ, ಮೂವತ್ತು ಸಹಸ್ರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬಾಳುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮೂವತ್ತೈದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿನವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇದು ಜರಗಿದುದಾದ

ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಲ್ಪವಾದ ಬಹುಮಾನಗಳೆಂಬುವು, ಅವರಿಗೇ ಗೋಚರವಾಗ ದಿರಲಿಲ್ಲ. ತರುವಾಯ ಹಿಂದೆ ಸೈನ್ಯದ ಖರ್ಚಿನ ಬಾಕೀಗಾಗಿ ಸ್ವಾಧೀನವಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ. ದಾರಾಸಾಲ್, ರಾಯ್ಪುರು ದೋಅಬ್, ಮತ್ತು ಷೋರಾಪುರ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಿಸ್ತಾ ಮನ ಪಾಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದರು. ಎಂತೂ ಮಹಾದಾ ರುಣವಾದ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯ ಗಲಭೆಯಿಂದ ಬುಡಮೊಂದಿಗೆ ಆಲಾಹಿ ಹೋಗಿ ದ್ದ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ದೊಲತ್ತಿಸವರಿಗೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಸಹಾಯ ವನ್ನು ನೂಟ, ಸಮ್ರಾಜ್ಯ ಕಥಾನಾಯಕನು ಆಜರಾಮರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ದುರಂತ-ಗಂಡಾಂತರ”

ಪ್ರರಾಜ್ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ದಂಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯನಿ ಶ್ವಲತೆಗಳಿಂದಲೂ ದೂರದೃಷ್ಟಿ ದೃಢಚಿತ್ತತೆಗಳಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಪುಂಡರ ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡುದೂ, ಅವರನ್ನು ತಲೆ ಯೆತ್ತಲೀಸದುದೂ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಜಾವರ್ಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತಿಶಯ ಅಪ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಈಡುಮಾಡಿತು. ದೇಶಕಾಲಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಮಾ ಗದ ಅನುಸರಣೆಯು ಸಾಧುವೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ತಿಳಿವಷ್ಟು ವಿಷಯ ಪರಿಗ್ರಹಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಗುಣಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದ್ದದ ನೀಚಜನರ ಮ ಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸದ್ಗುಣಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಪ್ರಕಾಶವುಂಟಾದೀತು! ಜನರು ಆತನ ನ್ನು ಧರ್ಮಬಾಹಿರನಂದು ದೂಷಿಸಿದುದಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಗಲಾಟೆ ನೆಯ ಮೇ ತಿಂಗಳು ಗಾಳಿ ನೆಯ ದಿನ ಆತನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನಾದ ಕರ್ನಲ್ ಡೇವಿಡ್ ಸನ್ ಎಂಬಾತನೊಂದಿಗೆ, ಸಿಸ್ತಾ ಮನ ದರ್ಬಾರನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರ ಹೊರಟಿರಲು, ಜಹಂಗೀರ್ ಖಾನ್ ಎಂಬ ರೋಹಿಲನೊಬ್ಬನು ಆತನಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ತುಪಾಕಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿದನು. ದೈವಯತ್ನದಿಂದ ಆದು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನಿಗೆ ತಪ್ಪಿ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೇವಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಘಾತಿಸಿತು. ತನ್ನ ಪಯತ್ನವು ನಿಷಫಲವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಘಾತುಕನು ಪಚಂಡರೋಷ

ದಿಂದ ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲಿನ ಆಸೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿದು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಇರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಹರಗಾಗಿ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಜಮೂತರು ಆ ದುರುಳನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದರು —

ವಿದ್ಯಾವಿಹೀನರೂ ವಿಚಾರವಿಹೀನರೂ ಆದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಮಾತ್ರವೇ ಆತನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತಲ್ಲ. ಆತನ ಅಧಿಕಾರ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಆತನ ಆ ಮಹೋನ್ನತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೂ ಆತನಿಗೆ ಆಪ್ತರಾಗಿದ್ದವರು ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ! ಅವರಲ್ಲಿನೇಕರು, ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ಲಂಚಕ್ಕಾಸೆಪಟ್ಟು ರಾಜಪ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟುವಂತ ನಿಸ್ಸಾಮನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಊರಿ, ಆತನ ಮೇಲೆ ಅತಿ ಶಯದ್ವೇಷಭಾವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಸಾಲದುದಕ್ಕ, ರೆಸಿಡೆಂಟನು ಆ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ತೊಲಗಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವೂ ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದಿದ್ದ ರೆಸಿಡೆಂಟನೊಂದಿಗೆ ನಿಸ್ಸಾಮನು ಆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೆತ್ತಿ, ತಾನು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಉದ್ಯೋಗದಿವೃತ್ತಿನನ್ನಾಗಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲಪಡುತ್ತೇನೆಂದು ತೋರಿಸಿದನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕೇಳಿದ ಆ ಮಾತಿಗೆ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಅಂತಹ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲೇ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪಂಪುಲ್ ಉಂಡ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಘನವಂತನು, ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನ ಮೇಲೆ ನಡೆದಿದ್ದ ಸಿಕ್ಕರಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೇದಿಸಿ, ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿ ನಿಸ್ಸಾಮನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲ್ಮಷವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಬಲವಂತ ಬಂತು. ನಿಸ್ಸಾಮನ ರಾಣೀವಾಸದವರು, ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ಮಹಾಶಕ್ತನೂ ದೂರದರ್ಶಿಯೂ ಆದ ಮಂತ್ರಿಯು, ಆತನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಪದವಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಹಾಗೆಂದುವೇಳೆ ಹೂಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಬರುವುದಾದರೆ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಘೋಷ

ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ನೂತನ ಮಂತ್ರಿಯ ನಾಲಕೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ಅವನನ್ನು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದು ಘಾತಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರಂತೆ! ಅದರಿಂದೂ ಇರಬಹುದು-ಎಂತೂ ನಿಸ್ಸಾ ಮನು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆತನು ತನ್ನ ಇದ್ಯೋಗವನ್ನು ಬಿಡ ಬಾರವೆಂದು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು ಅಲ್ಲದೆ ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗುಂಟಾದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸಭ್ಯದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಒಂದಾ ನೊಂದು ಹಬ್ಬದ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಸುಮಾರು ೫೦ ಸಹಸ್ರ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಆಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಒಹುವಾನವಾಗಿ ಕೂಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದ ನು ಮಾರನೆಯ ವರ್ಷ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ಕುದುರೆಯಿಂದ ಬಂದು ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವುಂಟಾಗಿರಲು ನಿಸಾ ಮನು ಆತಿಥೆಯವಾಗಿ ಮರುಗಿ ಗುಣವಾ ದೊಡಸಯ್ಯ, ಒಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ಒಹುದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಉದಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು

ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನು ತನಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಎರೋಧಿಗಳಾದ ಘಾತುಕ ರಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಾಪತ್ತುಗಳಿಗಾಗಲೀ, ಪ್ರಭು ಅಥವಾ ಪ್ರಜೆ ಗಳ ಅತ್ಯಪಿ ಅಪಾಂತತಗಳಿಗಾಗಲೀ ಬದರದ-ಲಕ್ಷ್ಯವಾದವ ತನ್ನ ರಾಜಕಾ ಯಾದಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ 'ಜಿಲ್ಲಾ ಬಂದೀ ಸಿಸೈಂ' ಎಂಬುದನ್ನು ಎರ್ಪಡಿಸಿದನು ಇದರಿಂದ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಹರನೀಳು ಡಿಪ್ತಿಕ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಐದು ಡಿವಿಜನ್‌ಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಅದರಿಗೂ ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಭೂ ಕಂಪಾಯವು ಮುಂಜೆ ದ್ರವ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾ ಯಿತು ಭೂಮಿಯು ಸರ್ವಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು, ಜಮೀನುಗಳ ಗೊತ್ತಾದ ವಿಸ್ತೀ ರ್ಣವು ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ರೈತರು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಂದಾಯವು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂ ಸಾನವು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುನಾದ ಮಿ|| ಸ್ಯಾಂಡರ್ನ್ ಎಂಬ ಅಂಗ್ಲೇಯ ದೂಡ್ಡ ವ್ಯ ನುಷ್ಯನು ಹೀಗೆಂದು ವರ್ಣಿಸ ತ್ತಾನೆ "ನಾನು ೧೮೬೦ ನೆಯ ಸ||ದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಚಿತನಾದಾಗ

ಅದು ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಸರ್‌ಭಾರಲ್ಸ್ ಮೆಟ್ರಾನ್ ದೊರೆಯಿಂದ ೧೮೨೦ ರಲ್ಲಿ ಅದು ಹೇಗಿತ್ತೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತೋ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ಸೂಯರ್‌ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗೆಂಡು ದೇಶಕ್ಕೂ ಈಗ ಇರುವ ಇಂಗೆಂಡು ದೇಶಕ್ಕೂ ಇರುವ ತಾರತಮ್ಯವು ತೋರಿಬರುವುದು ಇಂತಹ ಫಲಿತಾಂಶಕ್ಕೆ ದೂರದರ್ಶಿಯಾದ ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗ್ ಮಂತ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರ್ಯ ನೈಪುಣ್ಯ, ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳೂ, ಆತನಿಗೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟರು ಯೋಗ್ಯವಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದವರ್ತಿಸಿದುದೂ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ ಈಗ ರಾಜಭಂಡಾರವು ತುಂಬಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದ ರಾಜಾದಾಯವು ೮ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದೆ, ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಭುತ್ವದ ಸ್ಥಿತಿ ಗೌರವವೂ ಅಧಿಕರಿಸಿದೆ. ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪದ ತಿಮ್ಮ ತಪ್ಪಿದುದರಿಂದ, ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳ ರೈತ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರು ಕಲೆಕ್ಟರು ಮುಂತಾದವರ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದರು” ಹೀಗೆ ಗುಣಗ್ರಹಣೀಲರಾದ ಪರಕೀಯರು ಆತನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಹೃದರಾಜಾದಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಅನಾಗರಿಕ ಮೊರಟು ಪ್ರಜೆಗಳು ಆತನ ರಾಜಕಾರ್ಯ ವಿಜೃಂಭಣೆಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು, ತಿಳಿಯಲಾರದ ಹೋದರು ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಒಗಟಿಂದಲಾದರೂ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪಿತೂರಿಯು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು ೧೮೬೮ ನೆಯ ಸಂ||ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಆತನು ನಿಸ್ಸಾಮನ ದರ್ಬಾರಿಗಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದಾಗ ಅರಮನೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ದುರುಳನೆಂಬವನು ಕಾದಿದ್ದು ಆತನ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿದನು ಆದರೆ ಅಂತ್ರಗಳಲ್ಲೊಂದೂ ಆತನಿಗೆ ತಗುಲಿಲ್ಲ ಆ ಘಾತುಕನೂ ಒಡನೆ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟನು ನಿಸ್ಸಾಮನು ಆ ದುಷ್ಠನಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದನು ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು, ಅವನಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಕರೀಂ ಸಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕಾಗಿ ಹೇಳಿದನಾದರೂ ನಿಸ್ಸಾಮನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯು ಆ ದುರಂತಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಿಸ್ಸಾಮನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು

ಅಧ್ಯಾಯ ೭

“ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯ-ದರ್ಶನ”

ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ಆಪತ್ಮಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಜನಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಆತನಿಗಾದ ಬಹುಮಾನವು ಮತ್ತು ಒಂದುಂಟು ಗಿಲ್ಲ ನೆಯ ಸಂ||ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಕೋಟಿಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಆತನಿಗೆ ಕೆ. ಸಿ ಎಸ್. ಐ ಎಂದರೆ “ನೈಟ್ ಕಮಾಂಡರ್ ಆಫ್ ದಿ ಸ್ವಾರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ” ಎಂಬ ಘನತರವಾದ ಬಿರುದನ್ನು ಪ್ರಸಾದಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದರು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಂತ್ರಿಯು ಉತ್ತಮ ರಾಜ್ಯವಾಲನೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಾದಿಗಳಿಂದ, ಮಹಾಪ್ರಬಲರೆನಿಸಿದ ಪ್ರಿಟಿವ್ ಸರ್ಕಾರದವರನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ಘನತರ ಬಿರುದು ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಿಸ್ಸಾಮನಿಗೆ ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸದಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ಅದೆಂತಹ ದುರ್ವಿಧಿಯೋ! ಅಫಫಲ್ ಉದ್ವಿಲನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ, ಮಧ್ಯೆ ಒಂದೆರಡುಸಾರಿ, ಪರರ ಬಲವಂತಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಆಪ್ತಮಿತ್ರತೆ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ ಹೀಗಿದ್ದು ನಿಸ್ಸಾಮನು ಗಿಲ್ಲ ನೆಯ ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೭ ನೆಯ ದಿನ ಕಾಲಾಧೀನನಾದನು ತರುವಾಯ, ಆತನ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನಾದ ಮಹಮೂದ್‌ನಿಗೆ ಮಾರ್ಚ್ ೧ ನೇ ತಾ|| ನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ನಿಸ್ಸಾಮನ ಆ ಬಾಲ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿಸಲು ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನೂ ಮತ್ತು ಆತನ ಮಿತ್ರನಾದ ಸಂಸುಲ್ ಉಂರಾನೂ ನಿಯಮಿತರಾದರು ಅಲ್ಲದೆ ಉಂರಾನ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಅಮೀರ ಕಬೀರ ಎಂಬುವನೂ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾದ್ದರಿಂದ, ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ಮಾಡಿದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದನು ಮುಂದೆ ನವಿಾ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನ ಅಧಿಕಾರವು ವಿಶೇಷ ಅಡಚಣೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಗತೊಡಗಿದನು.

ಸಿರಾಜ್ ಉಲ್ ಮುಲ್ಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಬೀರಾರು ಸೀಮೆಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ತಾವು ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸುಪ್ರೀತರಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು, ಇಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆಯಾದರೂ

ಅದನ್ನು ಪುನಃ ತನುಗೆ ಕೊಡದಿರಬೇದು ನಂಬಿದ್ದನು. ಆದರೆ, ಅಂತಹ
ಲಾಭಕರವಾದ ಸೀಮೆಯು ಒಂದು ಸಾರಿ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಮೇಲೆ, ಅ
ದನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಾದಿಂದಲಾದರೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಅನುರೂಪ
ಆದರೆ ಸಾಹಸಿಯಾದ ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.
ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು ಆದರೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ
ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಹೈದರಾ
ಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯದ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿಯೇ ಬೀರಾರನ್ನು
ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಈಗ ಆ ಬಗೆಯ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ಕೋಟಿ ರೂಪಾ
ಯಿಗಳ ನಗದು ರೇವಣಾತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊ
ಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದನು. ಅವಕ್ಕೂ, ಗೌರ್ಮ್ ಜನರಲ್‌ಯವರಾದ ಸಹ
ಜಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬಹು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ, ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು
ಪುನಃ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು ಮಾನಸಿಕ ಮಾಡಿರು
ವುದರಿಂದ, ನಿಸ್ಸಾಂ ಸರ್ಕಾರದವರು, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ
ಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿತವಾದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಬಂತು. ಕಾ
ರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಾದ ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ಆಗಲೂ ನಿರಾಶನಾಗದೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ
ರೊಂದು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದೇ ಎಂದು ನಿರೀ
ಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಕ್ಕೊಂದು ಅನುಕೂಲ ಸಂದರ್ಭವೂ
ಬಂದಿತ್ತು.

ಸ. ೧೮೭೪ ನೆಯ ಸಂ|| ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಕೀರ್ಯಾಯಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯ
ವರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಕುವಾರನಾದ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ರಾಜಪುತ್ರನು ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶವನ್ನು
ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದನು. ಆಗ ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಮಂದಿ
ರಾಜರೂ ರಾಜಪುತ್ರರೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರೂ ಆತನನ್ನು ಬೊಂಬಾಯಿಯ
ಬಂದಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಆಗ ಹೈದರಾಬಾದ್ ದೇಶದ ಪರವಾ
ಗಿ, ನಿಸ್ಸಾ ಮನು ಕೇವಲ ಬಾಲ್ಯವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂ
ಗನೇ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಿ ಯುವರಾಜನ ಭೇಟಿ (ದರ್ಶನ) ಮಾಡಿದನು.
ಆಗ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಯುವರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಡ್ಯೂಕ್ ಆಫ್ ಸದರ್‌ಲ್ಯಾಂ
ಡ್ ಎಂಬಾತನು, ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನನ್ನು ಅತಿಶಯ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕಂ

ಡು, ರಾಜವೃತ್ತನಿಗೆ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನೂ ಡ್ಯೂಕ್‌ ದೊರೆಯನ್ನು ಹೈದರಾಬಾದಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿರಲು ಮಂತ್ರಿಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆತನು, ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು, ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶವನ್ನು ದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಆತನ ಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಆನಂದಿತರಾಗಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜನಗಳಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಮಹದಾನಂದಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಮಂತ್ರಿಶೇಖರನಿಗೂ, ಬೀರಾರು ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿ ತನ್ನೊಲಕ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶೋತ್ತರವೂ ಇತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು.

ದೂರದೇಶದ-ಸಮುದ್ರಯಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟನು. ಆಸ್ಪರಲ್ಲಿ ಆರೈಕುವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು ನಾದ ಬಾಲ ನಿಸ್ಲಾಮ್ ಮಿರ್ ಮಹಬೂಬ್ ಆಲ್ಲೀಖಾನನಿಗೆ ವೈಸರಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಗದ ಪತ್ರ ನಡೆಸಿ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಹವಣಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಎಂಬಾತನು ತಿಂಗಳೊಂದಕ್ಕೆ ೨೦೦ ಪೌಂಡು ಸಂಬಳದ ಮೇಲೆ, ಬಾಲ ನಿಸ್ಲಾಮನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಮಿತನಾದನು. ರಾಜ್ಯಭಾರವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಮಿತನಾದ ಷಂಷುಲ್ ಉಂರಾನು ಸ್ವತಃ ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಂತ್ರಿಯು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ೧೮೭೬ ನೆಯ ಏಪ್ರಿಲ್ ೮ ನೆಯ ತಾ|| ನಲ್ಲಿ ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ಸುಮಾರು ಅರವತ್ತು ಮಂದಿ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಬೊಂಬಾಯಿಯಿಂದ ನೌಕಾಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಮೇ ತಿಂಗಳು ೫ ನೆಯ ದಿನ ಇಟಲಿದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ರೋನಗರವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತಲುಪಿದನು. ಆ ದೇಶದ ದೊರೆಯು ಆತನಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆದರಿಸಿದನು. ಮೂರು ದಿನಗಳಮೇಲೆ, ಕ್ರೈಸ್ತಮತಗುರುವಾದ ಪೋಪ್ ದೊರೆಯು ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಯನ್ನು ನೆರೆಯಿಸಿ ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನನ್ನು ಆ ಸಭೆಗೆ ಬರವಾಡಿಕೊಂಡು “ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ರೋ

ಮೇ ಕ್ಯಾಥೊಲಿಕ್ ಕ್ರೈಸ್ತಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತಾವು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಬಹುಬಗೆಯಿಂದ ಆತನ ಗುಣಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದನು. ಮಂತ್ರಿಶೇಖರನು ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ನೇಪಲ್ಸ್ ವೆನಿಸ್ ಮುಂತಾದ ಇಟಲಿದೇಶದ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಮೇ ತಿಂಗಳು ೧೩ ನೆಯ ದಿನ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವಾದ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಪರಿವಾರದವರು ‘ಗ್ರಾಂಡ್ ಹೋಟೆಲ್’ ಎಂಬ ಒಂದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ತಂಗಿರಲು, ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮಂತ್ರಿಯು ಉಪರಿಗೆಯ ಹಂಪವನ್ನಿಳಿದು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ತೊಡೆಯ ಎಲುಬೊಂದು ಮುರಿದು, ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಪ್ತಕಾಲ ಬಹುಬಾಧೆಕೊಟ್ಟಿತು. ಮಂತ್ರಿಯು ಎದ್ದು ಓಡಾಡಲೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದನು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನವೂ ಆ ಮಹಾನಗರದ ಅನೇಕ ಪ್ರಜೆಗಳೂ, ಬಹುಬಗೆಯ ಕೆಲಸಗಾರರೂ, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆ ಪರಿವಾರದವರೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತರಾಗಿ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹೋಗಲು ದಿನವೂ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇ ತಿಂಗಳು ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗುಣ ತೋರಿ, ಎದ್ದು ನಡೆದಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ತರುವಾಯ ಜೂನ್ ೧ ನೆಯ ದಿನ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ತಮಗಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಹಡಗೊಂದನ್ನು ಏರಿ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನೂ ಪರಿವಾರದವರೂ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ತೀರದ ಫೋಕ್ಸ್‌ಬೋರ್ನ್ ಎಂಬ ರೇವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಲ್ಲೂ ಡ್ಯೂಕ್ ಆಫ್ ಸದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ದೊರೆಯೇ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದ ಪರವಾಗಿ ಸುಖಾಗಮನವಿತ್ತನು. ಫೋಕ್ಸ್‌ಬೋರ್ನ್ ಪುರಾಧಿಪತಿಯು ಒಂದು ಸನ್ಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ! ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳು ತೆರಪಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯ ಗುಣಕಥನ ಮಾಡತೊಡಗಿದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ “ನಮ್ಮ ನೂತನ ಆತಿಥಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವುರುಪನಲ್ಲ, ದೆಹಲಿಯು ನಮ್ಮ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ

ಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೌಲತ್ತು ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟ ಮಹಾಸುಭಾವನೀ ತನು ಈತನಿಂದ ನಾವು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಂತರ ದ್ರವ್ಯ ವನ್ನೂ ಖರ್ಚು ಮಾಡದೆಯೇ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ಯ ವಾಯಿತು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥವಿಲ್ಲದಿರುವ, ನಿರ್ಜನರ ಈ ಮಂ ತ್ರಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಅಂತಹ ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮರ್ಯಾದೆ ಯಿಂದ ಗೌರವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈಗಲೇಗ ತಕ್ಕ ಅನುಕೂಲ ಕಾಲವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ಬರೆಯಿತು. ಲಂಡನ್ ಪಟ್ಟಣದ ಲಾರ್ಡ್ ಮೇಯರೆಂಬ ನಗರಾಧಿ ಪನು ಸನ್ಮಾನ ಪತ್ರವನ್ನಿತ್ತು ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, “ಫ್ರೆಡಂ ಆ ಫ್ ದಿ ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಲಂಡನ್” ಎಂದರೆ “ಲಂಡನ್ ನಗರನಿವಾಸಿ” ಎಂಬ ಅ ಪೂರ್ವ ಗೌರವವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಮನ್ನಣೆಮಾಡಿದನು. ಇನ್ನೂ ಸ ರಿಯಾಗಿ ನಡೆದಾಡಲು ಶಕ್ಯವಾಗದಿದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮೂಲ ಗಿದ್ದ ಆ ಮಂತ್ರಿ ಶೇಖರನನ್ನು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ರಾಜಕುಮಾರನೂ, ರಾಜಕುಮಾರ ದ ಇತರರನ್ನೇಕರೂ ಬಂದು ದರ್ಶಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದರು. ಜೂನ್ ೨೦ ನೆಯ ದಿ ನ ಯುವರಾಜನು ಸರ್ ಸಾಲರ್ ಜಾಗನ ಬಹುಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಂಡು ಔತನವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು ಅದಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪಾರ್ಲಿ ಮೆಂಟ್ ಸಭೆಯ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಪ್ರಭುಗಳು ಆತನ ಸಂದರ್ಶನ-ಸಂಭಾಷಣ ಗಳಿಂದ ಸುಪ್ರೀತರಾದರು. ತರುವಾಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲನು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಕಲಾಶಾಲೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಆಹ್ವಾನಿತನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಲು, ಆ ಕಲಾಶಾಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಆತನ ರಾಜಕಾರ್ಯ ಚಾತುರ್ಯ, ಪರೋಪ ಕಾರ ಪರಾಯಾತೆ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಡಿ. ಸಿ. ಎಲ್. ಎಂಬ ಘನತರವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಬಿರುದನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿ ದರು. ಜೂನ್ ೨೨ ನೆಯ ತಾ|| ನ ದಿನ, ಆತನಿಗೆ ವಿಕೆಂಟ್ರಿಯಾ ಮಹಾರಾಣಿ ಯವರ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸಿತು ಆಕೆಯು ತನ್ನ ವಿಂಚೆಸ್ ಕ್ಯಾಸಲ್ ಎಂಬ ಭವ್ಯವಾದ ಅರಮನೆಯ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತ ಸಾಮಾಜಿಕರೊಂ ವಿಗೆ ಆತನಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತು, ಆತನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಹಸ ಧೈರ್ಯ ಚಾತುರ್ಯಗಳ ರ್ಚೆ, ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿಷ್ಟ ವಿನಯಸಂಪತ್ತು ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳ

ನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು ತರುವಾಯ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಸನ್ಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವರ್ಣನೆಗಳಿಗೂ ಮಿತಿಮೀರಿ ಆತನು ಮಂದೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ದೇಶದ ಎಡಿಟರ್ ವೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು ಹೀಗೆ ನೋಡಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಆತನು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒರಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ವುನಃ ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿ ಹೊರಟನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಾದ ಗೌರವ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದೊಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯು “ಆತನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಸುಸಿದ್ಧರನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಘನಕುಂತರ ವಿರೋಧಿ ರೀತಿಯ ಬಹು ಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಅನಂದ ಸನ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಆತನ ತಲೆಯು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ತಿರುಗಿ ಹೊಂಚು ತೋರಲಿಲ್ಲ ಆತನೂ ಆತನ ಪರಿವಾರವೂ ತಂಗಿದ್ದ ಮನೆಯು ಕೂಸುಮನೆಗೂ ರಾಜಭವನದಂತೆಯೇ ಭವ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತ್ತಲ್ಲವೆ, ಲೇಶಮಾತ್ರವಾದರೂ ಅಸಹ್ಯವಾಗಲೀ, ದುನೋಟವಾಗಲೀ ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರಲಿಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಉತ್ತಮನಾದ ಜಾತಿಯ ಆಂಗ್ಲೀಯನಂತೆ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಸುಧಾರಣಾಪರಿವಾಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಆ ಸಡತೆಯನ್ನು ಆವರೆಗೆ ಎಂದೂ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದನ್ನೇ ಕಂಡು ಆಯದ ಸೌಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಮಹಾರಾಯನು ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದನುಬುದು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಕೌತುಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ” ಎಂದು ಬರೆಯಿತು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಪರಿವಾರದವರೂ ಪ್ಯಾರಿಸ್, ಟೊ ರಿನ್, ಮಿಲಾನ್ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಪ್ರಯಾಣ ರೇವಿನಿಂದ ಹೊರಟು, ತಾವು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಟ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ತರುವಾಯ ವುನಃ ಬೊಂಬಾಯಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು, ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಡಗು ಒಂದು ದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯವರನ್ನು ತಡುತ್ತಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ಜಹಜನ್ನು ದಾಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಜಹಜಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸೋಲರಂಗಿ, ಸಕ್ಕಡಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಸೌಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಮಂತ್ರಿಯು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ತಿಳಿಯಿತು! ಆ

ವೈ! ಒಡನೆಯೇ ಅವರೊಡನೆ “ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗ್ ಬಹದ್ದೂರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಕಿವಿಗಳು ಕಿವಿಡಾಗುವಂತೆ ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿ-ಕರತಾಡನಗಳಿಂದ ಜಯಘೋಷಮಾಡಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಜನಗಳಿಗೆ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯ ದರ್ಶನವಲ್ಲ — ಕೇವಲ ನಾಮ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಗೌರವಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರು.

ಅವರ ಪ್ರಯಾಣವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು. ಬೊಂಬಾಯಿ ಬಂದಿನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಪರಿವಾರದವರೂ, ಸನ್ಮಾನಿತರಾಗಿ ಇಳಿದರು. ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯ ದರ್ಶನ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದಲೂ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಜೆಗಳ ಆತ್ಮವೂರ್ವ ಆದರಾತಿವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಸನ್ಮಾನಿತರಾದ ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಮೈದೂರಬಾದಿನ ಪ್ರಜೆಗಳೂ-ಪ್ರಜಾಪ್ರಮುಖರೂ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅತ್ಯತ್ನಾಹವಿಂದ ಇದಿರುಗೊಂಡು ನಗರ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿಸಿದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೮

“ರಾಜಕಾರ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳು”

ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗ್ ಬಹದ್ದೂರನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆತನಿದ್ದ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇವಲ್ಲವೇ! ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನರು ಬಹು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳು; ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಮಯೋಚಿತ ಕಾರ್ಯಚಾತುರ್ಯಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮರು. ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ದಿನವೂ, ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಗೂ ಜರುಗದಂತಹ ಬಹು ವಿಧ ಮಾರ್ಯಾದೆಗಳಿಂದಲೇ, ಒಣುನುಚಾರದ ಸನ್ಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆ-ಸಮಾರಾಧನೆಗಳಿಂದಲೇ, ಊಟುಪಚಾರಗಳಿಂದಲೇ ಆತನಿಗೆ ಇತರ ಯಾವ ಯೋಚನೆಗೂ ಮಾತಿಗೂ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಅಸಕಾಶವುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿಟ್ಟರು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಆತನು ಶ್ರೀ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲು ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಾರಿ ಮಾತ್ರ! ಹೀಗಾಗಿ ಆತನು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದು ವಿಲಾಯಿತಿಗೆ ಹೋದನೋ ಅದು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಅವಕಾಶ

ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆತನು ನಿರಾಶನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನೇ ತ್ತದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೇನು! ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾರಿ, “ನಾವು ಬೀರಾರನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಹೊಂದಬೇಕು, ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ನೀವು ಕೊಡದಿರುವ ಕಾರಣದ ನ್ಯಾಯವೇನೆಂಬುದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗಬೇಕು-ಅಥವಾ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ದಲ್ಲೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದುಬರೆದನು ಅದರಿಂದಲೂ, ಕೆಲ ಮಂದಿ ಮೈಸರಾಯರೊಂದಿಗೆ ಮೈಮನಸ್ಸು ವುಂಟಾಯಿತಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವ ಪ್ರತಿಫಲವೂ ಲಭ್ಯನಾಗಲಿಲ್ಲ. “ನಿನ್ನಾ ಮರು ಇನ್ನೂ ಜಾಲ್ಮಿಯಕ್ಕುರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವವರೆಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವವು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದೂ, ಅಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ನಿನ್ನಾಂ ಸರ್ಕಾರದವರು ಗೌರವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದ ಪತ್ರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸು ತರೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ ಯೆಂದೂ” ಬರೆದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ — ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೧೯೦೨ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್ ಮೈಸರಾಯಿಯು ಹೊಸ ಕೌಲೊಂದನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಆ ದೇಶದ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯು ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದು ದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನಾಂ ಸರ್ಕಾರದವರಿಗೆ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ೨೫ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದೆಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು —

ಈ ಮಂತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಶುದ್ಧ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ-ಯಾವಾವ ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಉಂಟಾದುವೆಂಬುದನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿತಲ್ಲವೆ! ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಇಲಾಖೆಗಳು ಏರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆ ವಿಚಾರಗಳಿಗಾಗಿ ಜ್ಯುಡಿಸಿಯಲ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಏರ್ಪಾಟಾಯಿತು ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ‘ಕೋರ್ಟ್’ ಎಂಬ ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನವೊಂದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಚೀಫ್ ಜಡ್ಜ್ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನು ನಿಯಮಿತನಾದನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹಿಂದೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಪಿಕೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಹಿಂದೂ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಇಲಾಖೆ, ಮೆಡಿಕಲ್ (ವೈದ್ಯ) ಇಲಾಖೆ, ಪೊಲೀಸ್ (ರಕ್ಷಕವೈದ್ಯ) ಇಲಾಖೆ, ಎಜ್ಯುಕೇಷನ್ (ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ) ಇಲಾಖೆ ಮುಂತಾ

ದ ಪ್ರಜೋಪಕರವಾದ ಇತರ ಅನೇಕ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಕಲ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು, ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯು, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಲಾಖಾ ಸಚಿವರೂ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳೂ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಟ್ಟನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಪಾರಶಾಲೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದುವು ಅಲ್ಲದೆ ಪಾರ್ತಿ ಆರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಗಿಲರಿಯಲ್ಲಿ 'ಸಿಸ್ತಾಮರ ಕಾಲೇಜು' ಎಂಬ ಕಲಾಶಾಲೆಯು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಕೆರೆಗಳೂ ರಸ್ತೆಗಳೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟವು ಹಳೆಯವಾಗಿದ್ದವು ಸರಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು ಪ್ರಯಾಣ ಸುಕರವಾಯಿತು. ಸಾಲಾಮರ ತೋವುಗಳು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟವು ಅನೇಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟವು. ೧೮೭೪ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ವೇಳೆಗೆ 'ಹೈದರಾಬಾದ್-ವಾಡಿಯೈಲ್ಡ್'ಯು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ೧೮೭೨ ನೆಯ ಸಂ||ದರ್ಶಿ 'ಪೋಸ್ಟ್' ಇಲಾಖೆಯು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗ್ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏಕರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಟೆಂಕಸಾಲೆಯನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಆಬ್ಬಾರಿ ಇಲಾಖೆ, ಸುಂಕದ ಇಲಾಖೆ, ಗ್ರಾಮಪಾಕೀಜು (ಮ್ಯೂನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ) ಇಲಾಖೆ ಮುಂತಾದುವೂ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದುವು. ಸರ್‌ಸಾಲಾರ್‌ಜಂಗನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ೮೦ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಂಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನ್ಯದ ಇಲಾಖೆಯ ಖರ್ಚು ಆತನ ಅಧಿಕಾರ ನಿವೃತ್ತಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ೨೦ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮಿಕ್ಕ ೬೦ ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯವು ರಾಜ್ಯದ-ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸುಖಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನು, ಅಧಿಕಾರದ ಒಣದರ್ಪವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಬಡವರಿಂದ ದೊಡ್ಡವರವರೆಗೂ ಯಾರಾದರೂ ಆತನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ತಡೆಬಡೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದರೆ ರಾತ್ರಿ ೧೦||-೧೧ ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೂ ಕ್ಷಣವಾಗುತ್ತವೊ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಆ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಯಾಧಿಪದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಆಯಾಧಿನವೇ ತೀರಿಸುತ್ತಾ, ಕಾಲವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸ

ಸದೆ, ಅಷ್ಟು ಕಾರ್ಯ ನಿರತನಾಗಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಮದ್ಗಾಂಧೀಯರಿಂದ 'ಅವರಿ
ವರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದೆನ್ನದೆ ಸರ್ವಸುಲಭನಾಗಿ ರಾಜಪ್ರಜೆ
ಗಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನುಕೂಲನಾಗಿ ೩೦ ವರ್ಷಕಾಲ ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆ
ತನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸರ್ಕಾರ
ದವರು ೧೮೭೧ ನೆಯ ಸಂ||ದಲ್ಲಿ 'ಗ್ರಾಂಟ್ ಕಮ್ಯಾಂಡರ್ ಆಫ್ ದಿ ಸ್ಟಾರ್
ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ' (ಜೆ ಸಿ ಎಸ್ ಎ) ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಘನತರವಾದ ಬಿರು
ದನ್ನಿತ್ತು ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ೧೮೭೭ ರಲ್ಲಿ ದಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ
ವೈಸರಾಯಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಸಭೆಗೆ ಆತನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಕೇವಲ ರಾಜ
ರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಲಭ್ಯವಿರುವ, ೧೭ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಆತನ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ
ಹಾರಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ೧೮೭೯ ನೆಯ ಸಂ||ದಲ್ಲಿ ಪಂಷುಲ್
ಖುರಾನು ಕಾಲಾಧೀನನಾಗಲು ಆತನೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ
ಸಂಸ್ಥಾನದ 'ರೀಜಂಟ್' ಆಗಿದ್ದನು —

೧೮೮೨ ರಲ್ಲಿ ಆತನು ವೈಸರಾಯಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸಿಂಧ ನಗರಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿರಲು ಅಲ್ಲಿ ಆತನಿದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ಪೂ ವೈಸರಾಯಿಯ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡ
ಲದವರೂ ಆತನೊಂದಿಗೆ ವಿಚಿತರಾಗಿ ಆತನ ಘನತೆ ಗಾಂಧೀಯತೆ, ಸೂ
ಕ್ಷ್ಮಮತಿ, ರಾಜನೀತಿ ನೈಪುಣ್ಯ, ಸ್ನೇಹಪರತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಮು
ಗ್ಧರಾದರು. ಆತನು ಈಸಾರಿ ಚಿಕ್ಕ ನಿಷ್ಣಾಮವನ್ನು ಯೂರೋಪದೇಶಕ್ಕೆ
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ವೈಸರಾಯಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದನು.
೧೮೮೩ ನೆಯ ಸಂ||ದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾಮನೊಂದಿಗೆ ರಾಯಚೂರು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ, ಔ
ರಂಗಬಾದ್ ಮುಂತಾದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಬಂದು, ಮುಂದೆ ನಿಷ್ಣಾಮ
ನೊಂದಿಗೆ ಯೂರೋಪದೇಶದ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ೧೮೮೩ ನೆಯ ಸಂ||ದ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾ
ತ್ತಾಗಿ ಕಾಲಾರ ವ್ಯಾಧಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ೧೮ ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ಹೈದರಾಬಾದಿನ
ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸಿದನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಲಾಧೀನನಾದನು.

ರಾಜಕಾರ್ಯ ಸುಧಾರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರ
ಬಲವೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಯಾವ ಆಂಗ್ಲೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗೂ ಕಡಮೆ ಎನಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳದ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಆ ಮಂತ್ರಿ ಪುಂಗವನ ಮರಣ

ಕೃತ್ಯ, ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯೂ, ಯುವರಾಜನೂ, ವೈಸರಾಯಿಯೂ, ಗೌರವರೂ, ಇತರ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗದವರೂ ಪರಿಶಾಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಭಾರತದೇಶದ ಒಬ್ಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಾಶಕ್ತ, ರಾಜಕಾರ್ಯ ಚತುರನು ಲುಪ್ತನಾದನೆಂದು ದೇಶವೇ ಮರುಗಿತು

ಉ ವ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ಸರ್ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರೂ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರಿಯರೂ ಇದ್ದರು ಆ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ, ಹಿರಿಯನಾದ ಎರ್ ಲಿಯರ್ ಅಲ್ಲೀಖಾನ್ ಎಂಬಾತನು ೨ ನೇ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಎಂಬ ಗೌರವನಾಮದಿಂದ ೧೮೮೪ ರಿಂದ ೮೭ ರವರೆಗೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಮಂತ್ರಿವದವನ್ನು ವಹಿಸಿದನು ಆತನ ಮಗನು ೩ ನೇ ಸಾಲಾರ್ ಜಂಗ್ ಎಂಬ ಬಿರುದಿನಿಂದ ೧೯೧೨ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದವರೆಗೂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದು ಆ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದನು ಹೀಗೆ ಆತನ ವಂಶವೇ ಹೈದರಾಬಾದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತನುಮನ ಧನಗಳನ್ನು ವೈಯಿಸಿ ಧನ್ಯರಾದರು

ಯಾವ ಮಹನೀಯನು ಕೇವಲ ಅಪ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು ಆ ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ಧನಮಾನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾಸಿಸಲು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸರ್ವ ಬಗೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನೋ, ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಪೂರಿತನಾಗಿ, ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ ವಿರಾಮ ಹೊಂದದೆ ಅಹರ್ನಿಶಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನೋ ಅಂತಹ ನಿರಂತರ ಕಾರ್ಯತತರತೆ, ನಿರಲಸಿಕೆ, ಸಿಕ್ಕುಹತೆ, ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಾದಿಗಳು ನಮ್ಮ ವಂಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿವೆ ಅವರಲ್ಲಿ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಜಾಸಾಕ್ಷಿಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇಮರಸು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ

ತಥಾಸ್ತು.

✱ ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ ✱

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮು ನ್ನು ಡಿ :-

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾಯಕರ್ತಾಗಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಳೆದ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ಮೂರು ಮಂದಿ ಆಚಾರ್ಯರು. ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪುಣ್ಯಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ವಾಚಕಮಹಾಶಯರು ಈವರೆಗೇ ಅವಲೋಕಿಸಿದ್ದಾಯಿತಲ್ಲವೆ? ಅವರ ತರುವಾಯ ಜನಮನದ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಭಗವದಿಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿದವರು ನಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು.

ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಪೂತಚರಿತ್ರರು, ಭಕ್ತಮೂರ್ತರು, ವಿರಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರು ಭವಸಮುದ್ರದ ಉಬ್ಬರ ವಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ನೆರಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಮಾನವರಿಗೆ ಶ್ರೀಭಗವಚ್ಚರಣಾರವಿಂದವೆಂಬ ನಾವೆಯ ಸುರಕ್ಷಿತಾಶ್ರಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಪರಮೋಪಕಾರಿಗಳು ಧ್ರುವಪ್ರಹ್ಲಾದ ನಾರದಾದಿಗಳಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಮಾನವಲೋಕಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳು ವಿವಿಧ ಮತಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗತೀರವಿದೆ ತೊಂದರಿಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಜ್ಞಜನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ಪಾದಭಕ್ತಿಯೇ ಸಕಲಾಪನ್ನಿವಾರಕವೆಂದೂ ಸಕಲ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರದಾಯಕವೆಂದೂ ಸಾರಿದ ಪರಮೋದಾರಚರಿತರು ಅವ್ಯಾಜಕರುಣಾಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮುಕ್ತಿಪದಸಾಧಕಗಳಾದ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮೈ ರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಮಾನವರ ಅಳತೆಗೆ ಅತೀತವಾದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ದಿಂದ ಗಳಿಸಿ, ಆ ಒಲದಿಂದ ಅವ್ರಮೇಯನೂ ಅನುಪಮನೂ ಅದಿ ಮಧ್ಯಾಂ ತರಹಿತನೂ ಆದ ಜಗದ್ವಿಶ್ವರಸ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಸಿತಿಗುನ್ನು ಸಹಜಭಾವ ದಿಂದ ತಾವು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅಂತಹ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗ ಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ, ಸರ್ವತಂತ್ರ ಪ್ಪತಂತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತ್ರಿಗುಣ-ತ್ರಿ ಕಾಲಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವನೂ ಆಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಕರ್ಮಬದ್ಧನೂ ಆದ ಜೀವನು ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ-ದಾಸಾನುದಾಸಭಾವದಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಸಾರಪಾಶದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂದ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾ ಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು ಅವರ ಹೃದಯ ಮೈಶಾಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂ ಕುಚಿತಪಡಿಸಲು ಜಾತಿಕುಲಗಳು ಅಡ್ಡನಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅನರ ಮೈರಾಗ್ಯ-ಜ್ಞಾನಾ ರ್ಜನಾ ತ್ಯಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಕಾಮಿನೀ ಕಾಂಡಿನಾದಿಗಳು ಶಕ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಪ್ರಾಪಂಚಕರನ್ನು ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಬಂಧಿಸುವ ಈಷಣತ ಯಗಳನ್ನು ತಲೆ ಯೆತ್ತದೆಂತೆ ಹುಲಿದುಹೋಗಿ, ಹಾಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ತ್ರಿ ದಂಡ-ಧ್ವಜಪತಾಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪರಮಸುರೇಂದ್ರಗೃಹಕ್ರವರ್ತಿಗಳೆನಿಸಿ ವೇರಿದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಮಹಾಮಹಿಮರಲ್ಲವೆ—

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ವ್ಯಾಸಯತೀಂದ್ರರ ಪ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು ಅಲ್ಲದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತ ಎಂಬೀ ಪ್ರಸ್ತಾನತ್ರಯಕ್ಕೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯಪದವಿಯ ನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಭಕ್ತಿಯ ಗರ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅನೇ ಕ ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ದಾಸಮಾಹಿ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ದ ಯಾವೂರ್ಣರಾದ ಅವರ ಹೃದಯಮಾರ್ದವವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಾಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಭಗವನ್ನಿರ್ಭರತೆಯನ್ನೂ ಎಷ್ಟೊಂದು ವರ್ಣಿಸಬಹುದು! ಆ ಮಹಾನುಭಾವರ ದಿವ್ಯಚರಿತ್ರೆಯು ಆಗಾಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮುಠಾನುತಿ ಯಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಆವ್ಯಾಜದಯಾಪರಂಗೆ, ತಾವು ಭೌತಿಕ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಕಾಲವನ್ನೂ ಪಾಪಪಂಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನಮಗೆ ತರಣೋಪಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉ

ಪಯೋಗಿಸಿ ಅನೌಕ ಸಂಘ ಪ್ರಾಣಪಾಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೊ ಲಕ್ಷ ಸದೆ, ಉಪಕಾರಮಾಡಿರುತ್ತಿರಲು, ನಾವು ಸರಸೋಸಕಾಂಗಳಾದ ಅವರಂತೆ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಂತಿರಲಿ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಮಾಗದಲಾ ದರೂ ನನಗಿದು ಹೋಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಜಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಿಕವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಡವೆ? ನಮಗೆ ಪರಮಪೂಜ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ಅಪಾರ್ಥವರು ನಮ್ಮ ದೇವದೇವತೆಗಳೂ ಭಾರವಾಗಿ ತೋರುವಷ್ಟು, ಮುಟ್ಟಿಗಾಬರೆ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಮುಂದ ಗತಿಯೇನು? ಅಂತಾಗದಂತಯೂ, ನಮ್ಮ ಬಾಲಕ ಬಾಲಿಕೆಯರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಪೂರ್ವಕಾಧುನಿಕ ಮಹಾಮಹಿಮ ರಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಭಕ್ತಿಗಳು ಉದಯಿಸಿ ಅವರೂ ಸತ್ಪ್ರಜಗಳಾಗಿ ಮಾತೃ ದೇಶೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒದ್ದ ಕಂಕಣರಾಗಲು ಪ್ರೇರಿಸುವಂತಯೂ ದಿನಾತ್ಮದರ್ಶಗಳನ್ನೊದಗಿಸಲು ಯಥಾರ್ಥಕಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೆ ಕರ್ತೃಕ ಮಾತಾ ಪಿತ್ಯಗಳು ಶಕ್ತಿಂಚಿಸಯ್ಯದ ಸ್ವಹಸ ಪರಪಸ್ತಗಳಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೊದಗಿಸಿ ಭಾಷಿಸುವಿಗೆ ಸುಕರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೋರುತ್ತೇವೆ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ)
 ೩೦—೬—೧೯೨೬

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಫೇಯ,
 ಯಂ ರಾಮರಾವ್.

ಶ್ಲೋಕ:—

ಪುಣ್ಯಾಂಭೋಜ ವಿಕಾಸಾಯ | ಪಾಪಧ್ವಾಂತ ಕ್ಷಯಾಯಜ ||
ಪ್ರೀಮಾನಾವಿರಭೂದ್ಭಿವೌ | ರಾಮಾನುಜ ದಿವಾಕರಃ ||

ಜಯತಿ ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾವಾಹಿನೀ ಜನ್ಮಶೈಲೋ |
ಜನಿಸಥ ಪರಿವೃತ್ತಿ ಶ್ರಾಂತವಿಶ್ರಾಂತ ಶಾಖಿಂ ||
ನಿಖಿಲ ಕುಮತಿ ಮಾಯಾಶರ್ವರೀ ಬಾಲಸೂರ್ಯೋ |
ನಿಗಮ ಜಲಧಿ ವೇಲಾ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರೋ ಯತೀಂದ್ರಃ ||

ಜಯ ಮಾಯಿ ಮಹಾಂಧಕಾರ ಭಾಸೋ |
ಜಯ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಮುಖಾಟವೀ ಕೃತಾಸೋ ||
ಜಯ ಸಂಶ್ರಿತ ಸಿಂಧುಶೀತ ಭಾಸೋ |
ಜಯ ರಾಮಾನುಜ ಯಾದವಾದ್ರಿ ಶೃಂಗೇ ||

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ

ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತಸ್ಥಾಪಕರಾದ

೩

ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ ರಾಮಾನುಜ ನಾಮಕರಣ ”

ಪರಮಪಾವನ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ-ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಾದು ಸತ್ಪುರುಷರೂ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕರೂ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಪಾಪಪಂಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಮಾನವವರ್ಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಒಂದು ಜನಾಂಗವನ್ನು ಅಧಃ ಪತನ ಒತ್ತು, ಮಾನವ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಿ ಪೂತಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಆಗದು ಯಾರು, ಮಾನವರಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೂ ಮಾನವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಶಕ್ತತೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡು, ನಿರ್ಭೀತಿ ನಿರಲಸಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ, ಭರಿತರಾಗಿ ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ಣರಾಗಿರುವರೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಸ್ವತಃಶಾಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ದೀರ್ಘದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವನ್ನು ಆ ದುಃಖದಿಂದ ನಿನಾರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು ಇಂತಹ ಅವ್ಯಾಜ ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮವೇನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಭಿಸುವುದೆ?—

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಬಲ ಸಾಧನವು ಪಾಪವು! ಅವುಗಳನ್ನು ದುರ್ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಬಳಲಿಸುವುದು ಪಾಪವು!

ಕನ್ನನು ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳಿಗೀಡುಮಾಡಿ ಸಂಕಟಪಡಿಸುವುದು ಪಾಪವು! ಕೊನೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ನರಳಿಸಿ ಮರಣಗೊಳಿಸಿ ನರಕದಲ್ಲಿನ ಕ್ರಿಮಿಯನ್ನಾಗಿರುವುದೂ ಈ ಪಾಪವೇ! ಇಷ್ಟದಂಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಇದರ ಪಾಪವೆಂದರೇನು? . ಪಾಪಾಯುಜರಸೀಡನಂ” ಎಂಬೊಂದು ಇಕ್ಕೆಯು ಪಾಪದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಹಜ ರೂಪಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಧರ್ಮವಿಚಾರವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ದ್ರವ್ಯ ಭೂಮಿಕಾಣಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಕಾಮಸಂಪ್ರಪ್ತಿಗಾಗಲಿ, ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೆ ವೇದ್ಯವನ್ನೊಪ್ಪುವುದಾದರೂ ಪಾಪದ ಬೀಜವೆದುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯ-ಕರಾಲಕ್ಯತಿಯಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಹಿಂಸೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಮನಸಾಪಾಚಾರಕರ್ಮಣಾ, ಹೇಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಪಾಪವೇ! ಅಗುವುದೊಂದು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಬಾರದು. ಪಾಪಬೀಜವು ಅರ್ಥಕಾಮಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಲೇಕೈಸುವ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಿಯದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಹಟಮಾಗಿಯ, ಮನೋಮಯ ಶೂಷಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗದು ವಿಪ್ರಾಪ್ತವೇ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದ ವಿಪ್ರಾಪ್ತದ ಹೂವೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳೇ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕಾದಿ ವ್ಯಾಧಿಗಳೂ, ಯುದ್ಧವ್ಯಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾದಿಗಳೂ!—

ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವನಿಗೆ ಜನಾಂಗದ ಈ ಮನೋಮಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದೇ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಅಳವಾಗಿ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ ದಂಭ ಮೋಹಗಳೆಂಬ ಕಳೆಗಳನ್ನು ಬೇರೊಂದಿಗೆ ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವ, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಸುಖ ಸಂಪಾದನಗಳೆಂಬ ಉತ್ತಮ ಪೈರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋದೋ? ಕಳೆಗಳನ್ನು ಕೀಳದೆ ಭೂಮಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಹಾಕಿದರೆ ಅಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಂಡುಬಂದರೂ ದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಕಳೆಗಳು ಅಗಲಬೀಳದ ಸಾರವನ್ನಲ್ಲ ತಾವೇ ತಿಂದು, ಒಂದುಕ್ಕೆ ನಾಲಪಾಗಿ ಒಳೆದು, ಪುನಃ ಸಮೂಲ

ನಾಶಗೊಳಿಸುವುವು; ಅಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಮಾನವನರ್ಗದ ಮನೋನುಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹೋಗಿರುವ ದಂಭ ಅಹಂಕಾರ ಸ್ವಾರ್ಥತೆ ಗಳೆಂಬ ಈ ಕಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯದೆ ಉತ್ತಮ ಬಿತ್ತಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತವ, ಅರ್ಥ ಕಾಮಗಳೆಂಬ ಗೊಬ್ಬರಗೊಡುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒದಗಿಸಿ ಸುಖರಾಂತಿಗಳೆಂಬ ಉತ್ತಮ ಸೆರನ್ನು ನೆಳೆಯಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಧುನಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರು ಮಾನವಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸಹಜರೀತಿಯಿಂ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಪ್ರಸಂಜನ ಇತರ ಅನೇಕ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಸ್ಥಾಪನೆಯ ಸಾಧನವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ಅವಸರ್ಯಸಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸುಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಅಶಾಂತತೆಯು ಅವಿರಳವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿರುವುದು ವರದ ಮನಗ ಹತ್ತಿದ ಕಿಚ್ಚಿನಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ತಪ್ಪದೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ದಂಶದಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ನಾನಾವಿಧ ಕ್ಷುದ್ರ ಹಿಂಸೆಗಳು ಉದಯಿಸಿರುವುವು —

ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಸತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಸಹಜರೀತಿಯಿಂದಲೇ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದೆ ಸಾಪವು ಆಳವೆಗೆ ಮಾರಿ ಬೆಳೆದು ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ದುಃಖಸಂಕಟಗಳು ತೋರಿಬಂದುಂಜೆವರ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾದರೊಬ್ಬನು ಕೊಂಟೆ ಕೂಟಿಧನವನ್ನು ಕೂಟ್ಟು ಜನಗಳ ಆ ದುಃಖಸಂಕಟಗಳನ್ನು ನಿಗಿಸಲೆತ್ತಿ ಸುವುದು, ಆದರೆ ಆ ಕೂಟಿಯಾರಾದರೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರರು ಉದಯಿಸಿ ಅನ್ಯಾಳಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾದ ಆಶಾಂಶೋಹಗಳನ್ನು ಜನಾಂಗದ ಮನೋಮಯ ಕೆಂತಲಿಂದ ಕತ್ತಿಬಿಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಾನುತದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತವ, ಬೇರೂ ಸಾಶವಾಸೂತ ನೆಯೇ ಗಿಡವು ಬಾಡ ಬಸಲೆಂದು ಬಿಡು ಸಾರುವಂತೆಯೇ ಲೋಕದ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳೂ ನಿಗುವುವು' ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗ ಉದಯಿಸಿದ ಬುದ್ಧದೇವನು, ಆಸೆಯೇ ಮಾವದ ಸುಲುವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮೂಲತಃ ಭಯಂಕರ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸರ್ಗ ಸತ್ತೀಪುತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು ದ್ವರಿಸಿದನು ಅಲ್ಲದೆ ಜನರ ನಡಲ್ಲಿ ನೆಲೆದ ಆ ಕಳೆಗಳನ್ನೂ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದನು ಹಾಗೆ

ತುದ್ಧವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೂತದಯೆ ಪರೋಪಕಾರ ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮಗಳೆಂಬ ಅಮೃತ ಬೀಜಗಳನ್ನೂ ನೆಟ್ಟನು ಅವು ಬೆಳೆದು ಕೆಲಕಾಲ ವೃದ್ಧಿಯಾದುವು. ಆದರೆ ಆ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಅವಲಂಬನವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲ ಕಾಲಾನಂತರ ಮುರಿದು ಬೀಳಲು, ಜನಾಂಗವು ಪುನಃ ಮಾರ್ಗಾತಿಕ್ರಮಣವಾಡತೊಡಗಿತು ಪಾಪ ದುಃಖ ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸೆಗಳು ಪ್ರಬಲಿಸಿದುವು ಆಗ್ಗೆ ಸರಿಯು. ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಉದಯಿಸಿ ಪುನಃ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಒದ್ದನಿಂದ ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಳೆದು, ಅವಲಂಬನವಿಲ್ಲದೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆ ಭೂತದಯೆ ಪರೋಪಕಾರ ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮಗಳೆಂಬ ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ವೇಗವೇ ದಾಂಗೆಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಎಂಬ ಊರೆಗೋಲುಗಳನ್ನು ಸ್ಲಿಸಿ ಅವು ನಿಂತು ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು ಕೆಲಕಾಲ ಆ ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಆ ಊರೆಗೋಲುಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಬೆಳೆದುವು ಆಗಲೂ ಜನಮನಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಆ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ದೃಢವಾದ ಅವಲಂಬನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಶಂಕರ ಭಗವತ್ತಾದರಿಂದ ಪ್ರತಿಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೇವಲ ಪ್ರೌಢವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಜನಸಮಾಜವು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯಲಾರದಾಯಿತು ಅವರಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಹಜರೀತಿಯಿಂದ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ತಕ್ರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು ಅವರು ಬೋಧಿಸಿದ 'ಜೀವನುಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನು' ಎಂಬ ಅದ್ವೈತತತ್ವವನ್ನು ಜೀವಿತದೊಂದಿಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಕಡವೆಯಾಯಿತು ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ಅಹಂಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತಿ' ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥಜನರ ದಂಭ ಮೋಹ ಅಹಂಕಾರಗಳಿಗೆ ವಶವಾಗಿ ದುರುಪಯೋಗವಾಗ ಸಾಗಿದುವು ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇತ್ತ ಜನಸಾಮಾನ್ಯವಾದರೋ ಸರ್ವೇತ್ಸರನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣಸಿರಾಕಾರಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿ ಆಶ್ರಯ ಹೊಂದುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ-ದಾರ್ಢ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತಳಮಳಿಸತೊಡಗಿತು ಇಂತು ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅಶಾಂತತೆಯು ಉದಯಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಮೃತ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಬಾಧಿ ಕ್ಷಯಿಸತೊಡಗಿದುವು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ಅವತರಿಸಿ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸ

ಛಿಟ್ಟಿದ್ದ ಊರೆಗೋಲುಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಅನಾದ್ಯಂತಕಾರಣನೂ ಅಪ್ರಮೇಯನೂ ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತರಹಿತನೂ ದೇವದೇವೇಶನೂ ಆದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯೆಂಬ ದಿವ್ಯವೃಕ್ಷವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಒಡನೆ ಊರೆಗೋಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ಮುಂದೆ ಮಾರ್ಗಕಾಣದೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಜಗದಾಧಾರಸ್ವರೂಪವಾದ ಆ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದುವು. ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆ ಆಧಾರವೃಕ್ಷವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡುವು ಸರಿ, ಮುಂದೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾತಿಯೆಂದರೇನು? ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮದಾದಿದೇವನಾದ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವೃಕ್ಷರೀತಿಯಿಂದ, ಜನಮನಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿಟ್ಟು ಸೇವಿಸಲೂ ಭಜಿಸಲೂ ಪೂಜಿಸಲೂ ತನ್ಮೂಲಕ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಿಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಲೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಸುಧಾರಣಾಕಾರ್ಯವು ಹೀಗೆ ಸಮ್ಯಗೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಜಗದುದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಮಹಾತ್ಮರ ಜೀವಿತ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮಾನ್ಯವಾಗಲಾರದೆ? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧಕವಲ್ಲವೇ?—ಇನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದರು. ಹೇಗೆ ಕಷ್ಟಸಹನಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಹೇಗೆ ಮತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಮಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಓದೋಣ!—

ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗವೂ ಒಂದು ಇದು ಲೋಕಪಾವನೆಯಾದ ಕಾವೇರಿಯೆಂಬ ಜೀವನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಕ್ತಾಭಿಷ್ಠವರಪ್ರದಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾರ್ಥಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿದೆ ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಹಾಗೆ ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಪ್ರಸರಣಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್ ಎಂಬ ಗೌರವನಾಮದಿಂದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀಶರಗೋಪರು ಮುಖ್ಯರು. ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರ ತರುವಾಯ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದಮೇಲೆ ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ಕಲ್ಯಾಣ ೩೬೮೫ ನೆಯ ಸ೦||ದ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನಾರ್ಥಮುನಿಗಳೆಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಚಾರ್ಯರು ೪

ವತರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಶ್ರೀಶರಗೋಪರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಗಳ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಈ ನಾಥಮುನಿಗಳ ವಾಕ್ಯರು ಶ್ರೀಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು. ಇವರು ಮಹಾ ಪಂಡಿತರು. ಅದ್ವಿತೀಯ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಇವರು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನನ್ನು ಬಹು ಬಗೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಸೇವಿಸಿ, ಭಕ್ತವೃಂದವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಲಹೆಗಳಿಂದಲೂ ಸದಾಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಇವರು “ಅಳವಂದಾರ್” ಎಂದರೆ ‘ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವರು’ ‘ವತಿತಪಾಮ ರವರ್ಗವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿದವರು’ ಎಂಬ ಗೌರವ ನಾಮದಿಂದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವುದೇ ಇವರ ಜೀವಿತವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಈ ಪುಣ್ಯಶೀಲರು, ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜಾನಿರತರಾಗಿದ್ದು ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾರಪ್ರವಚನಗಳನ್ನೂ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಪಾರಪ್ರವಚನದಿರುವಾಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು (ಅಳವಂದಾರ್) ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಗೆ-ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನನಾದ ತರಣೋಪಾಯವೇ ಮತ್ತಿನ್ನಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಒತ್ತಿಯೊತ್ತಿ ಹೇಳಲು, ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀಶೈಲಪೂರ್ಣರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಡನೆ ಎದ್ದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೈಕುಂಠವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀತಿರುಪತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನೀತರಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯವರ್ಯರ ಆಶಯವನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಅಳವಂದಾರ್ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಆ ಸತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಸಿದರು

ಒಡನೆ ಶ್ರೀಶೈಲಪೂರ್ಣರು-(ಅಧನಾ ಮಹಾಪೂರ್ಣರು ಇವರ ತಮಿಳು ನಾಮಧೇಯ ಪೆರಿಯತಿರುಮಲಿನಂಬಿ) ತಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಮತ್ತು ತಂಗಿಯರಿಬ್ಬರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀತಿರುಪತಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತಮಿಳುಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಗಳಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಕೇವಲ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲೇ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ವಾಸಿ

ಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಕೆಲದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಪೆರುಂಬುದೂರಿನ ವಾಸ್ತವ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಆಸೂರಿಕೇಶವ ಸೋಮಯಾಜಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಧುರಮಂಗಲದ ಕಮಲನಯನಭಟ್ಟರು ಎಂಬಿಬ್ಬರು ವೈಷ್ಣವಶ್ರೇಷ್ಠಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀತಿರುಪತಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಅವರ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನತೆ, ಚಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯತ್ವ, ಭಗವತ್ಕೃಪಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬಂದ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳು ಶ್ರೀಶೈಲ ಪೂರ್ಣರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದುವು. ಆ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೂ, ಶ್ರೀಶೈಲಪೂರ್ಣರಿಗೆ ವಿನಾಹಯೋಗ್ಯನಯಸ್ಕರಾದ ಇಬ್ಬರು ತಂಗಿಯರಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ಸದ್ಗುಣಸದಾಚಾರಗಳಿಂದ ಅವರೆಗೇ ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಶೈಲಪೂರ್ಣರು ಒಡನೆ ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವಳಾದ ಕಾಂತಿಮತಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಆಸೂರಿಕೇಶವ ಸೋಮಯಾಜಿಗಳಿಗೂ ಕಿರಿಯವಳಾದ ದಾಂತಿಮತಿ ಎಂಬಾಕೆಯನ್ನು ಕಮಲನಯನ ಭಟ್ಟರಿಗೂ, ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿವೇಂಕಟೇಶನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

ವಿವಾಹಾನಂತರ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದು ಯುಕ್ತಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮದಿಂದ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಲೌಕಿಕ ಸುಖಸಂಪತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪುತ್ರಸಂಪತ್ತು ಮಾತ್ರ ಬಹು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗದೆ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿದ್ದಿತು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದುಸಾರಿ ಶ್ರೀಸೋಮಯಾಜಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ ಪುಣ್ಯಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರಲು ಆಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಭಾರ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಚನ್ನಪುರಿ (ಮದ್ರಾಸು)ಗೆ ನಡೆದು, ಅಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುಸಲಿಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುವಲ್ಲಿಕ್ಕೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾಡಿರುವ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟ ವರಪ್ರದಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪುತ್ರಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದರು ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರು ಅವಭೃತಸ್ನಾನ

ದ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿಯೂ ಪರಿಶುದ್ಧಾಂತರಂಗರಾಗಿಯೂ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರಲು, ಶ್ರೀಗೀತಾಚಾರ್ಯನಾದ ದೇವಾದಿದೇವನಾದ ಶ್ರೀಪಾರ್ಥಸಾರಥಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕೇಶವಸೋಮಯಾಜಿಗಳ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು “ವೈಷ್ಣವೋ ತ್ವಮಾ, ಚಿಂತಿಸದಿರು. ನಿನ್ನ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪ್ರಸತ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಅನಂತನೇ ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜಗದುದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುತ್ರರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸುವನು ಶಂಕಿಸದಿರು” ಎಂದು ದಿವ್ಯ ಮಧುರವಾಣಿಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ತಿರೋಹಿತನಾದನು. ಸೋಮಯಾಜಿಗಳು ಒಡನೆ ಎಚ್ಚತ್ತು, ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಮಾನಸರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಪ್ನವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಾದ ಕಾಂತಿಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ಥಳವಾದ ಭೂತಪುರಿ (ಪೆರಂಬುದೂರು) ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಅತಿಥ್ಯಭಾಗ್ಯಗತ ಸೇವಾನಿರತರಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಾಷಾ ಸಕ್ತರಾಗಿ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಭಗವಾನನ ವಾಕ್ಯವು ಸುಳ್ಳಾದೀತೆ! ಸಾಧ್ವಿಕಾಂತಿಮತಿಗೆ ಗರ್ಭಚಿಹ್ನೆಗಳು ತೋರಲಾದುವು. ಮುಖವು ಬಿಳುವು ದೋರಿತು. ಮೈಭಾರವೆನಿಸಿತು. ನಡೆ ಮಂದವಾಯಿತು. ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಆಯಾಸವಾಗತೊಡಗಿತು. ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಯಕೆಗಳು ತೋರುವುವಷ್ಟೆ! ಕಾಂತಿಮತಿಗೂ ಬಯಕೆಗಳುಂಟಾಗುವುವು ಸದಾ ಭಗವಂತನ ಚರಣಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಳಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೊಂದು ಒಯಕೆ! ಜಗದ ದೀನ ಅಂಗಹೀನ ಬಡವಾ ಮರರನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ದುಃಖಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಗಿ ಅವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯೊಡಬೇಕೆಂಬುದೊಂದು ಒಯಕೆ! ಸಕಲ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳೂ ತನಗೆ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟರೆ, ದುರ್ವಾದಿಗಳ ಜಾಯ ಮುಚ್ಚಿಸಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿಸೇನೆಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದೊಂದು ಬಯಕೆ! ಹೀಗೆ ಗರ್ಭಸ್ಥನಾದ ಶೇಷಾಂಶಸಂಭೂತವಾದ ಪರಮಪಾವನ ಜೇತನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಸಾಧ್ವೀರತ್ನದ ಒಯಕೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ತ್ರೀಜನದ ಒಯಕೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಜಗದುದ್ಧಾರ ಹೇತುಕ ಬೀಜಸ್ವರೂಪಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಹೀಗೇ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳ ಕಾಲವು

ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆಯಲು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕದ ೯೩೯ ನೆಯ ಪಿಂಗಳನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ ಗುರುವಾರದ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದ ದಿವ್ಯವಾದೊಂದು ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಾಂತಿಮತೀದೇವಿಯ ಗರ್ಭ ಸುಧಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೆ ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನಂತನು ಶೇಷಾಂಶದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದನೋ, ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆ ಅನಂತನೇ ಬಲರಾಮಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದನೋ, ಆ ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯೇ ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಕಾರ್ಯವಾದ ಧರ್ಮಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಲರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. (ಕ್ರಿ ಶ. ೧೩೧೭) ಆಗ ದಶದಿಕ್ಪುಗಳೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾದುವು ಸುವಾಸನೆಯ ಎಳಗಾಳೆಯು ಬೀಸಿತು. ಸಕಲ ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸೂ ಮಹದಾನಂದಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀತಿರುಪತಿಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಪುಲಪೂರ್ಣರು ತಮ್ಮ ತಂಗಿ ಪುತ್ರರತ್ನವು ಜನನವಾದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಭೂತಪುರಿಗೆ ಬಂದು ಮಗುವಿನ ಶುಭಲಕ್ಷಣ ತೇಜಸ್ವಿತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಭಾಗಿನೇಯ (ಸೋದರಳಿಯ)ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ಪುತ್ರರತ್ನವನ್ನು ಪಡೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಶವಸೋಮಯಾಜಿಗಳನ್ನೂ ಯುಕ್ತವಚನಗಳಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ಮತ್ತು “ಈ ಮಗುವು ಸಾಮುದ್ರಿಕಾಲಕ್ಷಣಗಳಾದನರೋತ್ತಮನಿಗಿರಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ತ ಸುಖಕ್ಕೆಗಳಿಂದಲೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆ-ಜ್ಞಾನ-ತತ್ಪರಹಸ್ಯಗಳ (ತಾತ್ಪ್ರಿಕ) ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪನಾದ ಅನಂತಾಂಶಸಂಭೂತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈತನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಾನುಷ ಅಥವಾ ದೈವಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳೇ ಇಲ್ಲವು ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಗುರುವರ್ಯ ಶ್ರೀಯಾಮನಾಚಾರ್ಯರ ಸಂದೇಶದಂತೆ, ಈ ಶಿಶು ಸಾರ್ವಭೌಮನಿಗೆ ‘ರಾಮಾನುಜ’ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡತಕ್ಕುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ವಚಿಸಿ ಜಾತಕರ್ಮ ನಾಮಕರಣಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೇಶವಸೋಮಯಾಜಿಗಳ ಹಸ್ತದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುಮಾಸಿನೀವೃಂದವನ್ನು ದಿವ್ಯಭೋಜನ ದಕ್ಷಿಣೆ ತಾಂಬೂಲ ಗಂಧಾ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಶಿಶುವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಎತ್ತಿ

ಮುದ್ದಿಸಿ ಸಹಸ್ರಾಶೀರ್ವಾದಗಳಿಂದ ಹರಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ
ವನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ಅಸಮೃತ್ಯುನಿವಾರಣೆ”

ಜೀವನು ವಾಸನಾವಶನು. ಎಂದರೆ ಯಾವ ಜೀವನಿಗೆ ಯಾವ ವ
ಸ್ತುವಿನ ವೇಲೆ ಅಧಿಕಾಪೇಕ್ಷೆಯಿರುವುದೋ ಅದನ್ನು ಅವನು ಹೊಂದಲು
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸದ್ವಸ್ತುಗಳೂ ದುಷ್ಟವಸ್ತುಗಳೂ ನಿಬಿ
ಡವಾಗಿರುವುವು. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸದ್ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಆಸಕ್ತರಾಗಿ
ಶ್ರಮಪಡತೊಡಗಿದಂತೆಲ್ಲ ಅವರ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಗುಣನಡತೆ ಜೇಷ್ಟ್ರ ಮುಂತಾ
ದುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಸುಳ್ಳು ಕಳವು ಜೂಜು
ದುರಾಪಾರ ದುಷ್ಟಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರೆ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆಯೇ ಅವರ ವಾ
ಸಸ್ಥಾನ ಗುಣನಡತೆ ಜೇಷ್ಟ್ರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ
ವೃತ್ಯಸ್ತವಾಗುವುವು. ಮತ್ತು ಆಯಾಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವ
ವೃತ್ತಿಗಳೇ “.....ಜೀವಂಸಾವುರ್ದುಕಾಕಂ ತಾವರೆಗೊಳನಂ ಮರಾಳನೆಯ್ದು
ವು ದೊಲವಿಂ||” ಎಂಬಂತೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಹಜಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಆ
ನರವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರುವರು. ಜನ್ಮಾಂತರೀಯ ಕ
ರ್ಮಶೇಷವಿಂದ ವುನರ್ಜನ್ಮ ಹೊಂದಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಜೀವರೂ ಹಾಗೆ
ಯೇ, ತಾವು ಹಿಂದೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು
ಬಯಸಿದ್ದ ಅಥವಾ ನೀಚ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಸನೆ
ಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಆ ವಾಸನಾಬಲದಿಂದ ತಮ್ಮ ಈಗಿನ ಜನನಕ್ಕೂ ಅಂತಹ
ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವರು. ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ, ಪ್ರೋತ್ರಿಯ
ನಾಗಿದ್ದ, ಪರೋಪಕಾರಪರಾಯಣನಾಗಿದ್ದ ಜೇತನನು ಕಳ್ಳರ ನೀಚರ ಮದ್ಯ
ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಲಾರನಲ್ಲವೆ? ಅಂತೆ
ಯೇ ಕಳ್ಳ ನೀಚ ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ, ಉದಾರಿಗಳ ಸಜ್ಜನರ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ
ಗುಂಪನನ್ನೂ ಆಪೇಕ್ಷಿಸರು. ಮತ್ತು ಆಯಾಗುಣದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜ

ನ್ಯಾಂತರೀಯ ವಾಸನಾಬಲದಿಂದ ಆಯಾಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಜನನಕ್ಕಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಂತಹ ಉತ್ತಮ ಜೇತನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಂಡಿತರೂ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೂ, ಮಹಾಮೋಧಾವಿಗಳೂ, ಪರೋಪಕಾರಪರಾಯಣರೂ ಆದ ಉತ್ತಮ ಸಂತಾನರು ಜನಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಭಗವದ್ಭಾವ ಸತ್ಯಧಾತ್ರವಣ ಮನನಾದಿಗಳಿಂದ ದುಷ್ಟವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹೊರಗಟ್ಟಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಗಳಿಂದಲೂ, ಸಂಭಾಷಣೆಸದಾಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಗುಣನಡತೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಜೇತನರು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿಯೇ ಎತ್ತರು. ತನ್ನೂಲಕ ದೇಶೋದ್ಧಾರವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೂ ಪರಮಾಸ್ಥಿಕರೂ ಪರೋಪಕಾರನಿರತರೂ ಆದ ಕೇಶವಮೋಮಯಾಜಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದೇನು! ತನ್ನ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಯರಿಗೆ ಅಮಿತಾನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು, ತಂದೆಯು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಆರಾಧನೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ತಾನೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ವೇಂಕಟೇಶನ ಪಟ-ವಿಗ್ರಹಾದಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು, ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿಯುವುದು, ಪುರಸ್ಕರಣೆ ಮಾಡುವುದು, ತನಗೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ನಿವೇದಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಆಟಗಳಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ರಾಮಾನುಜನು ಮುಂದೆ ತಾನು ಮಾಡಲಿರುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ಛಾಯಾ ರೂಪದಿಂದ ಚಿಕ್ಕತನದ ಆಟಪಾಟಗಳಿಂದಲೇ ಸೂಚಿಸುವಂತಿದ್ದನು. ಅವುಗಳನ್ನೂ ಮಗುವಿನ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪರಮಾರ್ಥ್ಯಪಡುತ್ತಾ ಅಂತಹ ಪುತ್ರರತ್ನವನ್ನು ಪಡೆದ ಸೋಮಯಾಜಿಗಳ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೇಶವನೋಮಯಾಜಿಗಳು ಐದಾರು ವರ್ಷಗಳ ವರುಷ್ಯನಾದ ತಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸಕರ್ಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. “ದ್ವೈತಮೋಧಾವಿಯಾದ ಆ ಬಾಲಕನು ಬಹು ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರಂಭ ಪಾಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಎಂಟೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನಾಗುವ ವೇಳೆಗೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಪಾಠಗಳನ್ನಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕಾಮ್ಯನಾಟಕಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಅಸ್ಪರಶ್ಯ ಎಂಟನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಉಪನಯನ ಕರ್ಮವೂ ನೆರವೇರಿದರು. ಸೋಮಯಾಜಿಗಳು ರಾಮಾನುಜ ಬಾಲಕನಿಗೂ, ಮಕ್ಕಳ ಕಾಂತಿಮತೀದೇವಿಯ ತಂಗಿಯ ಮಗನಾದ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟನಿಗೂ, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಾರಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಂಥವೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಅದರ ರಹಶ್ಯಾರ್ಥಗಳೊಡನೆ ಹೃದ್ಯತವಾಗಿ ಹೊಂದುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ವೇದಗಳು ವೇದಾಂಗಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮುಂತಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಗ್ರಂಥಪಾಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ, ಆದರೂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನಾ ತೃಷ್ಣೆಯು ತೀರದಿರಲು ಮುಂದೆನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ಯಾದವ ಪ್ರಕಾಶರೆಂಬೊಬ್ಬ ಅದ್ವೈತಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಸರುವಾಸಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವೇದಾಂತ ಪಾಠಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದರು. ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮಾನುಜರೂ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರೂ ಪೆರುಂಬುದೊಂದಿನಿಂದ, ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಂದ ಅಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಟು ಯಾದವ ಪ್ರಕಾಶರ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ವೇದಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ರೀತ್ಯಾ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗುರುಗಳ ವಿವರಣೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲು, ರಾಮಾನುಜರು ಮಾತ್ರ ಗುರುಗಳು ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆಯು ಮೂಲವೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥಸಾಮಂಜಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದು

ವುದೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕೆಲಕೆಲವು ವೇಳೆ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾರವು ಸಂಯೋಗಿಲ್ಲದುದನ್ನು ಮನಗಂಡರು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟು ತಡೆದರೂ ಹಾಗೆ ಬಹು ದಿನಗಳು ತಡೆದು ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ತೈತ್ತಿರಿಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ “ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನ ಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ಅನುವಾಕವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು “ಸತ್ಯವು ಅಸತ್ಯವಾಹ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದುದೆಂದೂ ಜ್ಞಾನವು ಜಡವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದುದೆಂದೂ ಅನಂತವದವು ದೇಶಕಾಲಗಳಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗುವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದುದೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಬ್ರಹ್ಮವು. ಮತ್ತೇನೂ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಬೇರೇ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರಲು, ರಾಮಾನುಜರು ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ವಿನಯಶೀಲರಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು, “ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ಸಂಶಯಕ್ಕೂ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮವು ಸತ್ಯವೂ ಜ್ಞಾನವೂ ಅನಂತವೂ ಆಗಿದೆ ಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥವು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿರಲಾರವೇ ವಿನಹ ಅವಿರೋಧವಾದ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳು ಸೇರಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ! ಒಂದೇ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲೇ ಬಣ್ಣವೂ ಮಾರ್ದವವೂ ಸುವಾಸನೆಯೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಅನಂತ ಗುಣಗಳು ಏಕತ್ರವಿವೆ ಯೆಂದೂ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಶಾಶ್ವತನೆಂಬುದನ್ನು ಸತ್ಯವದವೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾನವದವೂ, ದೇಶಕಾಲಗಳಿಂದ ಅವಧಿಯನ್ನು-ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದವನೆಂಬುದನ್ನು ಅನಂತವದವೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆಂದೂ” ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ತಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯರಾದ ರಾಮಾನುಜರ ಮೇಲೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು.

ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ತೈಲಾಭ್ಯಂಜನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಮಹಾ ಗುರುಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರೇ ಎಣ್ಣೆಯೊತ್ತಲು ನಿಂತರು. ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು ಗುರುಗಳು ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ “ತಸ್ಯಯಥಾ

కవ్యాసం పుండరీక మిమేక్యణీ” ఎಂಬొందు వాక్యవన్న టీకిసు త్తా “భగవంతన ఎరడు కణ్ణుగళు కపియ పృష్ఠగళంతే కంపగవే” ఎంబధ్వవన్న యేళిదరు ఈ మాతన్న కేళిదొడనేయే భగవద్భక్త, శ్రేష్ఠరాద రామానుజర ఎదేయల్లి సకప్త శస్త్రగళన్న ఏకకాలదల్లి తివిదంతే యాతనయాయితు సహిసలాగదష్టు దుఃఖపుంటాగలు, త డయలు సాధ్యవాగదే కణ్ణుగళింద జలధారేయు హురటటు ఎణ్ణేయ న్నొత్తిసికొళ్ళుత్తా కుళితద్ద యాదవప్రకాశర తొడయ మేల బి త్తూ బిసిరిన హనిగళు ఎల్లింద బందువేందు గురుగళ, కణ్ణేత్తి సోడి, కేందడంతే కేంవొగిద్ద రామానుజర కణ్ణుగళన్న అవుగ లింద ఆవిరళవాగ సురయుత్తిద్ద జలధారేయన్నొ కండు శారణబో నందు విచారిసిదరు. ఆగ రామానుజరు మహాకలీపాకృంతరా గిద్దరూ వినయశీలతీయాన్న బిడదే, “వేదగళు ఆవో యువా దువు అవు భగవంతన కల్యాణగుణగళన్న కేండాటాత్తవ ని గుణ పరబ్రహ్మను హేయగుణవర్జితనేదొ సర్వమంగళ స్తుతొ వనందొ వేదవాక్యగళు వణిసుత్తవయ్యదే ఇంతకు అసిగ్గ వాక్య గళన్నేదిగొ యేళువుద్దొ తావు సక ఇదన్న విచారిసదే ఎదవొ క్యగళిగే ఈరితి ఆపాథగళన్న కల్పిసువుదన్న కండు మహత్సంట్క వాగుత్తవే” ఎందరు తమ్మ శిష్యుల మేల మేల హిగ తమ్మన్న కురతు, ఆక్రేపిసుత్తివ్వుదన్న కండు యాదవప్రకాశర దేహనాద్యం తవు కలీవాగ్నియింద కాయ్దు హుయితు ఆగలవరు, గుడుగి నంతే ఘడిఘడిసువ మాతుగళింద రామానుజరు శిష్యరేబుదన్నొ అవరల్లి గురుగళాద తావు ఆరితి వర్తిసబుకుదే ఎంబుదన్నొ గమ నినదే “ఓ పండిత్రైష్ఠరే, తమ్మ దివ్యజ్ఞానదింద ఆ వాక్యక్త యు క్తార్థవన్న అప్పణ కేడిసోణవాగలి తమ్మ భృత్యాభృత్య రాద నావు పాదసన్నిధియల్లి కుళితు కలితుకొళ్ళుత్తేవే” ఎందు నుడిదరు. ఆగ రామానుజరు గురుశిష్య మయ్యాదేయ మేరేయన్నొ మొరిద తమ్మ గురువిన ఆ కటవాక్యవన్న లక్ష్మిసదే—“ఈ వాక్యక్త

ಆದಿತ್ಯ ಸುಂಡಲಾಂತರ್ವರ್ತಿಯಾದ ಸ್ವರ್ಣವರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ನೇತೃತ್ವ ಸೂರಯ್ಯೋದಯದಿಂದ ವಿಕಸಿತವಾಗುವ ಕಮಲದಳಗಳಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿಯೂ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ ಇವೆ, ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಕಾರಣವಾಗಿ ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನಾರ್ಥಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದರು. ಆ ವಿನರಣೆಯು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಂಜಸವೆಂದು ತೋರಿತು. ಯಾದೃಪ್ರಕಾಶರೂ ಅದು ಯುಕ್ತವಾದುವೆಂದುಕೊಂಡರು. ಆದರೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಪಿರಾಚಗ್ರಸ್ತರಾದುದರಿಂದ ತಮಗಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದ-ತಪ್ಪನ್ನು ಹಿರಿಕೊಳ್ಳುವವು ಸಹನೆಯಿಲ್ಲದಿರಲು, ತಮ್ಮಾ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು “ತಾವು ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ವಂಡಿತರೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ದಯಮಾಡಿಬಿಡುವುದು ತಮಗೆ ಬೋಧಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ರಾಮಾನುಜರೂ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದೇ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಹೊರಟರು.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗಣನೆಗೆ ಒರತಕ್ಕದ್ದು ಕೇವಲ (ಅಕ್ಷರ) ವಿದ್ಯೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಲಿತ ಸದ್ಗುಣಸದಾಚಾರಗಳು! ಯಾದೃಪ್ರಕಾಶರ ಅಪ್ರತಿಹತ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ವಕ್ರ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೇಳಲಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟದನ್ನು ತಡೆಯದಿದ್ದು ತೋಚನೀಯ ವಿಚಾರವು ತಮ್ಮಾ ಶಿಷ್ಯನು ತಮ್ಮನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದುದನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು, “ಇವನು ಮುಂದೆ ಜೀವಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಪಂಡಿತನೂ ಪ್ರತಿಭಾಸ್ವತನೂ ಆದರೆ ತಮಗೆ ಪರಿಣಾಮ ತೋರುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಬದುಕಲಿಸದಿರುವುದೆ ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉಪಾಯವೆಂದು” ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಕೆಲಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರೂ ಅದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗವಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕರೆತರಲು, ಕೆಲಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಕಂಡು, ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದರು. ರಾಮಾನುಜರೂ ಪ್ರತಿಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ

ಬಂದು ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿದರು. ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರೂ ಶುಷ್ಕಪ್ರೇಮ ವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ “ಅಪ್ಪಾ ಏನೋ ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಾಧೀನವಿಲ್ಲದ ಮುದುಕ ನು ಕೋಪದಿಂದ ನುಡಿದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳಿಗಾಗಿ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ತೋರುವುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿದರು ಕೆಲಕಾಲ ಸಮಾಧಾನನಿಂದಲೇ ಕಳಿ ಯಿತು.

ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಸಮೀಪ ಕ್ಕೆ ಕರೆದು—“ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮರಿರಾ ನಾನು ವೃದ್ಧನಾದೆನು ಅಂತ್ಯಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದೆ ಈ ನನ್ನ ಕೊನೆಗಾಲವನ್ನು ಪವಿತ್ರ ಗಂಗಾಮಾತೆಯ ತೀ ರದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೊಂದು ಬಾಧಿಸು ತ್ತಿದೆ” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಒಡನೆ ಮಹಾ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆ ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ರಾಮಾನುಜರೂ-ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರೂ ಹೊರಡದಿರಲಿಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರನ್ನು ತೀ ರಿಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಇತರ ಕೆಲ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸ ಆದರಣೆಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಮೊದಲಿರಲಿಲ್ಲ ಅವರ ಆಹಾರ ನಿದ್ರಾ, ಸ್ನಾನಪಾನ, ಕೊನೆಗೆ ಮಲಮೂತ್ರ ವಿಸರ್ಜನಾದಿ ವೇಳೆ ಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದ್ದು ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗುಪ್ತೋದ್ದೇಶದ ಸುಳಿವನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಪ್ರಯಾಣವು ಸಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಅವರ ದುರಾಲೋಚನೆಯ ಗಂಭೀರತೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದರೂ, ಯಾತ್ರೆಯ ಒಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು, ಹೇಗಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಈ ಆಸತ್ತಿನಿಂದ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನುಕೂಲ ಸಂದರ್ಭವೂ ದೊರೆಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕೊನೆಯ ಜಾಮದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬಹಿಷ್ಕಂಕೆಗಾಗಿ ಹೊರಹೊರಟರು. ಅವರಿಗುಂಟಾಗಿದ್ದ ಆಸಾಯದ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲೇ ರಾತ್ರೆಯೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ವೃದ್ಧಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರೂ ಒಡನೆ ಎದ್ದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಹಿಂದೆಯೇ ನಡೆದು ಬಂದು, ಬೇ

ರೆ ಜನಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮರೆಯಾದಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದ ತರುವಾಯ, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಡೆದು ಅವರ ಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅವರ ಭುಜವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು ರಾಮಾನುಜರು ಬೆದರಿ ಬಿದ್ದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಭಾತೃವನ್ನು ಕಂಡು ಅಶ್ವರ್ಯಚಕಿತರಾಗಲು ಆಗ ಭಟ್ಟರು ಅಣ್ಣಯ್ಯಾ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಇನ್ನು ಬಹು ದಿನಗಳು ಒಟ್ಟಿಗಿರುವಂತಲ್ಲ ಆ ಕಪಟಗುರುವೂ ಈ ಘಾತುಕ ಶಿಷ್ಯರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಗಂಗಾಸಮೀಪ ಮಧ್ಯದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಡಲೋಸುಗವೇ ಈ ಯಾತ್ರೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿಂದ ನೀನೀಗ ಇರುವಂತೆಯೇ ಹೊರಟು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಜೀವನವನ್ನು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ನಾನು ಅವರೊಂದಿದ್ದು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುರಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಹೊರಡು, ನಿನಗೆ ದೈವಸಹಾಯವಾಗಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನಡೆದು ಆ ಗುಂಪಿನವರೊಂದಿಗೆ ಕಲಿತರು.

ರಾಮಾನುಜರು ಭಯಂಕರನಾದ ಆ ಅರಣ್ಯನುಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂಜೆ ಹೊಗಳಲು ಮಾರ್ಗ ತೋರದೆ, ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ, ಅದೇ ಪ್ರಾಣಭಯವು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಕಾಲುಗಳು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತೆಲ್ಲಾ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು, ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ತುಳಿದು, ಕಾಲೊಡೆದು ರಕ್ತವು ಚಿಲ್ಲನೆ ಹೊರಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರಲು, ಬಟ್ಟೆಗಳು ಹುನು-ಮೈತಳೆದು ಗಾಯಗಳಾಗಿರಲು, ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ಬಳಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಟ್ಟಿರಲು, ಕಣ್ಣುಗಳು ಕತ್ತಲಿಟ್ಟಂತಾಗಿ ಮಾರ್ಗವು ತೋರದೆ ಒಂದು ಮರದಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ನಿಲ್ಲಲಿರಿಯದೆ-ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲೂ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಮರವೆ ಬಂದಂತಾಗಿ ಪರಮಾಸ್ತಿಕ ಶಿರೋಮಣಿಗಳೂ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಆದುದರಿಂದ ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರು ಬೇರೆಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಬಗೆದು, ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಜೋಡಿಸಿ “ಓ ಕರುಣಾನಿಧೇ, ಅನಾಥಬಾಂಧವಾ, ನೀನಲ್ಲದೆ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಶಕ್ತರು ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಭೋ, ದೀನಬಂಧೋ, ನಾನು ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವ್ಯಾಜಕೃಪಾವರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ ರಕ್ತಿಸಿದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಈಗಲಾದರೂ ನಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವಿಗ್ಧಂತಾಗಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಒಡನೆ ಮರವೆಯುಂಟಾಯಿತು. ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು.

ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ತಂಗಾಳಿಯು ಬೀಸಲು ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು ಆ ನೇಳೆಗೆ ಬೇಡರ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ದಂಪತಿಗಳೆಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮರ್ಪವನ್ನಂಟುಮಾಡಿ ತು ಅವರ ಮುಖಸೌಂದರ್ಯವೂ ನೋಟಗ ಸೌಮ್ಯತೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಆ ಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದುವು. ರಾಮಾನುಜರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅನುಭವಪಟ್ಟಿರದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಪೂರ್ವ-ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಅನಂದವು ಆ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ತಲೆದೋರಿತು ಆಯಾಸ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ ಬಳಲಿಕೆಗಳು ನೀಗಿದಂತಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಡನೆ ಶಕ್ತಿ ಬಂಪಂತಾಯಿತು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕುಳಿತರು. ಮತ್ತೆ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ, ಸ್ವರ್ಗೀಯ ವಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು “ಓ ಆಪದ್ವಾಂಧವರೇ ನೀವಾರು! ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳವಾವುದು! ಎಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ!” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ದಂಪತಿಗಳು, ಮೃದುಮಧುರ ವಿಣಾರವವನ್ನೂ ನಾಚಿಸುವಂತಿದ್ದ ಕಂಠಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದಲೂ—‘ನಾವು ಹಿಮಶೈಲದಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮದಿಂದ ಬಂದೆವು ಮುಂದೆ ಕಂಚಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ’ ಎಂದರು ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ನಾಜೀವನವು ಬಂದಂತಾಗಿ—‘ಹಾಗಾದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನೂ ಈ ಘೋರಾಟವಿಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಆ ವುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ’ ಎಂದು ನುಡಿದರು ಒಡನೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕಾಲುದಾರಿಯು ಸಿಕ್ಕಲು, ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದು ಅಪರಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಲು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು ಅಲ್ಲಿ ಆಹಾರವೇನೂ ಸಿಕ್ಕದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಉಪವಾಸವಾಗಿಯೇ ಮೆಲಗಬೇಕಾಯಿತು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡತಿಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ ತೋರಿತು ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು,—“ಪ್ರಾಣನಾಥ ಒಹು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಹತ್ತಿರ ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೀರು ಸಿಕ್ಕುವುದೇ?” ಎಂದಳು. ಆಗಲಾ ಬೇಡನು,—“ಪ್ರಿಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳಿಕೋ, ಇಲ್ಲೇ-ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಸ್ವಚ್ಛಜಲದ ಒಂದು ಬಾವಿಯಿದೆ ಬೆಳಗಾದೊಡನೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೀನಿಗೆ ನೀರು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದನು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಅವರ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಮಾನುಜರು—“ಅಕ್ಕ

ಬಾ, ಇಂತಹ ಘೋರಕಂಠನದಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗಿದ್ದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ಇವರಿಗೆ ನಾನು ಮತ್ತೇನು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಿ! ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಾಧ್ವಿಗೆ ನೀರನ್ನಾದರೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ವಾಹವನ್ನು ನೀಗಿಸೋಣವೆಂದರೆ, ಈ ಹೊಸ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿದೆಯೋ ತಿಳಿಯದಲ್ಲಾ! ಏನು ಮಾಡಲಿ” ಎಂದುಕೊಂಡು, —“ಓ ದಂಪತಿಗಳೇ ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಭಾಗದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತೀರಿಸಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ತಿಳಿಯದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಳಕಾಗಲಿ ನೀರು ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದರು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬೇಡನು, “ಅಗೋ ನೋಡಿ, ಬೆಳಕಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲೇ ಬಾವಿಯು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಒೊಗನೆಯಲ್ಲೇ ಜಲವನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮ ದಾಹವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ರಾಮಾನುಜರು ಒಡನೆ ಎದ್ದು ಹೊರಟರು. ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಮಾರ್ಗವು ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಬಾವಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಒಳಕ್ಕಿಳಿದು ಒೊಗನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದ ಮೂರುಸಾರಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತೊಂದುಸಾರಿ ಬಾವಿಯೊಳಕ್ಕಿಳಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒರುವ ವೇಳೆಗೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆ ಘೋರಾಟವಿರುವ ತಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಕಾಪಾಡಿದವರು ದೇವೋತ್ತಮದಂಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಶೀತಾರಾಮರೇ ಎಂಬುದು ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿತು. “ಓ ದೀನದಯಾಪರಾ, ಅವದ್ವಾಂಧವಾ ಘೋರಾಂಧಕಾರದ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂಬಲನಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿದ ನೀನೇ, ಈ ಭವಾಟವಿಯ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಕಂಗೆಟ್ಟಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು” ಎಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಬೆಳಕೂ ಆಯಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪಸರಿಸಲು, ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳೂ ತೋಟಗಳೂ ತೋರಿಬಂದುವು. ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವೂ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಗುಡಿಗೆೋಪುರಗಳೂ ಗೋಚರಿಸಿದುವು. ಹತ್ತಿರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿದ್ದವರು, ಅವು ಕಂಚಿಯ ಶ್ರೀಧರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ

ಹೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರಗಳೆಂದರು. ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾಣಾಪಾಯಕರವಾದ ಆ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಸರ್ವಶಕ್ತನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ನಂದಿಸುತ್ತಾ, ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯಿಂದ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಷ್ಟು ತೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾ-ಭಗವನ್ನಹಿಮೆಯನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತಾ-ರಾಮಾನುಜರು ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿದರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಭೂತೋಚ್ಚಾ ಟನೆ”

ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದಾಗಲೇ-ಎಂದರೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ವಯಸ್ಸಾಗುವ ವೇಳೆಗೇ-ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದಿತು ಈಗ ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ತಾವೂ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯೂ, ತಾಯಿಯೂ ಒಟ್ಟಿಗೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಊರಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ತಮಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಾದ ಅನುಭವವನ್ನೂ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯಿಂದ ತಮ್ಮಾ ಊರಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಆದ್ಭುತವನ್ನೂ ತಮಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟ ಆ ಬೇಡ ದಂಪತಿಗಳ ದಯಾಗುಣ-ತೇಜಸ್ವಿತೆಗಳನ್ನೂ ತಾಯಿಯೆದುರಿಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾರಪ್ರವಚನಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿರಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯುಂಟಾಯಿತು ಆಗ ಅವರ ತಾಯಿಯು, “ಈ ಊರಲ್ಲೇ ಕಂಚೀಪೂರ್ಣನೆಂಬೊಬ್ಬ ಮಹಾ ಸಾಧುವು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಶ್ರೀವರದರಾಜ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಮಿಯರ ಭಕ್ತ ತ್ರೇಷ್ಯನು. ಮಹಾಮಾತೆ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಮಿಯು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ ಆತನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆತನನ್ನು ಕೇಳು” ಎಂದಳು. ರಾಮಾನುಜರೂ, ಕೇವಲ ನಾದಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮಿಯಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಮನಶ್ಯಾಂತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಣ ಕರ್ಮಜಡನಿಗಿಂತಲೂ, ಭಕ್ತನೇ ಮೇಲೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆತನಲ್ಲಿಗೆ

ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಲು ಆತನು—“ಶ್ರೀವರದರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಯೇ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಬಿಡು. ಮತ್ತು ಯಾವ ಬಾವಿಯಿಂದ ಆ ಬೇಡ ದಂಪತಿಗಳು ನೀರನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೋ ಆ ಬಾವಿಯಿಂದಲೇ ದಿನವೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಬಂದಿಗೆ ನೀರನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿರು” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು. ಆತನ ಮಾತಿನಂತೆ ರಾಮಾನುಜರೂ ಆ ರೀತಿ ಜಲಕುಂಭವನ್ನು ಅಭಿಷೇಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಸೇವಾನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.---

ಆತ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರೂ ಆತನ ಶಿಷ್ಯಪರಿವಾರವೂ ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಎದ್ದು ರಾಮಾನುಜರನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಎಲ್ಲರೂ ‘ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೆಲ್ಲಿಹೋದರೆಂದು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಗೆ ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಳನಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ಬರಲು, ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಮಾನುಜರೆಲ್ಲೆಂದು ಕೇಳಿದರು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು, “ಅಕಟಾ ನಮ್ಮಣ್ಣನೆಲ್ಲಿ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ, ಅಯ್ಯೋ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲ ಯಾವ ಕಾಡು ಮೃಗದ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾದನೋ! ಹಾ, ಧೈವವೇ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳನ್ನ ಗಲಿಸಿ ಈ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಈ ದೂರಸ್ಯಳಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಣ್ಣನನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡೆಯಾ?” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕಲ್ಪಿರಗಳು ಕರಗುವಂತೆ ದುಃಖಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರೂ ಇತರ ಶಿಷ್ಯರೂ ಪರಿವರಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿ ರಾಮಾನುಜರನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಹುಡುಕಿಸಿ ಕಾಣದೆ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಕಾಸಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ವೈಷ್ಣವಕುಲೋತ್ತಮರು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಶ್ರೀಷ್ಠಧೈವನೆಂದಣಿಸಿ ಆ ದೇವದೇವನ ಸ್ಮರಣೆ ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆತನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಕೈಗೆ ಒಂದು ಶಿವಲಿಂಗವು ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದರಂತೆ! ಭಟ್ಟರು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕರ್ಥವೇನೆಂದು ಕೇ

ಳಲು, ಗುರುಗಳು “ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮಾ ನೀನೇ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯು, ಶ್ರೀಗಂಗಾಧರ ಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಪ್ರಸಾದಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆಪಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿರುವನು. ಗಂಗಾಸ್ನಾನದ ಫಲವು ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತಲ್ಲವೇ? ನೀನೇ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯು ಸ್ವಾಮಿಯು ಇಂತಹ ಅನುಗ್ರಹವು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರೆಯದು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಶಿವನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸು ಶಂಕರನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸು, ಸದಾ ಶಂಭುವನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸು” ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಶ್ರವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರೂ ಅಂದಿನಿಂದ ಶಿವಪೂಜಾರಂಭರಾದರು.

ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಜಗನ್ನಾಥ ಅಹೋಬಲಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸ್ವಗ್ರಾಮಾಭಿಮುಖರಾದರು. ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಧುರಮಂಗಲ ವೆಂಬ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲೇ ಆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪೂಜಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಕಾಳಹಸ್ತೀಶ್ವರನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇವಾ ನಿರತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಅತ್ತ, ಕಾಳಹಸ್ತೀಶ್ವರನ ಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿರಲು ಅವರೂ ಸಮಸ್ತ ಮರಾದೇಗಳೊಂದಿಗೂ ಬಂದು ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಕರೆದೊಯ್ದು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ಕಾಳಹಸ್ತೀಶ್ವರನಿಗೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರು.

ಇತ್ತ ಕಾಂಚೀಪುರವನ್ನು ಸೇರಿದ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರೂ, ರಾಮಾನುಜರು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಸೇವಾಸಕ್ತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ತಮ್ಮ ಕುಯುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಲಜ್ಜಿತರಾಗಿ ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯು ನಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ—“ಅಯ್ಯೋ, ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೀವು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಯಾವ ಕಾಡುಮೃಗಕ್ಕೆ ಆಹಾರವಾದಿರೋ ಎಂದು ಬೆದರಿದ್ದೀವು? ಅಷ್ಟು ದೂರ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಳಿಸಿ ಹೇಗೆ ಉರು ಸೇರಿದೀರಿ? ಇಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುವ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಈಗ ಸಮಾಧಾನವಾ

ಯಿತು" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ರಾಮಾನುಜರು, ಶ್ರೀವರದ ರಾಜ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ್ಮಿಯರೇ ತಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದರೆಂದು ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೋ, ಅಸೂಯೆಯುಂಟಾಯಿತೋ, ವ್ಯಸನವಾಯಿತೋ ಹೇಳಲಾರೆವು! ಎಂತೂ ಮುಂದೆ ರಾಮಾನುಜರೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಗೆ ಸೇರಿದರು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ನಡೆಯಲಾಗಿತ್ತು.

ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಯಾಮನಾಚಾರ್ಯರು ತಮಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತಾ, ಒಂದುದನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾರೂ ಈಡೆಸದಿದ್ದುದನ್ನೂ ಕುರಿತು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿರಲು ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕಂಚಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಭೂಸುರರು ಶ್ರೀರಂಗದ ಯಾತ್ರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ವಿದ್ಯಾವಿನಯ ಮೈಭವಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರೀವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ಅವರಿಗೆ ಬೇಡನ ವೇಷದಿಂದ ದರ್ಶನವಿತ್ತು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅಳವಂದಾರ್ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಬರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಕಂಚಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮರಾದ ಕಂಚೀಪುರಂಗಳಿಂದ ಸತ್ಕೃತರಾಗಿ ಶ್ರೀವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ಅಲಯದಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಆತನೇ ತಮ್ಮ ತರುವಾಯ ತಮ್ಮ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆಯೂ ಅವರಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತವು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಾಗುವಂತೆಯೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀವರದರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಇತ್ತ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾತ ನಡೆದಿತ್ತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಪ್ರಾಂತವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನ ಮಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪಿಶಾಚವು ಹಿಡಿದು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಪುತ್ರಿಗೆ ಅದರ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಎಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ವ್ರಯ ಮಾಡಿ ಎನ್ನಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಎನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀಯಾದವಪ್ರಕಾಶರಿಂದ ಅದರ ಉಚ್ಛಾಟನೆಯು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಅಷ್ಟಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮಗ

ಳನ್ನು ಬಾಧಾನಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ತಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಕೃತವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದರೇ ಭೂತವು ಓಡಿಹೋಗುವುದೆಂದೂ, ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಹೆಚ್ಚು ಆಪಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರೇನಿಸಿದಂತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಭೂತವು ಅವರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಮಾತನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರೇ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಂತ್ರಿಸಿದೂ ಆಯಿತು. ಅದರಿಂದಲೂ ಏನೂ ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪಿಶಾಚವು ಅವರ ಪೂರ್ವಜನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಹೇಳಿ, “ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿತು. ರಾಜನು ಮುಂದೆ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಆವೇಶಿತಳಾದ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಭೂತವು “ಈ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶನ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತಾಂಶಸಂಭೂತರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಾದರೆ, ನಾನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ನುಡಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಮಾನುಜರ ವಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ರಾಮಾನುಜರೂ ಭೂತವನ್ನು ಕುರಿತು, “ರಾಜವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಾಧಿಸದೆ ಇನ್ನು ಹೊರಟುಹೋಗು” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಹೋದುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುರುತನ್ನೂ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದರು. ಭೂತವು ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ನುಡಿಯಿತು. ಒಡನೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರವು ಚಟಚಟನೆಂದು ಮಹತ್ತಾದ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಸರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ರಾಜನು ರಾಮಾನುಜರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಸಂಖ್ಯಧನವನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಶಿಷ್ಯವರ್ಯರಾದ ರಾಮಾನುಜರು ಆ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನ ಆ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವು ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಅಸೂಯೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಗುರುಶಿಷ್ಯರು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರಾಮಾನುಜರ ಈ ಭೂತೋಚ್ಚಾಟನೆಯ ಕೃತ್ಯವು ದೇಶ

ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಹರಡಲ್ಪಟ್ಟು ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು
ತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರ”

ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಭೂತೋಚ್ಚಾಟನೆಮಾಾಗಿ ಮರಕ್ಕೆ ಬಂದ ತರುವಾಯ
ಗುರುಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಧರ್ಮವು ಬಹು ದಿನಗಳು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಯಾದವಪ್ರಕಾ
ಶರು ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ “ಸರ್ವಂಖಲ್ವಿದಂಬ್ರಹ್ಮ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು
ವಿವರಿಸುವಾಗಲೂ ರಾಮಾನುಜರು ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸ
ಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಸಾರಿ ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ಬಹು ಕೋಪಗೊಂಡು. “ಅ
ಯ್ಯಾ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದು ಸೇರಿ ಮೂರುಸಾರಿಯಾ
ಯಿತು. ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಸಾರಿಯೂ ಆಗಲಿ” ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನಗಿಂತಲೂ
ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗು” ಎಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ
ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ರಾಮಾನುಜರಿಗೂ ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ ವಾಕ್ಯಲಹ ಮಾಡಿ
ಕೊಂಡು ಏಕತ್ರವಿದ್ದು ಕಾಲಹಾಕುವುದು ಸರಿತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರ
ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ತಾಯಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ
ದರು. ಅಕೆಯು ಪುನಃ ಕಂಚೀಪೂರ್ಣರನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸೆಂದಳು. ಒಡನೆ
ಕಂಚೀಪೂರ್ಣರನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅವರ ಅನು
ಮತಿಯಿಂದ ಪುನಃ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತರು.
ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರ ಬರುವಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿದ್ದ
ಜಲಕುಂಭ ಸೇವೆಯು ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಗತೊಡಗಿತು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಇತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು, ಮುಂದೆ
ತಮ್ಮ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಪಾತ್ರರು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅವ
ರನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಕರೆತರಬೋಸುಗ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದ ವೆರಿಯ
ನಂಬಿ (ಮಹಾಪೂರ್ಣರು)ಯನ್ನು ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆ
ವರು, ಆ ಊರನ್ನು ಸೇರಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಳವಂದಾರ್ ಸ್ವಾ

ಮಿಯವರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರಾತರಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ದರೂ ರಾಮಾನುಜರು ಆ ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ, ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದವರಾರೆಂದು ಆ ನೂತನ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗದ ಆಳವಂದಾರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಚಿಸಿದರೆಂದು, ಹಾಗಾದರೆ ತಮಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಆ ಮಹಾನುಭಾವರ ದರ್ಶನ ಕೊಡು. ಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ನಂಬಿಯೂ ಒಪ್ಪಲು, ರಾಮಾನುಜರ ಜೊತೆ ಪೂರ್ಣ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಾಪೂರ್ಣರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಆದರೆ ಅವರಬ್ಬರೂ ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಸೇರುವ ವೇಳೆಗೆ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಶವವನ್ನು ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಗರ ಎದುರಿಗೇ ತರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಅವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮಾನುಜರು ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು, ಹೀಗಾದರಾಗಲಿ ಅವರ ಪುಣ್ಯದೇಹವನ್ನಾದರೂ ದರ್ಶಿಸೋಣವೆಂದು ಆ ಶವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಲಹಸ್ತದ ಮೂರು ಬರಳುಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಡಿಚಿಕೊಂಡಿರಲು, ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ರಾಮಾನುಜರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಅದರ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗವು ಆ ಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಆಶಯಗಳಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಇರಬಹುದೆಂದರು. ಅವುಗಳಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಂದ ತಿಳಿದ ರಾಮಾನುಜರು, ಪರೀಂಗಿತ ಜ್ಞರಾದುದರಿಂದ ಉಚಿತವರಿತು, ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಆಗ (೧) "ನಾನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಮತವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ, ಅಜ್ಞಾನಮೋಹಿತರಾದ ಜನರನ್ನು ಸಂಚಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂಪನ್ನರನ್ನಾಗಿ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. (೨) ಸಮಸ್ತ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರೀಬಾದರಾಮಣಿಯತೀಂದ್ರದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವೆನು. (೩) ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದವನ್ನೂ ಚಿದಚಿದೇಶ್ವರಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನೂ ಆ

ನರ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನೂ ವಿಶದೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಯಾವ ಮಹರ್ಷಿಯು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣರತ್ನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿದನೋ ಆ ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಯ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಿಗೆ ಆ ಪುಣ್ಯ ನಾಮವನ್ನೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಶರಗೋಪನೆಂಬ ನಾಮವನ್ನೂ ಇಟ್ಟು ಸ್ಥಿರ ಪಡಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಮೂರು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಅಶ್ವರ್ಯ ವಾಶ್ವರ್ಯವು! ಅವರು ಆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಒಂದೊಂದು ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಆ ಬೆರಗುಗಳು ನೆಟ್ಟಿಗಾಮವು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಮಾನುಜರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪಟ್ಟರು. ರಾಮಾನುಜರೂ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವು ನೆರವೇರಿದನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.

ಕಾಂಚಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ, ರಾಮಾನುಜರಿಗೂ ಕಂಚೀಪುರ್ಣರಿಗೂ ಸ್ನೇಹ-ಸಂಬಂಧವು ಮತ್ತೂ ಬಲಪಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲದಾದರು ಒಂದು ದಿನ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಆತಿಥ್ಯಮಾಡಿ ಆ ಭಕ್ತವರ್ಯರ ಶೇಷಾನ್ನವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಶೆಗೊಂಡು ರಾಮಾನುಜರು ಅವರನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿಯೊಂದಿಗೂ ಹೇಳಿದರು ರಾಮಾನುಜರ ಪತ್ನಿಯು ಕರ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಭಕ್ತನೆಂಬ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಶೂದ್ರಜಾತಿಯವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವುದು ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ವೀರಲಾರದೆ ಅಡಿಗೆಯನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿಟ್ಟಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಂಚೀಪುರ್ಣರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು ಅವರಿಗೆ ಎಜೆಯನ್ನು ಬಡಿಸಿ ಆತಿಥ್ಯ ಮಾಡುವ ವೇಳೆಗೆ ರಾಮಾನುಜರು ಬಹು ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಒಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬೇಕಾಯಿತು ಅಗಲಾಗುರುಭಕ್ತರು ಆ ಭಕ್ತಪ್ರೀಷ್ಠರನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕೂರಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸುವಂತೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಆದರೆ ರಾಮಾನುಜರು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಕಂಚೀಪುರ್ಣರು ಎಂತೂ ಹೇಗೆೋ ಭೋಜನವನ್ನು ತಿರುಚಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಅವರ ಪತ್ನಿಯು ಆತನ ಎಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಿವೆಗೆ

ಬಿಸುಟು, ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತೆಂದು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಮಾನುಜರು ಬಂದು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವು ಈಪರಿಭಂಗವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಹು ಸಂತಾಪಗೊಂಡರು —

ಅತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿತು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ತರುವಾಯ ಆ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರೇ ತಕ್ಕವರೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆಂದೂ ಪುನಃ ಪೆರಿಯನಂಬಿಯಾರ್ರನ್ನು ಕಂಚಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ರಾಮಾನುಜರು ಆಚಾರ್ಯರ ಮೃತದೇಹದ ದುರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳು ಕೊನೆಗಾಣುವ ಮಾರ್ಗವೇನೆಂದು ಸದಾ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಂಚೀಪುರ್ಣರನ್ನೇ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ಕಂಚೀಪುರ್ಣರೂ ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಭಗವಾನನು, “ (೧) ನಾನೇ ಜಗತ್ಕಾರಣಭೂತನಾದ ಪರಾಪರವಸ್ತುವು. (೨) ಜೀವೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಭೇದವುಂಟು. (೩) ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವವರಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಯೇ ಪರಮೋಪಾಯವು. (೪) ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವನ್ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸದಿದ್ದರೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. (೫) ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವರು (೬) ಮಹಾಪುರ್ಣರನ್ನೇ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ರಾಮಾನುಜರು ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಕಂಚೀಪುರ್ಣರು ಭಗವಾನನ ಈ ಆಜ್ಞಾವಚನಗಳನ್ನು ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ರಾಮಾನುಜರೂ, ಅವರಿಗೇ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಹಾಪುರ್ಣರನ್ನು ಕಂಡು ಉಪದೇಶ ಹೊಂದಲಾಶಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟರು.

ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗವಿಂದ ಕಂಚಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟಿದ್ದ ಪೆರಿಯನಂಬಿಯವರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಈ ಸುಚಿಹ್ನೆಯು ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಅವರು ಒಡನೆ ನಂಬಿಯವರ ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಆನಂದಮಾಪ್ತಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ,

ಜ್ಞಾನ ಬೋಧೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ಪೆರಿಯನಂಬಿಯವರು ಕಂಚಿಗೆ ಸೇರಿ ಅನಂತರ ಉಪದೇಶಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ರಾಮಾನುಜರು ಅಷ್ಟು ಸಾವಕಾಶವನ್ನೂ ಒಪ್ಪದಾದರು ಒಡನೆ ಅಲ್ಲೇ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿಂದಿದ್ದ ಒಂದು ಬಕುಳ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಕಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅವರ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಬಲಹಸ್ತವನ್ನೂ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಎಡದ ಹಸ್ತವನ್ನೂ ಇಟ್ಟು, ನಂಬಿಯವರು ಅವರ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರಿಯಿಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಯರಾದ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಹಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಬಲದ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ತಾವು ಆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆವೆಂದೂ ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಆಳವಂದಾರ್ ಸ್ವಾಮಿಯವರೇ ಅವರ ಗುರುಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು ರಾಮಾನುಜರ ಅನಂದಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲವಾಯಿತು ತಮ್ಮ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಪೆರಿಯನಂಬಿಯವರ ವಾದಗಳಿಗೆ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನೇರಿದರು.

ಮುಂದೆ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಪೆರಿಯನಂಬಿಯವರೂ ರಾಮಾನುಜರೂ ಏಕತ್ರ ವಾಸಮಾಡಿದರು ಮಹಾವೂರ್ಣರು ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಪೂರ್ವಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದರು ಹೀಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಪಾರಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರೂ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಮನಶ್ಚಾಂತಿಯಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಈವರೆಗೇ ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲವೆ! ಒಂದು ದಿನ ಅವರು ಸಕ್ಕದ ಕೊಳದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ನಾಮಧಾರಿ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಬಂದು ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು ಅವರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಕವಳವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದರು ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿಯು ಆ ಭಿಕ್ಷುಕನನ್ನು ಗದರಿಸಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಏನೂ ಹಾಕದೆಯೇ ಕಳುಹಿಬಿಟ್ಟಳು ರಾಮಾನುಜರು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವಿದ್ದರೂ ಭಿಕ್ಷುಕನಿಗೆ ಹಾಕದೆ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನೊಂದುಕೊಂಡರು. ಬೇರೊಂದು ದಿನ, ಒಂದೇ ಮನೆ

ಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪೆರಿಯನಂಬಿಯವರ ಹೆಂಡತಿಗೂ ರಾಮಾನುಜರ ಹೆಂಡತಿಗೂ, ಕೊಳದಿಂದ ನೀರು ತರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬರ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಪಾತ್ರೆಗೆ ನೀರು ಹಾರಿ ಸಿಡಿದುದೆಂಬ ಅಲ್ಪ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ಮಹಾ ವಾಗ್ವೈದ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಮಾನುಜರ ಹೆಂಡತಿಯು ಪೆರಿಯನಂಬಿಯವರ ಗೃಹಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿ ನಿಂದಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ನಂಬಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಡನೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೇ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿಸಿ, ರಾಮಾನುಜರು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ನೊಂದ, ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ, ಆ ಮನೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಶೀರಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ರಾಮಾನುಜರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಮಹಾ ದುಃಖವುಂಟಾಗಲು, ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, “ಹೀಗೆ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿರುವುದು ಇನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಇನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೆತ್ತವರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗು” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಮುಂದೊಂದುದಿನ ಯುಕ್ತ ಉಪಾಯವನ್ನೊಂದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾರುಮನೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಜನ್ಮಾನ್ತರದಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಆಕೆಯು ಸತ್ತಂತೆಯೇ ಆಗಿಹೋಯಿತು!

ರಾಮಾನುಜರು ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಸುಖವಟ್ಟಿದು ಅತಿಶಯವಾಯಿತು! ಆಗಲವರು ಒಂದು ದಿನ ಶೀವರದರಾಜಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ “ಪ್ರಭೋ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸಂಸಾರಪಾಶದಿಂದ ತೊಲಗಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಆ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಈ ದೀನನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನನಗೆ ತ್ರಿದಂಡಕಾಷ್ಟ-ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅನಂತಸರಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಚಕನ ಮೂಲಕ ಆ ತ್ರಿದಂಡಾದಿಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದಿಸಿ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ, ಈ ನನ್ನ ಭಕ್ತವರನು “ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಮುನಿ” “ಯತಿರಾಜ”

ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಲಿ ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು ಇಂತು ಶ್ರೀರಾಮಾ
ನುಜರು, ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಕಟಿ
ಬದ್ಧರಾದರು ಶ್ರೀವರದರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಂಚೀಪುರ್ಣರು
ಸಕಲ ಸೋಬಸ್ವರಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಒಂದು ಮರವನ್ನು ಅವರಿಗಾಗಿ
ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಮರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯವರು, ಭವದೋಗಶ್ರಾಂತಜನ
ರಕ್ಷಣೈಕ ಧುರೀಣರಾಗಿ, ಶ್ರೀವರದರಾಜ-ಸ್ವಾಮಿಯ ವಾದಕಮಲ ಧ್ಯಾನಾ
ಸಕ್ತರಾಗಿ, ತತ್ತ್ವವಿಚಾರ ಚಿಂತಾಪರರಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ಗ್ರಂಥರಚನೆ”

ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾಗಿ ತೋರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವಿತಾವಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ಆ
ವನ ಆತ್ಮಿಕ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೂ, ನಮಗೆ ಬೇರಬೇರೆ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ,
ನಿಕಟಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಿಗಳೂ ಸತ್ಪರ
ಜಸ್ತ ಮೋಗುಣಗಳ ಹದ್ದನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲಿರುವಾದ್ದರಿಂದ ಮಾನವ
ನೂ ತನ್ನ ಆತ್ಮಿಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಕೊ
ಳ್ಳುವನು ಒಬ್ಬನು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿರಲು ಅತಿಶಯ ಕುತೂಹಲ ಪಡುವುದ
ಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಬಯಸಿ ಒಯಸಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿರಲಿಕ್ಕೂ,
ಒಬ್ಬನು ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಾವಭೀತನಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕವೃತ್ತಿ
ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯ ಪಾಪಪುಣ್ಯಾ
ದಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಧನಕನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಬೆರೊಬ್ಬರನ್ನು ಪೀಡಿ
ಸಿ ಮುಳುಗಿಸಿಯಾದರೂ ತಾನು ಸುಖಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಉರುಳಾಡುವುದಕ್ಕೂ
ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವನವನ ಆತ್ಮಿಕ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯೇ ಕಾರಣವು ಒಬ್ಬನು
ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಪರೋಪಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ
ತನ್ನ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಬೆರೊಬ್ಬನು ಪರರ ಜೀವ
ವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದು ಹಣಹೊನ್ನುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವನೇಕೆ! ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ
ನೂ ಅವನವನ ಆತ್ಮಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಅವಸ್ಥೆ

ಗಳಿಂಬ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ಏರಬೇಕಾದುದು ತಪ್ಪದು! ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ, ಅನಘ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಸಾಧುವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಏಕೆ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ದುಷ್ಟಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಆಸಕ್ತರಾಗದಿರುವರು? ಅಲ್ಲದೆ ಅವನವನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದೋ ಅದರಲ್ಲೇ ಅವನ ನಿಜವಾದ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಾಗುವುದು. ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿರುವುದೂ ತಪ್ಪು. ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿರಲು ಹಲಬಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವವನು, ಬಲವಂತಕ್ಕಾಗಲೀ ಗೌರವ-ವೂಜ್ಯತೆಗಳ ಆರೇಗಾಗಲೀ ಒಳಪಟ್ಟು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವುದಾಗಲೀ ತಪ್ಪು. ಜಲಚರಕ್ಕೆ ನೀರೇ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನವು! ಭೂಚರಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮಸ್ಥಳವು ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ!—

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜ ಯತಿವರ್ಮರು ಈಗ ತಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯಕರವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು ಸಂಸಾರಮಾಶವು ಕಡಿದುಹೋಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಗವದ್ವಿಷಯ ಚಿಂತನೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬದ್ಧಕಂಕಣರಾಗಿ ನಿಂತರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅನೇಕರು ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು ಪ್ರವೃದ್ಧಮದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕ ಅಧವ ಕೂರನಾಧನೆಂಬ ಶ್ರೀಮಂತನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯನಾದನು ಆತನು ಕಂಚಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೂರಂ ಎಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಅಸ್ತಿಯನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಯತಿರಾಜರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅವರ ಪಟ್ಟಶಿಷ್ಯನಾದನು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಆತನನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಯತಿವರ್ಮರ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರು ಶ್ರೀಯವರಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ ಯಾದವ ಪ್ರಕಾಶರೂ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥ-ಪಂಚಸಂಸ್ಕಾರಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಗೋವಿಂದ ದಾಸರೆಂಬ ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಯವರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಾನುಸಾರವಾಗಿ 'ಯತಿಧರ್ಮ ಸಮುಚ್ಚಯ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಶಿಷ್ಯಸಂಪತ್ತು

ವಿನವಿನಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತ ನಡೆಯಿತು ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲು ಅತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಳಿಯು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಯರ ಪೀಠದಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಲಾಷೆಗೊಂಡು ಅನರನ್ನು ಕರೆತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಆಳವಂದಾರ್ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪುತ್ರರೂ ಶಿಷ್ಯರೂ ಆದ ತಿರುವರಂಗಪ್ಪೆರುಮಾಳ್ ಐಯ್ಯರ್ ಎಂಬವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು ಶ್ರೀಯವರು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಿಜಮಾಡಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಅಭಕ್ತಮಂಡಳಿಯು ಅವರನ್ನು ಅತಿಶಯ ಮಹೋತ್ಸವದಿಂದ ಗೌರವಿಸಿ, ಆ ಚಾರ್ಯಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ, ಆ ಪೀಠದ ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು ಕೂರೇಶನು ತನ್ನ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಸಂಸತ್ತನ್ನೂ- ಆಗಿನ ವೈಭವವನ್ನೂ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಎಣಿಸದೆ ಆ ಸಾಧುಸಹನಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಗುರುಸೇವಾತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದನು—

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ಅಷ್ಟಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುವೈಷ್ಣವ ಪಂಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಆಗಲವರು ತಿರುವರಂಗಪ್ಪೆರುಮಾಳ್ ಎಂಬವರಲ್ಲಿ ತಿರುವಾಯ್ಮೊಷಿ ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ದ್ರವಿಡಪ್ರಬಂಧ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಪರಿಸಿದರು. ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದ ತತ್ವಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಶ್ರೀಮಹಾಪೂರ್ಣರು ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ! ಮತ್ತೊಂದು ತತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಯವರು ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರ (ತಿರುಕ್ಕೋಟಿಯಾನ್‌ನಂಬಿ) ನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರು ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ವಶರಾಗಲಿಲ್ಲ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾರಿ, ರಾಮಾನುಜರು ಉಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಭಗ್ನೋತ್ಸಾಹರಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ಗೋಷ್ಠಿಪೂರ್ಣರು, ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಸೇವೆಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧರಾಗದವರಿಗೆ ಬಹು ಗೋಷ್ಯವಾದ ಆ ತತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿಕೊಡದೆಂದು ಬಹು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಸಕಲ ಪಾಪಕ್ಷಯಕಾರಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರದಾಯಕವೂ ಆದ ಆ ಮಹಾತತ್ವವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು ಶ್ರೀಯವರಾದರೂ, ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ಗತಿದಾಯಕ ತತ್ವವನ್ನು ಅನೇಕರಿಗೆ ಫಲಪ್ರದವಾಗದಂತೆ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯೆಂದು

ಭಾವಿಸಿದರು ಅವರ ಉದಾರಹೃದಯವು ಅಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯನ್ನೂ ಸಹಿಸದಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಸುತ್ತಲಿದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಆ ತತ್ತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು ಆ ಸಂಗತಿಯು ಗೊಪ್ಪಿಪೂರ್ಣರಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು “ಇಂತಹ ಗುರುದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಆ ಮಹಾತತ್ತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಲಘುವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೆದುರಿಗೂ ಹೇಳಿಬಿಡಬಹುದೇ?” ಎಂದು ಆಗ್ರಹಯುಕ್ತರಾಗಿ ರಾಮಾನುಜರನ್ನು ಕೇಳಿದರು ರಾಮಾನುಜರೂ ಹಿಂದೆಗೆಯದೆ ಆ ತಪ್ಪಿತಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕೆಂದರು ಆಗಲವರು, ಆ ತಪ್ಪಿಗೆ ನಿರಂತರ ನರಕವಾಸವೇ ಶಿಕ್ಷೆಯೆಂದರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಹಾ ಮಹಿಮರಾದ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜರು, “ದಿವ್ಯ ತತ್ತ್ವಪರನೆಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಾಂತರ ಮಾನವರು ಭವಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಘೋರ ನರಕವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕಾದರೂ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನೆ”ಂದರು ಅವರ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ನಂಬಿಯವರಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆನಂದವೂ ಉಂಟಾದುವು. ಅಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಆ ವೇದಾಂತ ಭಾಗವು ‘ರಾಮಾನುಜ ದರ್ಶನ’ ವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲೆಂದೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು

ಕೆಲದಿನಗಳಾದುವು. ಶ್ರೀಯವರು ತಾವು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿರಲು, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ತಮ್ಮೊಂದಿಗಿರಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಶೈವಸಂಧದಿಂದ ತಿರುಗಿಸಿ ಕರೆತರುವಂತೆ ಶೈಲಪೂರ್ಣರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು ಅವರು ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರಿಗೆ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಕರೆತಂದರು ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಾನುಜರ ಸೋದರಿಯ ಮಗನು ತಮ್ಮ ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಯತಿರಾಜರ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ರಾಮಾನುಜರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ಒಂದು ಘಾತುಕ ಕೃತ್ಯವು ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದವರೂ ಕೆಲವರಿದ್ದರು. ಅಂಧವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗೃ

ಹಸ್ತನು, ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಬರುವ ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕೆಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಪಾಪ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ತನಗಿಷ್ಟವಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಪತಿವಾಕ್ಯವನ್ನು ನಿರಲಾರದೆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ವಿಷಮಿಶ್ರನಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಳು. ಯತಿರಾಜರು ಎಂವಿವಿಧವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಂತರ ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ನಡೆದಿರಲು, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತಾ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ಅವರ ಭಿಕ್ಷುವಾತ್ಸ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಳು. ಆದರೆ ಒಡನೆ “ಅಕಟಾ ಇದನ್ನು ತಿಂದೊಡನೆಯೇ ನಿರಸರಾಧಿಯಾದ ಈ ಸಾಧುವರ್ಯರು ಮೃತರಾಗುವರಲ್ಲ” ಎಂದು ತೋರುತ್ತಲೇ ಆಕೆಯು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಾ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ಪಾದಕ್ಕೆಬಿದ್ದಳು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೋದಾಗ ಸುಕ್ತನುರ್ಯಾದಿಯಾದ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಶಿಷ್ಯಚಾರವಿರುವಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದೆಂದು ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಸಂದೇಹ ತೋರಿತು. ನಿಚಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯ ಸಂಗತಿಯು ಹೊರವಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೆ ರಾಮಾನುಜರೇ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೋಗುವವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಸಾಧುತ್ವ ಭಗವನ್ನಿರ್ಭರತ್ವಾದಿ ಪ್ರಭಾವಗಳ ಕೀರ್ತಿಯು ಈವರೆಗೇ ದೇಶದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಹಬ್ಬಿತು ಹತ್ತಿರ ದೂರದ ದೇಶಗಳಿಂದ ಅನೇಕರು ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿ ಯೆಂಬ ಯತಿಯೇ ಮುಖ್ಯನು. ಆತನು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಯವರೊಂದಿಗೆ ವಾದಮಾಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದನು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರವರ ಪಂಥದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಮರ್ಥನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ವಾದ ನಡೆಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ರಾಮಾನುಜರು ಆಳವಂದಾರ್ಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದ ‘ಮಾಯಾವಾದ ಖಂಡನ’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಒಂದುಸಾರಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದ ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ದೇವರಾಜಮುನಿ (ಅರುಣಾಳಪ್ಪರು ಮಾಳ್ ಎಂಬೆರುಮನಾರ್) ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕೇಂದನು.

ತರುವಾಯ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು, ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ತಿರುವತಿಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟರು ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತಮ್ಮ ನೋದರ ಮಾನಂದಿರಾದ ಶ್ರೀಶೈಲಪೂರ್ವ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದರು ಈಗ ಅವರ ಸಾಧಕ ಕಾಲವು ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು, ಇನ್ನು ಆಳವಂದಾರ್ ಸ್ವಾಮಿಯವರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದ ಮೂರು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲೆಳೆಸಿದರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯ ಮಾಡತಕ್ಕದೇ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅದ್ವೈತಾರ್ಥವು ಸಹಜವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತಮ್ಮ ಮತದಂತೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿ ವೇದಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದರು ಅಲ್ಲದೆ, ವೇದಾಂತಸಾರ, ವೇದಾಂತ ದೀಪಕಳೆಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಶಿವಶಬ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಾರಾಯಣಶಬ್ದವೇ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಭಿಸುವುದೆಂದು ಅದನ್ನೇ ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿದರು. ವೇದಾಂತ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ ಬೋಧಾಯನವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಪ್ರವೇಶವು ಆನಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದಿತಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲೋಸುಗ, ತಾವೂ ಕೂರನಾಥನೂ ಉತ್ತರದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಾರಿ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು ಆದರೂ, ಅತಿಶಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಾದ ಕೂರೇಶನು ರಾಮಾನುಜರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆದ್ದು ಒಂದು ಸಾರಿ ಓದುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಗೂಢಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಿಸಿಬಿಟ್ಟನು ಅನಂತರ ರಾಮಾನುಜರು, ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಸಾಗಲು ಕೂರೇಶನು ವಿಖಿಪತೊಡಗಿದನು. ಮಧ್ಯೆ ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ರಾಮಾನುಜರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಬೋಧಾಯನ ವೃತ್ತಿಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿದರೆ ಕೂರೇಶನು ಒಡನೆ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ರಾಮಾನುಜರು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಯೋಚನೆಮಾಡಿ, ಚರ್ಚಿಸಿ ತರುವಾಯ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥವನ್ನು ಬರೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವು ಮುಗಿಯಿತು ತರುವಾಯ ಶ್ರೀಯವರು ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಆದರೆ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಚ್ಯರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸವರ್ಗವು ನೋಡಿ ಏನುರ್ತಿಸಿ ಒಪ್ಪಬೇಕೆಂಬುದೂ ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸರಸ್ವತೀ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ವಿದ್ವಾಂಸ ವೃಂದದಲ್ಲಿ ಓದಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸ ಮಂಡಲಿಯೂ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ಸಮೂಹವೂ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಸರಸ್ವತಿಯೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅವರ ಆಭಾಷ್ಯವು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲೆಂಬ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಾಜಪ್ರೇಮದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠಯಗ್ರೀವ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ರಾಮಾನುಜರು ಭಾಷ್ಯ ಕಾರರೆಂಬ ಗೌರವ ನಾಮದಿಂದಲೇ ಸಂಭೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು ಆಚಾರ್ಯರು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನೂ ಗದ್ಯಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶರಣಾಗತಿಗದ್ಯವೆಂಬುದೇ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೭

“ಮತಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ”

ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತವರ್ಗದಿಂದ ಬಹುಮಾನಿತರಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಹರಿದ್ವಾರಾದಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಹಿಂದಿರುಗಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಪುನಃ ತಿರುಪತಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಶೈವರಿಗೂ ವೈಷ್ಣವರಿಗೂ ತಿರುಪತಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿ ವಿಗ್ರಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿವಾದವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಶೈವರು ಅದನ್ನು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಯದೆಂದೂ ವೈಷ್ಣವರು ವಿಷ್ಣುವಿನದೆಂದೂ ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಶ್ರೀಯವರು ಆ ವಿವಾದವನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಬಹುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅವರ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಒಪ್ಪಿದರು. ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿ-ಶಂಕರ ಮೂರ್ತಿಯರಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಶಂಖ ಚಕ್ರ-ತ್ರಿಶೂಲ ಡಮರ-ಗಗಳನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದೆ

ಇಟ್ಟು, ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಭಗವಾನನು ಯಾವ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಆ
ಲಂಕೃತನಾಗಿರುವನೋ ಆ ಮೂರ್ತಿಯೆಂದು ವೈಷ್ಣವರಾಗಲಿ-ಶೈವರಾಗಲಿ
ಪೂಜಿಸಬಹುದೆಂದು ಅದರ ಇತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ದೇವರಿಗೇ ಒಪ್ಪಿಸಬಿಟ್ಟನು. ಮಾರ-
ನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಹೋಗಿ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿಗಳಿಂದ
ಅಲಂಕೃತನಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ-
ತು ಅಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ವೈಕುಂಠಾಧಿಪತಿಯ ಪ್ರತೀಕವೆಂ-
ದೊಂದು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಹೊಳೆದಂತಾದುದೇನು? ತಿರುಪತಿಕ್ಷೇತ್ರ-
ವೇ ಅಂದಿನಿಂದ ಭೂಮೈಕಾಂತನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಆಳವಂದಾರ್ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮೂ-
ರು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಎರಡು ಸಾರ್ಥಕವಾದಂತಾದುವು! ಮೂ-
ರನೆಯವಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾತ್ರಾರಂಭ ಎಳೆಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯವರು ಯೋಚನೆಗೆ
ನಶರಾದರು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಆಚಾರ್ಯರ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಕುರತ್ತಾ-
ಳ್ವಾರ್ (ಕೂರನಾಥ) ಮವರಿಗೆ ಒಂದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ಕೊ-
ನೆಗೆ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರಸಾದಗ್ರಹಣದಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮ-
ಕ್ಕಳು ಉದಯಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಮಹಾಪಂಡಿತನಾಗಲು ಶ್ರೀ-
ರಾಮಾನುಜರು, ಆತನಿಗೆ ಪೂಜಾರ್ಥವೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದರು. ಆತ-
ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು
ಬರೆದನು. ಪೂಜಾರ್ಥವೆಂದು ಈ ವಿಧಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ರಾಮಾನುಜರ ಹೃ-
ದಯಕ್ಕೆ ಪರಮಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಮುಂದೆ ತಿರುವಾಯ್-
ಮೊಷಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕತೃಗಳಾದ ಶರಗೋಪರ! (ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರ್) ಪವಿತ್ರ-
ನಾಮದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿತು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ
ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯವರ ಮೊದಲನೆಯ ಮಗನಾದ ದಾಶರಥಿಯು ಅ-
ದ್ಭುತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅವರು ಆತನಿಗೆ ತಿರುವಾಯ್-
ಮೊಷಿಯ ೪೦೦೦ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆಯೆಂದು ಆಜ್ಞಾ-
ಪಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಶರಗೋಪನೆಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಕರೆದರು. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧ-
ಸಂಕಲ್ಪರಾದ ಶ್ರೀಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಸಫಲವಾಗಲು ಅವರು ಅತ್ಯಂತ
ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲಕಾಲ ಬೋಧನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಕುಲೋತ್ತಂಗ ಜೋಳನೆಂಬ ರಾಜನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದನು. ಅವನು ಶೈವಮತ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿ 'ಶಿವಾತ್ಮರತರಂ ನಾಸ್ತಿ' ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒದ್ದಕಂ ಕಣನಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ರಾಜನೇ ಧರ್ಮಧ್ವಜವನ್ನು ಹಿಡಿದಿತ್ತಿ ನಿಂತಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಕೇಳುವುದೇನು? ವೈಷ್ಣವರಿಗಾಗಲೀ ಮತ್ತಾರಿಗಾಗಲೀ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ರಾಮಾನುಜ ಮತ್ತವು ಇನ್ನೂ ಕೇವಲ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಲಗ್ರಹದೋಷ ಬಂದೊದಗುವದೋ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಬೆದರಿದ್ದರು. ಈವರೆಗೇ ಶೈವಪಂಥದ ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿ, ಯಾದವಪ್ರಕಾಶರು ರಾಮಾನುಜರಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ವೈಷ್ಣವಪಂಥದ ಪ್ರತಿಭೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದು ದನ್ನು ಕಂಡು, ಕುಲೋತ್ತಂಗನು ರಾಮಾನುಜರು ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು. ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಮಾತನಾಡದೆ ಆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಆದರೆ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಧರ್ಮಾಂಧನಾದ ಆ ರಾಜನು ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮುನಿಯದಿರನೆಂದು ಶಂಕಿಸಿ, ಕೂರನಾಥನು ಅವರ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮಹಾಪೂರ್ಣರು ಶಿಷ್ಯನಂತೆ ಬರಲು ಕುಲೋತ್ತಂಗನ ಅಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಇತ್ತ, ರಾಮಾನುಜರೂ ಯುಕ್ತಸರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಅಲಿಂಗ ಹೊರಟು ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲೇ ನಡೆದು ನೀಲಗಿರಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಯಮಾಡಿ ನೆನ್ಮೊಮೈಸೂರು ದೇಶದ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮನೆಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕಾಲ ವಾಸಿಸಿದ್ದರು. ಅತ್ತ, ಕುಲೋತ್ತಂಗನು, ತನ್ನೆದುರಿಗೆ ಸಿದ್ಧನಾದ ಕೂರನಾಥನನ್ನೇ ರಾಮಾನುಜರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, "ನೀವು 'ಶಿವಾತ್ಮರತರಂ ನಾಸ್ತಿ' ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೀರಾ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆವರು, "ದೋಷಮಸ್ತಿ, ತತಃಪರಂ" ಎಂದರೆ, 'ಶಿವ' ಎಂಬುದು (ಅಳತೆಯ ಸಾಧನ)ಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವಾದ 'ದೋಷ' ಎಂಬುದೂ ಒಂದುಂಟು ಎಂದರು. ಈ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕುಪಿತನಾದ ರಾಜನು ಅವರ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಿಸಿ, ವೇರಿಯನಂಬಿಯವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಕುಲೋತ್ತಂಗನ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವಮತವು ಶಬ್ದವಿಲ್ಲ —

ಅತ್ತ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು ತಮ್ಮ ಭೋಧನೆ ಭಕ್ತಿ ಸಾಧು ಜೀವನಗಳಿಂದ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಆಳಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ ಬಿಟ್ಟದೇವನೆಂಬ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಗಳಿಗೆ ಒಂದು ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದು ರಾಜನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ಅತಿಶಯ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಶ್ರೀಯವರ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಶೃತವಾಗಲು, ಒಡನೆ ಬಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನು. ರಾಮಾನುಜರೂ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಅರಮನೆಗೆ ನೆಡೆದು, ಆ ಭೂತವನ್ನು ಓಡಿಸಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥಗೊಳಿಸಿದರು. ರಾಜನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು? ಅವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ತಾನಿದ್ದ ಜೈನಮತವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾಣಿತವಾದ ಮೈಷ್ಣವ ಮತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆವರೆಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನಪಂಡಿತರು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅವರನ್ನು ಮಂದಿಯನ್ನೂ ಏಕಾಂಗಿಗಳಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದಾಗಲೂ ಹಿಂದೆಗೈಯಲ್ಪಿ ಜೈನಪಂಡಿತರು, ಆಚಾರ್ಯರಮೇಲೆ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಮಾಡಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಕುರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಅವರಿಗೆ ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿ ಪರದೆಯ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತು ತಾವು ಶೇಷಾಂಶ ಸಂಧೂತರಾದ್ದರಿಂದ ಸಹಸ್ರ ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ಅವರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕೋರಿಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲುಗಾಣಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ಅರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ದಯಾಘನರಾದ ಶ್ರೀಯವರು ಅಂತಹ ದಾರುಣಕಾರ್ಯ ಮಾಡದಂತೆ ಆತನನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಜೈನರಲ್ಲನೇಕರು ರಾಜನನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿ ಮೈಷ್ಣವರಾದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ದೇಶಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಅವರ ದೇವಾಲಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆಲಸಮವಾದುವು. ರಾಜನು ಆದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತಿದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೇ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮೋತೀತವಾಲ್ ಎಂದು ಕರೆದನು. ಅದೇ ವಿಷ್ಣು ಸಮುದ್ರವೆಂದು ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆಚಾರ್ಯರೂ ಆತನ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ತತ್ಪರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿ ಆತನನ್ನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನೆಂದು ಅನ್ವರ್ಥನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟು ಕರೆದನು. ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಕೇಶವಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯವೂ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ಆಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಾರ್ಯವೂ ನೆರವೇರಿತು —

ತರುವಾಯ ಶ್ರೀಯವರು ಶಿಷ್ಯಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಯಾದವಾದ್ರಿ (ಮೇಲುಕೋಟೆ)ಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಆ ಮೇಲೆಗೆ ಅವರ ತಿರುಮಣಿಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೇತಮೃತ್ತಿಕೆಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಗ್ಗಿಸಾಗಿತ್ತು. ಉದ್ಭ್ರಮಂಧ್ರಧಾರಣೆಗೆ ವಿಘ್ನವುಂಟಾದುದಲ್ಲ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿರಲು ಒಂದಾನೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀವರನು ಅವರ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು, “ಯತಿವರನೇ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಚಂಪಕವನದಲ್ಲಿ ಶುಲಸೀಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಗ್ರಹವಿದೆ. ಅದರ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಆಪಾರವಾದ ಶ್ರೇತಮೃತ್ತಿಕಾರಾಸಿಯೂ ಇದೆ. ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದು ಒಂದು ಆಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸು” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆಚಾರ್ಯರು ಒಡನೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಚಂಪಕವನಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹುತ್ತವನ್ನು ಪಂಚಾಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಿಸಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಗೆಯಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಿಸಿದರು. ಎಷ್ಟು ವರ್ಧನ ರಾಜನು ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, ಗೋಪುರ ತೋರಣ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರ (ಮೇಲುಕೋಟೆ)ದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲವಿಗ್ರಹದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಕಾರ್ಯವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನೆರವೇರಿತಲ್ಲವೆ! ಆದರೆ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ ಮಾಸೋತ್ಸವ ಸಂವತ್ಸರೋತ್ಸವಾದಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ಸಹ ವಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದ್ದುದು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಚಿಂತಾವಿಷಯವಾಯಿತು. ಆ ಸಂವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀವರನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು “ಯತಿಶೇಖರಾ, ಇಲ್ಲಿಯ ಉತ್ಸವ ವಿಗ್ರಹವಾದ ರಾಮಪ್ರಿಯಮೂರ್ತಿಯು ಡಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸು. ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಒಡನೆ ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ ಪರವಾರದೊಡನೆ ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳ

ವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ತುರುಷ್ಯಪ್ರಭುವು ಅವರ ಆಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಬರುವಿಕೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು, ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವಿಗ್ರಹವು ಇದ್ದರ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದೂ ಅನುಮತಿಸಿದನು. ಆಚಾರ್ಯರೂ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದರೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರ ಚಿಂತೆಗೆ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಾಮಿಯು “ಎಲೈ ಭಕ್ತವರನೆ ಏಕೆ ಚಿಂತೆಗೊಳ್ಳುವೆ, ರಾಮಪ್ರಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ಆ ತುರುಷ್ಯಪ್ರಭು ಪುತ್ರಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ನೀನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ಒಡನೆ ನಿನಗೆ ವಶವಾಗುವುದು” ಎಂದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಆ ವಿಷಯವೂ ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. “ನೀವು ಕರೆದರೆ ಆ ವಿಗ್ರಹವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನನ್ನ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ರಾಜನು ನುಡಿದನು. ಎಲ್ಲರೂ ರಾಜಾಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಶ್ರೀಯವರು ಧರೆಯಮೇಲೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗದಂಡವತ್ತಾಣಾಮಾಡಿ, ಭಗವಾನನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ, ದರ್ಶನವಿತ್ತು. ಕೂಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಒಡನೆ ಬಂಗಾರದ ಗೆಜ್ಜೆಗಳ ರುಣಯುಣ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಿಯಮೂರ್ತಿಯ ಮನೋಹರ ವಿಗ್ರಹವು ಪುಟಪುಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ, ಆಚಾರ್ಯರ ಭಕ್ತಿಭರಕ್ಕೆ ವಶವಾಗಿ. ನರ್ತನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದು, ಅವರ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ಶ್ರೀಯವರು “ಸಂಪತ್ತುಮಾರನೇ, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದೈವವೇ” ಎಂದು ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಎರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಚಿತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು. ಡಿಲ್ಲಿಶ್ವರನು, ಎಂದೂ ಕಂಡು ಕೇಳಿ ಅರಿಯದ ಈ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಕಂಡು, ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾಗಿ, ಆಚಾರ್ಯರು, ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಅನುಮತಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಮುದ್ದುಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯ ಅಗಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ

ತಾನೂ ಶಿಬಿಕಾರೋಹಿಯಾಗಿ ಹೊರಟಿಳಂತೆ. ಮತ್ತು ಭಕ್ತ್ಯಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಯಾದನಾದ್ರಿಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಆ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದಿಗೇ ಐಕ್ಯಹೊಂದಿದಳಂತೆ! ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರಿಗೆ ಜೋರಬಾಧೆಯು ಸಂಭವಿಸಿತು ಆಗ ಸಮಾಪನಲ್ಲೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಅಂತ್ಯಜ ಕುಲಸ್ಥರು ಅವರ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಾಗದಂತೆ ಆ ಜೋರರನ್ನು ಹೊಡೆದಟ್ಟು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಯಾದನಾದ್ರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದರು ಆಚಾರ್ಯರೂ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಉತ್ಸವಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ತಮಗೆ ಆಸತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾದ ಅಂತ್ಯಜರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿನ ಬಲಿಪೀಠದವರೆಗೂ ಬಂದು, ದರ್ಶನಮಾಡಿ ಫಲಾದಿಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸಿದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಈಗಲೂ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.

ತರುವಾಯ ಶ್ರೀಯತಿರಾಜರು ಪುನಃ ತಿರುಪತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ದೈವದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಗೋವಿಂದರಾಜರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತರಿಸಿ, ತಿರುಪತಿಬೆಟ್ಟದ ಕೀರ್ಲಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು ಹೀಗೆ ಎಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಮತತತ್ವಗಳ ಅನುಸರಣೆಗೆ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಚಾರ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಲು ಆಚಾರ್ಯರ ಪೂಜ್ಯಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ, ಶಿಷ್ಯರ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಹ್ಯವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. —

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜ ಯತಿವರ್ಯರು ತಮಗೆ ಅಯುಃಪರಿಮಿತಿಯು ಮುಗಿಯುತ್ತಾ ಬಂದುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ತಮ್ಮ ತರುವಾಯ ಪೀಠಕ್ಕೆ, ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನೂ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೋದರಳಿಯನೂ ಆದ ಪಿಳ್ಳೆ (ದಾಶರಥಿ) ಎಂಬಾತನನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಮತ್ತು, ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರಭೂತವಾದ

ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿದು ಅಜ್ಞ ಶಿಷ್ಯಕೋಟಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಯವರು ತಮ್ಮ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ದೀರ್ಘಾಯುಃಕಾಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಮತ್ತು ಸ್ವಜನಾಂಗದ ಧಾರ್ಮಿಕೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಪರಮಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಿತದ ಪರಿಮಿತಿಯು ನೂರುವರ್ಷಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಇರಲು, ಆ ಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪರವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಜೀವಿತವನ್ನು ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಕಾಲ ನಡೆಯಿಸಿ ಹರಿಭಕ್ತಿ ಎಂಬ ಸಸಿಯನ್ನು ಸಜ್ಜನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟು, ನೀರು ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಶ್ರೀಯವರ ವೃದ್ಧವೇಷವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗಿರಲು ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ನವಮೀ ಶನಿವಾರದ ದಿನವೇ ತಮ್ಮ ಪರಂಧಾಮದ ದಿನವೆಂದು ತಿಳಿದವರಾಗಿ, ಆ ದಿನವೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುಚಿಭೂತರಾಗಿ ಆಪ್ತ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲವು ಸಮಾಪಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಯರ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಾಯ. ಣನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ಕುಳಿರಲು, ಆ ಪೂಜ್ಯಯತಿವರ್ಯರ ಪವಿತ್ರಾತ್ಮವು ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಒಡನೆ ಮೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿತು.

ಯಾವ ಮಹಾಮುನಿಮರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರು, ಅಹಂಕಾರ ವರ್ಜಿತರಾಗಿ, ವಿನೀತರಾಗಿ, ದಯಾಭರಿತರಾಗಿ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾಗಿ, ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಭಕ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ, ತಮ್ಮ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಧನೆ ಆರಾಧನೆ ಬೋಧನೆಗಳಿಂದಲೂ, ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿರಾಜ್ಯದ ಸುಪಥವನ್ನು ತೋರಿದರೋ ಆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಆಯಾಸದ್ಗುಣ ಸದಾಚರಣೆಗಳೂ ದಿವ್ಯಬೋಧನೆಗಳೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಗಳಾಗಿರಲು, ನಮ್ಮವರು ನಾಸ್ತಿಕತೆ ಮುಂತಾದ ಹೇಯ ಭಾವಗಳನ್ನು ನೀಗಿ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕತೆಗಾಗಿ ಜೀವಾವಧಿ ಶ್ರಮಿಸುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮನೋದಾರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು-ಶ್ರೀಯತಿರಾಜರೂ-ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ದಯೆಪಾಲಿಸಲಿ.

